

KAVRAMSAL
DAİRE
MODELİ

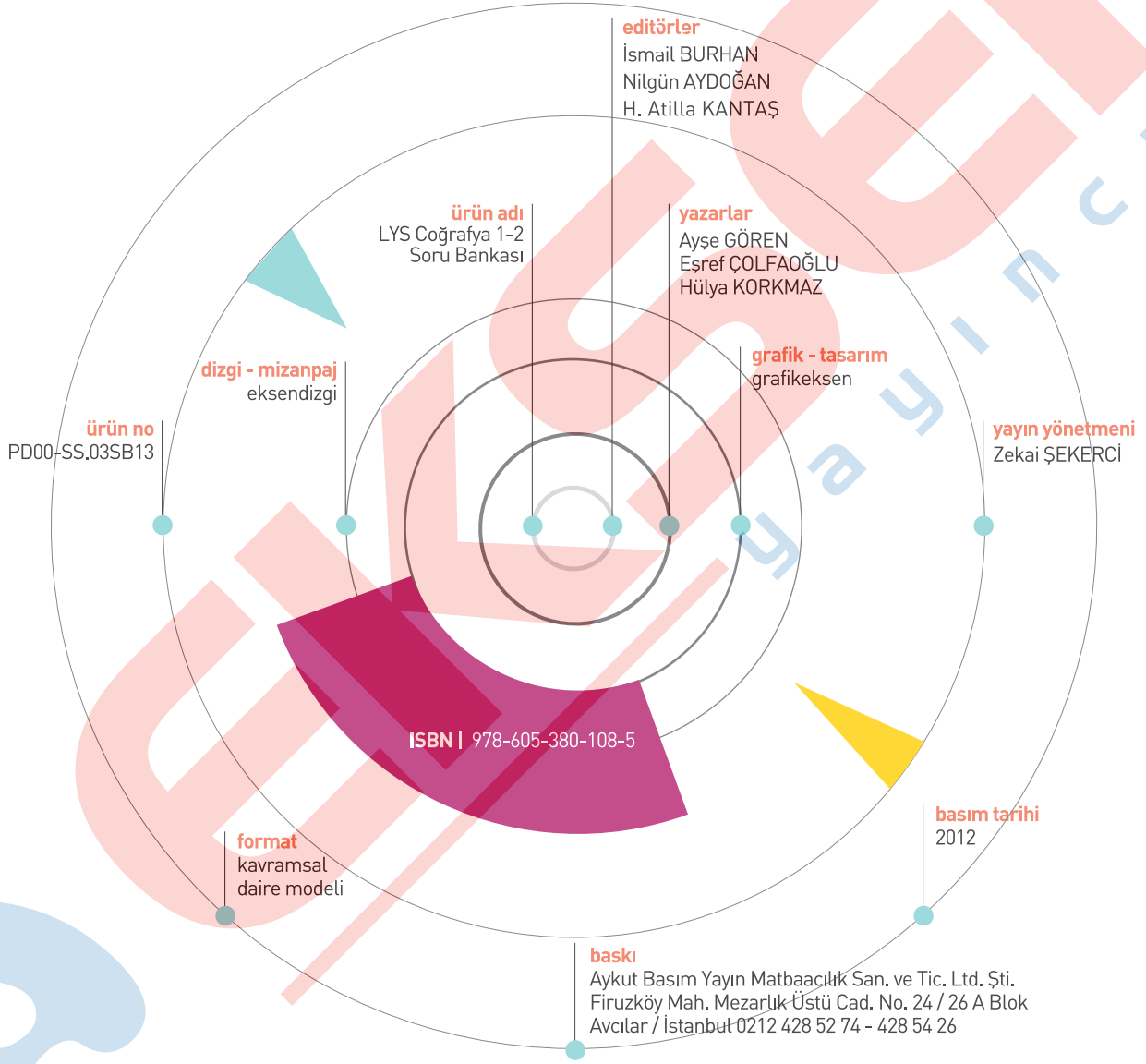
ÜNİVERSİTE HAZIRLIK PROGRAMI

LYS COĞRAFYA 1-2

SORU BANKASI

 EKSEN
yayınclık

öğrenciyle el ele neşeli kitaplar

İletişim

Gülbahar Mahallesi Cemal Sururi Sokak Halim Meriç İş Merkezi No:15 / E Mecidiyeköy - İSTANBUL
0212 275 00 35 www.eksenyayinlari.com - info@eksenyayinlari.com

Copyright ©

Bu kitabın her hakkı EKSEN Yayıncılık ve Eğitim Malz. San. Tic. A. Ş.'ye aittir.
Eksen Yayıncılık'ın yazılı izni olmaksızın, kitabın herhangi bir şekilde kısmen veya tamamen
çoğaltılması, basım ve yayımı yasaktır.

yeni bir yaklaşım

kavramsal daire modeli

Öğrenciyle el ele, neşeli bir kitap

Ünitelerde yer alan temel başlıklar

kavram dizini	→	hoş geldiniz, yol haritanız
bu testleri çözdüğümüzde / kazanımlar	→	neler neler kazanacağız
kısa kısa	→	bazı ipuçlarını hatırlamaya ne dersiniz!
konu testleri	→	koşu başlıyor
en nazik, en cin, en baba sorular	→	tanıdık bir ortamdayım
ipuçları	→	öğretmenim yanımda
birlikte çözelim	→	ekip çalışması faydalıdır
dört köşe	→	çözdüğünde dört köşe olmayı hak ettin
kontrol noktası	→	bakalım bir sorun var mı
... derken	→	kahkaha ve neşe dünyası

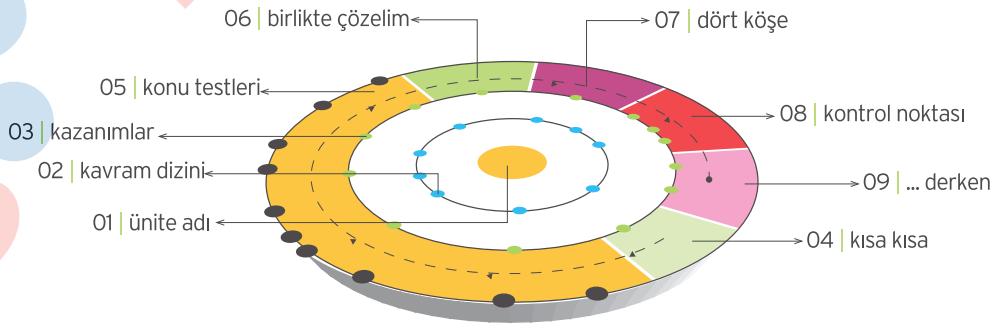
Bu başlıkların anlamı

Rehberlik eksenli bir yaklaşım

her ünitenin hangi kavramların çevresinde döndüğü,
nelerin öğrenileceği,
uç soruların ipuçları yardımıyla çözümüne gidilmesi,
bazı görsellerle (nazik - cin - baba sorular) motivasyonun sağlanması
öğrenilenlerin daha komple ve karma sorularla denenmesi
kazanımlarımızın kontrolü
ünite sonunda neşeli ve zevkli bir dünyaya açılan kapı
.....
gibi öğelerle bu kitap bilimsel ve nitelikli bir kılavuzluğu içeriyor.

Parçaların ahenğiyle oluşan bütünsellik

(bilimsel arka plan, adım adım öğrenme, rehberlik ve motivasyon)

MERHABA

Öğretmen ve öğrencilerimize müjde.

Artık size yakın, sizin dünyanızı anlayan, iç dünyanıza seslenen, kısacası sizin dilinizle konuşan bir kitap var elinizde. Yüzü soğuk, kuramsal, renksiz ve tekdüze kitaplarla daha fazla uğraşmanıza gerek kalmadı. Evde, okulda veya serbest zamanlarınızda ders çalışmanın ötesinde, bir bilim dalına yönelik temel verileri zevkle öğreneceğiniz, elinizden bırakamayacağınız bir seri kitabı sizler için hazırladık. İstedik ki severek ve neşeyle öğrenebilelim, öğretebilelim.

Bir arkadaşınız gibi size seslenen, sizinle konuşan bu kitap (elinize alıp onun dünyasına daldığınızda gerçekten sizinle diyaloga geçtiğini göreceksiniz) testle başlayıp testle bitmiyor. Size kavramlarını sunuyor, her konuda neleri öğreneceğinizin kısa bir sıralamasını yapıyor, unutmuş olabileceğiniz bazı bilgileri hatırlatıyor. Ve bu sıcak yaklaşımdan sonra testlere geçiyor. Testlerde bazı sorular en nazik, bazıları en cin olarak beliriyor. Bu ortamda, bazıları da tabi ki en baba soru olacak. Bazı soruların altında ipuçları var, çözelim - çözmeden geçmeyelim diye. Bazı sorular hafif bir renkle işaretlendi, onların "birlikte çözelim" bölümünde çözümleri olacak, kaçırmayın. Dört Köşe, sizi biraz terletebilir. Bu, Kontrol Noktası'na takılmadan geçmeniz için gerekli. Sizi "...derken" ile baş başa bırakıyorum: İşte bütün bunlar, açıklamaları ileriki sayfalarda yapılacak olan "kavramsal daire modeli"nin küçük parçalarından bazıları.

Esenlik ve başarı dileklerimizle...

10

01

MEKANSAL BİR SENTEZ : TÜRKİYE / 1

Kavram Dizini

- aşır vergisi
- tepeli saray kavna
- razarı
- matri hegemonyalı
- şker hegemonyalı
- baskı hegemonyalı
- entansiyon taramı
- seracılık
- turfonda alıncılık.
- dısmat taramı
- nades
- planıgen taramı
- vıncıfıer baskısı
- kavna hegemonyalı
- şker baskıncılığı
- tahım sileti
- kç tıcarat
- şurımatıd anay
- organıze saray bölges
- kınırtınlı
- şkr tıcarat kavna
- şkr tıcarat anay
- şkulat
- şkrasat
- cermık şentrel

01 | MEKANSAL BİR SENTEZ :
TÜRKİYE / 1

Kavram Dizini

- asor verjisi
- tepki sanayi kavrami
- reaktiv
- miera hayvanchiligi
- shir hayvanchiligi
- bosi hayvanchiligi
- oniristlar tarm
- seracilik
- urfanda silozicilik
- dasturli tarm
- nadas
- plantatsion tarm
- monokultor boshisi
- kimonas hayvanchiligi
- ipshik boshiciligi
- tashim slabi
- ic ticarati
- yotirmal energi
- organizm
- savar bog'li
- himoyatlar
- dsh ticarati haqi
- dsh ticarati aqsh
- ishuk
- ibracat
- termik santral

[illegible]

kazanımlar
(neler neler öğreneceğiz)

[illegible]

kısa kısa
(bazı verileri
hatırlamaya ne dersin)

test sıra no

test adi

ipucu
(soruyu çözemediğinde)

ünite adı

en baba soru

en nazik soru

en cin soru

çözümlü soru
(birlikte çözelim
bölümünde çözümü var)

cevap anahtarı
(sütunlara göre
bölümlenmiş(*))

sayfa numarası / soru numarası (**)

birlikte çözelim
(testlerdeki renkle
belirtilen soruların
çözüm bölümü)

doğru cevap seçeneği

(*) Her testin cevap anahtarı sayfanın altında ve sütunlardaki soru sayısına göre bölüm çizgileri ile ayrılarak verilmiştir.

[**] Testlerde renkli olarak işaretlenen sorular sayfa ve sıra numarası ile “Birlikte Çözelim” bölümünde alınmıştır. (Örneğin, “Çözüm 21/13” 21. sayfadaki 13. soruyu ifade eder.)

dört köşe
(çözdüğünde dört
köşe olmayı hak ettin)

46

Dört Köşe

1. Endüstri kuruluşlarının dağılımına bakıldığında birinci sıralarda yer alan ülkeler arasında aşağıdaki ülkelerin hangisi yer almaz?

Bu paragrafın izleni, izlenisi olarak uygulanabilir olan hangisi gibidir?

A) Devletin bir araziye dağılımı daha fazla yatırım emeli yem temel olarak yapılır.
B) Devletin bir araziye dağılımına göre yatırım emeli yem temel olarak yapılır.
C) Devletin, dağılımı dağılımı dağılımı yatırım emeli yem temel olarak yapılır.
D) Devletin dağılımına göre yatırım emeli yem temel olarak yapılır.
E) Bütün bölgenin emeli yem temel olarak yapılır.

2. Türkiye'de sanayiye kurulum ve geliştirilme için gerekli verileri karşılamak için kullanılan hangisi aşağıdaki gibidir?

A) Fiziksel olarak verileri karşılamak için kullanılan hangisi.
B) Sanayi kuruluşları için verileri karşılamak için kullanılan hangisi.
C) Sanayi kuruluşları için verileri karşılamak için kullanılan hangisi.
D) Sanayi kuruluşları için verileri karşılamak için kullanılan hangisi.
E) Sanayi kuruluşları için verileri karşılamak için kullanılan hangisi.

3. Dört köşe ve Türkiye'de sanayiye kurulum ve geliştirilme için gerekli verileri karşılamak için kullanılan hangisi aşağıdaki gibidir?

A) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
B) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
C) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
D) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
E) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.

Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi aşağıdaki gibidir?

A) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
B) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.

4. Türkiye'de sanayiye kurulum ve geliştirilme için gerekli verileri karşılamak için kullanılan hangisi aşağıdaki gibidir?

A) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
B) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
C) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
D) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
E) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.

A) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.
B) Sanayiye kurulum ve geliştirilme için kullanılan hangisi.

eksen

A • C • E • E

METAFİZİKALİTE VE SANAT - 1. KISIM

43

Kontrol Noktası

Aşağıdaki bulmacayı sizin için hazırladık. Doğru bir şekilde yaparsanız sorularınız.

Sağdan Sol

1. Kuruluşundan beri mevcut en çok yapıldığı bulgu
2. İşçilerin haklarını korumak için kurulmuş bir kurum
3. Mafiyalı Maafiyacı'da bulunan bir yerin adı
4. Bulgu kütüphanelerinde derlenen amaçla ele alınan diğer kütüphanelere atanmış isim
5. Genellikle Hıristiyan ve Katolikler tarafından bir ibadethanenin kontrolünü sağlayan kurum
6. 1926'da çıkarılan kanunla oluşturulan amaçla kurulan kurum
7. İşçi Hakkında yapılan kanunla oluşturulan kurum
8. 1926'da çıkarılan kanunla oluşturulan amaçla kurulan kurum
9. İşçi Hakkında yapılan kanunla oluşturulan kurum
10. İşçi Hakkında yapılan kanunla oluşturulan kurum
11. İşçi Hakkında yapılan kanunla oluşturulan kurum
12. İşçi Hakkında yapılan kanunla oluşturulan kurum
13. İşçi Hakkında yapılan kanunla oluşturulan kurum
14. İşçi Hakkında yapılan kanunla oluşturulan kurum
15. İşçi Hakkında yapılan kanunla oluşturulan kurum

Sağdan Sol

1. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
2. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
3. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
4. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
5. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
6. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
7. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
8. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
9. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
10. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
11. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
12. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
13. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
14. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu
15. Biraz ve Kütüphane yönetiminde bulunan bulgu

kontrol noktası
(bakalım bir sorun
var mı)

derken
(gülelim - eğlenelim)

48

..... Derken

BOTUN BUNLAR DAHA ÇOK ÜRETMEK İÇİN Mİ? GİDO NEDİR?

Buğada kendi bünye gereksinimleri münaka almayaz, sadece laboratuvar ortamında genetik değıştirik, insan bevelik organizmaları "Genetik Değıştirilmiş Organizmaları (GDO)" olarak. Örneğiz biriz buğadınuz dışın genetik gereksinimleri münaka laboratuvar ortamında ve istenilen eyleş gereksinimleri Buğda bir muhtelaşla almayz geniz taşıyıcı pımdı, tıvırlı geniz taşıyıcı ve buğda geniz dışınuzda ıvıllatılır.

Örneğiz buğda değıştirilmiş bırdımler kullatılmışa ıvıllatılır 1996 – 2001 arasındı buğda 17 mıllık hektardan 52 k mıllık hektara kadar genelişletilmiş tahılın dışınuzda.

Bu salımlıuz sarımsıtlara daha dışınuz, şıvı bırdımler karyı daha dışınuz, şıvı kullatılmış daha şıvıtlık, raf dışınuz daha yem, verimliliğiz daha şıvıtlık bırdımler elde etmişiz. İki şıvıtlıktımdı. Ancak GDO bırdımlerine istenilen eyleşim ve bir sarımsız verimliliğiz bilimlemez.

Bazı sanatlar genetiğizle ıvıllatılır bırdımler almayz buğda istenilen kareze orğaz pırdımliliğiz, buğdağız dışınuzda salımlı, kareze, kırımlı gıdaz ıvıllatılır daha dışınuz buğadınuzda. Yıllık dışınuzda istenilen fındık kareze şıvıtlık ıvıllatılmışda GDO'lu dışınuzda istenilen şıvıtlık ve neçil kareze kırımlığız dışınuzda.

İÇİNDEKİLER

● mekansal bir sentez (Türkiye / 1)	9
● mekansal bir sentez (Türkiye / 2)	49
● beşeri sistemler	83
● doğal sistemler	109
● bölgeler ve ülkeler	131
● çevre ve toplum	175

01

MEKANSAL BİR SENTEZ :
TÜRKİYE / 1

Kavram Dizini

- aşar vergisi
- teşviki sanayi kanunu
- rezerv
- mera hayvancılığı
- ahır hayvancılığı
- besi hayvancılığı
- entansif tarım
- seracılık
- turfanda sebzecilik
- ekstansif tarım
- nadas
- plantasyon tarımı
- monokültür bitkisi
- kümes hayvancılığı
- ipek böcekçiliği
- tohum ıslahı
- iç ticaret
- jeotermal enerji
- organize sanayi bölgesi
- hinterland
- dış ticaret hacmi
- dış ticaret açığı
- ithalat
- ihracat
- termik santral

Bu testleri gözdüğümüzde;

- Türkiye ekonomisini etkileyen faktörleri,
- Türkiye arazisinin kullanış durumunu,
- Türkiye'de uygulanan bazı tarım yöntemlerini,
- Türkiye'de ekim alanı dar ve geniş olan ürünleri,
- üretimi devlet kontrolünde olan ürünleri,
- hayvancılıkta verimi artırmaya yönelik uygulamaları,
- Türkiye'de maden yataklarının coğrafi dağılışı,
- Türkiye'de enerji üretiminde kullanılan doğal kaynakları,
- sanayi tesislerinin kuruluş koşullarını,
- Türkiye'deki ulaşım sistemlerini,
- Türkiye'nin ihraç ettiği ve ithal ettiği ürünleri,
- ülkemizi sembolize eden mekanları,
- Türkiye'nin turizm politikalarını

kavramış olacağız.

KISA KISA

Türkiye'de Ekonomi Politikaları

1923 - 1932 dönemi: 1923 yılında İzmir İktisat Kongresi toplandı. Devletin ekonomiyi destekleyici olması kararlaştırıldı.

1925 aşar vergisi kaldırıldı.

1926 Ziraat Bankası aracılığıyla tarım kredileri verildi.

1927 Teşviki Sanayi Kanunu ve Gümrük Kanunu çıkarıldı.

1929 yüksek gümrük vergileri konuldu.

1932 - 1950 dönemi: 1933 Sümerbank kuruldu.

1933 - 1937 yılları arasında I. beş yıllık sanayi planı uygulamaya alındı.

1938 - 1942 II. beş yıllık sanayi planı II. Dünya Savaşı nedeniyle uygulanamadı.

1948 - 1952 savaş sonrası dönemde devletin ekonomideki etkinliği azaltılmaya çalışıldı.

1950 - 1960 dönemi: Devletin karayolu, liman, sulama ve enerji projelerine yönelik yatırımlar yaptığı görülmektedir. Tarımda önemli gelişmeler sağlanmış, ancak sanayiye gereken önem verilmemiştir.

1960'tan sonra: Ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmanın sağlanması amacıyla kalkınma planlarının uygunluğu kararlaştırılmıştır.

Devlet planlama teşkilatı kurulmuştur.

1963 - 1967 yılları arasında ilk beş yıllık kalkınma planı uygulanmıştır. 1983'den sonra ekonomide dışa açılma süreci başlamıştır.

Türkiye'de Tarım

Tarım Yöntemleri

Kuru tarım : Sulama yapılamayan arazilerde uygulanır. Üretim doğrudan iklime bağlıdır. (İç Anadolu'da yaygındır.)

Nadas : Toprağın dinlenmesi için tarlaların bir veya birkaç yıl boş bırakılmasıdır (İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu).

Entansif (yoğun) tarım : Birim alandan alınan verimin yüksek olduğu yöntemdir.

Ekstansif (yaygın) tarım : Birim alandan alınan verim düşüktür.

Seracılık : Yaz sebzeleri ve meyvelerinin kış mevsiminde örtü altında yetiştirilmesidir. Kış ılıklığının

görüldüğü yerlerde yapılır (Antalya, Muğla, Mersin, İzmir, Aydın).

Tarımda Verimliliği Etkileyen Faktörler

Sulama, gübreleme, makine kullanımı, tohum ıslahı, toprak bakımı, tarım zararlılarına karşı ilaçlama

Türkiye'de Tarımı Yapılan Ürünler

Kış ılıklığı isteyen ürünler : Zeytin, turuncgiller, mısır, fındık, çay, kivi

Üretimi devlet kontrolünde olanlar : Tütün, haşhaş, keten - kenevir, pirinç, şekerpancarı

Olgunlaşma döneminde yağış istemeyen ürünler : Buğday, arpa, pamuk, ayçiçeği, mercimek

Soğuğa dayanıklı ürünler : Buğday, arpa, çavdar, yulaf, üzüm, elma, patates, soğan

İklim seçiciliği fazla, ekim alanı dar olanlar : Çay, muz

Yağ üretiminde kullanılanlar : Ayçiçeği, soya fasülyesi, mısır, zeytin, fındık, yer fıstığı

Bazı Tarım Ürünleri ve En Çok Yetiştirildiği Yerler

Buğday ve Arpa : İç bölgelerde en çok Konya ovasında

Pirinç : Akarsu kenarlarında en çok Ergene ovasında ve Batı Karadeniz'de

Mısır : Akdeniz (Çukurova) ve Karadeniz'de

Pamuk : Güneydoğu Anadolu, Akdeniz ve Ege'de

Tütün : Ege (Manisa), Orta Karadeniz (Samsun, Amasya, Tokat) ve Doğu Anadolu'da (Bitlis, Malatya)

Çay : Doğu Karadeniz'de (Rize)

Şekerpancarı : İç bölgelerde

Zeytin : Kıyı Ege (Manisa) ve Güney Marmara'da (Ayvalık, Gemlik, Edremit)

Ayçiçeği : Marmara'da (Ergene Ovası)

Soya fasülyesi : Akdeniz Bölgesi'nde (Çukurova)

Turuncgil ve Muz : Akdeniz Bölgesi'nde

İncir : Ege Bölgesi (Büyük Menderes Ovası)

Üzüm : Ege Bölgesi (Gediz Ovası)

Fındık : Karadeniz kıyılarında (Ordu - Giresun)

Elma : İç Anadolu'da (Niğde - Aksaray - Karaman)

Mercimek : İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu'da

Türkiye'de Hayvancılık

Mera Hayvancılığı : Doğal ot örtüsünden yararlanılarak yapılır. Elde edilen verim hava olayların-

dan etkilenir. Türkiye'nin doğusunda yaygındır.

Ahır Hayvancılığı : İklmiden ve çevredeki ot örtüsünden doğrudan etkilenmez. Hayvanlar yemle beslenir. Türkiye'nin batısında, büyük kentlerin ve şeker fabrikalarının çevresinde gelişme gösterir. Verimlilik yüksektir.

Küçükbaş Hayvancılık

Koyun : Bitki örtüsünün bozkır olduğu alanlarda yapılır. İç Anadolu, Trakya, Güneydoğu Anadolu ve Van Gölü çevresinde yaygındır.

Tiftik keçisi : Ankara çevresinde beslenir.

Kıl keçisi : Toros Dağları'nda yaygın olarak beslenir.

Büyükbaş hayvancılık : Yaz yağışlarının görüldüğü ve ot örtüsünün bol olduğu Doğu Karadeniz ve Erzurum - Kars çevresinde büyükbaş mera hayvancılığı yaygın olarak yapılır.

Kümes hayvancılığı; iklim ve doğal bitki örtüsünden doğrudan etkilenmez. Modern tavuk çiftliklerine Marmara, Ege ve Batı Karadeniz'de rastlanır.

Arıcılık; arıcılıkta üretim, iklim ve doğal bitki örtüsüyle doğrudan ilişkilidir. Türkiye'de bitki örtüsünün çeşitlilik göstermesi arıcılığın gelişmesinde etkili olmuştur. Erzurum, Kars, Hakkari, Sivas, Erzincan, Ordu, Rize, Muğla arıcılığın geliştiği yerlerdir.

İpek böcekçiliği; Bursa, Bilecik, Denizli ve Elazığ'da yapılır.

Balıkçılık; Türkiye'de denizlerde kıyı balıkçılığı şeklinde, akarsu ve göllerde kültür balıkçılığı ve tatlı su balıkçılığı şeklinde yapılır. En çok balık Karadeniz'den avlanır.

Türkiye'de Madenler ve Çıkarıldığı Yerler

Krom : Yüksek kalitede çelik elde etmek için kullanılır. Guleman (Elazığ), Fethiye ve Köyceğiz (Muğla), Orhaneli (Bursa), Pozantı (Adana), Acıpayam ve Buldan'da (Denizli), önemli yatakları vardır.

Demir : Metal sanayinin en önemli hammadidesidir. Divriği ve Kangal (Sivas), Hekimhan ve Hasançelebi (Malatya), Balıkesir, Niğde, Kayseri ve Orta Toroslar'dan çıkarılır.

Bor minerali : Plastik, elyaf, ısıya dayanıklı cam, temizlik maddesi, boya, ilaç üretimi gibi çok değişik alanlarda kullanılmaktadır. Seyitgazi (Eskişehir), Bigadiç ve Susurluk (Balıkesir), Emet (Kütahya) rezervin fazla olduğu yerlerdir.

Bakır : Çoğunlukla elektrik - elektronik sanayinde kullanılır. Murgul (Artvin), Küre (Kastamonu), Maden (Elazığ), Çayeli (Rize) den çıkarılır.

Boksit : Alüminyum elde edilir. Akseki (Antalya), Seydişehir (Konya), Milas (Muğla), Saimbeyli (Adana) re-

zervin fazla olduğu yerlerdir.

Fosfat : Gübre yapımında, çimento, cam ve seramik sanayinde kullanılır. Adıyaman, Bingöl, Şanlıurfa, Mazıdağı (Mardin) ve Bitlis'ten çıkarılır.

Civa : Ödemiş (İzmir), Sarayönü (Konya)

Kükürt : Keçiözü (Isparta)

Tuz : Çamaltı tuzlası (İzmir), Nevşehir, Çankırı, Yozgat, Kağızman, Tuz Gölü

Mermer : Marmara Adası (Balıkesir), Bursa, Bilecik, Afyon, Elazığ

Manganez : Ceyhan (Adana), Denizli, Balıkesir, Burdur, Sivas

Barit : Alanya ve Gazipaşa (Antalya), Elbistan (Kahramanmaraş), Eskişehir, Muş

Türkiye'de Enerji Kaynakları

Taşkömürü: Zonguldak havzası

Linyit : Soma (Manisa), Seyitömer ve Tunçbilek (Kütahya), Afşin - Elbistan (Kahramanmaraş), Çayırhan (Ankara), Yatağan - Yeniköy - Kemerköy (Muğla), Orhaneli (Bursa)

Petrol : Kahta (Adıyaman), Diyarbakır, Batman, Kurtalan (Siirt)

Doğalgaz : Hamitabat (Kırklareli)

Su Gücü : Doğu Anadolu'da hidroelektrik potansiyeli fazladır.

Jeotermal Enerji : Sarayköy (Denizli)

Rüzgar Gücü : Çeşme (İzmir), Gölçeada (Çanakkale), Balıkesir, Muğla, Manisa

Türkiye'de Sanayi

Tekstil Sanayi

Pamuklu dokuma; İstanbul, Adana, Kayseri, Nazilli, Malatya, Denizli, İzmir, Manisa, G. Antep, Bursa, Mersin, Antalya, K. Maraş, Aydın, Bilecik, Iğdır, Adıyaman

Yünlü dokuma; İstanbul, Hereke, Bursa, Bünyan (Kayseri), Siirt, Kocaeli, Tekirdağ

İpekli dokuma; Bursa, Gemlik, İstanbul

Halı-kilim dokuması; Isparta, Uşak, Gördes, Demirci, Kula, Bünyan, Kayseri, Sivas, Ladik

Deri işleme; İstanbul, İzmir, Bursa, Erzurum

Besin Sanayi

Un fabrikası; Daha çok iç bölgelerimizde Alpullu, Uşak, Kütahya, Afyon, Erzurum, Malatya, Eskişehir, Turhal, Kasta-monu, Van, Burdur, Maraş, Susurluk, Kars, Bayburt, Amasya, Çorum, Tokat, Bolu, Adapazarı, Kütahya, Konya, Ankara, Kayseri, Yozgat, Niğde, Elazığ, Erzincan

Şeker fabrikası; Akdeniz, Ege ve Marmara bölgelerinde Adana, Antalya, İzmir, Edremit, Ayvalık, Edirne, Balıkesir, Gaziantep

Yağ fabrikası; tüm bölgelerde

Makarna fabrikası; Özellikle Konya ve çevresi olmak üzere Ankara, İzmir, İstanbul

Bisküvi fabrikası; İstanbul, İzmir, Samsun, Adana, Malatya, Bitlis, Tokat, Akhisar, Torbalı, Gaziantep

Sigara fabrikası; İstanbul, Bursa, İzmir, Tokat, Amasya, Balıkesir, Çanakkale

Konservecilik; İstanbul, İzmir, Aydın, Yozgat, Diyarbakır, Tekirdağ, Çanakkale, Nevşehir, Bilecik, Ankara, Gaziantep, Adana, Afyon, Ankara, Malatya

Süt ürünleri; Bursa, Kars, Trabzon, Diyarbakır, Urfa, İzmir, İstanbul, Adana, Afyon, Muğla, Denizli, Kastamonu, Amasya, Giresun, K.Maraş, Balıkesir, Edirne

Maden Sanayi

Demir-çelik; Karabük, Ereğli, İskenderun, Sivas, Kırıkkale

Bakır; Samsun, Ergani, Murgul

Krom; Antalya, Elazığ

Bor; Bandırma

Kükürt; Keçiözü

Boksit; Seydişehir

Orman Sanayi

Mobilya; İzmir, Ankara, İstanbul, Bursa (İnegöl)

Kağıt; İzmit, Çaycuma (Zonguldak), Aksu (Giresun), Dalaman (Muğla), Balıkesir, Bilecik, Yalova, Taşköprü, Silifke, Taşucu

Kereste; Bolu, Kastamonu, Sinop, Balıkesir, Adapazarı, Antalya, Muğla, Isparta, Burdur, Adana, Düzce, Bartın, Ayancık

Makine-Kimya Sanayi

Gübre fabrikası; Mersin, İzmit, İzmir, Antalya, Kütahya, Samsun, Bandırma, İskenderun, Konya, İstanbul, Adana, Mardin, Elazığ, Gemlik

Petrokimya; İzmir (Aliğa), Mersin (Ataş), İzmit (İpraş), Batman (Batman), Kırıkkale (Orta Anadolu)

Madeni eşya; İstanbul, Bursa, Adapazarı, İzmit, İzmir, Denizli, Adana, G.Antep, Manisa

Boya; İzmir, Mersin, İstanbul, İzmit, Erzurum

Plastik lastik; İstanbul, İzmit, Bursa, İzmir, Kayseri, Adana, G.Antep, Kırşehir

Vagon; Adapazarı, Eskişehir

Gemi; İzmit, İstanbul

Otomotiv; İstanbul, Bursa, İzmit, İzmir, Ankara, Eskişehir, G.Antep, Adapazarı, Adana

Uçak; Eskişehir, Ankara

Taşa-Toprağa Dayalı Sanayi

Cam; İstanbul, Sinop, Kırklareli, Mersin

Seramik Porselen; İstanbul, Çanakkale, Kütahya, Bozüyük

Çimento; Tarsus, Bartın, İstanbul, İzmir, Isparta, Eskişehir, Van, Balıkesir, Çanakkale, Aşkale, Elazığ, Samsun, Amasya, Çorum, Afyon, Kütahya, Adana, Antalya, İskenderun, Konya, Ankara, Kayseri, Niğde, Mardin, Gaziantep, Adıyaman

Tuğla-kiremit; Eskişehir, Salihli, Turgutlu, Afyon, Kütahya, Uşak, Aydın, Zonguldak, Bolu, Bartın, Giresun, Çorum

Türkiye'de Ulaşım

Karayolları : Türkiye'de hem yük hem de yolcu taşımada kara yolları ilk sıradadır. Yer şekillerinin engebeli olduğu Antalya, Muğla, Hakkari, Artvin ve Rize'de yol yapım masrafları fazladır.

Deniz Yolları : Türkiye'de deniz yolu ulaşımı yeterince gelişmemiştir. Son yıllarda Marmara ve Ege Bölgesi'nde yolcu taşımada deniz yolları, daha yoğun kullanılmaya başlanmıştır. İstanbul, İzmir, Mersin, İskenderun, Bandırma, Samsun yükleme boşlatma kapasitesi fazla, hinterlandı geniş, önemli limanlardır.

Demir Yolları : Türkiye'de yerçekillerinin engebeli, yamaç eğimlerinin fazla olması demir yolu yapımını zorlaştırmaktadır. Bu nedenle hiç demir yolu bulunmayan yöreler mevcuttur. Muğla-Menteşe, Antalya, Doğu Karadeniz gibi.

Türkiye'de Ticaret

a. İç Ticaret : Türkiye'nin bölgeleri ve yöreleri arasında iklim, yetiştirilen tarımsal ve hayvansal ürünler, sanayi ürünleri üretimi, nüfus bakımından farklı olması iç ticaretin gelişmesine olanak sağlamıştır.

b. Dış Ticaret : Türkiye'nin dış ticaret hacmi (alım satım) sürekli artmaktadır. Dış alımı (ithalat) dış satımından (ihracat) fazla olduğu için dış ticareti açık vermektedir.

İhraç ettiği ürünler; Tarım ürünleri (üzüm, fındık, incir, turuncgil, kayısı), madenler (krom, demir, bor, bakır, civa, mermer), sanayi ürünleri (otomotiv, beyaz eşya, elektronik aletler), tekstil ürünleri (hazır giyim, dokuma), toprak ürünleri (cam, çimento, seramik)

İthal ettiği ürünler ; petrol, doğal gaz, gübre, ilaç, elektronik eşyalar, yatırım malları, makineler, silah, ulaşım araçları, tropikal ürünler, saat, optik ürünler

01.1 TÜRKİYE EKONOMİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER ve ARAZİ KULLANIMI

1. Türkiye'ye ait olarak aşağıda verilen özelliklerden hangisinin ekonomiye olumlu yönde etki ettiği söylenemez?

- A) Asya ile Avrupa arasında köprü durumunda olması
B) Ilıman iklim kuşağında bulunması
C) Batıdan doğuya doğru gidildikçe yükseltinin artması
D) Yeraltı kaynakları bakımından zengin olması
E) İklim çeşitliliğinin fazla olması

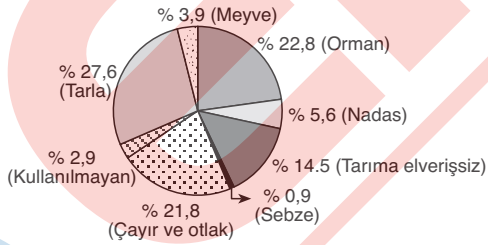
2. Türkiye'de iklim çeşitliliğinin fazla olması aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisi üzerinde etkili olmamıştır?

- A) Turizm
B) Tarım
C) Hayvancılık
D) Madencilik
E) Ticaret

Maden çeşidi ve rezervi jeolojik yapı ile ilgilidir.

3. Aşağıdaki grafikte Türkiye toplam arazisinin 2001 yılına göre kullanım durumu gösterilmiştir.

Grafiğe bakılarak, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türkiye toplam arazisinin yarısından fazlası orman ve tarla arazilerine ayrılmıştır.
B) Türkiye'de mera hayvancılığı için uygun alanlar vardır.
C) Türkiye'de tarım yapılabilecek bazı alanlar elverişsiz koşullar nedeniyle tarım dışı kalmıştır.
D) Türkiye'de kullanılmayan arazi oranı sebze arazisi oranının 3 katından daha fazladır.
E) Türkiye'de ormanlaştırma çalışmaları devam etmektedir.

4. Aşağıdaki tabloda Türkiye'deki bölgelerin yüz ölçümleri içinde tarıma ayrılan arazi oranları gösterilmiştir.

Bölge	Tarıma Ayrılan Arazi Oranı (%)
Karadeniz	17
Marmara	30
Ege	24
Akdeniz	18
G.Doğu Anadolu	21
Doğu Anadolu	10
İç Anadolu	18

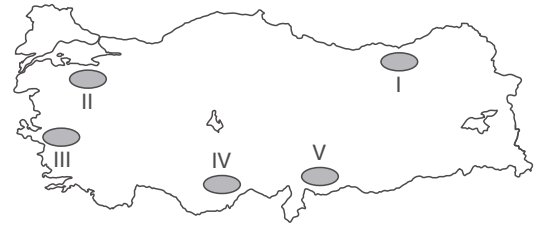
Buna göre, Doğu Anadolu Bölgesi'nde tarıma ayrılan arazi oranının az olmasında,

- I. Tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olması
II. Diğer bölgelere önemli oranda göç vermesi
III. Yerçekilerinin engebeli ve dağlık olması
IV. Kış mevsiminin oldukça soğuk ve kar yağışlı geçmesi

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

- 5.

Türkiye'de görülen iklim çeşitliliğinin fazla olması bölgeler arasında yetiştirilen tarım ürünlerinin farklı olmasına, tarım ürünlerinin bölgelerde farklı olması ise iç ticaretin gelişmesine neden olmuştur.

Buna göre, yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen bölgelerden hangileri arasında tarım ürünü farklılığından kaynaklanan ticaretin söz konusu olduğu savunulabilir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) II ve IV
D) III ve V
E) IV ve V

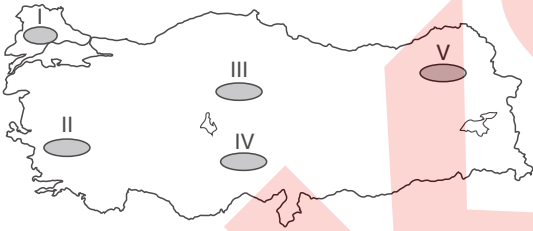
6. Akdeniz'de tuzluluk oranı %3,9 iken Karadeniz'de bu oran %1,8 dir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi Karadeniz'in tuzluluk oranının daha az olmasının bir sonucudur?

- A) Kumsalların az yer kaplaması
- B) Bulutluluk oranının fazla olması
- C) Denize dökülen akarsu sayısının fazla olması
- D) Balıkçılık potansiyelinin fazla olması
- E) Karadeniz'de 200 metrenin altında canlı yaşıntısının olmaması

Balık potansiyelinin fazla olduğu denizlerde su sıcaklığı ve tuzluluk oranı azdır.

7.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen bölgelerden hangisinde çayır ve otlak arazisi daha fazla yer kaplar?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Yaz yağışlarının fazla olduğu yerlerde otlak alanları gelişir.

8. Toprakların değişik amaçlarla kullanılması araziden yararlanma olarak adlandırılmaktadır.

Buna göre,

- I. eğimli yüzeylerin geniş yer kaplaması
- II. toprakta tuz ve kireç oranının fazla olması
- III. Birinci derecede deprem bölgelerinin geniş yer kaplaması
- IV. Akarsuların bol alüvyon taşınması

durumlarından hangisi Türkiye'de topraklardan yararlanma olanaklarını azaltmaktadır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
- D) II ve IV E) III ve IV

9. Tarım alanları, Türkiye topraklarının yaklaşık % 36'sını oluşturur. Tarım alanlarının büyük bir bölümünü ise tahıl ekim alanları kaplamaktadır.

Bu durum üzerinde,

- I. tahıl ürünü ihracatının sürekli olması
- II. sebze ve meyve tarımında zararlılarla mücadelenin zor olması
- III. tahıl ürünlerinin temel besin maddesi olması
- IV. Türkiye ikliminin tahıl yetiştirmeye daha uygun olması

faktörlerinden hangilerinin etkisinden söz edilemez?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III
- D) II ve IV E) III ve IV

10. I. Tarla arazisi
II. Ormanlık alanlar
III. Nadas arazisi
IV. Bağ ve bahçe arazisi

Yukarıda Türkiye topraklarından yararlanma alanlarından bazıları verilmiştir.

Bunlardan hangilerinin Doğu Karadeniz Bölümü'nde daha geniş yer kapladığı söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
- D) II ve IV E) III ve IV

11. Türkiye'de tarıma elverişli olduğu halde tarım amaçlı kullanılmayan arazi oranı Türkiye yüzölçümünün yaklaşık %2,9 unu kaplamaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu durum üzerinde etkili olan faktörler arasında bulunmaz?

- A) Göç nedeniyle tarım topraklarının terk edilmesi
- B) Toplu konut inşaatlarının yapılması
- C) Toprakların erozyon nedeniyle incelmış olması
- D) Endüstri tesislerinin tarım arazileri üzerinde kurulması
- E) Ulaşım imkanlarının güçlüğü nedeniyle araziden faydalanılmaması

01.2 TÜRKİYE'DE TARIM

1. Aşağıdaki haritada bazı yöreler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre, buğday tarımına en az elverişli yöre aşağıdakilerden hangisidir? Neden?

- A) I. yöre çünkü, yaz ayları serin ve yağışlı geçmektedir.
- B) II. yöre çünkü, kış sıcaklıkları yüksektir.
- C) III. yöre çünkü, yağışın mevsimlere göre dağılışı düzensizdir.
- D) IV. yöre çünkü, karla örtülü gün sayısı azdır.
- E) V. yöre çünkü, yaz sıcaklık ortalaması yüksektir.

2. Türkiye'deki tarım alanlarında makine kullanımının yeterince yaygınlaşmamasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

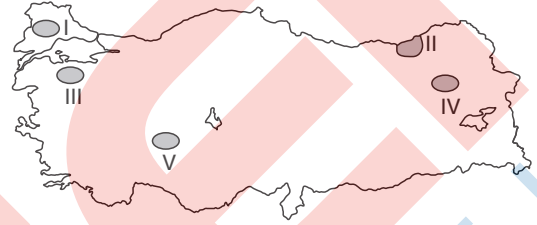
- A) Tarım alanlarının bir bölümünün makine kullanımına elverişli olmayacak kadar engebeli olması
- B) Tarım alanlarının küçük ve parçalı olması
- C) Kırsal kesimdeki bazı yerlerde insan gücünün daha ucuz olması
- D) Bölgelere göre ekim ve hasat faaliyetlerinin yapılaş dönemleri arasında belirgin fark olması
- E) Tarımsal araç ve gereç fiyatlarının çiftçinin ödeme gücünün üzerinde olması

3. Türkiye'deki tarım alanlarında sulamanın yaygınlaştırılmasının aşağıdakilerden hangisine neden olması beklenmez?

- A) Nadasa bırakılan alanların azalmasına
- B) Suya ihtiyacı olan bazı tarım ürünlerinin yetişme alanlarının genişlemesine
- C) Köyden kente olan göçün hızlanmasına
- D) Yetiştirilen tarım ürünü çeşidinin artmasına
- E) Tarım alanlarından elde edilen verimin yükselmesi

Tarım alanlarında sulamanın yaygınlaştırılması çiftçinin gelirinde artışa neden olacaktır.

4. Tarımsal üretimde sıcaklıkla birlikte yağış da gerekli bir faktördür. Yıllık yağış miktarının az olması ya da gerekli olduğu dönemde yağmaması durumunda, tarım için gerekli olan su, sulama ile sağlanır.

Buna göre, yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen yörelerin coğrafi koşulları dikkate alındığında, hangi yöredeki tarım alanlarında sulama probleminin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Bir bölgede tarım ürünlerinin çeşitlilik göstermesi aşağıdakilerden hangisine kanıt oluşturur?

- A) İklim çeşitliliği olduğuna
- B) Birim alandan elde edilen verimin az olduğuna
- C) Yağış rejiminin düzenli olduğuna
- D) Geniş düzlüklerin bulunduğu
- E) Nadas alanlarının geniş yer kapladığına

6. Entansif (yoğun) tarım yönteminde tarım alanlarından elde edilen verimi artırmak amacıyla bazı çalışmalar (gübreleme, tohum ıslahı, ilaçlama gibi) yapılmaktadır.

Yukarıda verilen tanım dikkate alındığında, haritada numaralandırılarak gösterilen yörelerin hangilerinde entansif tarım yöntemlerinin daha az uygulandığı söylenebilir?

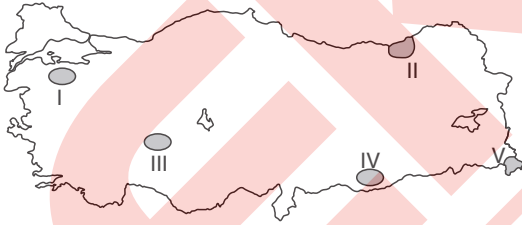
- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
- D) II ve IV E) III ve IV

7. Türkiye'deki iklim koşulları ile buğday üretimi ve verimi arasında doğrudan bir ilişki vardır. Yörelere arasındaki iklim farkı, buğdayın ekim ve hasat dönemlerini etkiler. Örneğin; İç Anadolu Bölgesi'nde temmuz ayında hasat edilen buğday, Erzurum-Kars Yöresi'nde eylül ayında hasat edilmektedir.

Buna göre, Erzurum-Kars Yöresi'nde buğdayın hasat döneminin İç Anadolu Bölgesi'ne göre daha geç olmasının nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Yıllık sıcaklık ortalamasının düşük olması
B) Entansif (yoğun) tarım yönteminin kullanılmaması
C) Buğday ekim alanlarının daha dar olması
D) Sulama olanakları yönünden fakir olması
E) Yağış rejiminin düzensiz olması

8. Tarım faaliyetlerinin modern araç ve gereçlerle yapılmasına makineleşme denir. Türkiye'de 1950-2002 yılları arasında tarım alanlarında makine kullanımı artmasına rağmen bazı yörelerde insan ve hayvan gücüne duyulan gereksinim oldukça fazladır.

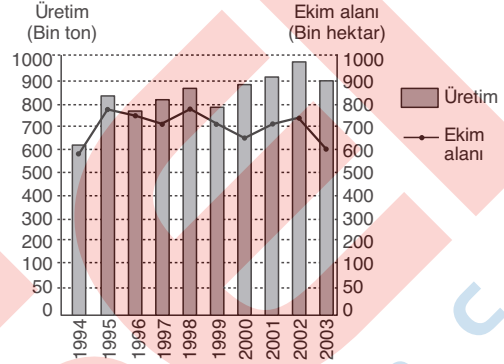
Yukarıda verilen açıklama dikkate alındığında, haritada numaralandırılarak gösterilen yörelerin hangilerinde tarım alanlarında insan ve hayvan gücüne duyulan gereksinimin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) II ve V
D) III ve IV
E) III ve V

9. Bir bölgede sulama imkanlarının gelişmesine bağlı olarak, aşağıdakilerden hangisinde bir değişme olması **beklenemez**?

- A) Tarımsal üretim miktarında
B) Yetiştirilen tarım ürünü çeşidinde
C) Birim alandan elde edilen verimde
D) Nadas alanlarının genişliğinde
E) Ormanların kapladığı alanda

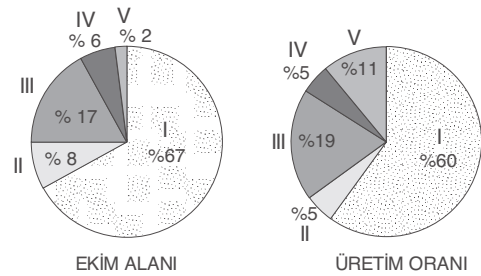
10. Aşağıdaki grafikte Türkiye'de 1994-2003 yılları arasında pamuk üretim miktarı ile ekim alanları gösterilmiştir.

Grafiğe bakılarak, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 1994-1995 yılları arasında pamuk ekim alanlarındaki artış oranı 1997 - 1998 yılları arasındaki artış oranından fazla olmuştur.
B) 2000-2002 yılları arasında pamuk ekim alanı ve üretim miktarı düzenli bir şekilde artmıştır.
C) 1994 ile 2002 yılları pamuk üretim miktarı arasındaki fark 400 bin tondan az olmuştur.
D) 1998-2000 yılları arasında pamuk ekim alanlarından elde edilen verim azalmıştır.
E) 1997 yılında pamuk ekim alanlarından elde edilen verim, 1999 yılına göre daha fazladır.

- 11.

Yukarıdaki grafiklerde bir bölgede yetiştirilen beş tarım ürününün ekim alanları ile üretim oranları gösterilmiştir.

Bu ürünlerin hangisinde birim alandan elde edilen verim en fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Ekim alanının dar ancak elde edilen ürün miktarının fazla olması birim alandan elde edilen verimin yüksek olduğunu gösterir.

01.3 TÜRKİYE'DE TARIM

1. Türkiye'de ilkbahar ve yaz mevsimlerinde açık havada yetiştirilen bazı sebze ve meyvelerin, sıcaklık etmeni kontrol altına alınarak cam ya da naylon örtülerle kaplı alanlarda mevsimi dışında yetiştirilmesine seracılık denir.

Buna göre, Türkiye'de seracılığın yoğun olarak yapıldığı yöre ve nedeni aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

Yöre	Nedeni
A) Çatalca-Kocaeli	İklim çeşitliliğinin fazla olması
B) Muğla-Menteşe	Kış sıcaklık ortalamasının yüksek olması
C) Orta Karadeniz	Verimli tarım alanlarının geniş yer kaplaması
D) Kıyı Ege	Dağların kıyıya dik uzanması
E) Konya	Yaz aylarının sıcak ve kurak geçmesi

2. Türkiye'de sebze tarımının yoğun olarak yapıldığı yörelerde;

- Güneşli gün sayısının fazla olması
- Sulama imkanlarının gelişmiş olması
- Entansif (yoğun) tarım yöntemlerinin uygulanması
- Kış mevsiminin erken gelip uzun sürmesi

şartlarından hangilerinin bulunması beklenmez?

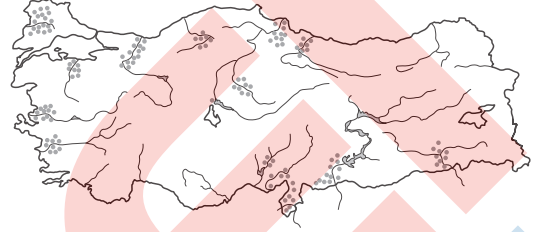
- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

3. Türkiye'de çay ve fındık tarımının yoğun olarak yapıldığı yerlerin özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Yıllık yağış miktarının fazla olması
B) Yaz aylarının serin ve yağışlı geçmesi
C) Nadasa bırakılan tarım alanlarının az olması
D) Güneşlenme süresinin az olması
E) Yıllık sıcaklık farkının fazla olması

Türkiye'de çay ve fındık tarımı yapılan bölgelerde kışların ılık, yazların serin ve yağışlı olduğunu hatırlatalım.

4. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki pirinç ekim alanları gösterilmiştir.

Yalnızca haritaya bakılarak;

- Pirincin iç bölgelerdeki ekim alanının az olduğu
- Pirincin bol su isteyen bir tarım ürünü olduğu
- Akdeniz Bölgesi'ndeki pirinç ekim alanlarının daha çok bölgenin doğusunda yer aldığı
- Pirinç ekim alanlarının devletin kontrolünde olduğu

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) Yalnız IV
D) II ve IV E) III ve IV

Haritayı inceleyelim pirinç ekim alanlarının akarsu kenarlarında olduğunu görelim.

5. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki şeker pancarı ekim alanları gösterilmiştir.

Buna göre, Türkiye'nin kıyı kesimlerinde şeker pancarı tarımının yoğun olmaması bu yörelerin hangi özelliğiyle ilgilidir?

- A) Tarım faaliyetlerinde çalışan nüfus oranının az olmasıyla
B) İklimin şekerpancarı tarımına uygun olmamasıyla
C) Sulama olanaklarının yetersiz olmasıyla
D) Tarım alanlarının daha fazla gelir getiren ürünlere ayrılmış olmasıyla
E) Tarım alanlarının dar ve parçalı olmasıyla

6. Bir yerde iklim, toprak koşulları ve ekonomik koşullar gibi nedenlerle bir bitki türü çok yaygın olarak yetiştiriliyorsa, böyle bitkilere o yöre için monokültür bitkisi denir.

Buna göre, aşağıda ekim alanları verilen tarım ürünlerinden hangisinde böyle bir durum söz konusu değildir?

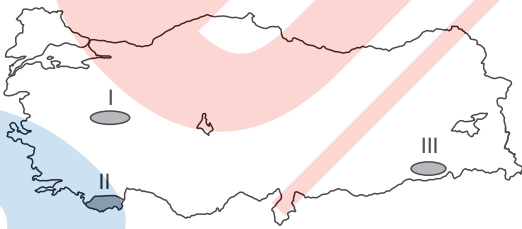
Tarım ürünü	Ekim alanları
A) Muz	Anamur ve çevresi
B) Fındık	Ordu - Giresun
C) Turunçgiller	Rize ve çevresi
D) İncir	Aydın-İzmir
E) Ayçiçeği	Ergene havzası

7. • Türkiye'de doğal yetişme alanı ve üretim miktarı en fazla olan meyvedir.
• Çok düşük sıcaklıklarda bile yetişme imkanı bulur.

Yukarıda bazı özellikleri verilen meyve aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Üzüm B) Fındık C) Muz
D) İncir E) Turunçgiller

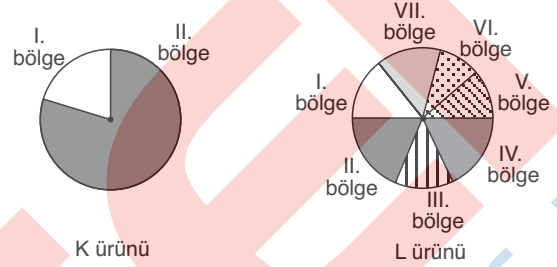
8. Aşağıdaki haritada bazı tarım ürünlerinin Türkiye'deki ekim alanları numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu tarım ürünleri aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
A) Şeker pancarı	Turunçgiller	Mercimek
B) Turunçgiller	Pamuk	İncir
C) Şeker pancarı	Muz	Mercimek
D) Buğday	Şeker pancarı	İncir
E) Şeker pancarı	Muz	Fındık

9. Aşağıdaki grafiklerde iki farklı tarım ürününün üretim miktarının Türkiye'deki bölgelere göre dağılışı gösterilmiştir.

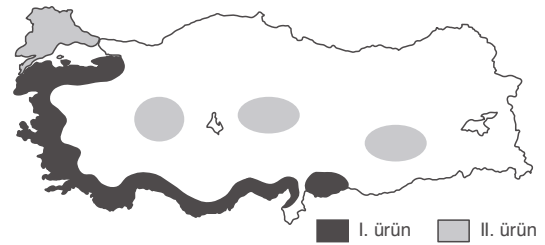
Bu ürünler ile ilgili olarak;

- I. L ürününün Türkiye'deki iklim şartlarına daha fazla uyum gösterdiği
II. K ürününün ekim alanlarından elde edilen verimin daha düşük olduğu
III. Her iki ürünün de aynı bölge içerisinde yetişme alanlarının olduğu
IV. K ürününün iklim seçiciliğinin daha fazla olduğu

İfadelerinden hangileri doğru olur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) I, III ve IV

10. Aşağıdaki haritada iki farklı tarım ürününün Türkiye'deki ekim alanları gösterilmiştir.

Bu ürünler ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

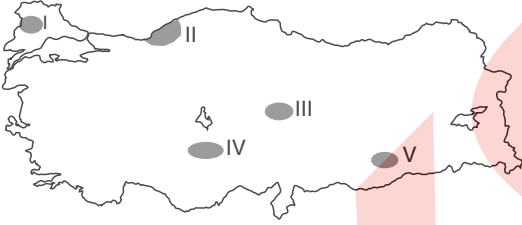
- A) II. ürünün yağış isteği fazla değildir.
B) II. ürün, kıyı kesimlerde fazla yetişme alanı bulmaktadır.
C) I. ürünün yetişme alanlarında yaz kuraklığı belirgindir.
D) I. ürünün Doğu Anadolu Bölgesi'nde ekim alanı bulunmamaktadır.
E) Her iki tarım ürünü de kış sıcaklıklarının düşük olduğu yerlerde yetiştirilmemektedir.

01.4 TÜRKİYE'DE TARIM

1. Türkiye'de kurak geçen bir yılda tarımsal üretim miktarının belirgin olarak düşmesi aşağıdakilerden hangisine kanıt oluşturur?

- A) Tarım alanlarının dar olduğuna
B) Entansif (yoğun) tarımın yaygın olduğuna
C) Tarım faaliyetlerinin iklime bağlı olduğuna
D) Gübrelemenin yetersiz olduğuna
E) Taban suyu seviyesinin düşük olduğuna

2.

Türkiye'de sulama sorunu çözümlendiği takdirde tarım alanlarından elde edilen verim artacaktır.

Bu durum, yukarıdaki haritada gösterilen taralı alanlardan hangisi için geçerli olmaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Bir tarım ürününün yoğun olarak yetiştirildiği yerlere o ürünün tarım bölgesi denir. Ancak bazı tarım ürünleri için tarım bölgesi belirlemek zordur.

Aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisi için bir tarım bölgesi belirlemek daha kolaydır?

- A) Buğday B) Turunçgiller C) Elma
D) Tütün E) Şeker pancarı

4. Akdeniz Bölgesi, yıl içinde bir tarım alanından birden fazla ürün elde etmede başta gelen bölgedir.

Bu durum, bölgenin aşağıdaki özelliklerinden en çok hangisi ile ilgilidir?

- A) Sıcaklık ortalaması B) Yıllık yağış miktarı
C) Yağış rejimi D) Sulama imkanları
E) Toprak özellikleri

5. Aşağıdakilerden hangisi tarımsal üretimde verimi artırıcı faktörler arasında yer almaz?

- A) Toprağın gübrelenmesi
B) Sulama imkanlarının geliştirilmesi
C) Kaliteli tohum kullanılması
D) Tek tip ürün yetiştirilmesi
E) Toprak bakımının yapılması

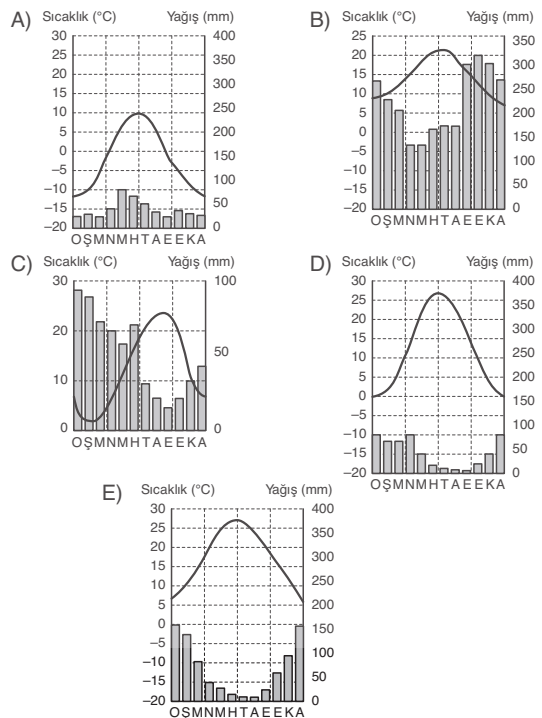
6. Türkiye'de çay ve muz tarımının birer bölge ile sınırlı olması, bu ürünlerin aşağıda verilen hangi özelliği ile açıklanabilir?

- A) Kıyı kesimde yetiştirilmeleriyle
B) İklim yönünden seçici olmalarıyla
C) Ekonomik değerlerinin yüksek olmasıyla
D) Pazarlama imkanlarının sınırlı olmasıyla
E) Hasat dönemlerinde yoğun emek istemeleriyle

7. Mısır, yaz mevsimi yağışlı ve sıcak geçen iklim bölgelerinde doğal olarak yetişir.

Buna göre, aşağıda aylık sıcaklık ve yağış grafikleri verilen merkezlerden hangisinde mısırın doğal yetiştirme alanının daha geniş olması beklenir?

(■ Yağış / ~ Sıcaklık)

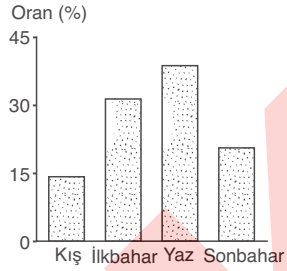
8. I. Yaz mevsiminin uzun sürmesi
II. Kışların soğuk geçmesi
III. İklim çeşitliliğinin fazla olması
IV. Sulama imkanlarının yeterince gelişmemesi

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye'de sebzeçiliğin yeterince gelişmemesine yol açan nedenler arasında gösterilebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Sebze tarımı yüksek sıcaklık ve su yeterliliği ister.

9.

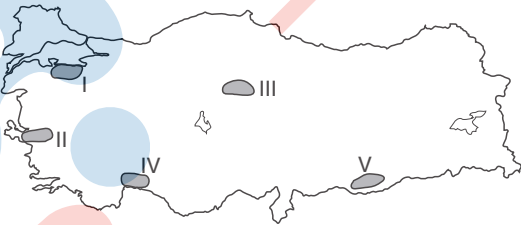

Yukarıdaki grafikte Türkiye'deki bir yörede yağışın mevsimlere göre dağılışı oransal olarak gösterilmiştir.

Bu yörede aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisinin yetiştirilmesi daha zordur?

- A) Mısır B) Pamuk C) Tütün
D) Soya fasulyesi E) Arpa

10. Seracılık, kapalı mekanlarda mevsimi dışında sebze ve meyve yetiştirilmesi faaliyetidir.

Yukarıdaki haritada işaretli yörelerden hangisinde yapılacak seracılık faaliyetlerinin daha masraflı olacağı söylenebilir?

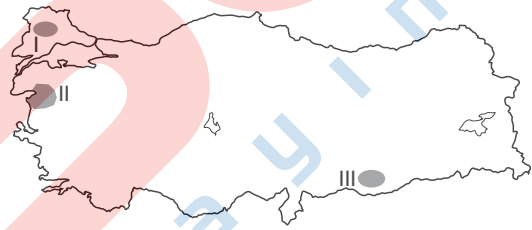
- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Akdeniz Bölgesi'nde yaygın olarak yetiştirilen turuncğiller Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yetiştirme alanı bulamaz.

Bu durum Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin hangi özelliğiyle ilgilidir?

- A) Kış yağışlarının fazla olmasıyla
B) Yaz kuraklığının uzun sürmesiyle
C) Kış sıcaklık ortalamalarının düşük olmasıyla
D) Sulama imkanlarının gelişmemiş olmasıyla
E) Topraklarında kireç oranının fazla olmasıyla

12.

Yukarıdaki haritada üç tarım bölgesi taralı olarak gösterilmiştir.

Bu tarım bölgeleri için aşağıdakilerden hangisi yanlış?

- A) II. tarım bölgesinde yetiştirilen bütün ürünler I. bölgede de yetiştirilir.
B) I. tarım bölgesinde yetiştirilen ürünler düşük sıcaklıklara dayanıklıdır.
C) III. tarım bölgesinde sulama suyu ihtiyacı daha fazladır.
D) Buğday ve üzüm üç bölgede de yetiştirme ortamı bulur.
E) Zeytin, II. tarım bölgesinde yoğun olarak yetiştirilen bir üründür.

13. Türkiye'de tarım alanlarında makine kullanımının yaygınlaşmasının ortaya çıkardığı sonuçlar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Çayır ve mera alanlarının genişlemesi
B) Ürünlerin pazara ulaştırılma süresinin kısalması
C) Üretimde verim artışının sağlanması
D) Kırsal kesimden kentlere olan göçün artması
E) Kırsal kesimde insan gücüne duyulan gereksinimin azalması

01.5 TÜRKİYE'DE HAYVANCILIK

1. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de küçükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapıldığı yörelerin en belirgin özelliğidir?

A) Akarsu ağının sık olması
B) Yaz mevsiminin yağışlı geçmesi
C) Bozkırların geniş yer tutması
D) Tarım alanlarının dar olması
E) Gür çayır ve otlakların bulunması

2. Aşağıdaki hayvancılık faaliyetlerinden hangisi ile bitki türleri arasındaki ilişki en azdır?

A) Arıcılık
B) Kumes hayvancılığı
C) Küçükbaş hayvancılık
D) Büyükbaş hayvancılık
E) İpek böcekçiliği

3. Türkiye'de balıkçılığa elverişli olan göller (İznik, Uluabat, Çıldır, Beyşehir, Keban vb.) ile ilgili olarak;

I. sularının tatlı olması
II. dışa akışlı olmaları
III. kapalı havzada bulunmaları
IV. tektonik oluşumlu olmaları

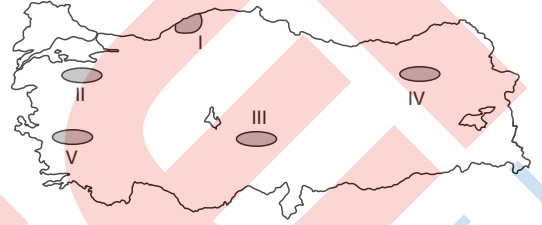
ifadelerinden hangileri kesin olarak söylenebilir?

A) Yalnız I B) Yalnız III C) Yalnız IV
D) I ve II E) I ve III

4. Türkiye'deki hayvancılık faaliyetleri ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi yanlıştır?

A) Türkiye'nin doğusunda daha çok mera hayvancılığı yapılmaktadır.
B) Bitki çeşitliliğinin fazla olduğu dağlık ve engebeli yerlerde arıcılık gelişmiştir.
C) Ahır hayvancılığında elde edilen et ve süt verimi iklim koşullarından daha çok etkilenir.
D) Yıllık yağış miktarının az ve yaz mevsiminin kurak geçtiği yerlerde daha çok küçükbaş hayvancılık gelişmiştir.
E) Türkiye'de ipek böcekçiliği yapılan alanlar daralmıştır.

5. Verimliliği yüksek hayvan türlerinin modern çiftliklerde ve ahırlarda kaliteli yem kullanılarak beslenmesi şeklindeki hayvancılık faaliyetlerine besi veya ahır hayvancılığı denir.

Yukarıda verilen açıklama dikkate alındığında, haritada numaralandırılarak gösterilen yörelerin hangilerinde besi ve ahır hayvancılığının daha fazla geliştiği söylenebilir?

A) I ve IV B) I ve V C) II ve IV
D) II ve V E) III ve IV

6. I. Hayvan başına düşen süt miktarının bölgeye düşen yağış miktarıyla paralellik göstermesi
II. Hayvanlardan elde edilen süt veriminin düşük olması
III. Hayvancılıkla uğraşanların tarımın diğer kollarıyla uğraşmaması
IV. Karasal iklim özelliklerinin görülmesi

Bir yörede yukarıda verilen özelliklerden hangilerinin birlikte görülmesi bu yörede yapılan hayvancılığın mera hayvancılığı olduğunu kanıtlar?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de iklimin tarım veya hayvancılık faaliyetleri üzerindeki etkisine kanıt olur?

A) Her türlü iklime uyum sağlamış şeker pancarının Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesiminde yetiştirilmemesi
B) Batı Anadolu'da tavuk çiftliklerinin sayısının her geçen yıl artması
C) Kaliteli tohumluk kullanımının artmasıyla tarım alanlarından elde edilen verimin artması
D) Nadasa bırakılan arazi oranının son yıllarda azalması
E) Verimliliği düşük olmasına rağmen küçükbaş hayvancılığın Anadolu'da yaygın olarak yapılması

8. Türkiye'deki hayvancılık potansiyelinin değerlendirilebilmesi için aşağıdaki çalışmalardan hangisinin yapılması gerekli değildir?

- A) Hayvan soylarının iyileştirilmesi
- B) Hayvancılığın sadece sınırları önceden belirlenmiş alanlarda yapılması
- C) Küçük yaştaki hayvan kesimlerinin önlenmesi
- D) Besi ve ahır hayvancılığının yaygınlaştırılması
- E) Mera hayvancılığının olduğu yerlerde erken otlatmanın önüne geçilmesi

9. Türkiye'de balıkçılığın yeterince gelişmemesi;

- I. Avlanma süresinin kısa olması
- II. Balık ürünlerini değerlendirecek sanayi tesislerinin yetersiz olması
- III. Usulsüz ve aşırı avlanmaların olması
- IV. Deniz, göl ve akarsuların çok az balık potansiyeline sahip olması

Özelliklerinden hangileri ile ilgili olamaz?

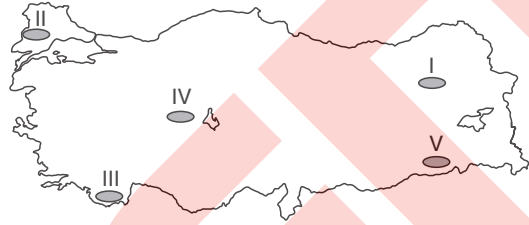
- A) Yalnız I
- B) Yalnız IV
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) II ve IV

10. Türkiye'deki kır yerleşmelerindeki ekonomik faaliyetlerden birisi de yünlü dokumacılıktır.

Bu durum, Türkiye'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin bir sonucudur?

- A) Küçükbaş hayvancılığın yaygın olmasının
- B) Tarım alanlarından elde edilen verimin düşük olmasının
- C) Nüfus artış hızının yüksek olmasının
- D) İç ticaretin canlı olmasının
- E) Genç nüfus oranının fazla olmasının

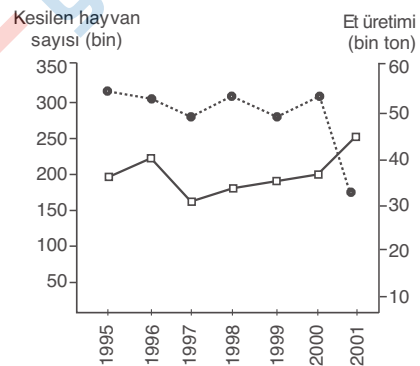
11.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen yörelerden hangisinde süt verimi yüksek hayvan türlerinin beslendiği mandıralar yaygın olarak bulunur?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

12.

..... Et üretim miktarı — Kesilen hayvan sayısı

Yukarıdaki grafikte bir ülkede yıllara göre kesilen sığır sayısı ve et üretim miktarı gösterilmiştir.

Grafiğe bakılarak, aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) 1997'den sonra kesilen hayvan sayısı sürekli artmıştır.
- B) Hayvan başına düşen et üretim miktarı yıllara göre farklılık göstermektedir.
- C) 2001 yılında hayvan başına düşen et verimi bir önceki yıla göre azalmıştır.
- D) Ülkede, et verimi düşük hayvanlar beslenmektedir.
- E) 2001 yılında kesilen hayvan sayısı en fazladır.

01.6 TÜRKİYE'DE MADENLER ve ENERJİ KAYNAKLARI

1. Türkiye'de işletmeye açılan bir kömür ocağının bulunduğu yörede aşağıdakilerden hangisinde artış görülmesi beklenemez?

- A) İş gücüne duyulan ihtiyaçta
- B) Çevre kirliliğinde
- C) Yöreye olan yatırımlarda
- D) Ulaşım olanaklarında
- E) Göç nedeniyle olan nüfus kaybında

İşletmeye açılan her ocak, madencilik sahasında istihdam alanı oluşturur.

2. Aşağıdaki tabloda bazı barajların üzerinde kurulu bulunan akarsular ve yıllık hidroelektrik üretim miktarları gösterilmiştir.

Baraj	Üzerinde Yer Aldığı Akarsu	Yıllık Üretim (milyon kwh)
Atatürk	Fırat	8800
HasanUğurlu	Yeşilırmak	1217
Hirfanlı	Kızılırmak	400
Seyhan	Seyhan	285
Demirköprü	Gediz	190

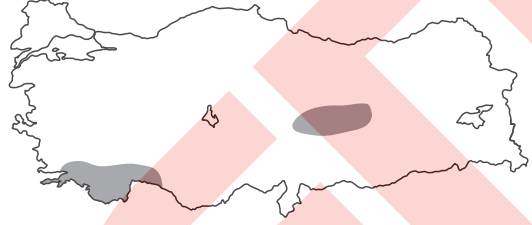
Buna göre, **Demirköprü barajında hidroelektrik üretimin daha az olması barajın üzerinde yer aldığı akarsuyun aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle daha çok ilgilidir?**

- A) Boyunun kısa olmasıyla
- B) Havzasında yağış rejiminin düzensiz olmasıyla
- C) Akış hızının az olmasıyla
- D) En fazla suyu kış aylarında taşımasıyla
- E) Taşıdığı alüvyon miktarının fazla olmasıyla

3. Türkiye'de farklı jeolojik dönemlere ait arazilerin bulunması aşağıdakilerden hangisine olanak sağlamıştır?

- A) Maden çeşitliliğinin fazla olmasına
- B) Tarım topraklarının verimli olmasına
- C) Yetiştirilen tarım ürünü çeşidinin fazla olmasına
- D) Mekanik çözülmenin kuvvetli olmasına
- E) Maden yataklarının yüzeye yakın olmasına

4.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen yörelerin ikisinde de çıkarılan maden aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bakır
- B) Boksit
- C) Bor
- D) Krom
- E) Fosfat

5. Türkiye'deki linyit yatakları hemen hemen her coğrafi bölgemizde bulunmaktadır.

Bu durum, Türkiye'nin aşağıda verilen hangi özelliğinin bir sonucudur?

- A) Orta Kuşak'ta yer almasının
- B) Yerçekillerinin engebeli olmasının
- C) Üç tarafının denizlerle çevrili olmasının
- D) Bitki örtüsünün çeşitli olmasının
- E) Arazisinin büyük bir kısmının III. zamanda oluşmasının

6.

- Muğla – Yatağan
- Manisa – Soma
- Kahraman Maraş – Afşin-Elbistan

Yukarıda sınırları içinde elektrik santrali bulunan bazı yerleşmeler verilmiştir.

Bu santraller için aşağıda verilenlerden hangisinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) Sanayi bölgelerinde kurulmuş olmaları
- B) Çevre kirliliğine neden olmamaları
- C) Yenilenebilir enerji kaynaklarıyla çalışmaları
- D) Linyit kömürüyle çalışan santraller olmaları
- E) Üretimlerinin tamamına yakınının bulundukları yerleşmede tüketilmekte olması

7. Antalya ve Elazığ illerinin her ikisinde de bulunan sanayi tesisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kağıt ve kereste B) Ferro - krom
C) Demir - çelik D) Süt ve süt ürünleri
E) Bakır işleme

8. Aşağıda bazı madenler çıkarım alanlarıyla eşleştirilmiştir.

Yapılan eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bakır - Sarayönü (Konya)
B) Demir - Hekimhan (Malatya)
C) Boksit - Akseki (Antalya)
D) Cıva - Ödemiş (İzmir)
E) Bor - Emet (Kütahya)

9. Türkiye'de jeotermal enerji potansiyeli hangi bölge-mizde daha yüksektir? Neden?

- A) Doğu Anadolu. Çünkü, yükselti fazladır.
B) Karadeniz. Çünkü, yıllık yağış miktarı fazladır.
C) Ege. Çünkü, arazi kırıklı yapıdadır.
D) Marmara. Çünkü, yer şekilleri sadedir.
E) Akdeniz. Çünkü, karstik kayalar yaygındır.

10. Bir madenin işletmeye açılabilmesi için gerekli şart-lar arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Kayaçların içindeki saf maden miktarının yeterli ol-ması
B) Teknik eleman sayısının yeterli olması
C) Teknoloji ve sermayenin yeterli olması
D) Çıkarım maliyetinin düşük olması
E) Deprem bölgelerine uzak olması

11. Aşağıdaki tabloda Türkiye'de 1950 - 1995 yılları arasın-da ham petrol üretim ve tüketim miktarları ile toplam tü-ketimin içinde yerli üretimin oranı gösterilmiştir.

Yıl	Üretim (bin ton)	Tüketim (bin ton)	Tüketim içinde yerli üretimin oranı %
1950	108	503	21.6
1965	2 398	5 539	43.3
1970	3 542	7 372	48.8
1980	2 330	14 765	15.8
1988	2 692	22 496	12.3
1990	2 863	22 900	12.5
1995	3 513	27 024	13.0

Tablo incelendiğinde;

- I. Türkiye'nin petrol üretiminin tüketimi karşılama ora-nı 1970 de artmış sonraki yıllarda eski seviyesine düşmüştür.
II. Ham petrol üretim miktarının en fazla olduğu yıl, tü-ketimin miktarı da en fazladır.
III. Toplam tüketim içinde yerli üretim oranının en az ol-duğu yıl, Türkiye'nin petrol üretimi de en az olmuştur.
IV. Türkiye'nin 1970 yılı petrol tüketiminin yaklaşık ya-rısı ithalat yoluyla karşılanmıştır.

İfadelerinden hangilerinin doğru olduğu söylenebi-lir?

- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Türkiye, maden çeşitliliği yönünden çok zengin olması-na rağmen maden yatakları küçük çaplı ve dağınık hal-de bulunur.

Bu durumun nedeni olarak Türkiye'nin aşağıdaki özelliklerinden hangisi gösterilebilir?

- A) İklim çeşitliliğinin fazla olması
B) Arazide jeolojik dönemler boyunca tektonik hareket-liliğin devam etmesi
C) Üç tarafın denizlerle çevrili olması
D) Madencilik faaliyetlerinin fazla gelişmemiş olması
E) Ortalama yükseltisinin fazla olması

Maden yataklarının dağınık halde bulunması yer ha-reketlerinin fazla olmasına işarettir.

01.7 TÜRKİYE'DE MADENLER ve ENERJİ KAYNAKLARI

1. Demir yatakları Türkiye'de oldukça yaygındır. Ancak bunlardan yalnız bir kısmı işletmeye elverişlidir.

Buna göre, Türkiye'de aşağıda verilen merkezlerden hangisinde demir cevherinin çıkarımı söz konusu değildir?

- A) Karabük B) Kangal C) Divriği
D) Hekimhan E) Hasan Çelebi

2. Aşağıdakilerin hangisinde Türkiye'deki başlıca krom yatakları birlikte verilmiştir?

- A) Fethiye, Murgul, Hekimhan
B) Fethiye, Köyceğiz, Guleman
C) Guleman, Küre, Seyitgazi
D) Küre, Guleman, Murgul
E) Köyceğiz, Küre, Murgul

3. • Kullanım alanı çok yaygındır.
• Dünya rezervlerinin yarısından fazlası Türkiye'de bulunmaktadır.
• Balıkesir, Kütahya ve Eskişehir başlıca çıkarım alanlarıdır.

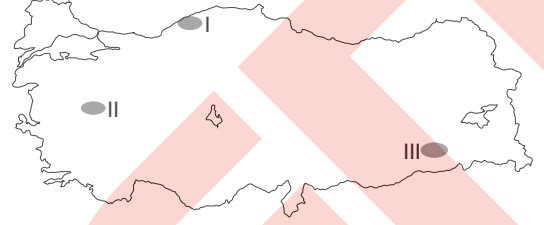
Yukarıda bazı özellikleri verilen yeraltı kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bor B) Bakır C) Linyit
D) Krom E) Demir

4. Aşağıda verilen maden - çıkarıldığı yer eşleştirmelerinden hangisi doğrudur?

	Kükürt	Fosfat	Boksit
A)	Mazıdağı	Keçiborlu	Seydişehir
B)	Keçiborlu	Seydişehir	Mazıdağı
C)	Mazıdağı	Seydişehir	Keçiborlu
D)	Keçiborlu	Mazıdağı	Seydişehir
E)	Seydişehir	Keçiborlu	Mazıdağı

5.

Yukarıdaki haritada Türkiye'deki üç enerji kaynağının çıkarıldığı başlıca alanlar gösterilmiştir.

Bu enerji kaynakları aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

	I	II	III
A)	Taşkömürü	Petrol	Linyit
B)	Linyit	Taşkömürü	Petrol
C)	Taşkömürü	Linyit	Petrol
D)	Linyit	Petrol	Taşkömürü
E)	Petrol	Taşkömürü	Linyit

6. Aşağıda sınırları içinde elektrik santrali bulunan bazı yerleşmeler verilmiştir.

Bu yerleşmelerin hangisinde bulunan santral diğerlerinden farklı bir enerji kaynağı ile çalışmaktadır?

- A) Soma B) Tunçbilek
C) Hamitabat D) Yatağan
E) Afşin-Elbistan

7. Türkiye'de Doğu Karadeniz'in kıyı kesimi hariç diğer alanlar değişik derecelerde güneş enerjisi elde etmeye elverişlidir.

Doğu Karadeniz Bölümü'nün kıyı kesiminin güneş enerjisi elde etmeye elverişli olmaması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Yerçekillerinin engebeli olmasıyla
B) Bulutluluk oranının yüksek olmasıyla
C) Akarsular bakımından zengin olmasıyla
D) Ormanların geniş yer kaplamasıyla
E) Dağınık yerleşmelerin görülmesiyle

8. Aşağıdaki haritada Türkiye'de termik santral bulunan bazı yerleşmeler gösterilmiştir.

Buna göre, Türkiye'de termik santrallerin dağılışı ile aşağıdakilerden hangisinin dağılışı arasında bir paralellik olduğu söylenebilir?

- A) Linyit yatakları
- B) Tüketim merkezleri
- C) Taşkömürü yatakları
- D) Sanayi tesisleri
- E) Hidroelektrik santraller

9. Bir madenin işletilebilmesi için;

- I. rezervin yeterli olması,
- II. çıkartım maliyetinin düşük olması,
- III. kullanım alanının yaygın olması,
- IV. tenör oranının düşük olması

şartlarından hangilerinin bulunması gerekmektedir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

10. Türkiye'de Mardin Mazıdağı'ndan çıkarılan fosfatın kullanım alanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Boya sanayi
- B) Cam sanayi
- C) Gübre sanayi
- D) Kağıt sanayi
- E) Tekstil sanayi

11. Türkiye'de doğal gaz kullanımının artmasının aşağıdakilerden hangisine neden olduğu söylenemez?

- A) Büyük kentlerde hava kirliliğinin azalmasına
- B) Doğal gaz dış alımının artmasına
- C) Kömürün ısınma amaçlı kullanımının azalmasına
- D) Kömür çıkarımının azalmasına
- E) Isınma masraflarının azalmasına

12. I. Linyit
II. Doğal gaz
III. Hidroelektrik
IV. Taşkömürü
V. Jeotermal enerji

Türkiye'de elektrik üretiminde yukarıdaki enerji kaynaklarından hangileri daha az kullanılır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve IV
- D) III ve IV
- E) IV ve V

13. Aşağıdaki illerden hangisinin sınırları içinde petrol çıkarımı yapılmaz?

- A) Adıyaman
- B) Siirt
- C) Batman
- D) Ağrı
- E) Diyarbakır

14. Türkiye'de artan enerji açığının kapatılması için yeni yatırımlar yapılması düşünülmüştür.

Bu amaçla aşağıdaki kaynakların hangisinden yararlanılması planlanmamıştır?

- A) Doğal gaz
- B) Nükleer enerji
- C) Güneş enerjisi
- D) Rüzgar enerjisi
- E) Bor mineralleri

01.8 TÜRKİYE'DE SANAYİ

1. Türkiye'deki tuğla, kiremit, seramik ve porselen fabrikalarının daha çok Batı Anadolu'da kurulduğu görülmektedir.

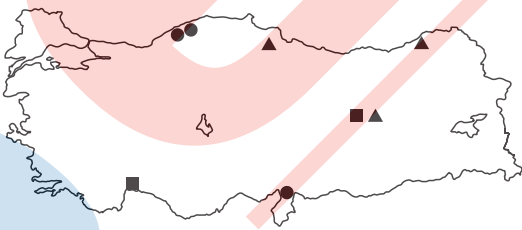
Bu durum, aşağıdakilerin hangisiyle en iyi açıklanır?

- A) Yeterli ve uygun hammaddenin bulunmasıyla
B) Pazar imkanlarının fazla olmasıyla
C) Enerjinin yeterli olmasıyla
D) Ulaşımın kolay olmasıyla
E) Su kaynaklarının bol olmasıyla

2. Kütahya, Uşak, Afyon, Konya, Kayseri, Van illerinin tümünde aşağıdaki sanayi kollarının hangisinde üretim yapan sanayi tesislerinin bulunduğu söylenebilir?

- A) Konserve
B) Şeker
C) Bitkisel yağ
D) Sigara
E) Kağıt

3. Aşağıdaki haritada ●, ▲, ■ işaretleri maden sanayinde üretim yapan bazı fabrikaların kuruluş yerlerini göstermektedir.

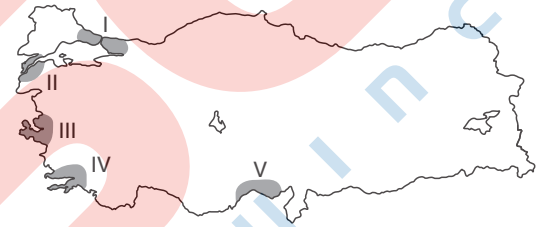
Bu işaretlerin hangi fabrikalara ait olduğu aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

●	▲	■
A) Demir-çelik	Ferro-krom	Bakır
B) Ferro-krom	Bakır	Demir-çelik
C) Bakır	Demir-çelik	Ferro-krom
D) Demir-çelik	Bakır	Ferro-krom
E) Ferro-krom	Demir-çelik	Bakır

4. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de sanayileşme ile birlikte ortaya çıkabilecek durumlardan biri değildir?

- A) Enerji tüketimi artar.
B) Kişi başına düşen milli gelir artar.
C) Sanayi ürünlerinin dış satımı artar.
D) İşsiz nüfus oranı azalır.
E) Hammadde dış alımı azalır.

5.

Yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen kıyı yörelerinden hangilerinin Türkiye'nin sanayi bölgelerinden olduğu söylenemez?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve IV
D) III ve IV
E) IV ve V

6. Aşağıdaki sanayi kollarından hangisinin hammadde ihtiyacının tamamı hayvancılık faaliyetlerinden elde edilir?

- A) Konserve
B) Dokuma
C) İlaç
D) Süt ürünleri
E) Yağ

7. Türkiye'deki;

- petro - kimya
- demir - çelik
- ferro - krom

tesisleri için aşağıdakilerden hangisinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) Üretimlerinin tamamı dış pazarlara yöneliktir.
B) Kuruluş yerleri büyük ölçüde birbiriyle örtüşür.
C) Büyük sermayeli kuruluşlardır.
D) Hammaddelerinin tamamı yurt içinden karşılanır.
E) Yıllık üretim miktarları hava koşullarından belirgin olarak etkilenir.

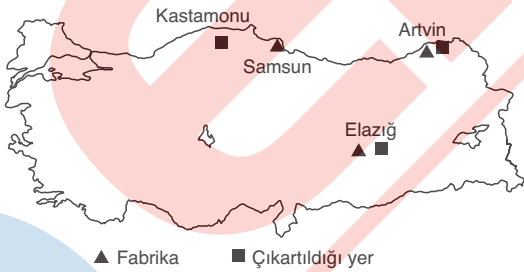
8. Aşağıdakilerden hangisi bir yerde konserve sanayi-ne ait tesis kurulabilmesi için gerekli şartlardan biri değildir?

- A) Sermayenin bulunması
- B) Hammaddenin kolay temin edilmesi
- C) Yeterli su kaynaklarının bulunması
- D) Tüketim bölgelerine yakın olunması
- E) Ulaşımın kolay olması

9. Türkiye'de zeytin yağı, çay ve şeker fabrikalarının kuruluş yerleri incelendiğinde, bu sanayi kolları için aşağıdakilerden hangisinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) Üretimlerinin tamamı iç pazarlara yöneliktir.
- B) Sanayi tesisleri hammadde üretim alanlarına yakın yerlerde kurulmuştur.
- C) Sanayi tesislerinin kuruluş yeri belirlenirken pazar koşulları dikkate alınmıştır.
- D) Yıllık üretim miktarları, tüketim talebine paralellik gösterir.
- E) Kıyı bölgelerinde yayılım göstermişlerdir.

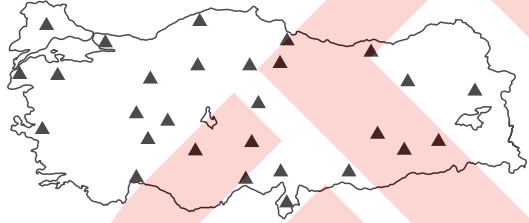
10. Aşağıdaki haritada Türkiye'de bakır çıkarılan yerler ile bakır fabrikalarının bulunduğu iller gösterilmiştir.

Buna göre, çıkarım alanı **Kastamonu** olmasına rağmen bakır işletmesinin Samsun'da kurulmuş olması aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Samsun'da işgücünün daha fazla olmasıyla
- B) Kastamonu'nun enerji kaynakları yönünden fakir olmasıyla
- C) Samsun'un ulaşım bakımından daha elverişli konumda olmasıyla
- D) Kastamonu'da karasal iklim şartlarının görülmesiyle
- E) Samsun'un sanayi merkezlerine daha yakın olmasıyla

11.

Yukarıdaki haritada kuruluş yerleri gösterilen sanayi tesisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çimento
- B) Kağıt
- C) Seramik
- D) Pamuklu dokuma
- E) Sigara

12.

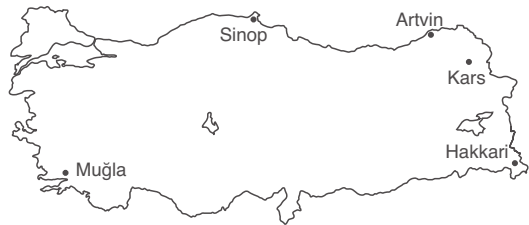
- I. Hammaddeye yakınlık
- II. Enerji kaynakları yönünden zengin olmaları
- III. Ulaşım faaliyetlerinin gelişmiş olması
- IV. Pazarlama koşullarının elverişliliği

İzmir, İzmit, Adapazarı ve Bursa illerinde otomotiv sanayine ait fabrikalar kurulmuştur.

Bu tesislerin kuruluş yerinin belirlenmesinde yukarıda verilenlerden hangilerinin öncelikle dikkate alındığı söylenebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

13. Aşağıdaki haritada Türkiye'de sanayi faaliyetlerinin gelişmediği bazı merkezler gösterilmiştir.

Bu merkezlerde sanayi faaliyetlerinin gelişmemesinin ortak nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ulaşım faaliyetlerinin güçlüğüyle yapılması
- B) İklim şartlarının elverişsiz olması
- C) İş gücü temininin zor olması
- D) Diğer bölgelere olan göçün fazla olması
- E) Ormanlık alanların geniş yer kaplaması

01.9 TÜRKİYE'DE SANAYİ

1. Aşağıdaki tabloda 2000-2004 yılları arasında Türkiye'de otomotiv sanayi üretim miktarı (adet) gösterilmiştir.

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004
Kamyon	28327	7056	12223	18707	31125
Kamyonet	49341	23124	55762	42888	106335
Otomobil	305603	226795	259812	425409	617771
Otobüs	4215	2531	2682	4567	4837
Minibüs	42626	9915	12824	38891	59169
Traktör	35908	15054	10371	29288	38240

Tabloya bakılarak, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Verilen yıllar içinde otomotiv sanayi üretimi 2001 yılında en azdır.
- B) Verilen yıllar arasında üretimi yapılan traktör Türkiye'nin ihtiyacını önemli oranda karşılamıştır.
- C) 2000-2004 yılları arasında kamyon üretimi düzensiz bir şekilde artmıştır.
- D) 2004 yılında minibüs ile traktör üretim miktarları arasındaki fark 20 binden fazladır.
- E) 2002-2003 yılları arasında otomobil üretim miktarındaki artış en fazla olmuştur.

2. İstanbul, Eskişehir, İzmit, İzmir gibi illerde sanayi faaliyetlerinin yoğun olarak yapılmasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

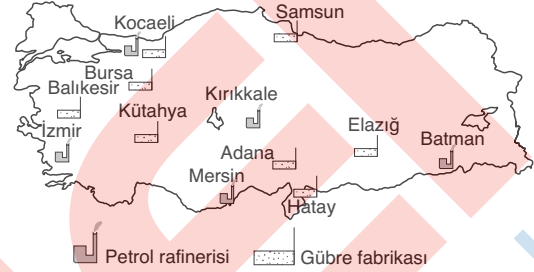
- A) Nüfusun ve nüfus yoğunluğunun fazla olması
- B) Pazarlama şartlarının elverişli olması
- C) Ulaşım imkanlarının gelişmiş olması
- D) Sermaye yönünden zengin olmaları
- E) Yeraltı kaynakları bakımından zengin olmaları

3. Bir bölgede herhangi bir sanayi tesisinin kuruluşu başka sanayi tesislerinin kurulması için zemin hazırlar.

Buna göre, Türkiye'deki petrol rafinelerinin bulunduğu bölgelerde aşağıdaki sanayi tesislerinde hangisinin kurulması için ortam oluşturdıkları söylenemez?

- A) Çimento
- B) Lastik
- C) Otomotiv
- D) Alüminyum
- E) Demir-Çelik

4. Aşağıdaki haritada Türkiye'deki petrol rafinerilerinin ve gübre fabrikalarının yerleri gösterilmiştir.

Haritaya bakılarak;

- I. Gübre fabrikalarının bazılarının petrol rafinelerinin çevresinde kurulmuş olduğu
- II. Her bölgede gübre fabrikasının bulunduğu
- III. Petrol rafinerisi sayısının gübre fabrikasından daha az olduğu
- IV. Petrol rafinerilerinin tamamının kuruluş yerinin belirlenmesinde ulaşım faaliyetlerinin gelişmişliğinin etkili olduğu

İfadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız III
- B) Yalnız IV
- C) I ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

5. Türkiye'de un ve unlu mamüller sanayinin en yaygın sanayi kolu olması;

- I. Halkın beslenmesinde önemli bir yerinin olması
- II. Hammaddesi olan tahılların ekim alanının çok geniş olması
- III. Ülke ihracatında önemli bir payının olması
- IV. En fazla gelir getiren sanayi kolu olması

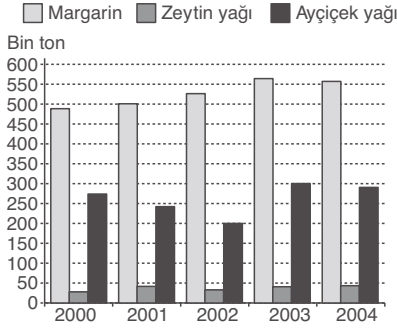
özelliklerinden hangileriyle ilgilidir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) III ve IV

6. Aşağıdakilerin hangisinde bir il, bu ilde bulunmayan bir sanayi kuruluşu ile birlikte verilmiştir?

- A) İstanbul - Cam
- B) Bursa - Otomotiv
- C) Muğla - Kağıt
- D) Ordu - Çay
- E) Tokat - Sigara

7. Aşağıdaki grafikte Türkiye'de 2000-2004 yılları arasındaki bitkisel yağ üretimi gösterilmiştir.

Grafik'e bakılarak, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Verilen yıllar arasında zeytin ve ayçiçek yağı üretimindeki artış ve azalışlar birbirine benzerlik gösterir.
 B) 2001 ve 2003 yılı margarin üretim miktarları arasındaki fark 50 bin tondan fazladır.
 C) Ayçiçek yağı üretimi 2002 yılında en az olmuştur.
 D) 2003 yılı ayçiçek yağı üretim miktarı bir önceki yıla göre % 50 oranında artmıştır.
 E) Verilen yıllar arasında zeytin yağı üretimi 50 bin tonu geçmemiştir.

8. Türkiye'deki çay ve fındık işletmelerinin kuruluş yerleri göz önüne alındığında, aşağıdakilerden hangisi doğru olmaz?

- A) Kuruluş yeri belirlenirken fabrikaların hammaddeye yakınlığının etkili olduğu
 B) Çay fabrikalarının kuruldukları yerlerde ulaşım faaliyetlerinin güçlükle yapıldığı
 C) İşletmelerin kurulduğu yerlerde benzer iklim özelliklerinin görüldüğü
 D) Her iki işletmenin işgücü ihtiyacını çevresinden karşıladığı
 E) Fabrikalardaki üretimin bölge ihtiyacına yönelik olduğu

9. Türkiye'deki bazı illerde pamuk üretimi yapılmadığı halde pamuklu dokuma sanayi gelişme göstermiştir.

Bu durum söz konusu sanayi kolunun hangi özelliğiyle ilgilidir?

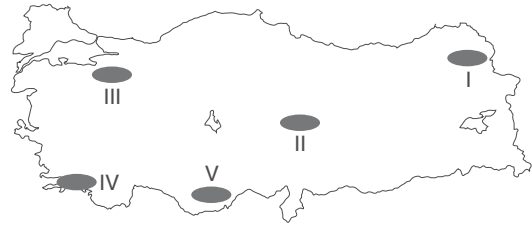
- A) Kullandığı ham maddenin kolay taşınabilir olmasıyla
 B) Nitelikli iş gücüne ihtiyaç duymasıyla
 C) Dış pazarlara yönelik üretim yapmasıyla
 D) Kuruluş yerini daha çok iklim özelliklerinin belirlemesiyle
 E) Kuruluş yerinde iş olanaklarını artırmasıyla

10. Aşağıdaki sanayi tesislerinden hangisinin tesis çevresinden çıkarılan bir yeraltı zenginlik kaynağının varlığına bağlı olarak kurulduğu söylenebilir?

- A) Seydişehir alüminyum işletmeleri
 B) Ereğli demir-çelik işletmeleri
 C) Aliğa petrol rafinesi
 D) Mersin cam fabrikası
 E) Adana lastik fabrikası

11.

Gerekli alt yapı hizmetlerinin tamamlandığı ve planlı bir şekilde küçük ve orta ölçekli imalat sanayi için tahsis edilmiş olan mal ve hizmet üretim bölgelerine organize sanayi bölgesi adı verilir.

Buna göre, yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen alanlardan hangisinde organize sanayi bölgelerinin daha geniş yer kapladığı söylenebilir?

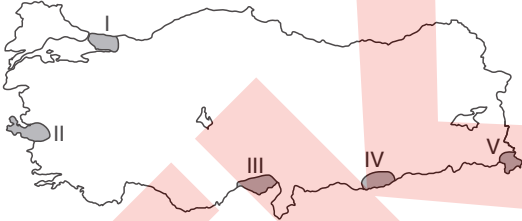
- A) I B) II C) III D) IV E) V

01.10 TÜRKİYE'DE ULAŞIM ve TİCARET

1. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de demir yolu ulaşımının geliştirilmesi için yapılan çalışmalardan birisidir?

- A) Demir yollarının yalnız yolcu taşımacılığında kullanılması planlanmaktadır.
- B) Demir yollarındaki köprü ve tünel sayısı azaltılmaya çalışılmaktadır.
- C) Türkiye'deki bütün yerleşmelerin demir yolu ile birbirine bağlanması planlanmaktadır.
- D) Demir yollarındaki ulaşım süresi kısaltılmaya çalışılmaktadır.
- E) Demir yollarının ekonomik olmadığı güzergahlarda alternatif ulaşım sistemleri geliştirilmektedir.

2.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen yörelerin hangisinde elverişsiz yerçekimleri ve iklim özellikleri ulaşım faaliyetlerini **daha çok** engeller?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

3. Aşağıda verilen kent çiftlerinden hangileri arasında;

- hava yolu
- kara yolu
- demir yolu

ulaşım sistemlerinden üçü de kullanılarak yolcu taşımacılığı yapılabilmektedir?

- A) Kayseri – Ankara
- B) İzmir – Antalya
- C) Samsun – Rize
- D) Trabzon – Erzincan
- E) Edirne – Çanakkale

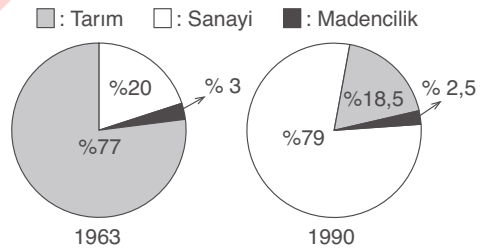
4. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de ulaşımı etkileyen faktörlerden birisi **değildir**?

- A) Yerçekillerinin engebeli olması
- B) Yol yapım masraflarının fazla olması
- C) Bölge yüzölçümlerinin geniş olması
- D) Elverişsiz iklim özelliklerinin görülmesi
- E) Doğu-batı uzanışlı dağ sıralarının bulunması

5. Türkiye'nin dış ticaret hacminin artırılması için aşağıdaki çalışmalardan hangisinin **öncelikle** yapılması gerekmektedir?

- A) Ulaşım taşıma kapasitesi artırılmalı
- B) Ürün kalitesi artırılmalı
- C) İşçi ücretleri artırılmalı
- D) Ürün çeşitliliği artırılmalı
- E) Enerji tüketimi artırılmalı

6.

Yukarıdaki grafikte Türkiye'de 1963 ve 1990 yıllarında ihracat gelirlerinin sektörlere göre oransal dağılışı gösterilmiştir.

Grafiklerde verilen bilgilere dayanarak, aşağıdakilerden hangisine **ulaşamaz**?

- A) 1963 yılında ihracattan elde edilen gelirin beşte biri sanayi sektörüne aittir.
- B) 1990'da sanayi ürünlerinden elde edilen dış ticaret geliri, tarım ürünlerinden elde edilen gelirden fazladır.
- C) 1990'da madencilik sektöründeki dış satımdan elde edilen gelir, 1963'de elde edilen gelirden azdır.
- D) Türkiye'de ihracat gelirlerinin sektörel dağılımı verilen yıllar arasında değişmiştir.
- E) 1963'te dış ticaret gelirlerinin yarısından fazlası tarım sektöründen elde edilmiştir.

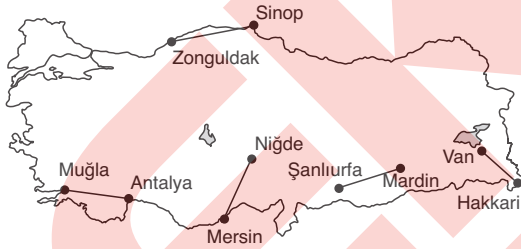
7. Türkiye'de;

- bölgeler arasında iklim özellikleri bakımından fark olması tarımı yapılan ürünler bakımından çeşitlilik olmasına neden olmuş,
- iletişim teknolojilerinin gelişmesi üretimi yapılan ürünlerin daha geniş kitlelere tanıtılmasını sağlamıştır.

Buna göre, Türkiye'nin bu özelliklerinin aşağıdaki gelişmelerden hangisine etki yaptığı söylenebilir?

- A) İç ticaret etkinliklerinin artmasına
- B) Dış alım giderlerinin azalmasına
- C) Enerji üretiminin artmasına
- D) Nüfus artış hızının yükselmesine
- E) Dış ticarete yer alan ürünlerin çeşitlenmesine

8. Türkiye'de ulaşım faaliyetlerini etkileyen doğal faktörlerden biri de iklimdir. Özellikle sert karasal iklim şartlarının görüldüğü yerlerde kar yağışının arttığı dönemlerde ulaşım faaliyetleri durma noktasına gelmektedir.

Yukarıda verilen açıklama dikkate alındığında, haritada belirtilen kent merkezlerinden hangi ikisi arasındaki ulaşımın yıl içinde aksamasının elverişsiz kış koşullarıyla doğrudan ilgili olduğu söylenebilir?

- A) Antalya - Muğla
- B) Sinop - Zonguldak
- C) Van - Hakkari
- D) Şanlıurfa - Mardin
- E) Mersin - Niğde

9. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de ulaşımı olumsuz yönde etkileyen faktörlerden biri değildir?

- A) Yerçekillerinin engebeli olması
- B) Eğimli yüzeylerin geniş yer tutması
- C) Dar ve derin vadilerin bulunması
- D) Buzlanma ve heyelan olaylarının sık görülmesi
- E) Bitki örtüsünün çeşitlilik göstermesi

10. Türkiye'deki kara yolu ulaşımı ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Yük ve yolcu taşımacılığının büyük bölümü kara yollarıyla yapılır.
- B) Kara yolu ulaşımı iklim özelliklerinden doğrudan etkilenir.
- C) Ülke genelinde il ve ilçe merkezlerini büyük ölçüde birbirine bağlar.
- D) Demir yoluna göre daha güvenilir ve daha ekonomiktir.
- E) Yolcu taşıma kapasitesi fazladır.

11. Türkiye'de demir yolu ağı gerek yolcu, gerekse yük taşıma kapasitesi yönünden Avrupa ülkelerine göre oldukça geridir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun nedenleri arasında gösterilemez?

- A) Türkiye'de yerçekillerinin engebeli olması
- B) Demir yolu ulaşım araçlarında eski teknolojilerin kullanılması
- C) Demir yollarında ulaşım süresinin uzun olması
- D) Demir yolu yapım maliyetinin yüksek olması
- E) Demir yolu ulaşımında yakıt tüketiminin fazla olması

Demir yolu ulaşımı en ekonomik ve en güvenli taşımacılık sistemidir.

12. Türkiye'de yıllara göre dış alım giderleri ve dış satım gelirlerini gösteren bir tablo incelendiğinde;

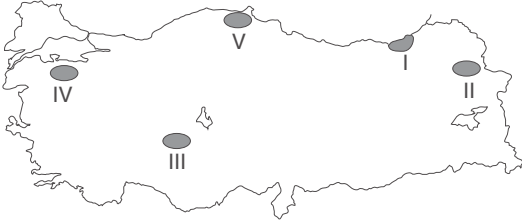
- I. dış ticaret hacminin artış gösterdiği yıllar
- II. dış alım giderlerinin, dış satım gelirlerinden fazla olduğu yıllar
- III. dış satımda yer alan ürün çeşitliliğinin en fazla olduğu yıl
- IV. dış satım gelirlerinin en az olduğu yıl

bilgilerinden hangilerine ulaşamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

01.11 TÜRKİYE'DE ULAŞIM ve TİCARET

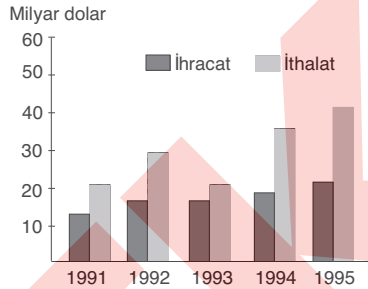
1.

Türkiye'de yerçekillerinin özellikleri dikkate alındığında yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen yörelerin hangi ikisinde kara yolu yapım maliyetlerinin daha az olması beklenir?

- A) I ve III B) II ve III C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

2.

Yukarıdaki grafikte 1991-1995 yılları arasında Türkiye'nin ihracat gelirleri ve ithalat giderleri (milyon dolar) verilmiştir.

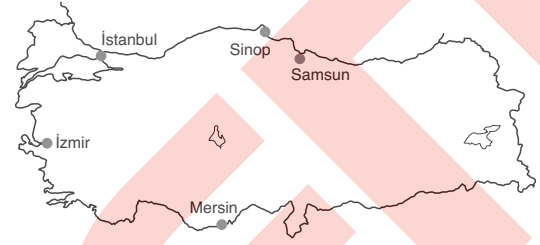
Buna göre, verilen yılların hangisinde ihracat gelirlerinin ithalat giderlerini karşılama oranı daha fazladır?

- A) 1991 B) 1992 C) 1993
D) 1994 E) 1995

3. Bir ülkenin ithalatında hammaddeler ve yarı işlenmiş maddeler, ihracatında ise sanayi ürünleri büyük paya sahip ise bu ülke ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Gelişmiş bir ülkedir.
B) Dış ticaret açığı fazladır.
C) Nüfus artış hızı yüksektir.
D) Diğer ülkelere göç verir.
E) Tarımla uğraşan nüfus fazladır.

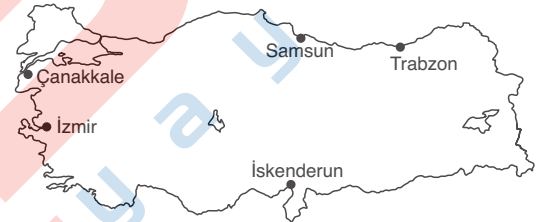
4.

Yukarıdaki haritada gösterilen limanlardan hangisi, doğal bir liman olduğu halde iç bölgelerle kara yolu bağlantısı yetersiz olduğu için gelişmemiştir?

- A) İstanbul B) İzmir C) Sinop
D) Mersin E) Samsun

5.

Yukarıdaki haritada belirtilen kıyı kentlerinden hangilerinin iç bölgelerle demir yolu bağlantısı yoktur?

- A) Çanakkale - İzmir
B) Çanakkale - Trabzon
C) İzmir - Samsun
D) Samsun - İskenderun
E) Trabzon - İskenderun

6. Türkiye'de iç ticaretin çok canlı olmasında;

- sanayi kuruluşlarının bölgeler arasında dengesiz dağılımı
- coğrafi bölgelerin yüzölçümlerinin birbirinden farklı olması
- yetiştirilen tarım ürünlerinin bölgelere göre farklılık göstermesi

özelliklerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

7. Akdeniz kıyılarındaki Mersin ve İskenderun limanlarının Antalya ve Alanya limanlarından daha çok geliştiği söylenebilir.

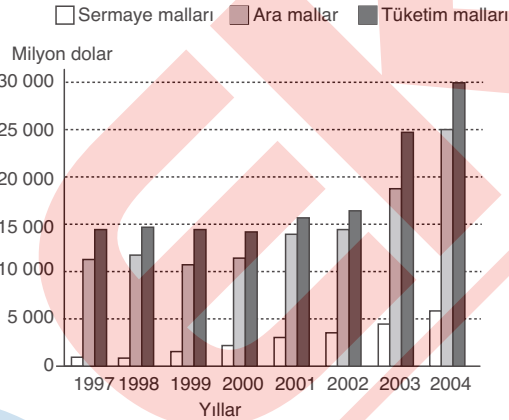
Bu durum, Mersin ve İskenderun limanlarının;

- I. Çevrelerinde hızla büyüyen sanayi bölgelerinin bulunması
- II. İç bölgelerle bağlantılarının kolay sağlanması
- III. Yolcu gemilerine sunulan liman hizmetlerinin cazip olması
- IV. Yaş sebze ve meyve ihracatında kullanılmaları

özelliklerinden hangileriyle en iyi açıklanır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Aşağıdaki grafikte 1997 - 2004 yılları arasında ana mal gruplarına göre Türkiye'nin dış satımı gösterilmiştir.

Grafikçe bakılarak, aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Her üç ana mal grubunda da en fazla dış satım 2004 yılında gerçekleşmiştir.
- B) 2000 yılından sonra tüketim mallarının yıllık dış satım değeri 15 milyar dolardan fazla olmuştur.
- C) Tüketim malları dış satım değeri ile ara mallar dış satım değeri arasındaki fark 1998 yılında en fazladır.
- D) Ara mallar dış satım değeri 1997 - 2004 yılları arasında düzensiz bir şekilde artmıştır.
- E) Tüketim malları dış satımı 2002 - 2003 yılları arasında en fazla artmıştır.

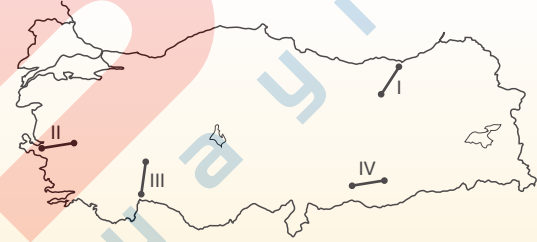
9. Aşağıdaki madenlerden hangisinin Türkiye'nin ihracatındaki payı **en fazladır**?

- A) Krom B) Çinko C) Linyit
D) Boksit E) Kükürt

10. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin Türkiye'nin dış ticaretindeki payı **en azdır**?

- A) ABD B) İsveç C) İngiltere
D) Fransa E) Almanya

11.

Türkiye'deki dağların uzanış doğrultusu dikkate alındığında haritada numaralandırılarak gösterilen yerlerden hangilerinde ulaşım güçlüğü'nün daha az olduğu görülür?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

12. Avrupa yakasında Halkalı'dan başlayarak Anadolu yakasında Gebze'ye kadar uzanan Marmaray Projesinin faaliyete geçmesiyle,

- I. Şehir ulaşımında yakıt tüketiminin azalması
- II. Boğazlarda kaza riskinin azalması
- III. Şehir trafiğinde rahatlığının olması
- IV. Demir yolu ile taşınan yük miktarının artması

durumlarından hangilerinin meydana gelmesi beklenmektedir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

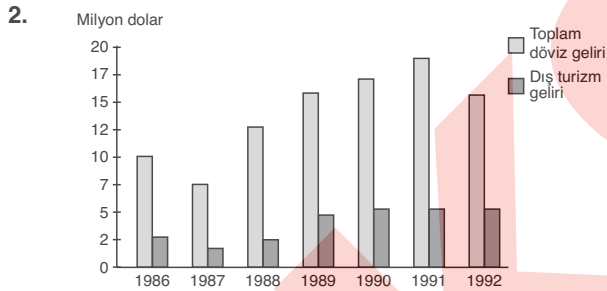
Marmaray projesi ile Türkiye'de ilk defa deniz altından geçiş yoluyla ulaşım gerçekleştirilecektir.

01.12 TÜRKİYE'DE TURİZM

1. I. Döviz girişinin fazla olması
II. Çalışan nüfusun büyük çoğunluğunun hizmet sektöründe istihdam edilmiş olması
III. Yılın belli aylarında ticaret hacminin artması
IV. Ulaşımda daha çok deniz yollarının kullanılması

Yukarıda verilenlerden hangileri Güneybatı Anadolu'da turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu bir yörenin özellikleri arasında gösterilemez?

- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve II
D) I ve III E) II ve IV

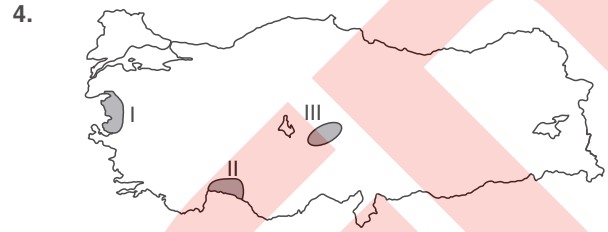
Yukarıdaki grafikte 1986 - 1992 yılları arasında Türkiye'nin toplam döviz geliri ile dış turizm geliri gösterilmiştir.

Grafiğe bakılarak, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Türkiye'nin dış turizm geliri ile toplam döviz gelirlerinin yıllara göre artışı ve azalışı birbirine paralellik göstermektedir.
- B) 1991 yılında Türkiye'nin toplam döviz geliri içinde dış turizm gelirinin payı bir önceki yıla göre azalmıştır.
- C) 1988 - 1989 yılları arasında Türkiye'nin dış turizm geliri yaklaşık iki katına çıkmıştır.
- D) 1988 yılından sonra Türkiye'nin döviz geliri 12 milyon dolardan fazla olmuştur.
- E) 1989 - 1992 yılları arasında Türkiye'nin dış turizm gelirinde önemli bir değişim olmamıştır.

3. Aşağıdaki yerleşmelerden hangisinde turizmin gelişmesine etki eden faktör diğerlerinden farklıdır?

- A) Alanya B) Fethiye C) Çeşme
D) Marmaris E) Gönen

Yukarıdaki haritada Türkiye'de turizm faaliyetlerinin yoğun olduğu bazı yöreler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yöreler için aşağıda verilenlerden hangisi yanlış olur?

- A) I. yörede turizm mevsiminin süresi, II. yöreden kısadır.
- B) II. yörede turistik önemi olan unsurlar, III. yöreden farklıdır.
- C) II. yörede konaklama tesislerinin yatak kapasitesi, II. yöreden fazladır.
- D) I. yörede turizm sektöründe çalışan sayısı III. yöreden azdır.
- E) III. yörenin turist alımında yerşekillerinin önemi fazladır.

5. Aşağıdakilerden hangisi turizmin Türkiye ekonomisine sağladığı faydalar arasında yer almaz?

- A) Döviz birikimini artırması
B) Dış ticaret açığını azaltması
C) İşsizlik oranını azaltması
D) Yeni iş sahalarının açılmasını sağlaması
E) Sanayi bölgelerinin oluşumuna olanak sağlaması

6. • Termal kaynaklar
• Tarihi eserler
• Kayak merkezleri

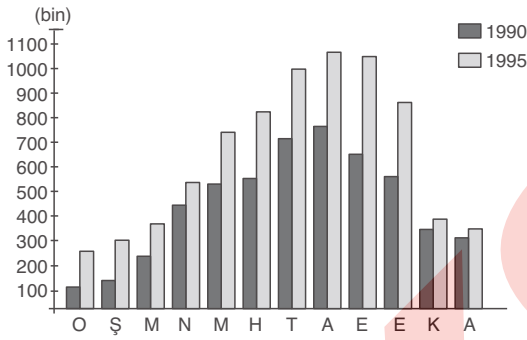
Aşağıdaki kentlerden hangisinin turist alımında yukarıdaki çekiciliklerin üçü de etkili olmuştur?

- A) Bursa B) Yalova C) Mardin
D) Aydın E) Bolu

7. Tarihi ve doğal güzellikleri dikkate alındığında, aşağıda verilen yerleşme çiftlerinden hangisinde turizm potansiyelinin **daha az** olduğu söylenebilir?

A) Bodrum - Marmaris B) Selçuk - Milas
C) Çanakkale - Gelibolu D) Fethiye - Kaş
E) Ünye - Terme

8.

Yukarıdaki grafikte Türkiye'ye 1990 ve 1995 yıllarında aylara göre gelen turist sayısı gösterilmiştir.

Grafikteki bilgilere dayanarak, aşağıdakilerden hangisine **ulaşamaz**?

- A) Türkiye'ye yaz aylarında gelen turist sayısı, ilkbahar aylarında gelen turist sayısından fazladır.
B) Türkiye'ye 1995'te yedi milyondan fazla turist gelmiştir.
C) Türkiye'ye 1995'te gelen turist sayısı, 1990'da gelen turist sayısından fazladır.
D) 1990'da en az turist ocak ayında gelmiştir.
E) 1995'te gelen turist sayısı her ay bir önceki aydan fazla olmuştur.

9. İnsanların gezme, görme, öğrenme, eğlenme, dinlenme gibi amaçlarla sürekli yaşadıkları yerlerden ayrılarak yaptıkları kısa süreli gezilerin bütününe turizm denir.

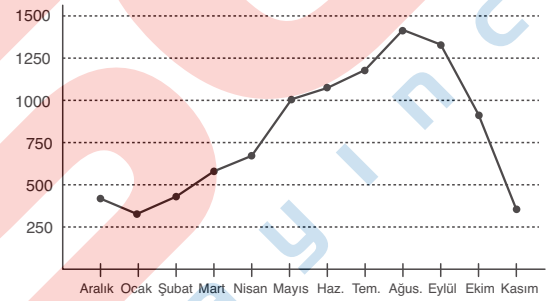
Buna göre, aşağıdakilerden hangisi turizme konu olan doğal güzellikler arasında **yer almaz**?

- A) Denizli Pamukkale travertenleri
B) Ürgüp-Göreme peribacaları
C) Manavgat ve Düden şelaleleri
D) Cennet-Cehennem obrukları
E) Çorum-Alacahöyük yerleşkesi

10. Aşağıdaki kentlerden hangisinin Türkiye toplam turizm gelirleri içindeki payı **daha azdır**?

A) İzmir B) İstanbul C) Bursa
D) Afyon E) Çanakkale

11. Aşağıdaki grafikte Türkiye'ye 1997 yılında gelen yabancıların aylara göre dağılışı gösterilmiştir.

Grafiğe bakılarak;

- I. Ağustos ayında Türkiye'nin turizm geliri en fazladır.
II. Türkiye'ye gelen turistin büyük çoğunluğu deniz yollarını kullanmaktadır.
III. Türkiye'de yaz turizmi, kış turizmine göre daha fazla gelişmiştir.
IV. Yıl içinde gelen yabancı sayısı ağustos ayından sonra düzenli bir şekilde azalmıştır.

yargılarından hangilerine **ulaşamaz**?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve IV E) II ve IV

12. Aşağıdaki yerleşmelerden hangisinde volkanik arazide meydana gelen oluşumların turizm faaliyetlerini artırdığı söylenebilir?

- A) Nemrut (Adıyaman)
B) Pamukkale (Denizli)
C) Ürgüp (Nevşehir)
D) Başkale (Van)
E) Maçka (Trabzon)

Bazalt ve tuf kayalar peribacalarının oluşumunda etkili olmuştur.

01.13 TÜRKİYE'DE TURİZM

1. Türkiye dünyada en çok turist çeken ilk 20 ülke içinde bulunmaktadır.

Bu durum üzerinde aşağıda verilen özelliklerden hangisinin etkisi daha azdır?

- A) Zengin bir tarihi mirasa sahip olması
B) Güneşli gün sayısı fazla olan kıyılarının bulunması
C) Yeryüzü şekillerinin çeşitliliğinden kaynaklanan doğal oluşumlara sahip olması
D) Termal turizm potansiyelinin fazla olması
E) Kış turizmine yönelik kayak merkezlerinin bulunması

Türkiye'yi seçen turistlerin ziyaret amaçlarının başında tarihsel miras ve deniz turizmi gelir.

2. I. Antalya
II. Nevşehir
III. Mardin
IV. Karabük

Yukarıda verilenlerden hangileri mimari yapıları ile turistik açıdan dikkat çeken şehirler arasında yer alır?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

3. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'deki tarihi güzellikleri sembolize eden unsurlar arasında bulunmaz?

- A) Harran evleri
B) Truva atı
C) Apolyon tapınağı
D) Çifte minareli medrese
E) Damlatış mağarası

4. I. Farklı kültürler arasında etkileşim sağlaması
II. Ulaşım hizmetlerinde iyileşmelerin olması
III. Tarım topraklarının betonarme yapılarla dolması
IV. Yeni istihdam alanlarının oluşması

Yukarıda verilenlerden hangileri turizm sektörünün ekonomiye olan etkileri arasında yer alır?

- A) Yalnız IV
B) I ve II
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

5. Çeşitli uygarlıkların beşiği olan Anadolu bir açık hava müzesi olarak değerlendirilmektedir.

Buna göre;

- I. Kars (Ani harabeleri)
II. Adıyaman (Nemrut heykelleri)
III. Karabük (Safranbolu evleri)
IV. Denizli (Pamukkale travertenleri)

bölgelerinden hangileri Türkiye'de farklı kültürlere ait izler bulunduğu kanıt olur?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

- 6.

Yukarıdaki haritada numaralandırılmış bölgelerden hangilerinde termal turizmin gelişme gösterdiği söylenebilir?

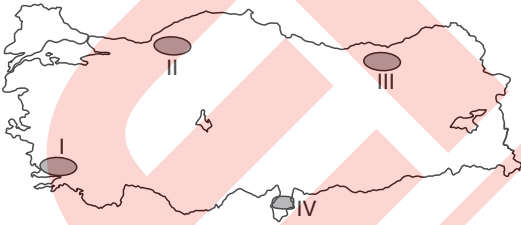
- A) Yalnız I
B) Yalnız IV
C) I ve II
D) II ve III
E) III ve IV

7. Türkiye'de turizm faaliyetlerinin yaygın olduğu bazı bölgelerde turizm potansiyelini oluşturan değerlerin nüfus artışı ve çevre kirliliği ile yavaş yavaş ortadan kalktığı gözlenmektedir.

Buna göre, turizm potansiyelini koruma adına yapılacak çalışmalar arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- A) Alternatif turizm türlerine yönelinmeli
B) Orman alanlarını koruma çalışmalarına önem veril-meli
C) Tesislerden çıkan atıklar turizm bölgelerinin uzağına bırakılmalı
D) Tesis kurulma aşamasında doğal kaynak tahribatı engellenmeli
E) Çevreyi korumaya yönelik yasal düzenlemeler yapıl-malı

8. İnsanlar, yaşadıkları alanlardan başka yerlere; gezme, görme, tanıma, dinlenme, spor yapma, tedavi olma, kut-sal yerleri ziyaret etme gibi amaçlarla geziler düzenle-mektedirler.

Buna göre, haritada verilen yörelerden hangilerinde tarihi manastırları ve kiliseleri ziyaret etmek amacıyla gelen turist sayısının daha fazla olduğu söylene-bilir?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

9. Türkiye'de aşağıda verilen akarsulardan hangisi üzerinde rafting (su sporu) yapılmaktadır?

- A) Çoruh
B) Bartın
C) Gediz
D) Sakarya
E) Meriç

Çoruh nehri akımı en yüksek nehirlerimizden biridir.

10. I. Yayla turizmi
II. Kış turizmi
III. Kongre ve fuar turizmi

Yukarıda verilen alternatif turizm türlerinin gelişmiş olduğu illere aşağıdakilerden hangileri örnek olur?

	I	II	III
A)	Bartın	Karabük	İstanbul
B)	Trabzon	Erzurum	İzmir
C)	Rize	Kayseri	Muğla
D)	Bolu	Rize	İzmir
E)	Trabzon	Bartın	İstanbul

11. Aşağıda verilen tarihi önemi olan turistik merkezler-den hangisi Ege Bölgesi'nde yer almaz?

- A) Selçuk
B) Asos
C) Milet
D) Bergama
E) Milas

- 12.

Yıllar	Toplam Turist Sayısı	Turizm Geliri (Milyon Dolar)
1997	9.378.000	8.800
1999	7.487.385	5.203
2000	10.428.153	7.366
2001	11.619.909	10.067
2003	13.956.405	13.203
2005	21.124.886	18.153
2007	23.312.657	18.487

Yukarıdaki tabloda 1997-2007 yılları arasında Türkiye'ye gelen toplam turist sayısı ve elde edilen turizm gelirleri verilmiştir.

Buna göre;

- I. Gelen turist sayısında ve turizm gelirlerindeki artış birbirine paralellik gösterir.
II. 1999 yılında turizm gelirlerinin azalmasının nedeni Marmara depremidir.
III. 2005 yılında Türkiye'ye gelen turist sayısı 1997 yılındaki turist sayısının 2 katından fazla olmuştur.

yargılarından hangileri doğru olur?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) I ve III
E) II ve III

GENEL TEKRAR

1. Aşağıdaki haritada bir tarım ürününün Türkiye'deki yetiştirme alanları gösterilmiştir.

Bu tarım ürünü için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) İklim seçiciliği azdır.
- B) Su isteği oldukça fazladır.
- C) Ekim alanı dardır.
- D) Eğimli yamaçlarda yetiştirilmesi zordur.
- E) Yetiştirme alanlarında yağış rejimi düzenlidir.

2. Aşağıdaki haritada şeker ve zeytin yağı fabrikalarının coğrafi dağılışı gösterilmiştir.

Bu fabrikalar ile ilgili olarak;

- I. Şeker fabrikalarının ülke genelinde daha düzenli yayılış gösterdiği
- II. Her iki fabrikanın hammadde yönünden zengin yerlere kuruldukları
- III. Şeker fabrikası sayısının fazla olmasına bağlı olarak elde edilen gelirin daha fazla olduğu
- IV. Zeytin yağı fabrikalarının Akdeniz iklimi görülen yerlerde yayılış gösterdiği

İfadelerinden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız III
- C) Yalnız IV
- D) I ve II
- E) II ve III

- 3.

Bölgeler	Ekili-dikili alanların oranı (%)
Marmara	30
İç Anadolu	27
Ege	24
Güneydoğu Anadolu	20
Akdeniz	18
Karadeniz	17
Doğu Anadolu	10

Yukarıdaki tabloda Türkiye'deki coğrafi bölgelerde ekili-dikili alanların bölge yüzölçümlerine oranları verilmiştir.

Buna göre, ekili-dikili alan oranının Marmara Bölgesi'nde yüksek olması bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle en iyi açıklanabilir?

- A) Yerçekillerinde engebeliliğin az olmasıyla
- B) Yüzölçümünün küçük olmasıyla
- C) İklim çeşitliliğinin fazla olmasıyla
- D) Denize kıyısının bulunmasıyla
- E) Nüfusunun fazla olmasıyla

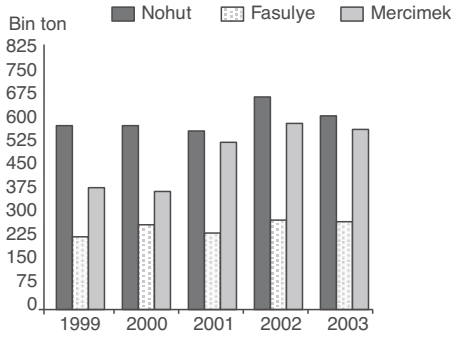
4. Aşağıdaki haritada bazı merkezler gösterilmiştir.

Bu merkezlerde yer alan sanayi tesisleri gözönüne alındığında aşağıdaki eşleştirmelerden hangisi doğru olur?

Istanbul	Mersin	Gazi Antep
A) Gemi yapımı	Petro-kimya	Bitkisel yağ
B) Petro-kimya	Silah	Demir-çelik
C) Gemi yapımı	Bor işleme	Pamuklu dokuma
D) İpekli dokuma	Kağıt	Demir - çelik
E) Elektrikli makine	Pamuklu dokuma	İpekli dokuma

5. Aşağıdaki grafikte Türkiye'de 1999-2003 yılları arasındaki nohut, fasulye ve mercimek üretim miktarları gösterilmiştir.

Grafiğe bakılarak, aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) 1999-2003 yılları arasında fasulye üretim miktarının fazla değişmediği
- B) Verilen yıllar arasında mercimek üretim miktarının 2000-2001 yılları arasında en fazla arttığı
- C) Verilen yıllar arasında mercimek ve nohut üretim miktarları arasındaki farkın 2000 yılında en fazla olduğu
- D) 1999-2001 yılları arasında mercimek ve fasulye üretim miktarının düzenli olarak arttığı
- E) 2002-2003 yılları arasında nohut üretim miktarının azaldığı

6. Türkiye'nin dış ticaretinin sürekli açık vermesinin nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Dış pazarlarda yaşanan rekabet güçlüklerine bağlı olarak ihracatın azalması
- B) Dışarıdan alınan ağır sanayi ürünlerine ödenen giderlerin fazla olması
- C) Hızlı nüfus artışına bağlı olarak ihraç ürünlerinin ülke içinde tüketiminin artması
- D) İthal edilen mallardan alınan gümrük vergilerinin artırılması
- E) İthal ürünlerine ödenen ücretlerin daha fazla olması

7. Aşağıdakilerden hangisi **Doğu Karadeniz Projesi (DOKAP)**'ın başlıca amaçları arasında yer almaz?

- A) Ulaşım ve iletişim hizmetlerini geliştirmek
- B) Bölgede yetiştirilen ürün çeşitliliğini artırmak
- C) Bölgede ekonomik yapıyı güçlendirerek gelir düzeyini yükseltmek
- D) Turizm potansiyeli olan sahaları turizme kazandırmak
- E) Seracılığın geliştirilmesini teşvik etmek

8. 1950'li yıllarda yolcu taşımacılığında kara ve demir yollarının payı birbirine yakın iken 2000'li yıllarda gelindiğinde taşımacılıkta kara yolu payının %95, demir yolu payının ise %3 olduğu görülür.

Bu durum üzerinde aşağıdakilerden hangisi etkili olmamıştır?

- A) 1950 yılından sonraki dönemde otomotiv sanayinin kurulmuş olması
- B) Demir yolu yapım masraflarının yüksek olması
- C) Kara yollarında yolcu taşıma kapasitesinin daha fazla olması
- D) Türkiye'de yerşekillerinin demir yolu ulaşımını zorlaştırması
- E) Demir yollarında kaza riskinin fazla olması

9. Türkiye'de tarım alanlarında nadas yönteminin uygulandığı bir yöre ile ilgili olarak;

- I. Yıllık yağış miktarının az olduğu
- II. Yağış rejiminin düzensiz olduğu
- III. Yerşekillerinin engebesiz olduğu
- IV. Toprak veriminin fazla olduğu

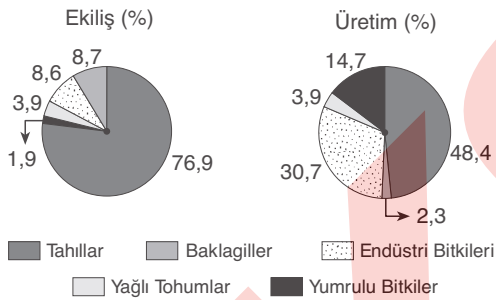
İfadelerinden hangileri kesin olarak söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) III ve IV

10. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin dış satımında yer alan ürünlerden biri değildir?

- A) Bor mineralleri B) Krom
C) Cam ve porselen D) Şeker pancarı
E) Demir çelik ürünleri

11. Aşağıdaki grafiklerde, Türkiye'deki tarla ürünlerinin ekim alanlarının dağılışı ile üretim yüzdeleri gösterilmiştir.

Buna göre, birim alandan **en fazla** ve **en az** verim hangi tarım ürünlerinden elde edilmiştir?

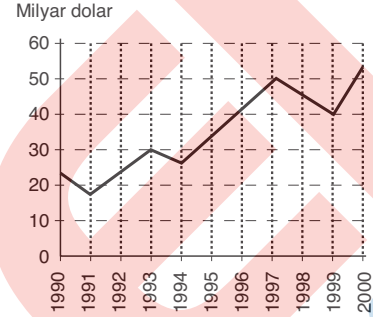
En fazla	En az
A) Endüstri bitkileri	Tahıllar
B) Tahıllar	Yağlı tohumlar
C) Yumrulu bitkiler	Baklagiller
D) Yumrulu bitkiler	Tahıllar
E) Endüstri bitkileri	Baklagiller

12. Çok sayıda ürünün katkı maddesi olan madenin hem teknolojik açıdan hem de stratejik açıdan önemi fazladır. Dünya üretiminde Türkiye ilk sırada yer almasına karşılık ihracatı sınırlı olduğu için bu madenden gereği kadar gelir elde edilememektedir.

Yukarıda sözü edilen maden ve işlendiği merkez aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Bakır – Murgul B) Bor – Bandırma
C) Demir – Karabük D) Krom – Antalya
E) Linyit – Soma

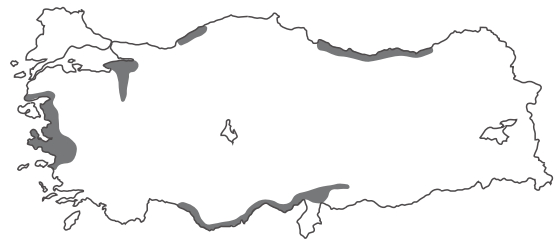
13. Aşağıdaki grafik, 1990 - 2000 yılları arasında Türkiye'nin dış alım giderlerini dolar olarak göstermektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu grafikten kesinlikle çıkarılacak sonuçlardan biridir?

- A) Dış alım giderlerinin en düşük olduğu yıl 1991'dir.
B) 2000 yılında ithalata konu olan ürün miktarı en fazladır.
C) 1994 - 1997 yılları arasında dış alım iki kat artmıştır.
D) Verilen yıllar içinde dış alım sürekli artmıştır.
E) Dış alım payının arttığı dönemlerde dış satım azalmıştır.

14.

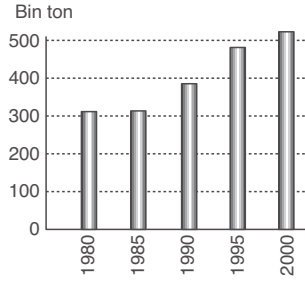

Yukarıdaki haritada bir tarım ürününün yetiştirildiği yöreler gösterilmiştir.

Buna göre, tarım ürünü ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Daha çok kıyı kesimlerde üretimi yapılmaktadır.
B) Ekim alanının en geniş olduğu bölge Ege Bölgesi'dir.
C) Karasal iklim koşullarına uyum sağlamıştır.
D) Dışsatımı daha çok İzmir limanından yapılmaktadır.
E) Karadeniz kıyılarındaki üretimi Akdeniz Bölgesi'nden azdır.

15. Aşağıda 1980 - 2000 yılları arasında Türkiye fındık üretimini gösteren grafik verilmiştir.

Grafikte verilen bilgilere göre, aşağıdakilerden hangisine **kesinlikle** ulaşılır?

- A) Üretim içindeki dış satımın payı
B) Yıllara göre fındık üretim artışı
C) Fındık üretiminin bölgelere göre dağılışı
D) Fındığın diğer tarım ürünleri içindeki üretim payı
E) Fındığın ne kadarının işlendiği
16. Bir tarım ürününün, bir ülke içindeki doğal yetiştirme alanı ne kadar yaygın ise o ülkenin iklimi, toprak yapısı ve arazi koşullarına uyumu o kadar fazla demektir.

Buna göre, aşağıdaki tarım ürünlerinden hangisinin Türkiye koşullarına **daha çok** uyum sağladığı söylenebilir?

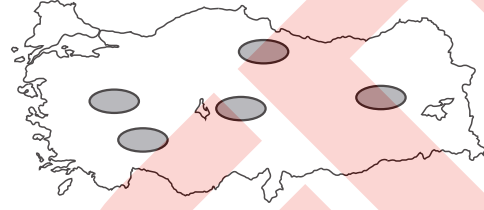
- A) Fındık B) Mısır C) Tütün
D) Şekerpancarı E) Pamuk

17. • Sıcak su ya da su buharından enerji elde etme işidir.
• Santraller genellikle genç volkanik alanlarda ve fay hatlarının bulunduğu yerde görülür.
• En önemli üretim alanı Ege Bölgesi'dir.

Aşağıdaki santrallerden hangisi yukarıda sözü edilen enerji kaynağı ile çalışmaktadır?

- A) Oymapınar B) Afşin – Elbistan
C) Soma D) Çatalağzı
E) Sarayköy

- 18.

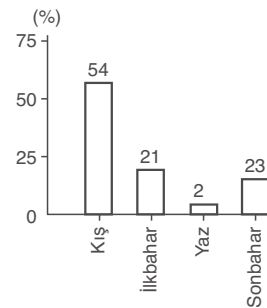
Yukarıdaki haritada gösterilen yörelerde yetiştirilen ortak tarım ürünü aşağıdakilerden hangisi **olamaz**?

- A) Fındık B) Üzüm C) Şekerpancarı
D) Buğday E) Arpa

19. Zeytin üretiminde etkili olan iklim koşulları dikkate alındığında aşağıda verilen kentlerden hangisinde hammaddeye bağlı olarak zeytinyağı sanayisinin gelişmesi **beklenemez**?

- A) Muğla B) Balıkesir C) Manisa
D) Aydın E) Eskişehir

20. Aşağıda bir kentte mevsimlere göre yağışın dağılışı verilmiştir.

Diğer koşullar eşit kabul edildiğinde yalnızca yağış rejimine göre aşağıda verilen tarım ürünlerinden hangisinin bu kentte doğal olarak yetiştirilmesi **beklenemez**?

- A) Buğday B) Pamuk C) Çay
D) Şekerpancarı E) Tütün

Birlikte Çözelim

Çözüm 17 / 7

Erzurum-Kars yöresi Türkiye'de ortalama yükseltinin en fazla olduğu yöredir. Yaz koşullarının yöreye geç gelmesi sonucu buğday hasadının eylül ayına kaydığı görülür.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 21 / 13

Makine kullanımının artmasıyla beraber çayır ve mera alanlarında genişleme olmaz. Hatta bazı sahalarda mera alanları tarla haline dönüştürülebilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 18 / 2

Sebze türü bitkiler düşük sıcaklıklardan zarar gördüğü için kış mevsiminin erken geldiği ve uzun sürdüğü yerlerde sebzeçilik gelişmemiştir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 23 / 9

Denizlerimizde av yasakları balıkçılığın geliştirilmesi için uygulanır, ayrıca avlanmak için yeterli süre vardır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 20 / 5

Tarımsal üretimde tek tip ürün yetiştirilmesi toprakta aynı minerallerin oranında sürekli azalmaya neden olacağından verimi azaltan bir durum oluşur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 25 / 10

Deprem bölgelerinde uygun teknoloji kullanarak maden çıkarımı mümkündür. Maden yatağının işletilebilmesi için doğal kaynak varlığının fazla olması yeterlidir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 26 / 1

Karabük'te demir madeni yoktur. Ancak önemli enerji kaynağı olan kömürün varlığı nedeniyle burada demir-çelik fabrikaları kurulmuştur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 27 / 11

Doğal gaz çıkarımı artsa da kömürün kullanım alanları (metal sanayi) var olduğu müddetçe kömür çıkarımında azalma olması beklenmez.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 29 / 8

Konserve edilen ürünün saklanma süresi uzun olduğu için konserve tesislerinin tüketim merkezlerine yakın olma zorunluluğu yoktur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 30 / 2

İstanbul, İzmit, Eskişehir, İzmir illerinde sanayi kuruluşlarının fazla olması ulaşım kolaylığı ve sermaye yeterliliği ile ilgilidir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 32 / 5

Dış ticaret hacminin büyümesi öncelikle ticareti yapılan ürünün dünya pazarında rekabet edecek kalitede olmasını gerektirir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 33 / 10

Kara yollarında kaza riski fazladır. Bunun yanında yol yapım ve bakım masraflarının fazla olması, yük taşıma potansiyelinin az olması nedeniyle demir yollarına göre ekonomik değildir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 35 / 11

I numaralı doğrultuda Doğu Karadeniz dağları, III numaralı doğrultuda Toros dağları kıyı ve iç bölgeler arasındaki ulaşım güçlüğü'nün nedenidir. II ve IV numaralı doğrultularda ise yerçekilerinin sade oluşu ulaşım faaliyetlerini kolaylaştırır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 37 / 10

İzmir, İstanbul, Bursa ve Çanakkale'de turizm çeşitliliği Afyon'dan daha fazladır. Bu nedenle Afyon ilinde turizm gelirlerinin daha az olduğu söylenebilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 39 / 7

Çevre kirliliğinin oluştuğu bir turizm yöresinde turizm faaliyetinin sona ermesi ekonomik açıdan büyük bir kayıptır. Böyle bir durumda farklı bir turizm çeşidine yönelmek yerine var olan değerleri korumanın yolları araştırılmalıdır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Dört Köşe

1. Endüstri kuruluşlarının dağılımına bakıldığında batı bölgelerimizde daha çok özel sektör yatırımlarının, doğu bölgelerimizde ise devlet yatırımlarının ön plana çıktığı görülür.

Bu parklılıkların temel nedeni olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilir?

- A) Devletin kâr amaçlı değil daha çok hizmet amaçlı yatırımlara yönelmesi
- B) Özel sektörün doğu bölgelerimize ilgisiz kalması
- C) Devletin, özel sektörü doğruya yatırım yapması için teşvik etmemesi
- D) Doğu bölgelerimizin iklim ve ulaşım olanaklarının endüstrileşmeyi zorlaması
- E) Batı bölgelerinde endüstri kuruluşlarının daha çok it-halata yönelik olması

3. Dünya'da ve Türkiye'de tarıma elverişli alanların zamanla sanayi kuruluşları ve yerleşmelerin kuruldukları alanlara dönüşmesi, tarım alanlarını her yıl daha da azaltmaktadır. Bu nedenle gün geçtikçe azalan tarım alanlarının yerine, çayır ve meralar ile ormanlık alanlar tarım arazisine dönüştürülmektedir.

Yukarıdaki açıklamadan yararlanarak aşağıdaki yorumlardan hangisi yapılamaz?

- A) Sanayi ve yerleşmelerin tarım toprakları üzerinde kurulması tarım alanlarını azaltmaktadır.
- B) Çayır ve mera alanlarının azalması mera hayvancılığını olumsuz etkileyecektir.
- C) Ormanlık alanların tarım arazisine çevrilmesi gelecekte çevre sorunları ortaya çıkaracaktır.
- D) Sanayileşme ve kentleşme Türkiye'de arazi bölünüşünü etkilemektedir.
- E) Yeterli tarım alanı olmayan ülkeler sanayi tesislerini denizden kazandıkları arazilere kurmaktadır.

2. Türkiye'de sanayinin korunması ve geliştirilmesi için aşağıda verilen çalışmalardan hangisinin yapılması gerekli değildir?

- A) Fabrikalarda üretim kalitesini artırmak için nitelikli iş-gücü, ucuz ve bol enerji sağlanmalı
- B) Sanayi ürünlerinin dış pazarlardaki rekabet gücünü artıran modern teknolojiler uygulanmalı
- C) Sanayi tesislerinin üretim kapasitesi dış pazarlara göre belirlenmeli
- D) Sanayileşmeyi teşvik edici uygulamalar yaygınlaştırılmalı
- E) Ağır sanayi kollarının geliştirilmesine önem verilmeli

4. Türkiye'de bor ve krom yataklarının işletmeye açılması;

- I. madenlerden elde edilen dış satım gelirlerinin artması
- II. madene dayalı sanayi tesislerinin açılması
- III. maden sanayinde hammadde dış alımının artması
- IV. yabancı sermaye ortaklı işletme sayısının azalması

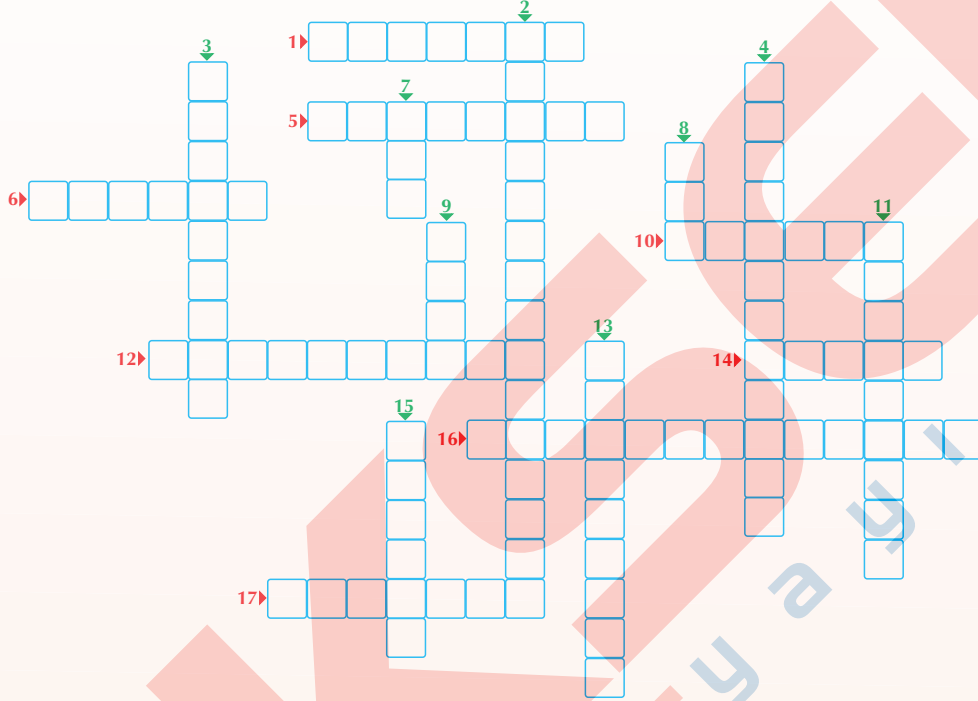
gelişmelerinden hangilerine neden olmamıştır?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) III ve IV

Kontrol Noktası

Aşağıdaki bulmacayı sizin için hazırladık. Zevkle, bir solukta yapacağınızı umuyoruz.

Soldan Sağa

1. Turunçgillerin ve mısırın en çok yetiştirildiği bölge
5. Ergene havzasının monokültür bitkisi
6. Mardin Mazıdağ'da bulunan bir yeraltı zenginliği
10. Salgın hastalıkların önlenmesi amacıyla ekim alanları devlet kontrolünde olan ürün
12. Üzerinde Hirfanlı ve Kesikköprü barajları ve hidroelektrik santralleri bulunan nehir
14. Verim düşüklüğü nedeniyle tarım alanlarının boş bırakılması
16. 1926'da çiftçilere kredi desteği sağlamak amacıyla kurulan banka
17. Ege Bölgesi'nde, sınırları içinde jeotermal santral bulunan yerleşme

Yukarıdan Aşağıya

2. Bursa ve Balıkesir yöresinde yoğun olarak yapılan hayvancılık faaliyeti
3. Genellikle yaz dönemi sebzelerinin mevsimi dışında ve örtü altında yetiştirilmesi yöntemi
4. Fabrikaları ekim alanlarına yakın kurulan endüstri bitkisi
7. Türkiye'de ekim alanı en dar olan endüstri bitkisi
8. Türkiye'nin en büyük sulama projesi
9. Guleman (Elazığ) ve Fethiye'de (Muğla) çıkarılan bir maden
11. Türkiye'nin taşkömürü ile çalışan tek termik santrali
13. Türkiye'de buğday, arpa ve şeker pancarı tarımının en yoğun yapıldığı bölge
15. Yatağan (Muğla) elektrik santralinde kullanılan enerji kaynağı

..... derken

BÜTÜN BUNLAR DAHA ÇOK ÜRETMEK İÇİN Mİ? GİDO NEDİR?

Doğada kendi başına gerçekleşmesi mümkün olmayan, sadece laboratuvar ortamında genetik değişiklik sonucu üretilen organizmalara "Genetiği Değiştirilmiş Organizma (GİDO)" denir. Örneğin mısıra bir bakteriden alınan genin yerleştirilmesi ancak laboratuvar ortamında ve insan eliyle gerçekleşir. Böyle bir uygulamayla akrep geni taşıyan pamuk, tavuk genli patates ve balık genli domates yapılabilir.

Genetik olarak değiştirilmiş ürünlerin kültürünün yapıldığı alanların 1996 - 2001 arasındaki dönemde 1.7 milyon hektardan 52.6 milyon hektara kadar genişlediği tahmin edilmektedir.

Bu çalışmalar zararlılara daha dayanıklı, yabancı otlara karşı daha dayanıklı, yağ kalitesi daha yüksek, raf ömrü daha uzun, verimliliği daha yüksek ürünler elde etmek için yapılmaktadır. Ancak GİDO lu ürünlerin insan sağlığına ne tür zararlar vereceği bilinmiyor.

Bazı uzmanlar genetiğiyle oynanmış ürünlerin alerji başta olmak üzere organ yetersizliği, bağışıklık sisteminin çökmesi, kanser, kısırlık gibi sorunlara neden olacağını belirtmektedir. Viyana Üniversitesi'nde fareler üzerinde yapılan araştırmalarda GİDO'lu domatesleri yiyen farelerin üç nesil sonra kısırlaştığı görülmüştür.

02 | MEKANSAL BİR SENTEZ : TÜRKİYE / 2

Kavram Dizini

- bölge
- bölüm
- yöre
- jeopolitik
- kıta sahanlığı
- Türk kültürü

Bu testleri çözdüğümüzde;

- Türkiye’de coğrafi bölgelerin oluşturulmasında etkili olan kriterleri,
- coğrafi bölgelerin yerşekilleri özelliklerini,
- coğrafi bölgelerin iklim ve bitki örtüsü özelliklerini,
- bölge, bölüm ve yörelere ait nüfus ve yerleşme özelliklerini,
- Türkiye’de tarımı yapılan ürünlerin en çok yetiştirildiği bölgeleri,
- farklı coğrafi bölgelerin benzer özelliklerini,
- coğrafi bölgelerin ekonomik anlamda gelişmesinde veya geri kalmış olmasında etkili olan unsurları,
- Türkiye’de uygulamaya alınan veya uygulanması düşünülen kalkınma projelerini,
- Türkiye’nin jeopolitiğini oluşturan unsurları,
- Türkiye’nin dünya üzerindeki konumunu,
- Türk kültürüne ait özellikleri,
- Türk kültürünü simgeleyen unsurları,
- Türk kültürünün yayılış alanını

kavramış olacağız.

KISA KISA

Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri

Karadeniz Bölgesi'nin Bazı Özellikleri

- Dağ sıraları kıyıya paralel uzanır. Boyuna kıyı tipi görülür.
- Falez oluşumu kolaydır.
- Yıllık yağış miktarı fazladır. Her mevsim yağışlıdır.
- Güneşli gün sayısı az, bulutluluk fazladır.
- Kıyı kesimlerinde yıllık sıcaklık farkı azdır.
- Yamaç eğimlerinin fazla, killi kayaçların yaygın olması heyelanı artırmıştır.
- Tarım alanlarında makine kullanımı zordur.
- Yol yapım masrafları fazladır.
- En fazla göç veren bölgedir.
- Kır nüfusu oranı fazladır. Dağınık yerleşmeler bulunur.
- Ahşap konutlar bulunur. Yayla yerleşmelerine rastlanır.
- Kıyı kesimlerinde; fındık, mısır, çay ve pirinç yetiştirilir.
- İç bölgelerde buğday, arpa, şekerpancarı yetiştirilir.
- Büyükbaş hayvancılık ve balıkçılık yapılır.
- Demir-çelik, bakır işleme, kağıt, kereste, fındık, çay, şeker, sigara fabrikaları bulunur.
- Doğu Karadeniz, Orta Karadeniz ve Batı Karadeniz şeklinde üç bölüme ayrılmıştır.

Marmara Bölgesi'nin Bazı Özellikleri

- Yerçekilleri sade, ortalama yükselti azdır.
- İstanbul ve Çanakkale boğazları ria tipi kıyı oluşumuna örnektir.
- Uluabat, Manyas, Sapanca, İznik gölleri tektonik oluşumludur.
- Ekili - dikili arazi oranı fazladır.
- Kara ve demir yolu yapım maliyeti düşüktür.

- Akarsularının hidroelektrik potansiyeli düşüktür.
- İklim ve bitki çeşitliliği görülür.
- Nüfus ve nüfus yoğunluğu fazladır.
- Kentleşme hızı yüksektir. En çok göç alan bölgedir.
- Tarımı yapılan ürün çeşidi fazladır.
- Ayçiçeği, pirinç, zeytin, sebze ve meyve üretimi fazladır.
- Besi (ahır) hayvancılığı, kümes hayvancılığı ve ipekböcekçiliği gelişmiştir.
- Önemli yeraltı kaynakları; mermer, bor ve doğal gazdır.
- Bölgedeki sanayi ürünleri üretimi Türkiye'deki sanayi üretiminin yarından fazlasını oluşturur.
- Turizm gelirinde birinci sıradadır.
- Güney Marmara, Çatalca - Kocaeli, Yıldız Dağları ve Ergene Bölümü olmak üzere dört coğrafi bölüme ayrılmıştır.

Ege Bölgesi'nin Bazı Özellikleri

- Bölgede kıyı çizgisine dik uzanan dağ sıraları bulunur.
- Kıyıda koy ve körfez sayısı fazla, delta oluşumu kolaydır.
- Enine kıyı tipi görülür.
- Kıyı ile iç kesimler arasında ulaşım kolay, iklim farklılığı azdır.
- Bölgede Akdeniz ikliminin etki alanı geniştir.
- Bölgede kırıklı arazi yapısı yaygındır. Horst (kırık dağlar) ve grabenlere rastlanır.
- Deprem riski fazladır. Kaplıcalar yaygındır.
- Akarsularında menderes oluşumu gözlenir. Akarsuların hidroelektrik potansiyeli düşüktür.
- Menteşe yöresi bölgenin en seyrek nüfuslu yeridir.
- Bölgenin sanayi, ticaret, tarım ve turizm olanakları fazla olan kıyı kesimleri (Menteşe yöresi hariç) göç alırken, iç kesimleri göç verir.

- Bölgede zeytin, incir, üzüm, tütün, haşhaş, turuncgil, pamuk yetiştirilir.
- Büyük kentlerin çevresinde ahır hayvancılığı, Menteşe yöresinde arıcılık yapılır.
- Krom, bor, linyit, mermer, civa, demir madenleri bulunur.
- Soma, Tunçbilek, Yatağan ve Gökova'da termik santral, Denizli Sarayköy'de jeotermal santral bulunur.
- Dokuma, petrokimya, besin, sigara, zeytinyağı, seramik, halı, gübre, şeker fabrikaları bulunur.
- Turizm olanakları fazladır.
- İzmir limanının hinterlandı geniştir. Bölgede demir yolu ağı sıkıdır.
- Bölge, Kıyı Ege ve İç Anadolu olmak üzere iki coğrafi bölüme ayrılmıştır.

Akdeniz Bölgesi'nin Bazı Özellikleri

- Bölgede Alp orojeneziyle oluşmuş Toros Dağları geniş yer kaplar.
- Boyuna kıyı ve dalmaçya tipi kıyılara rastlanır.
- Falez oluşumu kolaydır.
- Kıyı ile iç kesimler arasındaki ulaşım Sertavul, Belen, Gülek ve Çubuk geçitlerinden sağlanır.
- Karstik oluşumlar (Damlataş, Karain, İnsuyu mağaraları; Cennet - Cehennem obrukları; Elmalı, Tefenni, Korkuteli ovaları) yaygındır.
- Bölgede yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlı geçer.
- Doğal bitki örtüsü makidir. Makilerin tahrip edildiği bölgelerde garig denilen bitkiler yayılış gösterir.
- Taşeli ve Teke platoları bölgenin en tenha yerleridir.
- Bölgenin kıyı kesimleri turizm ve tarım faaliyetleri nedeniyle mevsimlik göç alır.
- Turuncgil, muz, mısır, pamuk, soya fasülyesi tarımı yapılır.
- Sıcaklık ortalamalarının yüksek olması nedeniyle seracılık ve turfanda sebzeciliğin en çok geliştiği bölgedir.
- Kıl keçisi yaygın olarak beslenir.
- Krom (Fethiye - Dalaman), kükürt (Keçiözümlü) ve boksit (Seydişehir) yatakları bulunur.

- Mersin ve İskenderun limanlarının yükleme boşaltma kapasitesi fazladır.
- Bölge, Anada Bölümü ve Antalya Bölümü olmak üzere iki coğrafi bölüme aittir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin Bazı Özellikleri

- Yerçekilleri sadedir.
- Tarıma ayrılan arazi oranı fazla, ulaşım kolaydır.
- Bölgede doğal göl yoktur.
- Bölgede yaz mevsimi sıcak ve kurak, kış mevsimi yağışlı geçen karasal iklim görülür.
- Orman varlığı çok azdır. Bozkırlar yayılış gösterir.
- Nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının üzerindedir. Nüfus artış hızı yüksektir.
- Pamuk, antep fıstığı ve kırmızı mercimek üretiminde ilk sırada gelir.
- Küçükbaş hayvancılık yapılır.
- Petrol ve fosfat çıkarılır.
- GAP ile birlikte bölgede gelir seviyesinin yükselişi, hidroelektrik üretiminin, istihdamın ve tarımsal verimin artacağı tahmin edilmektedir.
- Bölge, Dicle Bölümü ve Orta Fırat Bölümü şeklinde iki coğrafi bölüme ayrılmıştır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nin Bazı Özellikleri

- Yerçekilleri çok engebeli, ortalama yükselti fazladır.
- Gerçek alanı ile izdüşüm alanı arasındaki fark fazladır.
- Ulaşım zor, yol yapım masrafları fazladır.
- Hidroelektrik enerji potansiyeli yüksektir.
- I. derecede deprem bölgeleri geniş yer kaplar.
- Kar ve buz rejimli akarsuları vardır.
- Aras ve Kura nehri havzaları ile Van Gölü havzaları kapalı havzadır.
- Kıvrım dağları, volkanik dağlar ve volkanik set gölleri bulunur.
- Kış mevsimi çok soğuk ve uzundur. Yaz mevsimi sıcak geçer.
- Yıllık sıcaklık farkı fazladır.

- Bölgede sıcaklık ve yağış koşulları kısa mesafede belirgin farklılık gösterir.
- Enleme bağlı sıcaklık değişiminin en fazla olduğu bölgedir.
- Tarıma ayrılan arazi oranı ve tarımsal ürün çeşidi azdır.
- Çayırın bulunduğu (Erzurum - Kars) yerlerde büyükbaş hayvancılık yapılır.
- Demir (Divriği - Hekimhan - Hasan Çelebi), krom (Guleman), bakır (Ergani - Maden), kurşun (Keban), linyit (Afşin - Elbistan), tuz (Tercan - Erzincan) çıkarılır.
- Şeker, çimento, sigara, kurşun, bakır, et ve süt tesisleri bulunur.
- Bölge Hakkari Bölümü, Erzurum - Kars Bölümü, Yukarı Fırat Bölümü, Yukarı Murat - Van Bölümü şeklinde dört coğrafi bölüme ayrılmıştır.

İç Anadolu Bölgesi'nin Bazı Özellikleri

- Ova ve platolar geniş yer kaplar. Gerçek alanı ile izdüşüm alanı arasındaki fark azdır.
- Bölge içi ulaşım kolaydır.
- Ekili dikili arazi oranında Marmara Bölgesi'nden sonra ikincidir.
- Bölgede Konya ve Tuz Gölü kapalı havzaları bulunur.
- Bölgede ilkbahar aylarının yağışlı, yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçtiği karasal iklim görülür.
- Doğal bozkır alanları ve antropojen bozkır alanları bulunur.
- Tahıl tarımı ve küçükbaş hayvancılık yaygın olarak yapılır.
- Bölge, nüfus sıralamasında ikinci sırada yer alır.
- Tuz Gölü çevresi Türkiye'nin en tenha yerleri arasında bulunur.
- Toplu kır yerleşmeleri ve kerpiç konutlar yaygındır.
- Topraklarında tuz ve kireç oranı fazladır.
- Nadasa ayrılan arazi oranı fazladır.
- Un, şeker, çimento, dokuma, petrokimya, makine, silah sanayi tesisleri bulunur.
- Ürgüp - Göreme yöresindeki peribacalarının turistik önemi fazladır.

- Bölge; Yukarı Sakarya Bölümü, Konya Bölümü, Yukarı Kızılırmak Bölümü ve Orta Kızılırmak Bölümü olmak üzere dört coğrafi bölgeye ayrılmıştır.

Türkiye'nin Jeopolitiği

Bir ülkenin uluslar arası alanda yürüttüğü siyaset ile coğrafi özellikleri arasındaki ilişkileri inceleyen bilim **jeopolitik** denir.

Türkiye siyasi ekonomik ve kültürel açıdan dünyanın en önemli ülkelerinden birisidir.

Türkiye

- Kıtaların birbirine en çok yaklaştığı yerde bulunur.
- Etrafındaki denizler ve boğazlar deniz ulaşımını açısından avantaj sağlamıştır.
- Boğazlar, askeri ve siyasi açıdan büyük öneme sahiptir.
- İklim ve bitki çeşitliliğinin fazla olması nedeniyle farklı ekonomik etkinlikler gelişme göstermiştir.
- Bulunduğu coğrafyada su varlığı bakımından zengindir.
- Transit ticarete avantajlı konuma sahiptir.
- Çevresindeki sorunların çözümünde etkili politikalar üretir.

Türk Kültürü

İnsanların ortak yaşam şekli olarak tanımlayabileceğimiz kültür; bir topluma has, onların yaşam tarzı haline gelen değerler bütünüdür.

Türk kültürü ilk olarak Orta Asya'da ortaya çıkmış, çok geniş bir coğrafyaya yayılmıştır. Ortaya çıktığı alandan kayanaklanan en önemli özelliği göçebe yaşam şekli ve bozkır kültürünün benimsenmesidir.

Coğrafi konumu nedeniyle Çin, Tibet, Hint, İslam, İran, Yunan kültürü gibi pek çok kültürden etkilenmiştir.

- Yeryüzündeki ilk kumaşı kullanmış, ilk kağıt parayı bastırmış, atı evcilleştirerek kullanmıştır.
- Önemli mimari yapılar meydana getirmiştir.
- At, lale çiçeği, ebru sanatı Türk kültürünün önemli simgelerindendir.
- Taçmahal, Selimiye Camii, Mostar Köprüsü Türk kültürünü simgeler.

02.1 TÜRKİYE'NİN KIYI BÖLGELERİ

1. Karadeniz Bölgesi'nde dağlar kıyıya paralel uzanır ve kıyının hemen gerisinden yükselir.

Bölgede bu durumun görülmesi aşağıdakilerin hangisi üzerinde en az etkili olmuştur?

- A) Falezlerin oluşmasında
- B) Kıyı ovalarının dar olmasında
- C) Doğal göl sayısının az olmasında
- D) Kıyı ile iç kesimler arasında ulaşım güçlüklerinin yaşanmasında
- E) Deniz etkisinin iç kısımlara fazla sokulamamasında

2. Karadeniz Bölgesi'nin Doğu Karadeniz Bölümü'nde yıllık yağış miktarı, Batı ve Orta Karadeniz bölümlerine göre fazladır.

Bu durum;

- I. dağların yükseltisi
- II. arazinin yapısal özellikleri
- III. dağların hakim rüzgara göre konumu
- IV. bitki örtüsü

faktörlerinden hangileri ile ilgili değildir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) II ve IV

3. Marmara Bölgesi'nde

- I. Bitki örtüsünün çeşitlilik göstermesi
- II. Kentleşme oranının yüksek olması
- III. Kara yolu yapım maliyetlerinin düşük olması
- IV. Tarım alanlarında makine kullanımının yaygın olması
- V. Yıllık yağış miktarının diğer kıyı bölgelerine göre az olması

özelliklerinden hangisinin görülmesinde bölgenin doğal koşullarının en az etkili olduğu söylenebilir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

Sanayi, ticaret, turizm gibi beşeri ve ekonomik faaliyetlerin kentleşme üzerindeki etkilerini hatırlayalım.

4. Yıldız Dağları Bölümü, Marmara Bölgesi'nde nüfusun en seyrek olduğu yerler arasındadır.

Bölümde nüfuslanmanın az olmasında, aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) Önemli ulaşım yolları üzerinde olmaması
- B) Tarım alanlarının dar olması
- C) Geçim kaynaklarının sınırlı olması
- D) Yıllık yağış miktarının fazla olması
- E) Yerçekillerinin engebeli ve dağlık olması

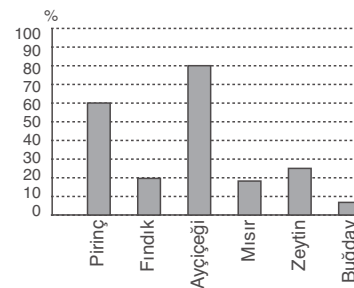
5. Marmara Bölgesi'nde;

- Yılın her döneminde doğal ve tarihi güzellikleri nedeniyle turist çeken
- Sanayi tesisi sayısının fazla olduğu
- Nüfus yoğunluğunun fazla olduğu

yerleşme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bursa
- B) Çanakkale
- C) Kırklareli
- D) Adapazarı
- E) İzmit

6. Aşağıdaki grafikte Marmara Bölgesi'nde yetiştirilen bazı tarım ürünlerinin 2003 yılına göre Türkiye toplam üretimindeki payları verilmiştir.

Yetiştirilen ürünler dikkate alındığında bölge ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Tarımla uğraşan nüfusun fazla olduğuna
- B) Bitki örtüsünün gür olduğuna
- C) İklim çeşitliliğinin fazla olduğuna
- D) Yerçekillerinin engebesez olduğuna
- E) Tarım alanlarının geniş olduğuna

Fındık, zeytin ve buğday gibi ürünlerin yetiştirilmesi için gerekli iklim koşullarının birbirinden farklı olduğunu bilelim.

7. Doğu Karadeniz Bölümü'nün Türkiye'de tarımsal nüfus yoğunluğu fazla olan yerler arasında olmasında aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu söylenemez?

- A) Yerçekillerinin engebeli ve dağlık olmasının
- B) Tarım topraklarının sınırlı olmasının
- C) Kırsal nüfusun fazla olmasının
- D) Maden çıkarma alanlarının bulunmasının
- E) Tarım dışı sektörlerin yeterince gelişmemiş olmasının

8. Marmara Bölgesi'nin Türkiye'de sanayinin en çok geliştiği bölge olmasında;

- I. ulaşım imkanları
- II. yeraltı kaynaklarının zenginliği
- III. sermaye temini
- IV. pazarlama imkanları

faktörlerinden hangilerinin etkisinin az olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

9. Orta Karadeniz Bölümü'nde

- ortalama yükseltinin az olduğu,
- kıyı düzlüklerinin geniş yer kapladığı görülür.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun sonuçları arasında yer almaz?

- A) Kıyıda dalgaların biriktirme faaliyetleri sonucu oluşmuş şekillerin bulunması
- B) Kıyı ile iç kesimler arasındaki ulaşımın kolay olması
- C) Akarsuların denize ulaştıkları yerde delta oluşumunun kolay olması
- D) Kıyı boyunca yıllık yağış miktarının az olması
- E) Kıyıda güneşli gün sayısının az olması

10. Marmara Bölgesi'nde ekili ve dikili toprakların bölge yüzölçümü içindeki oranı yüksektir.

Bu durum, bölgenin aşağıda verilen özelliklerinden hangisi ile ilgilidir?

- A) Denize kıyısının olmasıyla
- B) Yüzölçümünün küçük olmasıyla
- C) İklim çeşitliliğinin fazla olmasıyla
- D) Yerçekillerinin engebeyesiz olmasıyla
- E) Tarımla uğraşan nüfusun az olmasıyla

11. Marmara Bölgesi, Türkiye'nin en fazla göç alan bölgelerinden birisidir.

Bu durum;

- I. Eğitim ve sağlık hizmetlerine yapılan yatırımların fazla olması
- II. Bitki örtüsünün çeşitlilik göstermesi
- III. Sanayi ve ticaretin gelişmiş olması
- IV. Asya ve Avrupa kıtaları arasında köprü durumunda olması

özelliklerinden hangileri ile ilgili değildir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve IV

12.

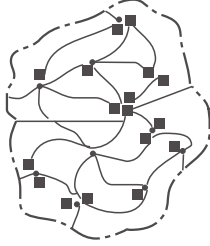
Yukarıdaki haritada Marmara Bölgesi'nde tarımı yapılan bazı ürünlerin yoğun olarak yetiştirildikleri yerler gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu ürünlerden biri olduğu söylenemez?

- A) Fındık
- B) Zeytin
- C) Buğday
- D) Ayçiçeği
- E) Mercimek

02.2 TÜRKİYE'NİN KIYI BÖLGELERİ

1. Aşağıdaki şekilde Karadeniz Bölgesi'nin kırsal kesiminde görülen bir yerleşme tipi gösterilmektedir.

— Yerleşme sınırı
— Karayolu
■ Konut

Aşağıdakilerden hangisi bu tip yerleşmelerin bulunduğu yerlerin özellikleri arasında gösterilemez?

- A) Yıllık yağış miktarının fazla olması
- B) Yerşekillerinin engebeli ve dağlık olması
- C) Tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olması
- D) Su kaynaklarının bol olması
- E) Kara yolu ulaşımının kolay olması

Şekilde konutların birbirinden uzak olduğu bir yerleşme tipi gösterilmiştir.

2. Karadeniz Bölgesi'nde nüfusun bölge içinde düzensiz dağılmasının nedeni aşağıdakilerden hangisi **olamaz**?

- A) Bölgenin doğu-batı yönünde geniş alan kaplaması
- B) Bölge içinde kısa mesafelerde iklim değişikliklerinin görülmesi
- C) Sanayi tesislerinin bölge içinde düzensiz dağılması
- D) Yerşekillerinin engebeli ve dağlık olması
- E) Verimli tarım alanlarının bölge içinde düzensiz dağılması

3. Karadeniz ve Marmara bölgelerinin ortak özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

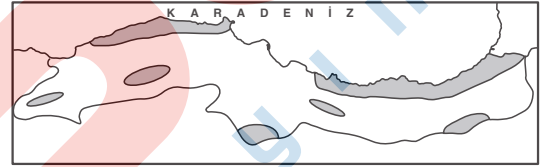
- A) Tarımsal nüfus yoğunluğunun az olması
- B) Heyelan set göllerine sık rastlanması
- C) Nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasının üstünde olması
- D) Fındık, mısır, pirinç gibi fazla su isteyen tarım ürünlerinin yetişme alanları bulması
- E) Yerşekillerinin engebeli ve dağlık olması

4. Ege Bölgesi'nde yer alan İç Batı Anadolu Bölümü'nde nüfus yoğunluğu, Kıyı Ege Bölümü'ne göre oldukça azdır.

Bu durumun nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Yükselti ve engebeliğin fazla olması
- B) Verimli tarım alanlarının az olması
- C) Karasal iklim özelliklerinin olumsuz etkileri
- D) Yüksek gelir getiren endüstri bitkilerinin tarımının yapılamaması
- E) Yeraltı kaynakları bakımından fakir olması

5.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen yörelerde daha çok insan ve hayvan gücüne dayalı, yoğun emek isteyen tarım faaliyetleri yapılır

Bu durum;

- I. halkın gelir seviyesinin düşük olması
- II. tarım alanlarının çok dar ve parçalı olması
- III. tarımla uğraşan nüfusun fazla olması
- IV. diğer bölgelere sürekli olarak göç vermeleri

Özelliklerinden hangileriyle ilgilidir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) III ve IV

6. Marmara Bölgesi'nde tarım ürünü çeşitliliği fazla olmasına rağmen bazı tarım ürünlerinde üretim ihtiyacı karşılanamaz.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Gıda sanayinin gelişmiş olmasıyla
- B) Tüketici nüfusun fazla olmasıyla
- C) Ticari faaliyetlerin gelişmiş olmasıyla
- D) Sanayi tesisi sayısının fazla olmasıyla
- E) Fazla gelir getiren tarım ürünlerinin yetiştirilmemesiyle

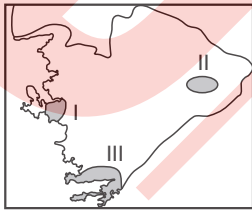
7. Aşağıdaki tabloda Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bazı illerin en sıcak ve en soğuk ay sıcaklık ortalamaları ile yıllık yağış miktarları verilmiştir.

İller	En sıcak ay ortalaması (°C)	En soğuk ay ortalaması (°C)	Yıllık yağış miktarı (mm)
Bayburt	20	-7	439
Giresun	22	7	1268
Gümüşhane	20	-2	441
Trabzon	23	7	834

Tabloya bakılarak, aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Bayburt ve Gümüşhane'de kış aylarında kar yağışı görülme ihtimali fazladır.
 B) Trabzon'un yıllık sıcaklık ortalaması, Giresun'dan yüksektir.
 C) Giresun ve Trabzon'da yazlar serin, kışlar ise ılık geçmektedir.
 D) Bayburt'ta yıllık sıcaklık farkı diğer illerden fazladır.
 E) Bayburt ve Gümüşhane'nin yıllık yağış miktarları arasındaki fark daha azdır.

8. Aşağıdaki haritada Ege Bölgesi'nde yer alan bazı yöreler taralı olarak gösterilmiştir.

Bu yöreler ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I ve III numaralı yörelerde Akdeniz iklimi özellikleri görülür.
 B) II numaralı yörede, düşük sıcaklıklara dayanıklı tarım ürünleri yetiştirilebilir.
 C) I numaralı yörede yıllık yağış miktarı daha fazladır.
 D) III numaralı yörede yerşekilleri engebeli ve dağlıktır.
 E) I numaralı yörede nüfus yoğunluğu daha fazladır.

9. Karadeniz Bölgesi'nde nadasa ayrılan toprak oranının az olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarımla uğraşan nüfusun fazla olması
 B) Diğer bölgelere sürekli olarak göç vermesi
 C) Yıllık yağış miktarının fazla olması
 D) Yükseltinin fazla olması
 E) Kırsal kesimde dağınık yerleşmelerin görülmesi

Tarhaların topraktaki verim düşüklüğü ve su yetersizliği nedeniyle nadasa bırakıldığını hatırlayalım.

10. Doğu Karadeniz Bölümü'nün kıyı kesiminde kışların ılık geçmesi;

- I. turunçgil ve zeytin yetiştirilebilmesi
 II. kar yağışlı gün sayısının az olması
 III. bulutlu gün sayısının fazla olması
 IV. yağış rejiminin düzenli olması

özelliklerinden hangilerinin ortaya çıkmasına neden olmamıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve III
 D) II ve III E) III ve IV

11. Marmara Bölgesi'nde iklim bakımından birbirinden farklı özellikler gösteren yerleşmeler vardır. Bu durum bölgede tarımı yapılan ürün çeşitliliğini artırmıştır.

Buna göre, Çanakkale kıyılarının iklimine uyum sağlamış bir ürünün aşağıdaki yerlerden hangisinde yetiştirilmesi en zordur?

- A) Bursa B) Balıkesir C) Yalova
 D) Edremit E) Edirne

12. Marmara Bölgesi'nde kümes hayvancılığı ile besi ve ahır hayvancılığının gelişmiş olmasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Çayır ve ormanlık alanların geniş yer kaplaması
 B) İklim çeşitliliğinin fazla olması
 C) Tüketici nüfusun fazla olması
 D) Yeryüzü şekillerinin sade bir görünüme sahip olması
 E) Ilıman iklimin geniş alanlarda görülmesi

02.3 TÜRKİYE'NİN KIYI BÖLGELERİ

1. Ege Bölgesi ile ilgili olarak aşağıda verilenlerden hangisi neden-sonuç ilişkisiyle açıklanamaz?

- A) Termal kaynakların yaygın olması - Kaplıca turizminin gelişmiş olması
- B) Dağların kıyıya dik uzanması - Kıyının girintili ve çıkıntılı olması
- C) Linyit yatakları bakımından zengin olması - Termik santrallerin yaygın olması
- D) Akarsuların yatak eğimlerinin az olması - Akarsuların menderesli akışa sahip olması
- E) Arazinin kırıklı yapıda olması - Dağların doğu-batı yönünde uzanması

2. Aşağıdakilerden hangisi Akdeniz Bölgesi'ndeki Tekeli ve Taşeli platolarının özellikleri arasında yer almaz?

- A) Karstik kayalar yaygındır.
- B) Yüzey suları bakımından fakir sahalardır.
- C) Nüfuslanma azdır.
- D) Engebelilik fazladır.
- E) Turizm gelirleri fazladır.

3. Kıyı Ege Bölümü genel olarak sık nüfuslanmış iken bu bölümde yer alan Menteşe Yöresi'nde nüfusun az olmasının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Yükselti ve engebeliliğin fazla olması
- B) Tarım alanlarının dar ve parçalı olması
- C) Ulaşım faaliyetlerinin gelişmemiş olması
- D) Yeraltı kaynakları yönünden fakir olması
- E) Sanayinin gelişmemiş olması

- 4. I. Balıkçılık
II. Zeytin tarımı
III. Turfanda sebzeçilik
IV. Turunçgil tarımı

Yukarıda verilen ekonomik faaliyet türlerinden hangileri bakımından Ege Bölgesi, Akdeniz Bölgesi'ne göre daha çok gelişmiştir?

- A) Yalnız III
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

5. Ege Bölgesi, Marmara Bölgesi'nden sonra Türkiye'de sanayi faaliyetlerinin en yoğun olduğu bölgedir. Buna rağmen bölge ekonomisinde tarımın önemli bir yeri bulunmaktadır.

Bu durum, öncelikle aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Dağların kıyıya dik uzanmasıyla
- B) Tarım alanlarının geniş ve verimli olmasıyla
- C) Ulaşım imkanlarının gelişmiş olmasıyla
- D) Doğal liman sayısının fazla olmasıyla
- E) Tarımın bölgede geleneksel bir uğraş olmasıyla

6. Ege Bölgesi'ndeki arazi kırıklı yapıda olup faylarla parçalanmıştır.

Bu durum, bölgenin aşağıda verilen özelliklerinden hangisinin oluşmasına neden olmamıştır?

- A) Deprem riskinin yüksek olması
- B) Fay kaynaklarının yaygın olması
- C) Kıyıda koy ve körfez sayısının fazla olması
- D) Jeotermal enerji potansiyelinin yüksek olması
- E) Çok sayıda küçük volkan konisinin bulunması

Yeryüzünde fay hatlarıyla paralellik gösteren bazı oluşumlar vardır. Sıcak su kaynakları ve volkanik arazilerin bunlar arasında olduğunu hatırlayalım.

7. Ege Bölgesi'ndeki akarsular genel olarak doğu - batı doğrultusunda akış göstermektedir.

Bu durum bölgenin;

- I. Ortalama yükseltisinin az olması
- II. Yerçekillerinin doğu - batı yönünde uzanması
- III. İç kesimlere doğru gidildikçe karasallığın şiddetlenmesi
- IV. Akarsuların yatak eğimlerinin az olması

özelliklerinden hangilerinin doğal bir sonucudur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

8. Ege Bölgesi'nin İç Batı Anadolu Bölümü'nde yıllık sıcaklık ortalaması, Kıyı Ege Bölümü'ne göre düşüktür.

Bu durum,

- I. Yükselti
- II. Enlem
- III. Karasallık
- IV. Doğal bitki örtüsü

faktörlerinden hangileri ile ilgilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. I. Yerçekillerinin engebeli ve dağlık olması
II. Kalkerli arazinin yaygın olması
III. Yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçmesi
IV. Dolin, uvala, polye gibi yer şekillerinin görülmesi
V. Deprem riskinin düşük olması

Akdeniz Bölgesi ile ilgili yukarıda verilen özelliklerden hangi ikisi arasında neden - sonuç ilişkisi vardır?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve IV
D) III ve IV E) IV ve V

10. Türkiye'de kalkerli (kireç taşı) arazinin en yaygın olduğu bölge Akdeniz Bölgesi'dir.

Buna göre, bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bölgede kireç taşlarının yaygın olmasıyla açıklanamaz?

- A) Karstik şekillerin yaygın olması
- B) Göçme (çöküntü) depremlerinin görülmesi
- C) Karstik kaynakların yaygın olması
- D) Polye ovalarının bulunması
- E) Delta ovalarının oluşması

11. Adana ve Antalya bölümlerinin aşağıda verilen özelliklerden hangisi bakımından daha fazla benzerlik gösterdiği söylenebilir?

- A) En fazla yağışın düştüğü mevsim
- B) Turizm faaliyetlerinin gelişmişliği
- C) Ekili - dikili alanların yüzölçüme oranı
- D) Nüfus yoğunluğu
- E) Sanayi ve ticaret faaliyetlerinin gelişmişliği

12. Akdeniz Bölgesi, Türkiye'de seracılığın en çok geliştiği bölgedir.

Bu durumun oluşmasında;

- I. Güneşlenme süresinin fazla olması
- II. Tarım alanlarının sulanabilir olması
- III. Kış sıcaklık değerlerinin yüksek olması
- IV. Yaz mevsiminin kurak geçmesi

faktörlerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız IV B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

Yaz sebzelerinin mevsimi dışında, özellikle kış mevsiminde cam veya naylonla kaplı alanlarda yetiştirilmesine seracılık denir.

02.4 TÜRKİYE'NİN KIYI BÖLGELERİ

1. Karadeniz Bölgesi'nde deniz turizminin çok fazla gelişmemesi

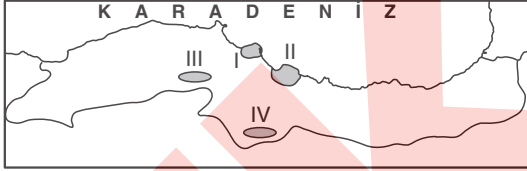
- I. kıyı boyunca kumsalların az olması
- II. yaz sıcaklık ortalamasının düşük olması
- III. dağların kıyıya paralel uzanması
- IV. bulutluluk oranının yüksek olması

özelliklerinden hangileriyle ilgili değildir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve IV E) III ve IV

Deniz turizmine en elverişli bölge olan Akdeniz Bölgesi'nin coğrafi özelliklerini Karadeniz Bölgesi ile coğrafi özelliklerini karşılaştırın.

2. Aşağıdaki haritada Karadeniz Bölgesi'nde yer alan bazı ovalar numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu ovalar ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

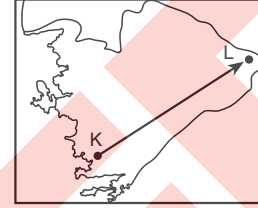
- A) I ve II numaralı ovalarda tarımsal verimliliğin yüksek olduğu
- B) IV numaralı ovada düşük sıcaklıklara dayanıklı ürünlerin yetiştirilebileceği
- C) I ve III numaralı ovalarda yetiştirilen tarım ürünlerinin birbirinden farklı olduğu
- D) II numaralı ovada sulama sorunlarının daha fazla olduğu
- E) III ve IV numaralı ovalarda nadas uygulamasının daha yaygın olduğu

3. Güney Marmara Bölümü'nün özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Hem tarım hem de sanayinin gelişmiş olması
- B) Kalkınmada öncelikli illerin bulunması
- C) İpek böcekçiliğinin yapılması
- D) Kümes hayvancılığının gelişmiş olması
- E) Tektonik göllerin yaygın olması

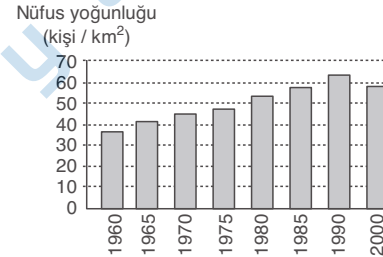
- 4.

Yukarıdaki haritada gösterilen K merkezinden L merkezine doğru gidildikçe aşağıda verilenlerden hangisinde bir azalma görülmez?

- A) Yıllık yağış miktarı
- B) Nüfus ve nüfus yoğunluğu
- C) Kar yağışlı gün sayısı
- D) Yıllık sıcaklık ortalaması
- E) Turizm geliri

5. Aşağıda 1960 - 2000 yılları arasında Karadeniz Bölgesi'nde nüfus yoğunluğunun değişim grafiği verilmiştir.

Buna göre, bölgedeki nüfus yoğunluğunun 1990-2000 yılları arasında azalması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Diğer bölgelere sürekli olarak göç vermesiyle
- B) Doğum oranının düşük olmasıyla
- C) Halkın gelir seviyesinin yükselmesiyle
- D) Yaz aylarında mevsimlik göç almasıyla
- E) Kırsal kesimde dağınık yerleşmelerin görülmesiyle

6. Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinin ortak özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Taşkömürü yatakları bakımından zengin olmaları
- B) Dağların kıyıya paralel uzanması
- C) Ormanlık alanların geniş yer kaplaması
- D) Kıyı ile iç kesimler arasında ulaşımın zor olması
- E) Fazla gelir getiren tarım ürünlerinin yetiştirilebilmesi

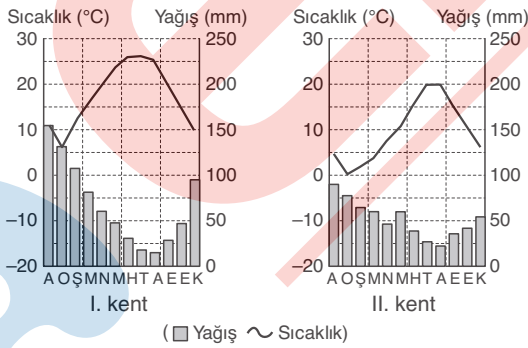
7. Aşağıdaki haritada bazı yöreler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Bu yörelerin coğrafi özellikleri dikkate alındığında, hangi yöredeki tarım alanlarının yılda birden fazla ürün almaya daha elverişli olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. Aşağıdaki grafikte Ege Bölgesi'nde yer alan iki kentin aylık sıcaklık ve yağış ortalamaları verilmiştir.

Bu kentler ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) I. kentin yıllık yağış miktarı, II. kentten göre fazladır.
 B) II. kentin yıllık sıcaklık ortalaması daha düşüktür.
 C) Her iki kent de en az yağışı yaz aylarında almaktadır.
 D) II. kent, Ege Bölgesi'nin iç kesimlerinde yer almaktadır.
 E) II. kentin yaz sıcaklık ortalaması 25 °C'nin üzerindedir.

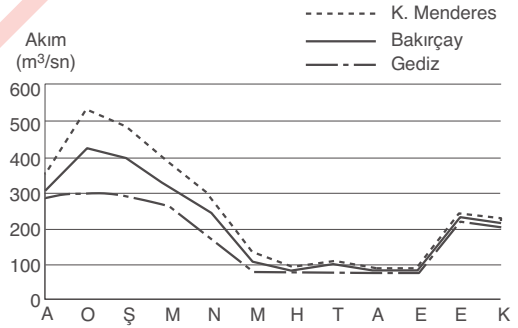
9. Adana Bölümü'nde yer alan Çukurova, Amik ve Silifke ovaları için;

- I. Özellikle yaz aylarında mevsimlik göç alırlar.
 II. Delta ovalarıdır.
 III. Akdeniz iklim özellikleri görülür.
 IV. Sanayi ve ticaret fazla gelişmemiştir.

Özelliklerinden hangilerinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
 D) II ve IV E) III ve IV

10. Aşağıdaki grafikte K. Menderes, Bakırçay ve Gediz akarsularının aylık akım miktarları gösterilmiştir.

Bu akarsular ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Her üç akarsuyun en az akım miktarına yaz aylarında ulaştıkları
 B) Her üç akarsuyun akım düzeninin Akdeniz iklimi yağış rejimine paralellik gösterdiği
 C) Kış aylarında en fazla akım miktarına Küçük Menderes'in ulaştığı
 D) Gediz ve Bakırçay'ın akım miktarları arasındaki farkın yaz aylarında daha fazla olduğu
 E) Gediz'in aylık akım miktarının yıl içerisinde 300 m³/sn nin üzerine çıkmadığı

02.5 TÜRKİYE'NİN İÇ BÖLGELERİ

1. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde kışlar İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerine göre daha az soğuk geçer.

Bu durum;

- I. yükseltisinin daha az olması
- II. orman bakımından daha fakir olması
- III. daha güneyde yer alması

faktörlerinden hangileri ile ilgili değildir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

2. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni İç Anadolu Bölgesi'nden ayıran özellikler arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Nüfus yoğunluğunun Türkiye ortalamasının üzerinde olması
- B) Akdeniz iklimi özelliklerinin görüldüğü yörelerin olması
- C) Petrol rezervleri bakımından zengin olması
- D) Bölge içinde nüfus dağılışının düzensiz olması
- E) Pamuk ekim alanlarının geniş yer kaplaması

3. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Türkiye'de doğal göl bulunmayan tek bölgedir.

Bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisinin bunda etkili olduğu söylenemez?

- A) Ova ve plato düzlüklerinin geniş yer kaplamasının
- B) Buharlaşmanın şiddetli olmasının
- C) Akarsuların derin vadilerde akış göstermesinin
- D) Yerçekillerinin sade olmasının
- E) Yaz kuraklığının uzun sürmesinin

4. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde GAP bütünüyle devreye girdiğinde aşağıdakilerden hangisinde fazla bir değişme olması beklenemez?

- A) Sulanabilir tarım topraklarının genişliğinde
- B) Tarımsal ürün çeşitliliğinde
- C) Orman alanlarının genişliğinde
- D) Nadas alanlarının genişliğinde
- E) Halkın gelir düzeyinde

5. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Marmara'dan sonra yerçekillerinin en sade olduğu ikinci bölgedir.

Bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bu durumla açıklanamaz?

- A) Ulaşımın kolay sağlanması
- B) Zengin petrol yataklarının bulunması
- C) Tarım alanlarının geniş yer tutması
- D) Tarımda makine kullanımının kolay olması
- E) Bölgenin gerçek alanı ile izdüşüm alanı arasındaki farkın az olması

6. I. Tarımla uğraşan nüfusun fazla olması
II. Toprak erozyonunun şiddetli olması
III. Kırsal kesimde yerleşmenin toplu olması
IV. Küçükbaş hayvancılığın yaygın olması

Yukarıdakilerden hangileri Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde doğal bitki örtüsünün bozkır olmasının sonuçları arasında yer alır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde nüfusun daha çok bölgenin batı kesiminde yer alan Orta Fırat Bölümü'nde toplanmasında;

- I. Ekonomik faaliyetlerin daha fazla gelişmiş olması
- II. Yeraltı kaynakları bakımından daha zengin olması
- III. Turizm faaliyetlerinin gelişmiş olması
- IV. Ulaşım olanaklarının fazla olması

faktörlerinden hangileri etkili olmamıştır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Gazi Antep ve Şanlı Urfa Orta Fırat Bölümü'nde bulunan en önemli şehir yerleşmeleridir.

8. I. Bölgenin güneyinde ovalar geniş yer tutar.
II. Bölgedeki platolar akarsular tarafından derince yarılmıştır.
III. Bölgedeki tek sönmüş volkan Karacadağ'dır.
IV. Bölgenin güneyi kuzeyine göre daha engebeldir.

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin yerçekimleri özellikleri ile ilgili olarak yukarıda verilenlerden hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

9.

Merkez	En soğuk ay ortalaması (°C)	En sıcak ay ortalaması (°C)
I	10,1	28,2
II	2,5	30,4
III	-10	21,0
IV	0,3	23,1
V	6,9	23,2

Yukarıdaki tabloda beş ayrı merkezin en sıcak ve en soğuk aylarının ortalama sıcaklıkları verilmiştir.

Bu merkezlerden hangisinin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yer aldığı söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Doğu Anadolu ve Karadeniz Türkiye'de büyükbaş hayvancılığın en çok geliştiği iki bölgedir.

Bu durumun her iki bölgede de görülmesinde;

- I. yaz yağışlarının etkili olması
- II. ulaşım zorluklarının görülmesi
- III. çayır ve meraların geniş yer tutması
- IV. tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olması

özelliklerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Büyükbaş mera hayvancılığının yapılabilmesi için ot örtüsünün bol ve gür olması gerekir.

11. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden çıkarılan petrol aşağıdaki kentlerden hangisinin büyüüp gelişmesinde daha fazla etkili olmuştur?

- A) Gazi Antep B) Mardin
C) Batman D) Şanlı Urfa
E) Kahraman Maraş

12. Doğu Anadolu Bölgesi, Türkiye'de hidroelektrik enerji potansiyeli en fazla olan bölgedir.

Bu durum bölgedeki akarsuların,

- I. yatak eğimlerinin fazla olduğu
- II. boylarının uzun olduğu
- III. akış hızlarının fazla olduğu
- IV. ülke sınırları dışında denize ulaştıkları

özelliklerinden hangileri ile ilgili bilgi verir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

02.6 TÜRKİYE'NİN İÇ BÖLGELERİ

1. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki bazı yörelerin iklim özelliği Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesiminin iklim özelliğiyle benzerlik gösterir.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma kanıt olur?

- A) Bölgede pamuk tarımı yapılabilen yörelerin olması
- B) Bölgede yaz kuraklığının belirgin olması
- C) Bölgede yağış rejiminin düzensiz olması
- D) Bölgede zeytin yetiştirilen yörelerin bulunması
- E) Bölgedeki topraklarda tuz ve kireç oranının fazla olması

2. – Elverişsiz iklim koşullarının ulaşımında aksamalara neden olduğu
– Nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının altında olan
– Küçükbaş hayvancılığın yaygın olarak yapıldığı

bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Erzurum – Kars
- B) Hakkari
- C) Dicle
- D) Orta Kızılırmak
- E) Yukarı Sakarya

3. **Doğu Anadolu Bölgesi'nde çayırların yayılış gösterdiği yöreleri bozkırların yayılış gösterdiği yörelerden ayıran temel özellik aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) Kış sıcaklıklarının düşük olması
- B) Yaz yağışı oranının fazla olması
- C) Yıllık yağış miktarının az olması
- D) Yerşekillerinin engebeli olması
- E) Toprak verimliliğinin düşük olması

4. Doğu Anadolu Bölgesi'nde kom, ağıl, dam adı verilen çok sayıda geçici kır yerleşmesi bulunur.

Bu yerleşmelerin oluşturulmasındaki temel amaç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Meralardan faydalanmak
- B) Verimli tarım alanlarını kullanmak
- C) Kırsal kesimde, çalışan nüfus oranını artırmak
- D) Ormancılık faaliyetlerinde bulunmak
- E) Ulaşım olanaklarından daha fazla yararlanmak

5. Doğu Anadolu Bölgesi Türkiye'de nüfus ve nüfus yoğunluğunun en az olduğu bölgedir.

Aşağıdakilerin hangisinin bunda etkili olduğu söylemez?

- A) Yükseltinin fazla olması
- B) Enerji kaynaklarının sınırlı olması
- C) İklimin elverişsiz olması
- D) Sanayinin gelişmemiş olması
- E) Ulaşımın elverişsiz olması

6. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki Malatya ve Iğdır ovalarında pamuk tarımı yapılabilir. Bu durum söz konusu alanların öncelikle aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilgilidir?

Bu durum söz konusu alanların öncelikle aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilgilidir?

- A) Topraklarının verimli olmasıyla
- B) Makineli tarımın gelişmiş olmasıyla
- C) Tarım çalışmalarının erken başlamasıyla
- D) Sulama imkanlarının gelişmiş olmasıyla
- E) Yaz sıcaklıklarının yeterli olmasıyla

7. Doğu Anadolu Bölgesi'nde hızla büyüyüp gelişen kentlerden biri Malatya'dır.

Bu durum, kentin aşağıdaki özelliklerinden hangisiyle ilgili olamaz?

- A) Doğum oranlarının yüksek olmasıyla
- B) Ulaşım yolları üzerinde olmasıyla
- C) Yeraltı zenginliğinin fazla olmasıyla
- D) Tarım gelirlerinin fazla olmasıyla
- E) Ticaretin canlı olmasıyla

8. Aşağıdaki kent çiftlerinden hangisi arasında yapılacak yolun km maliyeti daha fazla olur?

- A) Batman – Diyarbakır
- B) Erzurum – Kars
- C) Hakkari – Van
- D) Konya – Karaman
- E) Nevşehir – Kırşehir

Bir yörede engebелilik arttıkça yapılacak yolların km maliyeti de artar.

9. Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Divriği, Hasan Çelebi ve Hekimhan'ın ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sınırları içinde enerji santrallerinin bulunması
- B) Demir rezervlerinin fazla olması
- C) Madene dayalı sanayinin gelişmiş olması
- D) Nüfusa bağlı yatırımların fazla olması
- E) Turizm gelirlerinin fazla olması

10. Aşağıdakilerden hangisi Yukarı Murat – Van Bölümünün bir özelliği değildir?

- A) Yerçekillerinin engebeli olması
- B) Kapalı havzaların geniş yer kaplaması
- C) Bozkır bitkilerinin yayılış göstermesi
- D) Volkanik arazilerin bulunması
- E) Yıllık sıcaklık farkının az olması

Yukarı Murat – Van Bölümü'nde karasal iklim özelliği görülür.

11. Doğu Anadolu Bölgesi'ndeki kentlerin pekçoğu her yıl göç nedeniyle % 10'un üzerinde nüfus kaybeder.

Bölgede bu durumun görülmesine aşağıdakilerden hangisinin neden olduğu söylenemez?

- A) Tarım alanlarında verimin düşük olması
- B) Sanayi yatırımlarının yetersiz olması
- C) Kişi başına düşen milli gelirin düşük olması
- D) Çok nüfuslu yerleşmelerin bulunması
- E) Doğum oranlarının yüksek olması

12. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yıllık yağış miktarı birbirinden çok farklı yöreler yanyana bulunur.

Bu durum, bölgenin hangi özelliğiyle daha çok ilgilidir?

- A) Engebeli olmasıyla
- B) Farklı hava kütlelerinin etkisinde olmasıyla
- C) Bitki çeşitliliğinin fazla olmasıyla
- D) Yüzölçümünün geniş olmasıyla
- E) Ortalama yükseltisinin fazla olmasıyla

13. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin kırsal kesiminde kerpiç konutların oluşturduğu toplu yerleşmeler bulunur.

Yalnız verilen bilgiden yararlanılarak Güneydoğu Anadolu Bölgesiyle ilgili olarak,

- I. kurak – yarıkurak iklim özelliklerinin görüldüğü
- II. yerçekillerinin engebesez olduğu
- III. nüfus artış hızının yüksek olduğu
- IV. kırsal nüfus oranının fazla olduğu

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

14. Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri yerçekilleri özellikleri bakımından birbiriyle karşılaştırıldığında, aşağıda verilenlerden hangisi Güneydoğu Anadolu Bölgesi için söylenemez?

- A) Deprem riski daha azdır.
- B) Rüzgar erozyonu daha şiddetlidir.
- C) Göl oluşumu daha zordur.
- D) Buzul etkisi daha fazladır.
- E) Çiğ görülme ihtimali daha azdır.

15. Doğu Anadolu Bölgesi'nde buzul aşındırmasının etkisinde olan bir yöre için aşağıdakilerden hangisi kesinlikle doğru olur?

- A) Ortalama yükseltisi fazladır.
- B) Bölgenin kuzeydoğusunda yer alır.
- C) Kış yağışları fazladır.
- D) Yaz sıcaklıkları yüksektir.
- E) Bitki örtüsü gürdür.

16. Aşağıdakilerden hangisi Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaz mevsiminin sıcak ve kurak geçmesinin sonuçları arasında gösterilemez?

- A) Tarımda sulama suyu ihtiyacının fazla olması
- B) Orman varlığı en az olan bölge olması
- C) Nadas tarımının yaygın olması
- D) Buharlaştırma şiddetinin fazla olması
- E) Sera tarımının yapılamaması

02.7 TÜRKİYE'NİN İÇ BÖLGELERİ

1. Doğu Anadolu Bölgesi'nde yükseltinin fazla olması,

- I. ulaşım imkanları
- II. yıllık yağış miktarı
- III. yıllık ortalama sıcaklık
- IV. akarsuların akış hızı

özelliklerinden hangileri üzerinde artışa neden olmuştur?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

2. Doğu Anadolu Bölgesi'nde maden çeşitliliği fazla, enerji üretim potansiyeli yüksektir. Buna rağmen bölgede sanayi gelişmemiştir.

Bu durum, en çok aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) İş gücünün yetersiz olması
- B) Ulaşımın zor olması
- C) Pazarlama imkanlarının yetersiz olması
- D) Tarımsal üretimin düşük olması
- E) Hammadde kaynaklarının sınırlı olması

3. I. Yüzölçümünün büyük olması II. İdari fonksiyonuna bağlı gelişme gösteren yerleşmelerin olması III. Sanayinin gelişmiş olması IV. Önemli yolların kavşak noktasında bulunması

İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Sakarya Bölümü Konya Bölümü'nden daha fazla nüfuslanmıştır.

Yukarıda verilenlerden hangileri bu durumun nedeni olamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) III ve IV

4. Doğu Anadolu Bölgesi, Türkiye'de kişi başına düşen milli gelirin en az olduğu bölgedir.

Aşağıdakilerden hangisinin bu durumun nedeni olmadığı söylenemez?

- A) Göç nedeniyle nüfus kaybının fazla olmasının
- B) Sanayinin gelişmemiş olmasının
- C) Tarım gelirlerinin düşük olmasının
- D) Yerçekillerinin dağlık ve engebeli olmasının
- E) Geçim kaynaklarının sınırlı olmasının

5. İç Anadolu Bölgesi, genel olarak etrafı yüksek dağlarla çevrili büyük bir çanak görünümündedir.

Bu durum bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi üzerinde etkili olmamıştır?

- A) Yıllık yağış miktarının az olmasında
- B) Kapalı havzaların geniş yer tutmasında
- C) Küçükbaş hayvancılığın gelişmesinde
- D) Bozkırların geniş yer tutmasında
- E) Bölgedeki göllerin sığ olmasında

Etrafının yüksek dağlarla çevrili olması İç Anadolu Bölgesi'ne deniz etkisinin ulaşmasını engellemiştir.

6. Doğu Anadolu Bölgesi'nin kuzeydoğusunda,

- Kışlar çok soğuk geçer ve uzun sürer.
- En fazla yağış yazın düşer, kış yağışı oranı azdır.

Bu durumun aşağıda verilen özelliklerden hangisi üzerinde etkili olduğu söylenemez?

- A) Akarsu aşındırmasının fazla olması
- B) Akarsu rejimlerinin düzensiz olması
- C) Tarım mevsiminin kısa sürmesi
- D) Düşük sıcaklığa dayanıksız ürünlerin yetiştirilememesi
- E) Büyükbaş hayvancılığın gelişmesi

7. İç Anadolu Bölgesi'nde ortalama yükselti fazla, engebeler azdır. Bu nedenle bölgede yüksek düzlükler geniş yer tutar.

Bölgenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bununla açıklanamaz?

- A) Tarıma ayrılan arazi oranının fazla olması
- B) Yol yapım masraflarının az olması
- C) Nadas alanlarının geniş yer tutması
- D) Tarımsal nüfus yoğunluğunun düşük olması
- E) Sıcaklık ve yağış koşullarının bölge genelinde benzerlik göstermesi

8. İç Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden daha az yağış aldığı halde orman varlığı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nden fazladır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Buharlaştırma şiddetinin daha az olmasıyla
- B) Orman tahribatının daha az olmasıyla
- C) Yağışların daha çok kar şeklinde düşmesiyle
- D) Akarsu ağının daha sık olmasıyla
- E) Toprak yapısının orman yetişmesine daha uygun olmasıyla

9.

Kentler	Yıllık Ortalama Sıcaklık (°C)
Ankara	11,8
Kayseri	10,8
Sivas	8,6

Yukarıdaki tabloda İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan bazı kentlerin yıllık ortalama sıcaklıkları verilmiştir.

Buna göre, yıllık ortalama sıcaklığın Sivas'ta daha düşük olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Kuzey rüzgarlarına açık olmasıyla
- B) Yükseltisinin daha fazla olmasıyla
- C) Akarsu kenarında olmasıyla
- D) Güneş ışınlarını daha küçük açıyla almasıyla
- E) Güneşlenme süresinin daha kısa olmasıyla

10. İç Anadolu Bölgesi'nin nüfus ve yerleşme özellikleri ile ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Bölge, alanına göre az nüfuslanmıştır.
- B) Nüfus daha çok bölgenin batısında yoğunluk kazanmıştır.
- C) Bölgede toplu kır yerleşmeleri yaygındır.
- D) Bölgede su kaynakları ve yağışın dağılışı ile kır nüfusunun dağılışı arasında sıkı bir ilişki vardır.
- E) Bölgede aritmetik nüfus yoğunluğu az, tarımsal nüfus yoğunluğu fazladır.

Tarımsal nüfus yoğunluğu tarımda çalışan nüfusun tarım alanlarına bölünmesiyle bulunur. Geniş tarım alanlarının bulunduğu, tarımda makine kullanılan bölgelerde tarımsal yoğunluk düşer.

11. I. İç Anadolu Bölgesi'nde kentleşme oranının en yüksek olduğu bölümdür.
II. İç Anadolu Bölgesi'nde kapalı havzanın en geniş yer kapladığı bölümdür.

Yukarıda özellikleri verilen bölümler hangi seçenekte doğru olarak verilmiştir?

	I	II
A)	Yukarı Kızılırmak	Konya
B)	Konya	Orta Kızılırmak
C)	Yukarı Sakarya	Konya
D)	Orta Kızılırmak	Yukarı Sakarya
E)	Yukarı Sakarya	Yukarı Kızılırmak

12. İç Anadolu Bölgesi'nin Yukarı Kızılırmak Bölümü'nde büyükbaş hayvancılık diğer bölümlere göre daha çok gelişmiştir.

Bu durumun görülmesinde;

- I. Yüzölçümünün küçük olması
- II. Yerçekilerinin engebeli olması
- III. Yaz yağışları oranının daha fazla olması
- IV. Meraların geniş yer kaplanması

özelliklerden hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve IV
- E) III ve IV

02.8 TÜRKİYE'DE KALKINMA PROJELERİ

1. Karadeniz Bölgesi'nin kıyı kesimlerinin doğal koşulları gözönüne alındığında, aşağıdaki çalışmalardan hangisinin yörenin ekonomik yönden kalkınmasına daha az etki yapacağı söylenebilir?

- A) Ulaşım imkanlarının geliştirilmesi
B) Kırsal kesimde yeni iş imkanları oluşturulması
C) Tarımda sulama olanaklarının artırılması
D) Küçük ölçekli sanayi tesislerinin bölge genelinde yaygınlaştırılması
E) Ticaretin gelişmesi için gerekli tedbirlerin alınması

2. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin ekonomisi daha çok tarım ve hayvancılığa dayanır.

Buna göre, bölgede tarım ve hayvancılıkla ilgili olarak alınacak önlemlerden hangisi bölgenin ekonomik gelişmesinde en az etkili olacaktır?

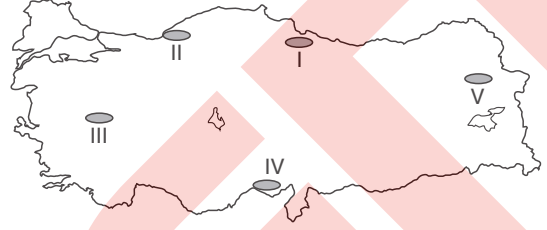
- A) Besi ve ahır hayvancılığını yaygınlaştırmak
B) Sulanabilir tarım alanlarını genişletmek
C) Hayvan soylarını ıslah etmek
D) Tarımsal üretimde verimi artırıcı önlemler almak
E) Çayır ve meraları tarım alanlarına dönüştürmek

3. GAP kapsamında, 2005 yılı sonu itibariyle 7 hidroelektrik santralde enerji üretimi yapılmaktadır. Bu santrallerden elde edilen enerji Türkiye toplam hidroelektrik enerji üretiminin yaklaşık yarısı kadardır.

Yalnız bu bilgiden yararlanılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) GAP uygulama sahasının hidroelektrik potansiyeli yüksektir.
B) Türkiye'nin enerji ihtiyacının büyük bölümü hidroelektrik santrallerden karşılanmaktadır.
C) GAP kapsamındaki hidroelektrik santrallerinin yapımı tamamlanmıştır.
D) GAP kapsamındaki bölgede sulama suyu ihtiyacı fazladır.
E) GAP uygulama sahasında elektrik üretiminin artması bölgedeki sanayi tesisi sayısında artışa neden olmuştur.

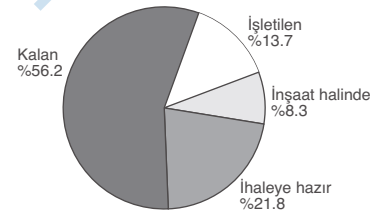
4.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen merkezlerden hangisinde, hammaddesi bölge dışından temin edilen bir sanayi kolunun gelişme göstermesi zor olacağından hazırlanacak kalkınma projesinde bölgesel üretim dikkate alınmalıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5.

Yukarıdaki grafikte GAP kapsamındaki sulama yatırımlarının 2005 yılı itibariyle fiziki gerçekleşme oranları gösterilmiştir.

Grafikten yararlanılarak;

- I. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde arazinin yaklaşık %10'unun sulamaya açıldığı
- II. GAP kapsamında sulama amaçlı yatırımların devam ettiği
- III. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde sulamaya açılması düşünülen araziler olduğu
- IV. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nin tamamında sulu tarım yapılabileceği

bilgilerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Türkiye'deki bölgesel kalkınma projelerinden olan Doğu Anadolu Projesi (DAP) planlanırken aşağıdakilerden hangisi hedeflenmemiştir?

- A) İç ticarete hayvancılığın önemini artırmak
- B) Hayvan soylarının ıslah edilmesini sağlamak
- C) Çayır ve mera alanlarını ıslah etmek
- D) Hayvancılıkta verimi artırmak
- E) Sebze tarımının bütün bölümlerde yaygın şekilde yapılmasını sağlamak

7. Türkiye'de sosyoekonomik açıdan az gelişmiş bir yörenin kalkınması amacıyla;

- I. kırsal kesime yönelik sağlık ve sosyal hizmetlerin artırılması
- II. ulaşım iletişim ve enerji alt yapısının güçlendirilmesi
- III. mevcut işletmelerin desteklenmesi
- IV. konut yapı malzemelerinin değiştirilmesi

çalışmalarından hangilerinin yapılması beklenmez?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) III ve IV

8. İç Anadolu Bölgesi'nin tarım potansiyeli fazla, ancak tarımsal ürün çeşitliliği azdır.

Bölgede tarımsal ürün çeşitliliğinin artırılmasında aşağıdakilerden hangisinin en fazla etkili olması beklenir?

- A) Tarım alanlarının genişletilmesinin
- B) Makine kullanımının yaygınlaştırılmasının
- C) Sulama imkanlarının artırılmasının
- D) Nadas alanlarının yaygınlaştırılmasının
- E) Meraların tarım alanlarına dönüştürülmesinin

9. GAP yalnızca ülkemizin değil dünyanın da sayılı sulama projelerinden biridir.

Bu proje planlanırken aşağıdakilerden hangisi hedef olarak belirlenmemiştir?

- A) Hidroelektrik santraller kurmak
- B) Sulama imkanlarını geliştirmek
- C) Mera alanlarını ıslah etmek
- D) Tarım gelirlerini artırmak
- E) Tarıma dayalı endüstriyi geliştirmek

10. Doğu Anadolu Bölgesi'nin kalkınması için proje hazırlığında olan bir grup akademisyen, bu projeyi hazırlarken aşağıdakilerden hangisi hakkında çalışma programlarsa hata yapmış olur?

- A) Maden çıkarımı ve bunları işleyecek tesisler
- B) Et ve süt kombinaları
- C) Su gücünden yararlanarak elektrik enerjisi üretimi
- D) Kış turizm tesisleri
- E) Sebze konserveçiliği

11. Aşağıdakilerden hangisinin Doğu Karadeniz'i kapsayan bir kalkınma projesinin amaçlarından biri olduğu söylenemez?

- A) Turizm faaliyetlerinin geliştirilmesi
- B) Bölge içi gelir dağılımının iyileştirilmesi
- C) Göç alışının artırılması
- D) Ulaşım ve iletişim hizmetlerinin güçlendirilmesi
- E) Mevcut işletmelerin desteklenmesi

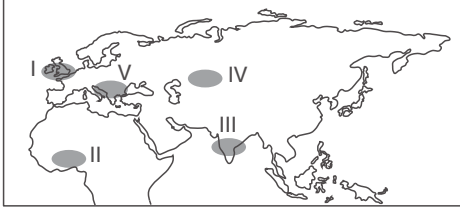
12. Aşağıdaki il çiftlerinden hangisi fizibilite çalışmaları tamamlanan Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi kapsamında yer almaktadır?

- A) Zonguldak - Bartın
- B) Amasya - Tokat
- C) Sinop - Samsun
- D) Gümüşhane - Bayburt
- E) Karabük - Kastamonu

Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi Orta Karadeniz Bölgesi'nin kalkınmasını hedefleyen bir projedir.

02.9 TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİĞİ ve TÜRK DÜNYASI

1.

Yukarıdaki haritada, numaralanmış taralı alanlardan hangilerinde Türk nüfusunun yoğun olarak bulunduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve IV
D) III ve V E) IV ve V

2.

- I. Tatlı su kaynakları
II. Tuz yatakları
III. Bor madeni
IV. Taş kömürü yatakları

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye'nin jeopolitik ve jeostratejik önemini artırmaktadır?

- A) Yalnız III B) I ve III C) I ve IV
D) II ve IV E) III ve IV

3.

Dünya'nın çeşitli bölgelerinde çok sayıda Türk nüfusu bulunmaktadır. Bu bölgelerden biri de Balkanlar'dır.

Aşağıdaki Balkan ülkelerinden hangisinde Türk nüfusunun yoğun olduğu söylenebilir?

- A) Hırvatistan B) Yunanistan
C) Bulgaristan D) Makedonya
E) Arnavutluk

4.

- I. Politik değerler
II. Bilimsel ve teknolojik değerler
III. Coğrafi konum özellikleri
IV. Jeolojik özellikler
V. Ülkenin coğrafi şekli

Yukarıdakilerden hangileri, Türkiye'nin jeopolitik konumu üzerinde etkili olan ve değişen unsurlar grubu içindedir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

5.

Türkiye'nin yukarıdaki haritada, taralı olarak verilen bölgede ilgilendiği sorunlar arasında, aşağıdakilerin hangisi yer almaz?

- A) Doğu Türkistan sorunu B) Karabağ sorunu
C) Batı Trakya sorunu D) Kıbrıs sorunu
E) Filistin sorunu

6.

Türkiye'nin aşağıdaki ülkelerden hangisi ile sorun yaşadığı söylenemez?

- A) Suriye B) Yunanistan C) Irak
D) Ermenistan E) Romanya

7.

Türkiye'nin;

- I. Hazar ve Orta Doğu enerji kaynaklarına yakın olması
II. Dağlık bir araziye sahip olması
III. Bağımlı nüfus oranının fazla olması
IV. Boğazlara sahip olması
V. Bulunduğu bölgede güçlü bir orduya sahip olması

özelliklerinden hangileri, uluslar arası alandaki jeopolitik önemini artıran unsurlardan değildir?

- A) Yalnız III B) I ve II C) II ve III
D) I ve V E) IV ve V

8.

Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'nin jeopolitiğini etkileyen unsurlardan biri değildir?

- A) Nüfusu
B) Delta ovalarına sahip olması
C) Coğrafi konumu
D) İstanbul ve Çanakkale boğazlarına sahip olması
E) Üç kıtının birbirine en yakın olduğu bir alanda bulunması

9. Türkiye'nin jeopolitik konumu birçok avantaj sağlamasına rağmen sahip olduğu sosyo - kültürel özellikler bazı sorunlarda taraf olmasına neden olmaktadır. Bu sorunlardan bir grubu Türkiye'yi doğrudan ilgilendirirken, ikinci gruptakiler dolaylı olarak ilgilendirir.

Aşağıda verilen ve Türkiye'yi ilgilendiren sorunlardan hangisi diğerlerinden farklı bir grubun içindedir?

- A) Kıbrıs sorunu
- B) Makedonya sorunu
- C) Kosova sorunu
- D) Bosna – Hersek sorunu
- E) Kafkasya'daki sorunlar

10. Bir ülkenin komşuları ile dil, din, tarih ve kültürel yönden benzer özellikleri jeopolitik açıdan o ülkeye güç kazandırır. Ülke politikalarını olumlu yönde etkiler. Ancak Türkiye'nin coğrafi konumundan kaynaklanan sosyo – kültürel faktörler nedeniyle komşusu olan ülkeler ile arasında zaman zaman anlaşmazlıklar ortaya çıkmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi bulunduğu bölgede Türkiye'yi yakından ilgilendiren sorunlardan biri değildir?

- A) Irak'ın işgali sorunu
- B) Batı Trakya sorunu
- C) Ege Denizi'ndeki kıta sahanlığı sorunu
- D) Ortadoğu'da yaşanan su sorunu
- E) Sırbistan – Karadağ sorunu

11. I. Asya ile Avrupa arasındaki köprü durumu
II. İklim çeşitliliğinin olması
III. Yeraltı kaynaklarının zenginliği
IV. Boğazların bulunması

özelliklerinden hangileri, Anadolu'yu Orta Doğu'nun hatta dünyanın ticari ve stratejik bakımından çok önemli bir coğrafyası haline getirmiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) II ve III
- D) I ve IV
- E) III ve IV

12. "Türkiye, dünya tarihinde önemli yeri olan üç önemli anakarının birbirine en çok yaklaştığı yerde bulunur." ifadesi Türkiye'nin jeopolitiğini oluşturan unsurlardan hangisine göre durumunu ifade etmek için kullanılabilir?

- A) İklim özelliklerine
- B) Kültürel ve sosyal özelliklerine
- C) Yüzey şekillerine
- D) Kıtalarla
- E) Denizlere

13. Jeopolitikte etkili olan üç ana unsurdan biri "değişmeyen unsurlar" dır.

Aşağıdakilerden hangisi değişmeyen unsurlardan değildir?

- A) Coğrafi konum
- B) İklim
- C) Ekonomik değerler
- D) Yerşekli özellikleri
- E) Ülkelerin coğrafi şekilleri

14. Türkiye'nin jeopolitik konumu ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) Doğal kaynakların kısıtlı olması ekonomik gücü düşük bir ülke ortaya çıkarmıştır.
- B) Orta Doğu ve Hazar Havzası'na yakınlığı bir enerji koridoru olmasını sağlamıştır.
- C) Büyük askeri gücü, çevresine caydırıcı bir özellik olarak yansımaktadır.
- D) Kıbrıs adasında söz sahibi olması Akdeniz'de gücünü artırmıştır.
- E) Sahip olduğu boğazlar bölgede ve uluslararası alanda önemini artırmıştır.

02.10 TÜRKİYE'NİN JEOPOLİTİĞİ ve TÜRK DÜNYASI

1. Türkiye'deki kalkınma projeleri kapsamında bazı akarsuların üzerine baraj yapılması planlanmaktadır. Ancak yapılması düşünülen barajlardan bazılarının Türkiye'nin bulunduğu coğrafyada sorunlara neden olacağı düşünülebilir.

Bu düşünce daha çok aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Sınır aşan bazı akarsuların kurak bölgelerden geçmesiyle
- B) Türkiye akarsularının önemli bir bölümünün Akdeniz havzasında yer almasıyla
- C) Akarsuların taşıdığı alüvyon miktarının fazla olmasıyla
- D) Artan tarımsal üretimin bölge dengelerini bozmasıyla
- E) Sulardaki kirliliğin artacağından endişe edilmesiyle

2. "Türkiye'deki mevcut kara yollarının araç kapasitesi artırılmalı, gerekli yerlerde köprü, tünel ve viyadük yapılarak kara yollarındaki ulaşım süresi kısaltılmalıdır." **diyen bir kişinin aşağıdakilerden hangisine yönelik bir çalışma planladığı düşünülebilir?**

- A) Türkiye'nin transit ticaretteki önemini artırılması
- B) İkliminin kara yolu ulaşımındaki olumsuz etkisinin azaltılması
- C) Türkiye'deki kara yolu uzunluğunun artırılması
- D) Türkiye'nin çevresindeki bölgesel sorunların azaltılması
- E) Türkiye'nin küresel ticaretteki payının artırılması

3. **Aşağıda verilenlerden hangisi Türk kültürü ile ilgili değildir?**

- A) İlk ortaya çıktığı alan Orta Asya'dır.
- B) Bozkır kültürüne ait bazı simgelere sahiptir.
- C) İnsan sevgisi ve Dünya barışı kültürün önemli manevi unsurlarındandır.
- D) Tarım ve hayvancılık önemli ekonomik faaliyetlerdir.
- E) Etkili olduğu bölgede tropikal iklim yaygın olarak görülür.

4. Türkiye'nin boğazlar bölgesinin birkaç gün süreyle deniz ulaşımına tamamen kapanması aşağıdaki sahalardan hangisinin küresel deniz ticaretinde **daha çok kayba uğramasına neden olur?**

- A) Karadeniz Havzası
- B) Doğu Akdeniz
- C) Basra Körfezi
- D) Kuzey Atlantik
- E) Güney Pasifik

5. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin jeopolitik önemini artıran bir doğal etmendir?**

- A) Boğazlara sahip olması
- B) Genç nüfuslu olması
- C) Farklı kültürlerin etkileşim alanında olması
- D) Sanayileşmiş ülkelere yakın konumda olması
- E) Uluslararası bazı örgütlere üye olması

6. I. Batı Trakya'nın Asya ile Avrupa arasındaki transit ticarete elverişli olması
II. Batı Trakya Türkleri'nin bazı sosyal haklardan mahrum bırakılması
III. Batı Trakya'da bağımsızlık taleplerinin artması
IV. Türkiye ile Batı Trakya arasında sınır oluşturan Meriç Nehri'nin zaman zaman yatak değiştirmesi

Yukarıdakilerden hangileri Türkiye'yi yakından ilgilendiren Batı Trakya Sorunu'nun oluşmasına neden olan bir durumdur?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve IV
- E) III ve IV

7. Türkler yaşadıkları yerlerde çeşitli kültürel değerler bırakmışlardır.

Buna göre, aşağıda verilen yerlerden hangisinde Türk kültürüne ait değerlere rastlandığı söylenemez?

- A) Kıbrıs Adası
- B) Hazar Denizi Çevresi
- C) Doğu Akdeniz kıyıları
- D) Kafkas Dağlık bölgesi
- E) İber Yarımadası kıyıları

8. Kafkasya ve Orta Asya petrolünün ve doğal gazının bir kısmı Türkiye üzerinden batıya taşınacaktır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisinde artışa neden olması beklenmez?

- A) Türkiye'deki döviz girdisinde
- B) Türkiye'nin jeostatejik öneminde
- C) Kafkasya ve Orta Asya'nın küresel ticaretteki öneminde
- D) Türkiye'de taşımacılıkta kullanılan boru hattı uzunluğunda
- E) Türkiye ile Orta Doğu arasındaki ticaret hacminde

9. Süveyş Kanalı'nın açılması Anadolu'nun jeopolitik konumunu daha elverişli hale getirmiştir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle daha çok ilgilidir?

- A) Anadolu'nun çevresindeki denizlerin ulaşımındaki önemini artırmasıyla
- B) Kanal bölgesinden elde edilen gelirin artmasıyla
- C) Kanalin önemli ticaret yolları üzerinde olmasıyla
- D) Orta Doğu petrollerinin dünya pazarlarına ulaştırılmasına olanak sağlamasıyla
- E) Mısır'ın dünya siyasetindeki önemini artırmasıyla

10. Aşağıdakilerden hangisinin Türkiye'ye jeopolitik açıdan güç kazandırdığı söylenemez?

- A) Komşularıyla dil, din ve tarih konusunda bazı benzer özelliklere sahip olması
- B) Bilimsel çalışmaların ve teknoloji kullanımının artması
- C) Bulunduğu coğrafyada barış, istikrar ve demokrasi için çaba harcaması
- D) Hızlı bir ekonomik büyüme içinde olması
- E) Tarım faaliyetlerinde çalışan nüfus oranının fazla olması

Dünya üzerinde ekonomik anlamda güçlü olan ülkelerde nüfusun daha çok hizmet ve sanayi sektöründe çalıştığı görülür.

11. Aşağıdaki ülkelerden hangisiyle Türkiye arasında doğal kaynakların kullanımı konusunda zaman zaman sorun yaşandığı söylenebilir?

- A) Ermenistan
- B) Gürcistan
- C) Suriye
- D) Lübnan
- E) Makedonya

12. Atatürk döneminde kurulan Türk Dil ve Türk Tarih kurumları hem Türkiye Türklerinin hem de Orta Asya Türklerinin dün ve bugün üzerine ilmi araştırmalar yapmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu çalışmanın temel amacı olduğu söylenebilir?

- A) Türk dünyasında kültür birliğini sağlamak
- B) Türk kültürünün etki alanını belirlemek
- C) Farklı kültürlerin Türk kültürü üzerindeki etkisini azaltmak
- D) Türk kültürüne ait el sanatlarını yaşatmak
- E) Türk bölgelerinde ekonomiyi geliştirmek

13. Türk kültürünün, ilk ortaya çıktığı kaynak alanında aşağıdaki kültür çiftlerinden hangileriyle komşu olduğu söylenebilir?

- A) Hint – Çin
- B) Hint – Arap
- C) Arap – Yunan
- D) Yunan – Çin
- E) İran – Pers

Türk kültürünün kaynak alanı Orta Asya'dır.

14. Aşağıdakilerden hangisi Türk kültürünü simgeleyen unsurlardan birisi değildir?

- A) Ebru sanatı
- B) Mostar köprüsü
- C) Lale çiçeği
- D) Selimiye camii
- E) Babil'in asma bahçeleri

GENEL TEKRAR

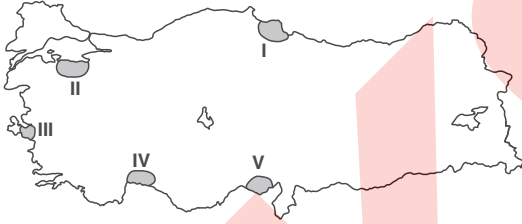
1. Akdeniz Bölgesi'nin kıyı kesiminde kış sıcaklık ortalamalarının yüksek olmasında;

- I. Cephe yağışlarının görülmesi
- II. Denizellik
- III. Ekvator'a yakınlık
- IV. En fazla yağışın kış aylarında düşmesi

özelliklerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) I, II ve III

2.

Yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen yörelerin hangisinde falezli kıyıların daha yaygın olarak görüldüğü söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Aşağıdaki bölümlerin beşeri ve ekonomik özellikleri dikkate alındığında, hangisinde enerji tüketiminin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Adana B) Kıyı Ege
C) Orta Karadeniz D) Güney Marmara
E) Çatalca-Kocaeli

4. Ege Bölgesi'nde Soma, Tunçbilek, Yatağan, Tavşanlı gibi yörelerde yoğun olarak çıkarılan yeraltı kaynağı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Linyit B) Civa C) Krom
D) Mermer E) Taş kömürü

5. Türkiye'nin ihracatında önemli yer tutan tarım ürünlerinin büyük bir kısmının yetiştirildiği bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Çatalca-Kocaeli B) Kıyı Ege
C) Ergene D) Yıldız Dağları
E) İç Batı Anadolu

6. Akdeniz Bölgesi'nde yer alan;

- I. Antalya
- II. Mersin
- III. Alanya
- IV. İskenderun

limanlarından hangilerinin Türkiye'nin dış ticaretinde daha fazla öneme sahip oldukları söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) II ve IV

7. – Yıl içerisinde topraktan birden fazla ürün alınabilmektedir.
– Yerşekilleri engebeli ve dağlıktır.
– Gülyağı, halı dokuma, konserve fabrikaları yönünden zengindir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Adana B) Kıyı Ege
C) İç Batı Anadolu D) Antalya
E) Güney Marmara

8. Aşağıdakilerden hangisi Göller Yöresi'nde bulunan göllere örnek olarak gösterilemez?

- A) Beyşehir B) Marmara C) Suğla
D) Acıgöl E) Eğirdir

9. Akdeniz Bölgesi'nde kıydan hemen sonra bir duvar gibi yükselen Toroslar, kıyı ile iç kesimler arasındaki ulaşımı güçleştirir. Bu nedenle kıyı ile iç kesimler arasındaki ulaşım geçitlerden sağlanır.

Buna göre, Akdeniz Bölgesi'nde kıyı ile iç kesimleri birbirine bağlayan geçitler aşağıdakilerin hangisinde birlikte verilmiştir?

- A) Belen – Çubuk – Kop
B) Kop – Çubuk – Gülek
C) Zigana – Kop – Çubuk
D) Belen – Gülek – Kop
E) Belen – Çubuk – Gülek

10. I. Bafra Ovası
II. Düzce Ovası
III. Amasya Ovası
IV. Erbaa Ovası

Yukarıda numaralandırılarak verilen ovalık alanlardan hangileri Karadeniz Bölgesi'nde yer alan delta ovaları arasında gösterilebilir?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) I ve IV
D) II ve III
E) II ve IV

11. Aşağıdaki haritada bazı merkezler numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre, bu merkezlerden hangilerinde nüfus yoğunluğunun daha az olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
B) II ve III
C) II ve V
D) III ve IV
E) IV ve V

12. Marmara Bölgesi'nde yer alan aşağıdaki göllerden hangisi oluşum özellikleri yönünden diğerlerinden ayrılır?

- A) Manyas
B) Sapanca
C) İznik
D) Terkos
E) Ulubat

13. Yerkabuğundaki kırıklar boyunca çökmeye uğramış arazilerin alüvyonlarla dolması sonucu graben ovaları oluşur. Bu ovalar aynı zamanda tarımın yoğun olarak yapıldığı yerlerdir.

Yukarıda verilen açıklama dikkate alındığında, aşağıdakilerden hangisi graben ovalarına örnek olarak gösterilebilir?

- A) Adapazarı Ovası
B) Gediz Ovası
C) Balıkesir Ovası
D) Çukurova
E) Antalya Ovası

14. Aşağıda verilen yarımadalardan hangisinde nüfusun seyrek olmasında yerçekillerinin engebeli ve dağlık olması ile karstik arazinin geniş yer kaplaması birlikte etkili olmuştur?

- A) Biga
B) Armutlu
C) Teke
D) Kapıdağ
E) Gelibolu

15. – Kırsal kesimde yaşayan halk, tarımdan çok hayvancılık ve ormancılık ile uğraşır.
– İşlek ulaşım yollarına uzak olması nedeniyle ticari faaliyetler fazla gelişmemiştir.
– Yazlar serin, kışlar ise ılık geçmektedir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen bölüm aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ergene
B) Kıyı Ege
C) Yıldız Dağları
D) Orta Karadeniz
E) Güney Marmara

16. I. Linyit
II. Demir
III. Tuz
IV. Bor mineralleri

Yukarıda numaralandırılarak verilen maden ve enerji kaynaklarından hangilerinin Türkiye toplam üretiminde Ege Bölgesi'nin payı en fazladır?

- A) Yalnız I B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

17. Marmara Bölgesi'nde iklim çeşitliliğinin fazla olması nedeni ile yetiştirilen tarım ürünü çeşidi de fazladır. Buna rağmen bölgede bazı tarım ürünlerinin yetiştirme alanı bulunmamaktadır.

Bu tarım ürünleri arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Fındık B) Üzüm C) Pirinç
D) Mısır E) Muz

18. Türkiye'deki endüstri kuruluşlarının % 50'den fazlası Marmara Bölgesi'nde yer almaktadır. Ancak bazı endüstri kuruluşlarının bu bölgede kurulmadığı görülür.

Bu endüstri kuruluşları arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) İlaç B) Otomotiv C) Kereste
D) Uçak E) Petrol rafinerisi

19. Marmara Bölgesi yüzölçümüne göre tarım alanları oranının en fazla olduğu bölgedir.

Bu durum,

- I. Gıda sanayinin çok fazla gelişmiş olması
II. Tüketici nüfusun fazla olması
III. Yerçekillerinin engebeli ve dağlık olmaması
IV. İklim çeşitliliğinin fazla olması

özelliklerinden hangileriyle ilgilidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) Yalnız IV
D) II ve III E) III ve IV

20. GAP'ın tamamlanması Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde üretimi devam eden bazı ürünlerin bölgedeki ekim alanlarının daralmasına neden olacaktır.

Aşağıdakilerden hangisi bu ürünlerden birisidir?

- A) Ayçiçeği B) Mısır C) Pamuk
D) Mercimek E) Antep fıstığı

21. Aşağıdakilerden hangisi Güneydoğu Anadolu'daki mevcut yatırımların sulama olanaklarını artırdığına kanıt olur?

- A) Bölgedeki barajların çevresinde ağaçlandırma yapılması
B) Ayçiçeği ve mısırın bölgedeki üretim oranlarının artması
C) Bölgenin kırsal kesiminden kentlere doğru göç yaşanması
D) Kış ılıkılığı isteyen bazı ürünlerin bölgede yetiştirme ortamı bulması
E) Bölgede tarıma dayalı sanayi tesislerinin bulunması

22. Antalya Bölümü'ne göre Adana Bölümü'nde enerji tüketiminin daha fazla olması Adana Bölümü ile ilgili aşağıda verilenlerden hangisine kanıt oluşturabilir?

- A) Yüzölçümünün daha geniş olduğuna
B) Sanayinin daha çok geliştiğine
C) Tarım alanlarının geniş yer kapladığına
D) Enerji üretiminin daha fazla olduğuna
E) Yeraltı kaynakları bakımından daha zengin olduğuna

23. Ege Bölgesi'nde dağların kıyıya dik uzanması;

- I. Yıllık yağış miktarı
II. Denizel iklimin etki alanı
III. Ulaşım faaliyetlerinin gelişmişliği
IV. Kıyı kesimindeki koy ve körfez sayısı

özelliklerinden hangilerini azaltıcı yönde etki yapmıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II. C) Yalnız IV
D) I ve III E) II ve IV

24. Aşağıda verilen özelliklerden hangisi Akdeniz Bölgesi ile ilgili **değildir**?

- A) Yaz turizminin en erken başladığı, en geç bittiği bölgedir.
- B) Turizm gelirleri bakımından Türkiye'de birinci sırada yer alır.
- C) Bölgede falez oluşumu kolaydır.
- D) Bölge nüfusunun büyük bir kısmı kıyı kesimlerde yaşamaktadır.
- E) Sanayi ve ticaret faaliyetleri bölgenin iç kesimlerinde fazla gelişmemiştir.

25. Marmara Bölgesi'nde geniş alanlarda etkili olan Akdeniz iklim özelliklerine bağlı olarak makiler yayılış gösterir. Ancak Marmara Bölgesi'nde maki üst sınırı Akdeniz ve Ege bölgelerine göre düşüktür.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisinin sonucudur?

- A) Enlemin
- B) Yükseltinin
- C) Yerçekillerinin
- D) Yer yapısının
- E) Toprak özelliklerinin

26. Doğu Anadolu Bölgesi'nde ortalama yükseltinin fazla olması,

- I. maden çeşitliliğinin fazla olması
- II. hidroelektrik potansiyelinin yüksek olması
- III. tarımsal ürün çeşidinin az olması

özelliklerinden hangileri üzerinde etkili olmamıştır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

27. Türkiye, çeşitli coğrafi bölgelerinde ve bölümlerinde projeler hazırlayarak, kalkınma hızı düşük olan bölgeleri bu anlamda desteklemeyi amaçlamıştır.

Buna göre, aşağıdaki coğrafi bölümlerden hangisi bu amaçla oluşturulan bir projenin parçası durumunda **değildir?**

- A) Yukarı Sakarya
- B) Doğu Karadeniz
- C) Orta Fırat
- D) Batı Karadeniz
- E) Erzurum-Kars

28. At, halı ve kilim, konaklamak için kullanılan çadırlar, hanlar ve kervansaraylar Türk kültürüne ait önemli simgelerdir.

Bu simgeler incelendiğinde Türk kültürü ile ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Yayılış alanının geniş olduğuna
- B) İslam kültürüne ait izler taşıdığına
- C) Bozkır kültüründen etkilendiğine
- D) Bulunduğu coğrafyada çeşitli iklimlerin etkili olduğuna
- E) Büyük bir askeri güce sahip olduğuna

29. – Kışları çok uzundur.
– Yılın altı ayında kar yerde kalır.
– En yağışlı mevsim yazdır.
– Yıllık sıcaklık farkı çok fazladır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen iklim tipi aşağıdaki coğrafi bölümlerden hangisinde görülür?

- A) Erzurum - Kars
- B) Yıldız Dağları
- C) İç Batı Anadolu
- D) Yukarı Sakarya
- E) Orta Fırat

30. Aşağıdakilerden hangisi Türk kültürüne ait izler taşıyan bölgelerden birisi **değildir**?

- A) Kırım Yarımadası
- B) Sicilya Adası
- C) Kafkas Dağlık Yöresi
- D) Aral Gölü Havzası
- E) Tuna Nehri Havzası

31. Ülkemizdeki bölgesel kalkınma projelerinden biride Güneydoğu Anadolu Projesi (GAP)'dir.

Bu proje kapsamında gerçekleştirilen hedefler arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Petrol arama çalışmaları hızlandırılmıştır.
- B) Tarıma dayalı sanayi kuruluşlarının sayısı çoğalmıştır.
- C) Fırat ve Dicle nehirleri üzerinde hidroelektrik enerji santralleri inşa edilmiştir.
- D) Güneydoğu Anadolu'da şehirleşme oranı artmıştır.
- E) Pamuk, mısır, ayçiçeği, gibi ürünlerin üretimi artmıştır.

Birlikte Çözelim

Çözüm 54 / 4

Bu bölümde yıllık yağış fazladır. Orta Kuşak'ta yıllık yağışın fazla olduğu yerler temelde çok nüfuslanmıştır. Ancak Yıldız Dağları Bölümü Avrupa'dan Anadolu'ya ulaşan yollara uzak olması, yer yüzeyinin engebeli ve dağlık olması, geçim kaynaklarının sınırlı olması nedeniyle az nüfuslanmıştır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 55 / 7

Tarım faaliyetlerinde çalışan nüfusun fazla, tarım alanlarının dar olduğu yerlerde tarımsal nüfus yoğunluğu fazladır. Maden çıkarım alanları tarımsal nüfus yoğunluğu üzerinde etkili değildir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 55 / 9

Orta Karadeniz Bölümü'nde güneşli gün sayısının az olması bulutluluk oranının fazla olmasıyla ilgilidir. Bu bölümde bulut oluşumu deniz üzerinden gelen nemli rüzgarlar nedeniyle kolaydır. Bölümün yerçekillerinin bulut oluşumunu kolaylaştıracak bir etkisi yoktur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 57 / 7

Tabloda en sıcak ve en soğuk ay sıcaklık ortalamaları verilmiştir. Yalnız bu bilgiden yararlanılarak yıllık sıcaklık ortalamasına ulaşılamaz. Yıllık ortalamalar için 12 ayın sıcaklık ortalaması bilinmelidir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 57 / 11

Çanakkale'de Akdeniz iklim özellikleri görülür. Bu ilin iklimine uyum sağlamış bir bitkinin karasal iklim özellikleri görülen Edirne'de yetiştirilmesi zordur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 58 / 2

Akdeniz Bölgesi'ndeki Teke ve Taşeli platoları karstik kayaların yaygın olduğu platolardır. Karstik arazilerde yüzey sularının yer altına sızması kolay olduğundan bu platolar yüzey suları bakımından fakirdir. Bu nedenle nüfuslanma azdır. Turistik oluşumlara rastlanmaz.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 59 / 9

Akdeniz Bölgesi'nde kalkerli arazi yaygın olduğu için dolin, uvala, polye gibi karstik oluşumlara rastlanır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 61 / 7

Yaz süresinin uzun, sıcaklık ortalamalarının yüksek olduğu bölgelerde tarım mevsimi uzundur. Bu nedenle bu bölgelerdeki tarım alanlarından bir yılda birden fazla ürün alınabilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 62 / 2

Türkiye'de gelişmişlik düzeyi ne olursa olsun bütün coğrafi bölgelerde bölge içi nüfus dağılışı düzensizdir. Bu durum doğal koşulların etkisi ve nüfusun şehirlerde toplanma eğiliminden kaynaklanır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 63 / 9

Güneydoğu Anadolu Bölgesi Türkiye'de yaz sıcaklık ortalamaları en yüksek bölgedir. Bu nedenle tabloda en sıcak ay sıcaklığı ortalaması yüksek olan merkezin Güneydoğu Anadolu'da olduğu söylenebilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 64 / 4

Kom, ağıl, dam hayvancılık faaliyetlerinin yapıldığı köy altı yerleşmeleridir. Bu yerleşmeler çevredeki ot örtüsünden daha iyi yararlanmak amacıyla oluşturulmuştur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 65 / 15

Türkiye Orta Kuşak'ta bulunan bir ülkedir. bu nedenle yurdumuzda buzul etkisinde bulunan yerler için ortalama yükseltinin fazla olduğu yargısı doğru olur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 68 / 2

Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde meralardaki ot örtüsünden yararlanılarak küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Bu bölgedeki meraların tarlaya dönüştürülmesi bölge hayvancılığına büyük zarar verecektir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 70 / 5

Doğu Türkistan Orta Asya'da bulunan özerk bir cumhuriyettir. Uygur Türklerinin yaşadığı Doğu Türkistan'da Çin baskısı nedeniyle sıcak çatışmalar yaşanmaktadır. Soruda verilen taralı bölge bu çatışma alanını kapsamaz.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 72 / 4

İstanbul ve Çanakkale boğazının deniz ulaşımına tamamen kapanması Karadeniz'de bulunan ticaret gemilerinin açık denizlere ulaşmasını kesinlikle engeller.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 73 / 11

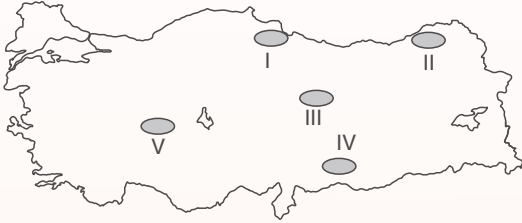
Yeryüzündeki önemli doğal kaynaklar arasında bulunan su varlığının kullanımı özellikle kurak ve yarıkurak bölgelerde sorunlara neden olur. Böyle bir sorun zaman zaman Türkiye ile Suriye arasında yaşanmıştır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Dört Köşe

1. Türkiye'de sosyo-ekonomik açıdan az gelişmiş bölgelerin gelişmesini sağlamak amacıyla bu bölgelerin kırsal kesiminde sağlık hizmetleri ve sosyal hizmetler artırılmaya çalışılmaktadır.

Buna göre, yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen yörelerin hangisinde yerleşme dokusunun söz konusu hizmetlerin ulaştırılmasını **daha çok engellediği** söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Bir kültürün doğduğu yere o kültürün kaynak alanı denir. Kültürü oluşturan unsurlar bu ocaktan çıkmış ve yayılmıştır.

- I. Halı ve kilim dokumacılığının yaygın olması
- II. Göçebe yaşam şekline ait unsurlara sahip olması
- III. Aydınlatmada zeytin yağı kullanımının yaygın olması
- IV. Yunan kültüründen etkilenmesi

Buna göre, Türk kültürüne ait yukarıdaki özelliklerden hangilerinin kaynak alanıyla ilgili olduğu **söylenemez**?

- A) Yalnız IV B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. I. Varşova Paketi'nin dağılması
II. Balkanlardaki siyasi sınırların değişmesi
III. Montro Boğazlar Sözleşmesi'nin imzalanması
IV. Akdeniz kıyılarındaki konaklama tesislerinin sayısının artırılması

Yukarıda verilenlerden hangileri Türkiye'nin bulunduğu jeopolitik alanda ve jeopolitik koşullarda **değişikliğe neden olmamıştır**?

- A) Yalnız III B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

4. Karadeniz Bölgesi'nin özellikle Doğu Karadeniz Bölümü'nde heyelan ve toprak kayması sıkça görülür.

Aşağıdakilerden hangisi bölümde heyelan ve toprak kaymasını artıran bir faktör **değildir**?

- A) Yağışın fazla olması
B) Yamaçlarında eğimin fazla olması
C) Sebze tarımı yerine bağ – bahçe tarımı yapılması
D) İnsan eliyle yamaç dengesinin bozulması
E) Killi kayaların bulunması

Kontrol Noktası

Aşağıda Türkiye'nin coğrafi özellikleriyle ilgili bazı bilgiler verilmiştir. Bunlardan doğru olanların karşısına cümlenin ilk harfini, yanlış olanların karşısına cümlenin ikinci harfini yazınız. Cevaplarınızdan oluşan cümleyi yukarıdan aşağıya doğru okuyunuz.

- Sanayi, ticareti bankacılık ve turizmin en çok geliştiği bölüm Çatalca - Kocaeli'dir. ☐
- Ege Bölgesi akarsularında akım yükselmelerine kış aylarında rastlanır. ☐
- Niğde, Konya ve Kayseri'nin kırsal kesiminde kerpiç meskenler bulunur. ☐
- Antalya, hem bir sanayi kenti hem de tarım kentidir. ☐
- Ergene Bölümü'nün gerçek alanı ile izdüşüm alanı arasındaki fark azdır. ☐
- Yukarı Sakarya Bölümü'nün en büyük yerleşmesi Ankara'dır. ☐
- Erzurum - Kars Bölümü'nde çernezyom toprakları yayılış gösterir. ☐
- Hakkari Bölümü'nde kara yolu yapım maliyeti fazladır. ☐
- Marmara Bölgesi'nde mera hayvancılığı yaygındır. ☐
- Zonguldak (Çaycuma), Giresun (Aksu) da kağıt fabrikaları bulunur. ☐
- Yıldız Dağları Bölümü'nde ulaşım olanakları fazladır. ☐
- Orta Fırat Bölümü'nde hidroelektrik potansiyel düşüktür. ☐
- Sulamanın yaygınlaştırılması Güneydoğu'daki tarım gelirlerini artırır. ☐
- Karadeniz Bölgesi'nde enine kıyı tipi görülür. ☐
- Enleme bağlı bölge içi sıcaklık farkı Karadeniz Bölgesi'nde en fazladır. ☐
- Orta Kızılırmak Bölümü'nde turistik değeri fazla olan doğal oluşumlar vardır. ☐
- Dağlık kıy yerleşmeleri Doğu Karadeniz'de yaygındır. ☐
- Gaziantep, Yukarı Fırat Bölümü'nde yer alır. ☐
- Sinop, Karadeniz Bölgesi'nin tek doğal limanıdır. ☐
- Batı Karadeniz'in Türkiye ekonomisine en önemli katkısı seracılıktır. ☐
- En çok narenciye yetiştiren bölge Ege Bölgesi'dir. ☐
- Antalya Bölümü'nün turizm gelirleri Adana Bölümü'nden fazladır. ☐
- Hakkari Bölümü'nün aritmetik nüfus yoğunluğu azdır. ☐
- Adana Bölümü'ndeki tarım alanlarından bir yılda birden fazla ürün alınabilir. ☐
- Zeytin, üzüm ve incirin en çok yetiştigi bölge Ege Bölgesi'dir. ☐
- Kıyı Ege Bölümü'ndeki dağlar kıvrımlı yapıdadır. ☐
- Erzurum - Kars Bölümü'nün en yağışlı mevsimi kıştır. ☐
- Dicle Bölümü'nde doğal göl yoktur. ☐
- Kıyı Ege Bölümü'nde delta oluşumu zordur. ☐
- Orman üst sınırının en yüksek olduğu bölge Karadeniz Bölgesi'dir. ☐

..... derken

ADA SAHİLLERİNDE DOLAŞIYORUM

Yeryüzünde insanı şaşkına çeviren birçok oluşum bulunur. İşte bunlardan ikisi.
Resimdeki adaların nasıl meydana geldiği ile ilgili fikir yürütmenizi istiyoruz.
Söz sizde...

03

BEŞERİ SİSTEMLER

Kavram Dizini

- nüfus politikası
- aile planlaması
- genç nüfus
- kalkınma hızı
- küresel etki
- yerleşik hayat
- mezopotamya
- tarihsel süreç
- üretim
- dağıtım
- tüketim
- iş gücü
- sermaye
- iletişim
- pazar
- yenilenebilir kaynak
- doğal kaynak
- hammadde
- doğal ve beşeri unsur

Bu testleri gözdüğümüzde;

- nüfusunu artırmaya yönelik politikalar uygulayan ülkeleri,
- nüfus artışının olumlu ve olumsuz yönlerini,
- ilk kültür merkezlerinin kurulduğu bölgeleri,
- medeniyetlerin gelişmesine ve yayılmasına neden olan buluşları,
- ilk uygarlıkların medeniyet adına yaptıkları katkıları,
- şehirlerin tarihsel gelişimini,
- dünyanın önemli şehir yerleşmelerini,
- dünya üzerinde farklı etki alanına sahip şehir yerleşmelerini,
- sanayi tesislerinin kuruluş koşullarını,
- yergüzünün önemli üretim ve tüketim bölgelerini,
- yenilenebilir enerji kaynaklarını,
- ülke ekonomilerinde doğal kaynak varlığının etkisini,
- doğal kaynakların kullanım alanlarını,
- teknoloji ve sermaye kullanımı fazla olan ülkeleri,
- doğal ve beşeri unsurların ekonomiye etkisini

kavramış olacağız.

KISA KISA

Nüfus Politikaları

a. Nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikalar:

Çin, Hindistan, Endonezya

b. Nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik politikalar:

Fransa, Almanya, İspanya, İsveç

c. Nüfusun nitelik ve niceliğini iyileştirmeye yönelik politikalar: Türkiye

Nüfusu azaltmaya yönelik politikaların olumlu yönleri: Anne ve bebek ölümleri azalır. Kişi başına düşen milli gelir artar. Temel ihtiyaçların karşılanması kolaylaşır. İç ve dış göçler azalır. Üretim fazlası olur. Dış satım artar.

Nüfus artırmaya yönelik politikaların olumsuz yönleri: Cinsiyet dengesi bozulur. Genç nüfus oranı azalır. İş gücü açığı artar. Yaşlı nüfus oranı artar.

Nüfusu artırmaya yönelik politikaların olumlu yönleri: Genç nüfus artar. Mal ve hizmetlere talep artar. İş gücü açığı azalır. Piyasa canlanır, yatırımlar kolaylaşır.

Nüfusu artırmaya yönelik politikaların olumsuz yönleri: Kalkınma hızı yavaşlar. Doğal kaynakların tüketim hızı artar. Kişi başına tüketim hızı artar. Tasarruflar azalır.

İlk Kültür Merkezleri

a. **Mezopotamya Medeniyeti** : Fırat ve Dicle nehirlerinin çevresinde kurulmuştur. Tarım gelişmiş, su kanalları açılmış, bataklıklar kurutulmuş, taşkın sonrası bozulan topraklar düzeltilmiştir.

b. **Mısır Medeniyeti** : Kuzey Afrika'da Nil Nehri çevresinde kurulmuştur. Bölgede tarım olanaklarının fazla olması medeniyete geçişi kolaylaştırmıştır. Etrafının çöllerle kaplı olması diğer medeniyetlerle etkileşimini azaltmıştır. Taşkınlar nedeniyle bozulan tarla sınırlarını yeniden belirlemek için matematikten yararlanmışlardır.

c. **Aztek Uygarlığı** : Orta Amerika'da bugünkü Meksika bölgesinde kurulmuştur. Gelişmiş bir tarım yöntemi uygulamışlardır. Modern şehirler, güçlü bir imparatorluk kurmuşlardır.

d. **İnka Medeniyeti** : Güney Amerika'da Büyük Okyanus kıyılarına paralel uzanan And Dağları'nın yüksek kesimlerine kurulmuştur. Modern tarım tekniklerini ve tarım alanlarında taraslama yöntemini kullanmışlardır. Şehirlerini sarp yüzeylere kurmuşlardır. Astronomide, taş işçiliğinde ilerlemişlerdir. Güneş takvimini yapmışlardır.

e. **Maya Uygarlığı** : Orta Amerika'da kurulmuştur. Astro-nomi, matematik ve mimaride ilerlemişlerdir.

f. **Çin Uygarlığı** : Güneydoğu Asya'da kurulmuştur. Pusula, barut, kağıt, porselen ve mürekkebi kullanmışlardır.

g. **Hint Uygarlığı** : Güney Asya'da kurulmuştur. Doğal kaynakların zengin, iklimin elverişli olması bölgede yerleşmeyi ve uygarlığa geçişi kolaylaştırmıştır. Din, dil ve ırk çeşitliliği fazladır. Sıfır rakamını Hintliler bulmuşlardır.

h. **Akdeniz Uygarlıkları**: Akdeniz kıyılarında İyonya, Lidya, Yunan, Fenike, Roma gibi birbirinden farklı uygarlıklar kurulup gelişmiştir.

Tarihsel Süreçte Şehirler

Tarımsal faaliyetlerin hiç olmadığı ya da çok az olduğu, yoğun nüfuslu yerleşmelere şehir denir.

İnsanların şehir yerleşmelerinde toplanmaya başlaması bitkilerin kültüre alınması ve hayvanların evcilleştirilmesiyle başlamıştır. Modern anlamda şehirleşme Sanayi Devrimi'nden sonra görülmüştür. Günümüzde şehirleşmede etkili olan faktörler sanayi, ticaret, turizm, ulaşım, eğitim ve kültürel faaliyetlerdir. Şehir yerleşmelerinden bazıları sahip olduğu nüfus büyüklüğü ve fonksiyonel özelliğiyle dünya üzerinde çok geniş bir etki alanı oluşturmuştur.

Küresel etkiye sahip bazı şehirler : Londra, Paris, New York, Tokyo, Mekke, Roma

Bölgesel etkiye sahip bazı şehirler : İzmir, Şam, Tahran, Atina, Kahire, Delhi

Yerel etkiye sahip bazı şehirler : Amasya, Mardin, Şanlıurfa

Fonksiyonel Özelliklerine Göre Şehirler

Ticaret şehirleri : Tokyo, New York, Londra, İstanbul

Sanayi şehirleri : Essen, Tokyo, Hamburg, Hannover, Leverkusen, Eindhoven

Dini şehirler : Mekke, Medine, Kudüs, Vatikan

Liman şehirleri : Marsilya, Amsterdam, Rotterdam, Hamburg, Kopenhag, Köstence

Turizm şehirleri : Venedik, Alanya, Bodrum, Seville

Maden şehirleri : Batman, Soma, Kerkük, Johannesburg

03.1 NÜFUS POLİTİKALARI ve İLK KÜLTÜR MERKEZLERİ

1. Nüfusun nitelik ve niceliğini iyileştirmek amacıyla politikalar uygulanan bir ülkenin aşağıdaki özelliklerden hangisine sahip olduğu söylenebilir?

A) Gelişmekte olan bir ülkedir.
B) Eğitim ve sağlık olanakları yeterli düzeydedir.
C) Doğum oranları çok düşüktür.
D) Nüfus yoğunluğu azdır.
E) Sanayileşmiş bir ülkedir.

2. Yeryüzündeki doğal kaynakların sınırlılığı insanoğlunun bazı tedbirler almasına neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu amaçla yapılan çalışmalardan birisidir?

A) Eğitim ve sağlık olanaklarının artırılması
B) Milli park alanlarının genişletilmesi
C) Nüfus artış hızını azaltmaya yönelik politikalar uygulanması
D) Kalkınma hızının yükseltilmesi
E) Mera hayvancılığının yaygınlaştırılması

Zaten sınırlı olan doğal kaynakların aşırı kullanımı geri dönüşümü olmayan sorunlara neden olacaktır.

3. Doğal süreçler veya doğal afetlerin etkisiyle bazı yıllarda ölüm oranları yüksek seyredebilir.

Böyle bir durum aşağıda özellikleri verilen ülkelerden hangisi için daha çok sorun oluşturur?

A) Kişi başına düşen milli gelirin düşük olduğu
B) Genç nüfus oranının fazla olduğu
C) Yeryüzeyinin engebeli olduğu
D) Erkek nüfus oranının fazla olduğu
E) İşgücü açığının fazla olduğu

4. Aşağıdaki ülke çiftlerinden hangisinde nüfus planlamasının yapılış amaçları birbirine daha çok benzer?

A) Fransa – Çin
B) Almanya – Fransa
C) Çin – Norveç
D) Norveç – Türkiye
E) Türkiye – Almanya

5. 50 yıl öncesine kadar nüfusun sayısal fazlalığını güçlü olmak için gerekli ve yeterli gören bir ülke günümüzde nüfusun sayısal fazlalığından çok nitelikleri üzerinde durmaktadır.

Bu değişimin ülkenin hangi özelliğiyle ilgili olduğu söylenebilir?

A) Sanayileşme sürecine girmesiyle
B) Çevresinde sıcak çatışma bölgelerinin olmasıyla
C) Doğal kaynakların yeterli düzeyde olmasıyla
D) Çeşitli nüfus politikaları uygulanmasıyla
E) Doğum oranlarının düşmesiyle

6. Endonezya'nın nüfus planlaması yoluyla aşağıdaki sorunlarından hangisine öncelikle çözüm bulacağı söylenebilir?

A) Doğal kaynak çeşitliliğinin azlığı
B) Sanayideki iş gücü açığı
C) Bebek ölüm oranlarının yüksekliği
D) Ticaret kapasitesinin düşüklüğü
E) Nüfusun coğrafi dağılışının düzensizliği

Endonezya doğum oranları yüksek olan bir ülkedir.

7. Bir ülkede doğum oranlarının yüksek olmasını sorun haline getiren ana etken nedir?

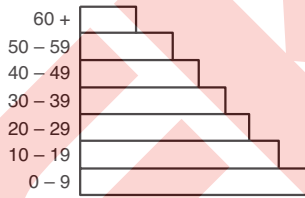
A) Nüfus yoğunluğunun fazla olması
B) İnsanların temel gereksinimlerinin karşılanamaması
C) Nüfusun yaş ortalamasının düşük olması
D) Nüfus hareketlerinin yoğun olması
E) Nitelikli iş gücü açığının kapatılamaması

8. I. dış göç hareketleri
II. nüfus politikaları
III. orta yaş nüfusun fazlalığı
IV. yerleşim merkezlerinin sayısı

Yukarıda verilenlerden hangilerinin bir ülkede nüfus artış seyrinin değişmesine neden olacağı söylenemez?

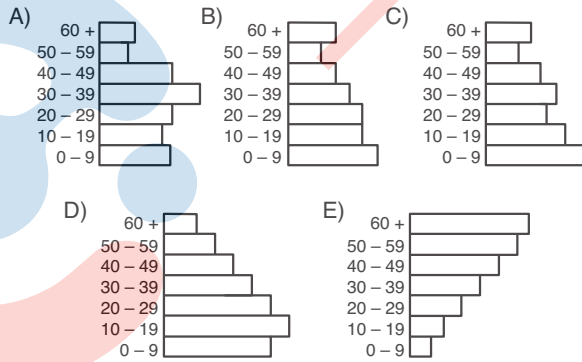
- A) Yalnız III B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9.

Yukarıda bir ülkenin nüfus yaş piramidi gösterilmiştir.

Bu ülkede nüfus artış hızını azaltmaya yönelik çalışmaların başlatıldığı ve olumlu sonuçlar alındığı varsayılrsa ülkenin 10 yıl sonraki nüfus pramitinin aşağıdakilerden hangisine benzeyeceği söylenebilir?

Nüfus artış hızının azaltılmasına yönelik çalışmalar öncelikle çocuk yaştakilerin sayısı üzerinde etkili olur.

10. I. Çocuk yuvalarının ücretsiz hale getirilmesi
II. Çok çocuklu ailelerden vergi alınmaması
III. Çalışan nüfus içindeki kadın oranının artırılması
IV. Zorunlu eğitim süresinin kısaltılması

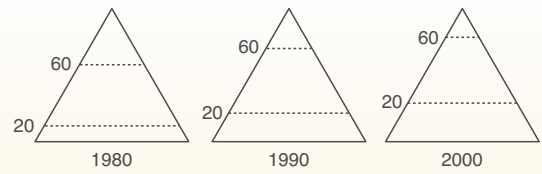
Yukarıda verilenlerden hangileri nüfus artış hızını düşürmeye yönelik politikalar uygulayan bir ülkenin yaptığı çalışmalar arasında yer almaz?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. Gelişmişlik düzeyi düşük olan bir ülkede nüfus artış hızını düşürmeye yönelik çalışmalardan olumlu sonuç alınması aşağıdakilerden hangisine neden olmaz?

- A) Bağımlı nüfus oranının azalmasına
B) Eğitim olanaklarının artmasına
C) Sağlık sorunlarının azalmasına
D) Çalışanların yaş ortalamasının düşmesine
E) Nüfusa bağlı yatırım olanaklarının artmasına

12.

Yukarıda bir ülkenin üç farklı dönemdeki nüfus yaş piramidi gösterilmiştir.

Bu ülke için aşağıdaki yargılardan hangisine kesinlikle ulaşılabılır?

- A) Nüfus artış hızının yüksek olduğuna
B) Sanayileşme sürecini tamamladığına
C) Kadın nüfus oranının erkek nüfus oranından fazla olduğuna
D) Çalışanların yaş ortalamasının yükseldiğine
E) Ülke dışına yapılan göçlerin arttığına

03.2 NÜFUS POLİTİKALARI ve İLK KÜLTÜR MERKEZLERİ

1.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen merkezlerden hangisinin yeryüzündeki ilk medeniyetlerin kuruluş alanında olduğu söylenemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Mezopotamya ilk kültür merkezlerinin ortaya çıktığı, önemli mimari eserlerin oluşturulduğu bir sahadır.

Bu durum üzerinde bölgenin hangi özelliği daha çok etkili olmuştur?

- A) Yeraltı kaynaklarının zenginliği
B) Tarım olanaklarının fazlalığı
C) Farklı kültürlerin etkileşim alanında olması
D) Nemli iklim bölgesinde bulunması
E) Arazi yapısının genç oluşumlu olması

3. Ülkelerin nüfusa yönelik çeşitli politikalar uygulamalarının nedenleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Nüfus artış hızını düşürmek
B) Anne ve bebek sağlığını yükseltmek
C) Aktif nüfus oranını artırmak
D) Nüfus yoğunluğunu artırmak
E) Nüfusun eğitim düzeyini yükseltmek

4. Nil Nehri, üzerinde ulaşım yapılmaya elverişli bir nehir dir.

Bu durum Mısır medeniyetinin hangi alanda gelişmesine olanak sağlamıştır?

- A) Tarım B) Turizm C) Ticaret
D) Hayvancılık E) Astronomi

5.

- Farklı uygarlıklar arasında ticari malların taşımacılığını yapmaları
- Kültürel gelişmeleri bir merkezden diğerine aktarmaları

Yukarıda verilenler aşağıdaki medeniyetlerden hangisinin özellikleri arasında yer alır?

- A) Yunan B) Hint C) Çin
D) Aztek E) İnka

Denizci karakterli uygarlıklar kuran medeniyetlerin ticaretle uğraştığı ve kültürel etkileşimi sağladığı görülmür.

6. Mısır medeniyetinde

- tarlalardan bir yılda birden fazla ürün alınması
- taşkınlardan sonra bozulan tarla sınırlarının yeniden tesbit edilmesi
- etrafın çöllerle çevrili olması

özelliklerinden hangileri uygarlığa geçişe ve bilimin gelişmesine katkı sağlamıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

7.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen merkezlerden hangisinde uygarlıkların gelişmesinde ve ilk kültür merkezlerinin oluşmasında akarsu varlığının etkisinden söz edilemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

8. I. Aztek
II. Mısır
III. İnka
IV. İyonya

Yukarıda verilenlerden hangileri Orta Amerika'da kurulup gelişme göstermiş medeniyetler arasında yer alır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. Aşağıdakilerden hangisi ilk uygarlıkların medeniyet adına yaptığı katkılar arasında yer almaz?

- A) Astronomik gözlemlerin yapılması
B) Sulama kanallarının inşa edilmesi
C) Ticaret gemilerinin inşa edilmesi
D) Bataklık alanların drene edilmesi
E) Hayvanların evcilleştirilmesi

10. I. ulaşımında akarsulardan yararlanılması
II. taşkın ovalarında tarım yapmaları
III. farklı medeniyetlerle etkileşimlerinin fazla olması

Yukarıda verilenlerden hangisi Mısır ve Mezopotamya medeniyetlerinin ortak özellikleri arasında yer almaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

11. Aşağıdakilerden hangisi yerleşik hayata geçilmesine olanak sağlamıştır?

- A) Paranın kullanılması
B) Tarım faaliyetlerinin başlaması
C) Ticaret yapılması
D) Avcılık ve toplayıcılık yapılması
E) Nehir ulaşımının başlaması

Tarlalara ekilen ürünün olgunlaşmasını ve hasat dönemini beklemek insanların yerleşim şekli üzerinde etkili olmuştur.

12. Aşağıdakilerden hangisinin medeniyetlerin gelişmesi ve yayılmasında daha az etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yazının kullanılması
B) Güneş takviminin yapılması
C) Demirin bulunması
D) Kağıdın kullanılması
E) Küçükbaş hayvancılık yapılması

13. Hint ve Çin uygarlıklarının kurulduğu bölgelerin özellikleri arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Muson iklimi özellikleri görülür.
B) Yoğun orman örtüsüyle kaplıdır.
C) İklim koşulları tarıma uygundur.
D) Akarsu kenarlarında yerleşme azdır.
E) Akımı yüksek nehirler vardır.

14. Aşağıdakilerden hangisi ilk uygarlıkların kuruluş yerlerinden biri değildir?

- A) And dağları B) İndus vadisi
C) Nil deltası D) Akdeniz havzası
E) Baltık denizi kıyıları

Bir haritadan yararlanarak verilen bölgelerin coğrafi konumunu mutlaka görelim.

15. Aşağıdaki uygarlıklardan hangisinin kuruluş yeri koşullarından dolayı tarımda teraslama gibi ileri bir yöntemi kullandığı söylenebilir?

- A) Mezopotamya B) Mısır
C) İnka D) Çin
E) Hint

Eğimli yüzeylerde tarım yapmak için oluşturulan basamaklara taraça, bu uygulamaya teraslama denir.

03.3 ŞEHİRLER ve ETKİ ALANLARI

1. Dünyadaki önemli şehirlerin büyük çoğunluğu Orta Kuşak'ta bulunmaktadır.

Bu durum şehirleşme üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkisinin fazla olduğuna kanıt olur?

- A) Su kaynaklarının
- B) Doğal kaynakların
- C) Ulaşım kolaylığının
- D) Yerçekillerinin
- E) Elverişli iklim koşullarının

2. Günümüzde etki alanı geniş pek çok kentin çevresinde gecekondu semtlerinin bulunduğu ve bunların hızla büyüdüğü görülür.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili olduğu söylenebilir?

- A) Kentin etki alanının genişlemesinde
- B) Kentte iş olanaklarının artmasında
- C) Kent içi trafik yoğunluğunun azalmasında
- D) Kentin fonksiyonel çeşitliliğinin artmasında
- E) Sanayi tesislerinin kent içinde kalmasında

3. Yeryüzünde nüfusu fazla olan şehirlerin sayısı hızla artmaktadır.

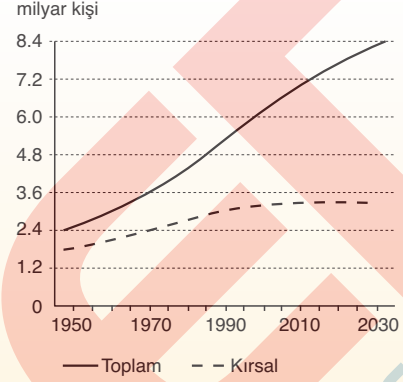
Bu durum şehir yerleşmelerinin

- I. iş olanakları sunması
- II. çeşitli fonksiyonel özelliklere sahip olması
- III. yerleşme alanının geniş olması
- IV. kuruluş yerinin elverişli olması

özelliklerinden hangileriyle ilgilidir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

4.

Yukarıdaki grafikte dünya toplam nüfusu ile kırsal nüfusun yıllara göre değişimi ve beklenen tahmini nüfus gösterilmiştir.

Grafik incelendiğinde aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabılır?

- A) Yeryüzünde şehirleşme sürecinin devam edeceğine
- B) Köylerde nüfus artış hızının yüksek olduğuna
- C) Dünya nüfusunda bir duraklama yaşanacağına
- D) Göçe neden olan faktörlerin değişeceğine
- E) Yerleşme sayısının artacağına

5. Sanayi şehirlerinin kurulup gelişmesinde sanayi faaliyetleri etkilidir. Bu şehirlerde çok sayıda fabrika ve teknik eleman bulunur.

Buna göre, plansız şekilde hızla büyüyen bir sanayi şehrinde aşağıdaki sorunlardan hangisinin görülmesi beklenmez?

- A) Hava kirliliğinde artış olması
- B) Alt yapı hizmetlerinin yetersiz kalması
- C) Gece kondu semtlerinin oluşması
- D) Vergi gelirlerinin düşmesi
- E) Trafik yoğunluğunun artması

6. Aşağıdaki ülkelerden hangisinde küresel etkiye sahip bir şehir yerleşmesi bulunduğu söylenemez?

- A) Hollanda
- B) İtalya
- C) Almanya
- D) Japonya
- E) Sudan

7. I. Avrupa'ya göçle gelenlerin artması
II. Avrupa'da şehirleşme sürecinin hızlanması
III. Avrupa'nın küresel ticarete önemli bir üretim bölgesi haline gelmesi
IV. Yeni Dünya'ya göçlerin artması

Yukarıda verilenlerden hangileri 19. yüzyılda Avrupa'da gerçekleşen Sanayi İnkılabı'nın sonuçları arasında yer almaz?

- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

8. Aşağıdakilerden hangisi bir şehrin etki alanının genişlemesine neden olur?

- A) Çevresinde büyük yerleşmelerin bulunması
B) İklimin elverişli olması
C) Fonksiyonel çeşitliliğinin fazla olması
D) Genç nüfus oranının fazla olması
E) Transit ticaret yolları üzerinde olması

9. Aşağıda bazı yerleşmeler ve bu yerleşmelerin gelişmesinde en çok öne çıkan fonksiyonel özellik eşleştirilmiştir.

Yapılan eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Las Vegas – Turizm
B) İskenderiye – Liman
C) Essen – Sanayi
D) Oslo – Tarım
E) Atina – İdari

10. Küresel boyutta etkiye sahip bir şehir yerleşmesi için aşağıdakilerden hangisi **kesinlikle** doğru olur?

- A) Hizmet sektörünün istihdam oranı fazladır.
B) Orta Kuşak'ta bulunur.
C) Liman fonksiyonuna sahiptir.
D) Tarım olanakları fazladır.
E) Dairesel gelişme gösterir.

11. İstanbul şehrinin dünya üzerindeki etki alanı Kütahya şehrinden fazladır.

Bu durum yerleşmelerin aşağıdakilerden hangisi yönüyle birbirinden farklı olmasının sonucudur?

- A) Yüzölçümleri
B) Coğrafi konumları
C) Fonksiyonel özellikleri
D) İklim özellikleri
E) Yeraltı kaynakları

12. Bir liman yerleşmesinin gelişmesi ve etki alanının artışı öncelikle aşağıdakilerden hangisine paralellik gösterir?

- A) Tarım alanlarının genişliğine
B) Enerji kaynaklarının varlığına
C) Hinterlandının genişliğine
D) Yerleşme alanının büyüklüğüne
E) Nüfus büyüklüğüne

13. Batı Avrupa'daki Hamburg, Rotterdam ve Amsterdam şehirlerinin küresel boyutta etkisi vardır.

Bu durum şehirlerin öncelikle aşağıdaki faaliyetlerden hangisinde hizmet sunmasının bir sonucudur?

- A) Ulaşım B) Tarım C) Turizm
D) Eğitim E) Madencilik

Hamburg, Rotterdam ve Amsterdam Batı Avrupa'da haliçlerde bulunan liman yerleşmeleridir.

14. Bir şehir yerleşmesinin küresel boyutta etkiye sahip olmasında temel faktör nüfus büyüklüğü olsaydı aşağıdaki şehir yerleşmelerinden hangisinin etki alanı daha geniş olurdu?

- A) Lizbon B) Barselona C) Roma
D) Bombay E) Bağdat

03.4 EKONOMİK FAALİYET TÜRLERİ

1. Kitle iletişim araçlarının,

- I. ürünlerin tanıtılması
- II. tüketimin artırılması
- III. dağıtımın kolaylaşması
- IV. üretim maliyetinin düşmesi

alanlarından hangilerinde ulusal ve uluslar arası ticarete katkı sağladığı söylenemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve IV E) III ve IV

2. Tüketim bölgelerine boru hatlarıyla ulaştırılan bir ürün için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Elverişsiz iklim koşullarının dağıtım üzerindeki etkisinin azaldığı
B) Ulaştırma masraflarının arttığı
C) Üretim bölgelerinde tüketildiği
D) Tüketim alanlarının genişlediği
E) Dayanıksız tüketim ürünü olduğu

Doğal gaz ve petrol tüketim bölgelerine boru hatlarıyla ulaştırılan ürünlerdir.

3. Bir ülkede pamuklu dokuma üretimi yapan bir tesisin ham maddeye yakın kurulması aşağıdakilerden hangisine olanak sağlar?

- A) Üretim miktarının artmasına
B) Üretim maliyetlerinin düşmesine
C) Üretimde yıllara göre meydana gelen dalgalanmanın azalmasına
D) Ürün kalitesinin yükselmesine
E) İşçi ücretlerinin düşmesine

Bir sanayi tesisinin hammadde temin etmesi ve hammaddenin fabrikaya taşınması sırasında yapılan masraflar ürünün üretim maliyeti arasındadır.

4. Su kaynaklarının üretim üzerindeki etkisi dikkate alındığında aşağıdaki tesislerden hangisinin su kaynaklarına yakın inşa edilmek zorunda olduğu söylenemez?

- A) Kâğıt fabrikaları
B) Demir – çelik fabrikaları
C) Çimento fabrikaları
D) Nükleer santraller
E) Termik santraller

5. Dünyanın büyük pirinç üreticileri aynı zamanda önemli tüketici ülkelerdir.

Bu bilgiden yararlanarak;

- I. pirincin daha çok üretim bölgelerinde tüketildiği
II. pirinç üretim bölgelerinin genişlediği
III. dünya pirinç üretiminde yıllara göre dalgalanmalar olduğu

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

6.

Bir sanayi tesisinde çok miktardaki metal parçanın açıkta depolanması söz konusu ise bu tesisin yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen merkezlerden hangisinde kurulması beklenmez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Hammaddelerin veya mamül maddenin açıkta depolanması gerekiyorsa iklim koşulları dikkate alınmalıdır.

7. İskandinav ülkelerinde çok sayıda kağıt ve kereste fabrikası bulunur.

Bu durum öncelikle aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Nitelikli iş gücünün bulunmasıyla
B) Sermaye birikiminin fazla olmasıyla
C) Tüketim talebinin fazla olmasıyla
D) Hammaddenin bol bulunmasıyla
E) Ulaşımın kolay sağlanmasıyla

8. Sanayileşme sürecinde kömür havzaları çevresinde kömür üretimine bağlı olarak aşağıdaki sanayi kollarından hangisinin gelişme gösterdiği söylenebilir?

- A) Kağıt – kereste
B) Petro – kimya
C) Demir – çelik
D) Pamuklu dokuma
E) Besin

9. Aşağıdakilerden hangisi bir yörede konserve ve meyve suyu fabrikalarının kurulabilmesi için gerekli koşullar arasında yer almaz?

- A) Sermayenin olması
B) Ulaşım olanaklarının fazla olması
C) Hammaddenin bol bulunması
D) İş gücünün bulunması
E) Km² ye düşen kişi sayısının fazla olması

10. I. buğdayın uzun süre depolanabilir özellikte olması
II. buğdayın temel besin maddesi olması
III. un fabrikalarının genellikle üretim alanlarında olması
IV. buğday ekim döneminin iklim bölgelerine göre farklılık göstermesi

Yukarıda verilenlerden hangilerinin dünya genelinde buğday üretim miktarının fazla olmasına etki ettiği söylenemez?

- A) Yalnız I
B) Yalnız III
C) I ve II
D) II ve IV
E) III ve IV

11. Bir ülkede gıda sanayinin üretim miktarının artması aşağıdakilerden hangisiyle ilgili olamaz?

- A) Tüketimin artmasıyla
B) Yeni pazarların bulunmasıyla
C) İhracat olanaklarının artmasıyla
D) Geçim tipi tarım yapan aile sayısının artmasıyla
E) Hammade üretim miktarının artmasıyla

12. Günümüzde özellikle metal sanayine ait fabrikaların kuruluş yerinin kömür havzası çevresinden liman bölgelerine doğru kaydığı görülür.

Bu durum sanayi tesislerinin kuruluşunda etkili olan aşağıdaki faktörlerden hangisinin günümüzde önemli hale geldiğine kanıt olur?

- A) Ulaşım
B) Hammade
C) Sermaye
D) Enerji
E) İş gücü

13. Bazı sanayi tesisleri hammadde kaynağına yakın kurulmak zorundadır.

Bu zorunluluk aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Tüketim talebinin fazla olmasıyla
B) Ham madde kullanımının az olmasıyla
C) Ham maddenin bozulabilir olmasıyla
D) Mamül madde taşıma masraflarının fazla olmasıyla
E) Pazar olanaklarının fazla olmasıyla

14. İklim ve hava koşulları üretim faaliyetlerini doğrudan veya dolaylı olarak etkiler.

Buna göre,

- I. rüzgar
II. termik
III. Jeotermal
IV. dalga

enerji kaynaklarının hangilerinden elde edilen elektrik enerjisinde üretimin hava koşullarından doğrudan etkilendiği söylenebilir?

- A) Yalnız I
B) I ve IV
C) I ve III
D) II ve III
E) II ve IV

03.5 EKONOMİK FAALİYET TÜRLERİ

1. Aşağıdakilerden hangisi et ve balık gibi ürünlerin pazar olanaklarını artıran bir gelişmedir?

- A) Dağıtımın soğutuculu araçlarla yapılması
- B) Hayvancılıkla geçimini sağlayan aile sayısının artması
- C) Genç nüfus oranının artması
- D) Tarımsal üretimin düşmesi
- E) Hayvan hastalıklarıyla mücadelede olumlu sonuç alınması

2. Cep telefonu, bilgisayar ve otomobil gibi ürünlerde tüketim,

- I. reklam ve tanıtım yapılması
- II. ürün teknolojisinin yenilenmesi
- III. yeni pazarların bulunması
- IV. üretimde istihdam edilen iş gücünün artırılması

faktörlerinden hangilerine bağlı olarak artış göstermez?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız IV
- C) I ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

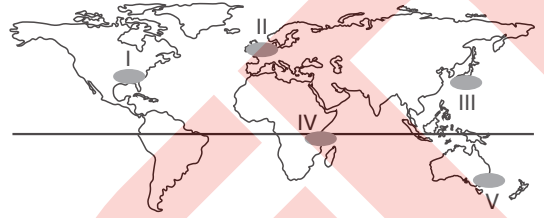
3. Yeryüzündeki önemli tüketim bölgeleri için

- I. nüfuslarının fazla olduğu
- II. önemli pazar bölgesi oldukları
- III. yeraltı kaynakları bakımından zengin oldukları,
- IV. sıcak iklim bölgesinde bulundukları

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

4.

Kuruluşunda yüksek teknoloji ve bol sermaye isteyen bir sanayi tesisinin yukarıdaki haritada numaralandırılan merkezlerden hangisinde bulunması beklenmez?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

5. Hammaddenin sanayi tesislerinin kuruluşu üzerindeki etkisi dikkate alındığında aşağıdaki bölgelerden hangisinde zeytin yağı fabrikalarının bulunduğu söylenemez?

- A) Güney Avrupa
- B) Avustralya
- C) Güney Afrika
- D) Doğu Akdeniz
- E) Kuzey Avrupa

6. Bir yörede kurulu bulunan

- I. salça
- II. makarna
- III. konserve
- IV. meyve suyu

fabrikalarından hangilerinin yöredeki sebze tarımına bağlı olarak kurulup gelişme gösterdiği söylenbilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

Domates, biber, kabak, patlıcan gibi bitkiler sebze türü bitkilerdir.

7. Aşağıdakilerden hangisi iklimin üretim faaliyetleri üzerindeki etkisine örnek olmaz?

- A) Zeytin yağı üretiminde yıllara göre belirgin dalgalanmalar olması
- B) Erzurum – Kars çevresinde süt ve süt ürünleri üretiminin fazla olması
- C) Uçak gövde ve montaj fabrikalarının ılıman kuşakta bulunması
- D) Süt ve süt ürünleri dağıtımında soğutuculu araçların kullanılması
- E) Akdeniz çevresinde güneş enerjisi üretim olanaklarının fazla olması

8. Danimarka, Norveç ve Japonya gibi balıkçılıkta ileri ülkelerin balıkçı gemileri aylarca denizde kalabilecek ve tutulan balıkları uzun süre muhafaza edecek şekilde donatılmıştır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili olmuştur?

- A) Ürün kalitesinin artması
- B) Uluslar arası pazarlarda ürün fiyatının yükselmesi
- C) Ürünün uzak pazarlara kolayca ulaştırılabilmesi
- D) Balıkçılıkta gelişmiş ülke sayısının artması
- E) Avlanan balık çeşidinin artması

9. Bir ülkenin farklı coğrafi bölgeleri arasındaki ticaretin gelişmesi için aşağıdakilerden hangisine gerek yoktur?

- A) Bölgeler arasındaki ulaşım ağının sık olması
- B) Tarımı yapılan ürün çeşidi bakımından bölgeler arasında fark olması
- C) Sanayi tesislerinin bazı bölgelerde toplanmış olması
- D) Bölgelerin kendi ihtiyaçlarından fazla üretim yapması
- E) Bölge yüzölçümlerinin birbirinden farklı olması

10. Türkiye'de doğal olarak mısır tarımı yapılan bölge Karadeniz iklim kuşağıdır. Ancak bu ürünün Karadeniz iklim kuşağı dışında da geniş üretim alanları oluşturulmuştur.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Tüketime artmasıyla
- B) Dağıtımın kolaylaşmasıyla
- C) Mısırın temel besin maddesi olmasıyla
- D) Uluslar arası pazarlarda alıcı bulmasıyla
- E) Verimliliğinin artırılmasıyla

11. Aşağıdaki sanayi tesislerinden hangisinin kuruluş yeri belirlenirken çevredeki bitki varlığının dikkate alındığı söylenebilir?

- A) Kereste
- B) İlaç
- C) Gübre
- D) Boya
- E) Deterjan

12. Türkiye'deki ulaşım ağı ve ulaşım teknolojileri düşünüldüğünde aşağıdaki ürünlerden hangisinin dağıtımının demir yollarıyla yapıldığı söylenemez?

- A) Buğday ve arpa
- B) Demir çelik ürünleri
- C) Yaş sebze ve meyve
- D) Silah ve makine
- E) Taşkömürü ve linyit

Türkiye'de demir yollarındaki ulaşım süresi uzundur.

13. Bir bölgede pamuk üretimine bağlı olarak kurulan iplik fabrikaları için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Farklı iş kollarına hammadde sağlar.
- B) Sektörler arası etkileşime neden olur.
- C) Yeni sektörlerin ortaya çıkmasını sağlar.
- D) Pamuğun pazar olanaklarını artırır.
- E) Ulaşım olanaklarını artırır.

03.6 DOĞAL KAYNAKLAR

1. Aşağıdaki ülkelerden hangisinde beşeri faktörlerin etkisiyle doğal bir kaynak olan topraktan **daha yüksek** verim elde edildiği söylenebilir?

A) Hollanda B) Bangladeş
C) Meksika D) Arjantin
E) Mısır

Yüksek teknolojiyi kullanan ülkeler tarım topraklarından daha fazla verim elde eder.

2. I. Petrol
II. Mermer
III. Krom
IV. Kömür

Yukarıda verilenlerden hangileri bitkisel maddelerin yer altında depolanarak değişime uğramasıyla oluşmuş doğal kaynaklara örnek gösterilebilir?

A) Yalnız I B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Yeryüzündeki çakıl ve kum depoları da doğal kaynaklar arasında yer alır.

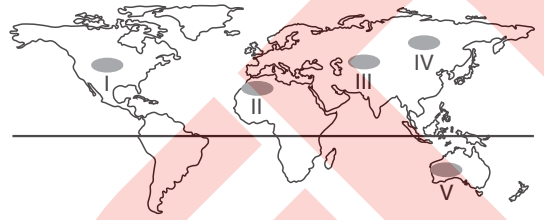
Bu kaynaktan

- I. yol ve baraj inşaatı
II. tuğla - kiremit yapımı
III. mera hayvancılığı
IV. lastik sanayi

alanlarından hangilerinde yararlanılmaz?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

4.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen merkezlerden hangisinde orman varlığının önemli bir doğal kaynak olduğu söylenebilir?

A) I B) II C) III D) IV E) V

Sert karasal iklim bölgelerinde tayga ormanlarının yayılış gösterdiğini hatırlayalım.

5. – Rüzgar
– Dalga
– Akarsu

Yukarıda enerji üretiminde kullanılan bazı doğal kaynaklar verilmiştir.

Bu kaynaklar için aşağıdakilerden hangisi **söylenemez**?

- A) Tükenmeyen doğal kaynaklardır.
B) Yalnız Orta Kuşak ülkeleri için önemli kaynaklardır.
C) Enerji panelleri kaynağa yakın kurulmak zorundadır.
D) Alternatif enerji kaynakları olarak önem kazanmışlardır.
E) Enerji üretim potansiyelleri hava koşullarından etkilenir.

6. Aşağıda özellikleri verilen ülkelerden hangisinin **doğal kaynaklardan yararlanma olanağı daha fazladır**?

- A) Sermaye birikimi fazla olan
B) Doğal kaynak çeşitliliği fazla olan
C) İklimin yerleşmeye elverişli olduğu
D) Turizm açısından yeterli potansiyele sahip olan
E) Üretimin geleneksel yöntemlerle yapıldığı

7. İngiltere'nin bugünkü teknoloji ve refah seviyesine ulaşmasında aşağıdaki doğal kaynak çiftlerinden hangisinin etkin rol oynadığı söylenebilir?

A) Kömür ve demir
B) Petrol ve doğal gaz
C) Orman ve toprak
D) Doğal gaz ve kömür
E) Demir ve toprak

Dünyada sanayileşme süresini ilk yaşayan ülke İngiltere'dir.

8. Her ülke farklı bir kalkınma modeli uygular.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin kalkınma modelinin kendi öz kaynaklarına dayandığı söylenemez?

A) Rusya federasyonu
B) Hindistan
C) Kanada
D) İsveç
E) Japonya

9. Aşağıdakilerden hangisi enerji üretiminde kullanılan bir doğal kaynak değildir?

A) Güneş
B) Orman
C) Jeotermal kaynak
D) Toprak
E) Rüzgar

10. Aşağıdakilerden hangisi kıyı bölgelerini etkileyen gel-gitin doğal kaynak olarak önemini artırmıştır?

A) Enerji üretiminde kullanılması
B) Ulaşım faaliyetlerini etkilemesi
C) Delta oluşumunu engellemesi
D) Kıyı şekillenmesini sağlaması
E) Akarsu ağzlarında biyolojik çeşitliliği artırması

11. Yeryüzündeki su kaynaklarından aşağıdaki alanların hangisinde yararlanıldığı söylenemez?

A) İçme ve sulama suyu sağlama
B) Tuz üretme
C) Maden arama
D) Enerji üretme
E) Balıkçılık

12. I. Nüfusun artması
II. Ekonomik faaliyetlerin çeşitlenmesi
III. Alt yapı hizmetlerinin tamamlanması
IV. Erozyonun önlenmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri bir ülkede doğal kaynak kullanımının artmasına neden olmaz?

A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) I ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

13. Doğal kaynak yönüyle zengin olan ve doğal kaynaklardan etkin şekilde yararlanan bir ülke için aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

A) Yüzölçümü geniştir.
B) Sanayinin ihtiyaç duyduğu ham maddeler ithalat yoluyla karşılanır.
C) Doğal kaynaklardan elde edilen verim yüksektir.
D) Nüfus yoğunluğu fazladır.
E) Hava koşullarının üretim üzerindeki etkisi fazladır.

14. Aşağıdaki doğal kaynaklardan hangisinin sanayide hammadde olarak kullanıldığı söylenemez?

A) Orman
B) Madenler
C) Toprak
D) Su
E) Petrol

03.7 DOĞAL KAYNAKLAR

1. Tarım faaliyetlerinde,

- I. kükürt
- II. fosfat
- III. çinko
- IV. boksit

kaynaklarının hangilerinden yararlanıldığı söylenebilir?

- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

2. Nijerya, zengin doğal kaynaklara sahip bir ülkedir. Ancak gelişmiş ülkeler arasında yer almaz.

Bu bilgiden yararlanılarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Halkın yaşam standardının düşük olduğuna
B) Ülke nüfusunun az olduğuna
C) Dış satımda doğal kaynakların payının az olduğuna
D) Doğal kaynak çeşitliliğinin az olduğuna
E) Tarımsal üretimin yetersiz olduğuna

3. Sanayisi için ihtiyaç duyduğu ham maddenin tamamına yakını ithalat yoluyla karşılayan ve sanayi ürünleri ihraç eden bir ülke için aşağıda verilenlerden hangisi doğru olur?

- A) Doğal kaynak varlığı fazladır.
B) İhracat gelirleri ithalat giderlerini karşılamaz.
C) Tarımsal nüfusu fazladır.
D) Ülke ekonomisi ile doğal kaynak varlığı arasında sıkı bir ilişki vardır.
E) Yatırım olanakları fazladır.

4. I. Toprak
II. Jeotermal kaynak
III. Petrol
IV. Uranyum

Yukarıda verilen doğal kaynaklardan hangilerinin uygun koşullarda yenilenebildiği söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve IV

5. Ormanlar belli şartlarda kendini yenileyebilen doğal kaynaklardır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi ormanların kendini yenilemesini zorlaştıracak bir durumdur?

- A) Orman içinde birbirine paralel yollar açılması
B) Orman bölgelerinde millî park oluşturulması
C) Ormanı oluşturan ağaçlarda tür çeşitliliğinin artırılması
D) Orman bölgelerinde yabani hayvan popülasyonunun artması
E) Orman alanlarında asit yağmurlarının etkili olması

6. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin bugünkü gelişmişlik seviyesine ulaşmasında petrol kaynağının daha çok etkili olduğu söylenebilir?

- A) İsrail
B) Birleşik Arap Emirlikleri
C) Ürdün
D) İtalya
E) Güney Afrika Cumhuriyeti

Petrol rezervi bakımından zengin olan ülkeleri tanıyalım.

7. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'nin yararlandığı doğal kaynaklardan biri değildir?

- A) Mermer B) Kireç taşı C) Alçı taşı
D) Toryum E) Manganez

8. Bazı doğal kaynaklardan yararlanma potansiyeli iklim özelliklerine bağlıdır.

Buna göre, aşağıdaki iklim bölgelerinden hangisinde enerji üretimi için Güneş'ten yararlanma potansiyeli daha düşüktür?

- A) Ilıman Okyanus B) Akdeniz
C) Step D) Savan
E) Muson

Güneşli gün sayısı az olan, her mevsim yağışlı iklim bölgelerinde güneş enerjisinden yararlanma olasılığı azdır.

9.

Yeryüzündeki önemli doğal kaynaklardan biri olan toprak, tarım ve hayvancılık faaliyetlerinde yoğun olarak kullanılır.

Yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen merkezlerden hangisinde topraktan bu amaçla yararlanılması daha zordur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Doğal kaynaklar tükenebilir olma durumlarına göre gruplandırıldığında, aşağıdakilerden hangisi diğerlerinden farklı bir grupta yer alır?

- A) Petrol B) Kömür C) Doğal gaz
D) Orman E) Bor minerali

11. Bir bölgede görülen sert karasal iklim özelliklerinin aşağıdaki doğal kaynakların hangisinden yararlanma potansiyelini düşürdüğü söylenebilir?

- A) Orman B) Tarım toprağı
C) Çayır ve otlak D) Biyokütle
E) Doğal gaz

12. Aşağıdakilerden hangisinin doğal kaynak potansiyeline bağlı olduğu söylenemez?

- A) Akarsulardan elektrik enerjisi üretilmesi
B) Demir yataklarının işletmeye açılması
C) Denizlerden su ürünleri elde edilmesi
D) Kara yollarına çıkan araç sayısının artması
E) Meralarda büyükbaş hayvancılık yapılması

13. Aşağıdakilerden hangisi bir ülkede doğal kaynakların öneminin artmasına neden olacak bir durum değildir?

- A) Tarımda makine kullanımının yaygınlaşması
B) Köy altı yerleşme sayısının azalması
C) Ülke nüfusunun artması
D) Sanayi faaliyetlerinin gelişmesi
E) Enerji üretiminde yenilenebilir kaynaklara yönelmesi

14. Aşağıda bazı ülkeler ve üretim alanları eşleştirilmiştir.

Bu ülkelerden hangisinde söz konusu üretimin ülkenin doğal kaynak potansiyeline bağlı olduğu söylenemez?

- A) İsveç – Orman ürünleri
B) Norveç – Su ürünleri
C) Fransa – Tarım ürünleri
D) İngiltere – Demir çelik
E) Yunanistan – Petro kimya

15. Yeryüzünde zengin doğal kaynaklara sahip bazı ülkelerin yeterince gelişmediği görülür.

Bu durum ülkelerin öncelikle hangi özelliğiyle ilgilidir?

- A) Teknik bilgi ve sermaye bakımından yetersiz olmalarıyla
B) Coğrafi konumlarının elverişsiz olmasıyla
C) Nüfuslarının az olmasıyla
D) Ticaret yaptıkları ülke sayısının az olmasıyla
E) Temel ihtiyaçlar bakımından dışa bağımlı olmalarıyla

GENEL TEKRAR

1. Anadolu'da yaygın olarak kümes hayvanı beslenmesine rağmen büyük tavuk çiftliklerinin büyük kentlerin çevresinde olduğu görülür.

Bu durum aşağıdakilerden hangisine kanıt olur?

- A) Üretimin tüketimi etkilediğine
B) Tüketimin üretimi etkilediğine
C) Yerçekillerinin dağıtım üzerindeki etkisine
D) İklimin üretim üzerindeki etkisine
E) Teknolojinin üretim üzerindeki etkisine

2. • Bağımlı nüfus fazladır.
• Çalışanların yaş ortalaması düşüktür.
• Çalışan nüfusun büyük çoğunluğu tarım sektöründe istihdam edilmiştir.

Yukarıda özellikleri verilen ülke için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Genç nüfus oranı fazladır.
B) Sanayi gelirleri azdır.
C) Kişi başına düşen milli gelir azdır.
D) Nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik uygulamalar yapılmaktadır.
E) Nüfusun ikiye katlanma süresi kısadır.

3. **Aşağıdakilerden hangisi tüketimin üretim üzerindeki etkisine örnek olur?**

- A) Doğu Anadolu'da deri sanayisinin gelişme göstermesi
B) Orta Afrika ülkelerinde buğday üretiminin yapılması
C) Anadolu'da doğal gaz kullanımının yaygınlaşması
D) Soya fasülyesinin ana vatanı dışında da yetiştirilmesi
E) Türkiye'de şeker fabrikalarının yaygın olması

4.

Ülkeler	0 - 14 yaş grubundaki nüfus oranı (%)	15 - 64 yaş grubundaki nüfus oranı (%)	65 yaş ve üstü yaş grubundaki nüfus oranı (%)
I	11.3	67.0	21.7
II	14.7	67.0	18.3
III	18.3	66.1	15.6
IV	16.6	63.4	20.0
V	33.9	61.9	4.2

Yukarıdaki tabloda bazı ülkelerde yaş gruplarına göre nüfus oranı gösterilmiştir.

Bu ülkelerden hangisinde nüfusu artırmaya yönelik politikalara daha fazla ihtiyaç duyulduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. **Aşağıdakilerden hangisi elverişsiz iklim koşullarının ekonomik faaliyetler üzerindeki olumsuz etkisini azaltmak amacıyla yapılan çalışmalardan birisidir?**

- A) Kara yolları üzerinde köprü ve tünel yapılması
B) Salça fabrikalarının hammadde üretim alanlarına yakın kurulması
C) Enerji nakil hatlarının yer altına gömülmesi
D) Rezervin yeterli olduğu maden yataklarının işletmeye açılması
E) Yüksek debili akarsular üzerinde hidroelektrik santrallerin kurulması

6. **Türkiye'deki petrokimya tesislerinin öncelikle liman bölgelerinde kurulması aşağıdakilerden hangisiyle ilgilidir?**

- A) Hammaddenin taşınma şekliyle
B) Liman bölgelerindeki sermaye birikimiyle
C) Liman bölgelerindeki iklim özellikleriyle
D) Limanların hammadde üretim bölgelerine yakınlığıyla
E) Üretimin dış pazarlara yönelik olmasıyla

7. Aşağıdaki beşeri faaliyetlerden hangisinde doğal kaynak kullanımı söz konusu değildir?

- A) Tarım B) İletişim C) Turizm
D) Hayvancılık E) Sanayi

8. Bir sanayi ürününün kullanım alanının yaygınlaşması bu ürün

- I. üretim miktarı
II. pazar olanakları
III. kullanım süresi

özelliklerinden hangilerini etkilemesi beklenmez?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

9. Aşağıdakilerden hangisi ormanların kullanım alanlarından biri değildir?

- A) Madenlerin ergitilmesi
B) Kağıt ve kereste üretilmesi
C) Yakacak temin edilmesi
D) Demir yollarının yapımı
E) Tahılların öğütülmesi

10. Bozulabilir ham maddeyi işleyen fabrikalar genellikle hammadde kaynağına yakın veya kolay ulaşılabilir yerlere kurulur.

Bu durum aşağıdaki ürünlerden hangisini işleyen fabrikalar için geçerli olur?

- A) Buğday B) Pamuk C) Ayçiçeği
D) Şeker pancarı E) Fosfat

11. Aşağıdakilerden hangisi tekstil ürünleri tüketimi üzerinde etkili olacak bir durum değildir?

- A) Gelir düzeyi B) İhtiyaçlar C) Moda
D) Reklam E) Üretici sayısı

12. Aşağıdakilerden hangisi üretim ve dağıtım faaliyetlerini etkileyen doğal faktörlerden biri değildir?

- A) Yerçekilleri
B) İklim
C) Doğal bitki örtüsü
D) Teknolojik gelişmeler
E) Su kaynakları

13. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin nüfus artış hızını yükseltmeye yönelik nüfus politikaları uyguladığı söylenebilir?

- A) Pakistan B) Japonya C) Malezya
D) Bangladeş E) Hindistan

14. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin nüfus artış hızını düşürmeye yönelik politikalar uygulanması beklenmez?

- A) İran B) Hindistan C) Pakistan
D) Bulgaristan E) Meksika

15. Bir şehir yerleşmesinde gelişme gösteren aşağıdaki ekonomik faaliyetlerden hangisi şehrin küresel boyutta etki alanı oluşturmaya neden olmaz?

- A) Tarım B) Sanayi C) Ticaret
D) Turizm E) Eğitim

16. İnsanların gezip görme isteği bazı doğal kaynakların önemini artırmıştır.

Aşağıdakilerden hangisinin bu nedenle önem kazandığı söylenemez?

- A) Kıyı kumulları B) Maden ocakları
C) Mağaralar D) Çağlayanlar
E) Akarsu ve göller

17. Yeryüzündeki ilk şehir yerleşmelerinin verimli tarım arazilerinde ve akarsu kenarlarında kurulduğu görülür.

Bu durum şehirleşmede aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğuna kanıt olur?

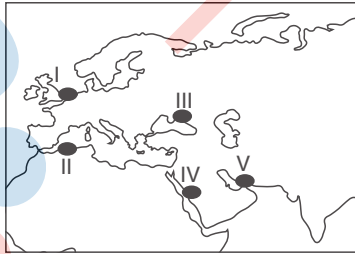
- A) İklim koşullarının
- B) Ulaşım kolaylığının
- C) Ekonomik faaliyetlerin
- D) Kayaç yapısının
- E) Denize göre konumun

18. Yetersiz, hatalı ve eski teknolojilerin uygulandığı doğal kaynak kullanımı hem kaynağın hızla tüketilmesine neden olmakta hem de coğrafi çevreye zarar vermektedir.

Aşağıda verilenlerden hangisinde böyle bir durumun söz konusu olduğu söylenemez?

- A) Siyanürle altın arama
- B) Düşük kalitede kömür kullanma
- C) Taşkın ovalarını yerleşmeye açma
- D) Tarım topraklarında aşırı su kullanma
- E) Odun hammaddesinden selüloz üretme

19.

Yukarıdaki haritada gösterilen merkezlerden hangisinin su ürünlerinden ve gel-git enerjisinden yararlanma potansiyeli daha fazladır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

20. Bir ülkenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi ülkenin sınırlı doğal kaynaklara sahip olduğunu kanıtlar?

- A) Sanayisi için ihtiyaç duyduğu sermayenin yetersiz olması
- B) Sanayi hammaddelerini ithalat yoluyla karşılaması
- C) İklimin yarı kurak olması
- D) Transit ticaretteki payının az olması
- E) Arazinin genç oluşumlu olması

21. Aşağıdaki şehirlerden hangisinin etki alanı daha dardır?

- A) Oxford
- B) Paris
- C) Mekke
- D) Tokyo
- E) Taşkent

22. Cep telefonu, bilgisayar, müzik çalar gibi teknolojik ürünlere olan talep her geçen gün artmaktadır.

Bu durum aşağıdakilerden hangisi üzerinde öncelikle etkilidir?

- A) Üretimlerinin artması
- B) Dağıtımlarının kolaylaşması
- C) Teknolojilerinin yenilenmesi
- D) Dayanıklılıklarının artması
- E) Tüketici özelliklerinin değişmesi

23. Bir ülkede yüksek seyreden nüfus artış oranının aşağıdakilerden hangisinde avantaj sağlaması beklenemez?

- A) İş gücünün ucuzlaması
- B) Mal ve hizmetlere olan talebin artması
- C) Genç nüfusun artması
- D) Anne ve bebeklerde sağlık düzeyinin yükselmesi
- E) Yeni iş kollarının ortaya çıkması

24. Dünyanın çeşitli bölgelerinde şehirlerin yaklaşık olarak ortaya çıktığı dönemler birbirinden farklıdır.

Buna göre, aşağıdaki bölgelerden hangisinde şehirlerin günümüze daha yakın dönemde ortaya çıktığı söylenebilir?

- A) Güney Asya B) Orta Doğu
C) Güney Avrupa D) Orta Amerika
E) Avustralya

25. Aşağıdakilerden hangisi tüketimin üretimi etkilediğine kanıt olur?

- A) Ayçiçeği üretim bölgelerinde bitkisel yağ fabrikalarının kurulması
B) Orman alanlarında kıl keçisi beslenmesi
C) Sanayi bölgelerinde nüfusun hızla artması
D) Mandıracılığın büyük kentlerin çevresinde gelişme göstermesi
E) Turizm bölgelerinde ticaretin gelişmesi

26. Aşağıdakilerden hangisinin petrol ve kömürün ortak kullanım alanı olduğu söylenebilir?

- A) Kara yolu taşıtlarına yakıt sağlamak
B) Kimya sanayiine hammadde sağlamak
C) Enerji üretmek
D) İlaç elde etmek
E) Plastik madde üretmek

27. Bir ülkenin aşağıdaki özelliklerinden hangisi uygulayacağı nüfus politikaları hakkında daha çok bilgi verir?

- A) Nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı
B) İdari bölünüşe göre nüfus yoğunluğu
C) Kişi başına düşen milli gelir
D) Ekonomik faaliyetlere göre istihdam oranı
E) Kır ve kent nüfus oranları

28. I. cinsiyet dengesinin bozulması
II. tasarrufların azalması
III. anne ve bebek ölümlerinin artması
IV. ihracat gelirlerinin azalması

Yukarıda verilenlerden hangileri nüfus artış hızını düşürmeye yönelik uygulamaların ortaya çıkaracağı olumsuz bir durumdur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

29. Aşağıdakilerden hangisi bir ülkede nüfusun nitelik ve niceliğini iyileştirmek amacıyla yapılan bir uygulamadır?

- A) Organize sanayi bölgeleri kurmak
B) Vergi gelirlerini artırmak
C) Aile başına tek çocuk siyaseti izlemek
D) Zorunlu eğitim süresini uzatmak
E) Doğum kontrolü uygulamaları yapmak

30. Yerşekilleri üretimi etkileyen doğal faktörlerden birisidir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin Türkiye'deki eğimli yüzeylerde üretilmesi beklenmez?

- A) Çay B) Pirinç C) Üzüm
D) Zeytin E) Mısır

31. Aşağıda bazı teknolojik gelişmeler ile bu gelişmeler sonucu önemi artan doğal kaynaklar eşleştirilmiştir.

Bunlardan hangisi yanlıştır?

- A) İçten yanmalı motor - petrol
B) Buhar gücü ile çalışan makineler - kömür
C) Dinamo - su gücü
D) Matbaa - orman
E) Tarım makinesi - otlak ve mera

Birlikte Çözelim

Çözüm 86 / 5

Nüfusun sayısal fazlalığından çok nitelikleri üzerinde durulan bir ülkede alanının iyi yetişmiş, nitelikli iş gücünün önem kazandığı söylenebilir. Bu durum ancak ülke sanayileşme sürecine girmiş ise söz konusudur. Tarım toplumunda veya gelişmişlik seviyesi düşük toplumlarda nitelikli iş gücü ihtiyacı azdır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 87 / 12

Soruda verilen grafikler incelendiğinde 20 yaş altı nüfusun toplam nüfus içindeki payının yıllara göre arttığı görülür. Bu durum ülkede nüfus artış hızının yüksek olduğuna kanıt olur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 88 / 3

Bir ülkede nüfus yoğunluğunun az olması sorun oluşturacak bir durum değildir. Önemli olan nüfusun temel ihtiyaçlarının karşılanıp karşılanamaması veya nüfusun aktif özelliğinin korunmasıdır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 89 / 9

Hayvanlar, insanların yerleşik hayata geçtiği Neolitik dönemde evcilleştirilmiştir. Bu dönemde köyler oluşturulmuş ve bir takım zanaatkarlar ortaya çıkmıştır. İlk uygarlıkların ise daha sonraki dönemde ortaya çıktığı görülür.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 90 / 4

Soruda verilen grafik incelendiğinde dünya toplum nüfusu içinde kırsal nüfus oranının azaldığı görülür. Bu durum şehirleşme sürecinin devam edeceğini gösterir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 92 / 1

Kitle iletişim araçları ürünlerin tanıtılmasına olanak sağlar. Bu durum tüketimi artırır. Ancak ürünün tanınması dağıtımı etkileyecek bir unsur değildir. Ayrıca tanıtım için yapılan harcamalar ürün maliyetinin yükselmesine neden olur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 93 / 7

İskandinav ülkelerinde her mevsim yağışlı ılıman okyanus iklimi etkilidir. Bu ülkelerde iklim özelliklerinden dolayı orman varlığı çok fazladır. Bu durum kağıt ve kereste fabrikalarının kuruluşuna olanak sağlamıştır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 94 / 3

Yeryüzünde tüketimin fazla olduğu bölgeler nüfusun fazla olduğu bölgelerdir. Nüfusun fazla olması bu bölgelerin pek çok ürün için önemli pazar alanları olmasını sağlamıştır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 94 / 5

Zeytinyağı fabrikaları zeytin üretim alanlarında bulunur. Zeytin üretimi ise Akdeniz iklim bölgelerinde yapılır. Akdeniz ikliminin yayılış alanı dikkate alındığında Kuzey Avrupa'da zeytinyağı fabrikalarının bulunduğu söylene-
mez.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 95 / 7

Süt ve süt ürünleri dağıtımında soğutuculu araçların kullanılması ürünün çabuk bozulabilir özellikte olmasıyla ilgilidir. Bu araçlar üretimi değil dağıtımı etkiler.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 96 / 6

Teknoloji kullanımı ve sermaye birikimi fazla olan ülkelerin doğal kaynaklardan yararlanma olanağı daha fazladır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 97 / 14

Su, sanayide işlenmiş herhangi bir ürünün hammadde-
si değildir. Sanayide daha çok yıkama, soğutma işlerin-
de sudan yararlanılır. Suyun sanayide kullanımı fazladır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 98 / 4

Toprak, yeryüzündeki kayaların uygun koşullarda fizik-
sel ve kimyasal çözülmeye uğramasıyla oluşur. Bu olu-
şumun uygun koşullarda devamlılığı vardır. Jeotermal
kaynaklar ise yer altına sızan yüzey sularının derinde
ısınarak tekrar yüzeye çıkmasıyla oluşur. Yer altına sız-
ma, derinde ısınma, yüzeye çıkma aşamaları kesintiye
uğramadığı sürece jeotermal kaynak yenilenebilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 99 / 11

Sert karasal iklim bölgelerinde orman alanları ile çayır
ve mera alanları doğal olarak oluşur. Bu kaynaklar biyo-
kütle kullanımını da artırır. Ancak bu kuşakta verimliliği
yüksek bir topraktan bile iklim özellikleri elverişli olmadı-
ğından yeterince yararlanılamaz.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 99 / 13

Köy altı yerleşmeleri köylerin çevresindeki tarım alanla-
rı ve meralardan yararlanmak için oluşturulmuştur. Bu
yerleşmelerin sayısının azalması doğal kaynaktan ya-
rarlanma olasılığını azaltır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Dört Köşe

1. I. Stokholm
II. Seul
III. Los Angeles
IV. Kalküta

Yukarıdaki şehirlerden hangilerinin büyüüp gelişmesinde idari fonksiyonu etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve IV E) III ve IV

2. Günümüzde Avrupa ülkelerinden bazılarında çeşitli sektörlerde büyük boyutlarda iş gücü açığı olduğu görülmektedir.

Bu açığın;

- I. nüfus artış hızının yükseltilmesi
II. işçi ücretlerinin artırılması
III. iş güvenliğinin artırılması
IV. yabancı işçi göçüne izin verilmesi

uygulamalarından hangileriyle uzun veya kısa vadede kapatılacağı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

3. Bir ülkede üretimi yapılan sanayi ürünlerinin dış pazarlardaki rekabet gücünün fazla olması ürünün,

- I. yüksek teknolojiye sahip olması
II. üretim maliyetinin düşük olması
III. ham maddenin ülke içinden karşılanması
IV. dış pazarlarda tanınması

özelliklerinden hangileriyle ilgili olamaz?

- A) Yalnız III B) Yalnız IV C) I ve II
D) I ve III E) II ve IV

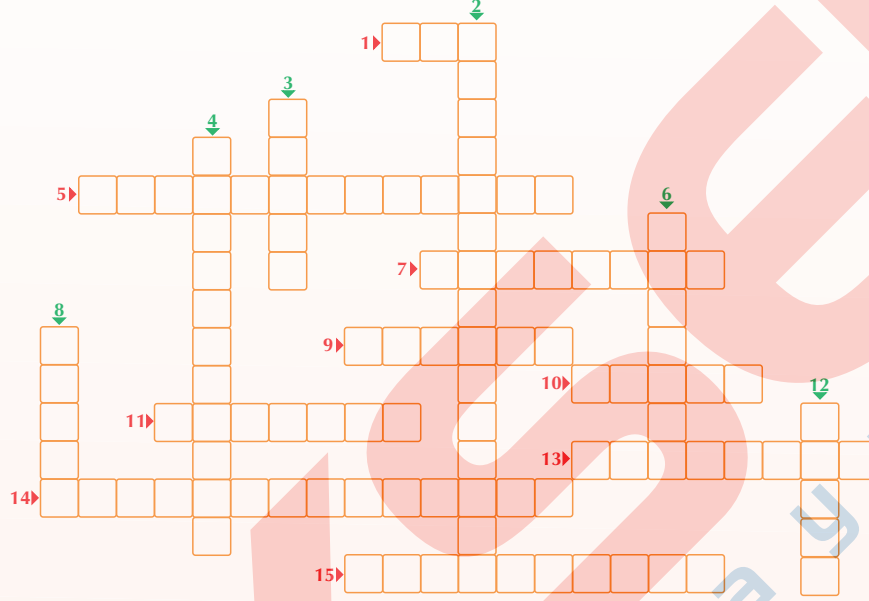
4. Petrol bazı Orta Doğu ülkeleri için önemli bir doğal kaynaktır.

Bu kaynağın söz konusu ülkeler için aşağıdakilerden hangisinde avantaj sağladığı söylenemez?

- A) Kişi başına düşen milli gelirin artmasında
B) Jeopolitik önemlerinin artmasında
C) Dış ticaret gelirlerinin yükselmesinde
D) Sanayi için ihtiyaç duyulan sermayenin birikmesinde
E) Sıcak çatışma ortamlarının önlenmesinde

Kontrol Noktası

Soldan Sağa

1. 1979'dan sonra tek çocuk siyaseti uygulamaya başlayan ülke
5. Dünyadaki ilk şehir yerleşmelerinin kurulduğu bölgelerden birisi
7. Rusya Federasyonu'nun önemli yeraltı kaynaklarından birisi
9. Mısır'ın idari fonksiyona sahip şehir yerleşmesi
10. Orta Amerika'da kurulup gelişme göstermiş bir medeniyet
11. Doğal kaynaklar bakımından yetersiz olmasına rağmen dünyanın önemli sanayi ülkelerinden biri haline gelen ülke
13. Yazıyı ilk kullanan uygarlık
14. Modern anlamda şehirleşme sürecini hızlandıran olay
15. Dünyanın ticaret kapasitesi en yüksek bölgelerinden biri

Yukarıdan Aşağıya

2. Nüfusun niteliğini, niceliğini ve dağılımını etkilemeye yönelik bilinçli uygulamalar
3. Çevresinde Hint uygarlığının gelişme gösterdiği bir nehir
4. Orta Doğu'da Dicle ve Fırat nehirleri arasında bulunan bölge
6. Üretim bölgeleri ile pazar bölgeleri arasındaki etkileşimi sağlayan ekonomik faaliyet
8. Dünyada moda merkezi konumunda olan şehir yerleşmesi
12. Dini fonksiyonu nedeniyle küresel etki alanına sahip bir şehir

..... derken

DAĞLARIN ZİRVESİNDE YAŞAMAK

Güney Amerika'da Ant Dağları'nın yüksek kesimlerindeki vadilerde yaşamış olan İnkalar 12. ve 16. yüzyıllar arasında büyük bir imparatorluk kurmuştur. Bu imparatorluk, 16. yüzyıldaki İspanyol istilasından önce yaklaşık 5 - 10 milyon nüfuslu çok iyi örgütlü bir imparatorluktu. İmparatorluk 14. ve 15. yüzyıllarda güçlenerek bugünkü Bolivya, Peru, Ekvator ile Arjantin ve Şili topraklarının bazı kesimlerini içine alacak kadar genişlemiştir. Amerika'nın keşfinden sonra İspanyollar tarafından istilaya uğramış ve bütün zenginliklerine el konulmuştur.

İnkalar altın ve gümüş süslemeli büyük taş kaleler ve tapınaklar yaptılar. Ölülerini mumyaladılar ve çeşitli yöntemler kullanarak korudular. Bakırı eriterek çeşitli eşyalar hazırladılar. Pamuklu dokumalar ve duvar halıları, kemiklerden flüt, deniz kabuklarından borazan, tunçtan çan yaptılar. Taşla döşeli ve tahta köprüler yaptılar. Gelişmiş bir haberleşme sistemi kullandılar. Geniş bir alana yayılan imparatorlukta ulaklar belli aralıklarla kurulan posta istasyonlarına haber taşırlardı. İplere düğüm atarak oluşturdular üç boyutlu bir hesaplama yöntemi kullandılar. Dünyada ilk patates üreticileri inka çiftçileridir.

04

DOĞAL SİSTEMLER

Kavram Dizini

- biyoçeşitlilik
- biyosfer
- habitat
- biyom
- adaptasyon
- su ekosistemi
- ekosfer
- fotosentez
- su döngüsü
- besin zinciri
- enerji akışı
- besin piramidi
- karbon döngüsü
- üretici
- ayrıştırıcı
- birincil tüketici
- ikincil tüketici
- azot döngüsü
- oksijen döngüsü
- ekstrem doğa olayı
- biriktirmesiz santral

Bu testleri çözdüğümüzde;

- yeryüzünde içinde canlı bulunan ortamları,
- benzer bitki ve hayvan topluluklarına sahip bölgeleri,
- kara biyomlarının sahip olduğu bitki ve hayvan türlerini,
- canlıların yeryüzünde dağılışını etkileyen faktörleri,
- biyolojik çeşitliliğe etki eden insan faaliyetlerini,
- ekosistemlerin işleyişini,
- buharlaşma ve yağışın su döngüsündeki yerini,
- fotosentez sürecini,
- canlı unsurlar arasındaki enerji akışını,
- atmosferdeki karbondioksitin tüketimine neden olan olayları,
- oksijen döngüsünün canlılar üzerindeki etkisini,
- hidroelektrik santrallerin kuruluş koşullarını,
- şiddetli erozyon bölgelerindeki barajların neden kısa ömürlü olduğunu,
- ekstrem doğa olaylarını,
- ekstrem sıcaklık ve kuraklığın doğal süreçler üzerindeki etkisini

kavramış olacağız.

KISA KISA

Biyolojik Çeşitlilik

İçinde canlı bulunan yaşam alanlarının tümüne **biyosfer** denir. Benzer bitki ve hayvan topluluklarına sahip bölgelere **biyom** denir.

Biyom	Bitki Örtüsü	Hayvan Türü
Tropikal yağmur ormanı	Sürekli yeşil kalan, yayvan yapraklı ağaç ormanları	Şempanze, jaguar, leopar, kaplan, böcekler, kuş türleri, yılan, kelebek türleri
Savan	Yüksek boylu otlar	Zebra, zürafa, bizon, geyik, antilop
Çöl	Su tutabilen bitkiler, çalılar	Deve, yılan, kertenkele, örümcek
Ilıman, yaprak dökme orman	Yaprak dökme ağaçlar	Sincap, fare, sansar, geyik, çakal, köstebek
Ilıman çayır	Step, çayır	Bizon, lama, kanguru, bufalo, yabani at
Çalılık	Maki	Çakal, yabani koyun, keçi, tilki, puma
İğne yapraklı orman	Tayga, boreal ormanları	Samur, tilki, geyik, ayı, kar tavaşanı, baykuş
Tundra	Kaya yosunları, likenler	Kutup tilkisi, ren geyiği, kutup ayısı, misk öküzü
Deniz biyomu	Bitkisel plankton	Midye, yengeç, balina, ahtapot, deniz yıldızı
Tatlı su	Saz, kamış, nilüfer, bitkisel plankton	Balık, kurbağa, solucan
Kutup	Bitki yok	Penguen, fok, kutup ayısı
Dağ biyomu	Dağ çayır, bitki-den yoksun alan	Kartal, dağ keçisi, tıbet öküzü

Canlıların Yeryüzünde Dağılımını Etkileyen Faktörler

- Fiziki Faktörler:** İklim, yer şekilleri, toprak özelliği
- Biyolojik Faktörler:** İnsanların çayır ve meralarda aşırı otlatma yapması, endüstriyel ve evsel atıkların çevreye bırakılması, erozyon, tarlalarda ilaç ve gübre kullanılması
- Paleocoğrafya:** Kıtaların kayması, iklim değişimleri

Adaptasyon: Bitki ve hayvanların yaşamlarını devam ettirebilmek için bulundukları ortamın iklim koşullarına uyum gösterdikleri yapısal ve davranışsal özelliklerine **adaptasyon** denir. (Kaktüslerin su tutması, kutup hayvanlarının derilerinin altında kalın bir yağ tabakası olması)

Ekosistem: Belirli bir bölgede bulunan canlılar ile cansız çevre arasındaki ilişki ekosistemi oluşturur. Bir ekosistemde anlı ve cansız öğeler bulunur.

Besin Zinciri

Bir ekosistemde enerjinin taşındığı organizmalar dizisine **besin zinciri** denir. Besin zinciri güneşten gelen enerjinin fotosentez yoluyla bitkiler (üreticiler) tarafından besin maddesine dönüştürülmesiyle başlar. Üreticilerden otçullara, etçillere ve ayrıştırıcılara geçer.

Su Döngüsü

Yeryüzündeki suyun buz halinden sıvı hale, sıvı halden buhar haline, buhardan tekrar sıvı hale geçen hareketine su döngüsü denir. Buharlaşıma, yoğunlaşma, erime, sızma, yağış, yüzeysel akış su döngüsündeki aşamalardır. Bitkilerde depolanan besinlerin canlılar arasında aktarılmasına **enerji akışı** denir.

Madde döngüleri

- Karbon Döngüsü :** Karbon atmosferde karbondioksit şeklinden bulunur. Fotosentez sırasında bitkilerin bünyesine girer, besin zinciri yoluyla diğer canlılara geçer.

Karbondioksit tüketimine neden olan olaylar: Canlıların fotosentez yapması, deniz hayvanlarının kabuk oluşturmaları, karbonatlı kayaçların oluşması, kömür gibi fosil yakıtların oluşması

Karbondioksitin açığa çıkmasına neden olan olaylar: Canlıların solunum yapması, orman yangıları, ölen canlıların çürümesi, karbonatlı kayaçların çözünmesi

- Azot Döngüsü :** Gaz halindeki azot atmosferin % 78'ini oluşturur. Toprakta ya da bazı bitkilerin köklerinde bulunan bakteriler azot gazını tuzuna dönüştürür. Bitkilerin bünyelerine geçen azot tuzları besin zinciri sırasında diğer canlılara geçer.

Hidroelektrik Potansiyel

Her akarsuyun belli bir enerji potansiyeli vardır. Hidroelektrik santraller bu enerjiden yararlanarak elektrik üreten sistemlerdir.

Hidroelektrik santrallerinin kurulması için; akarsu havzasında yeterli yağış olmalı, akarsu akımı yeterli olmalı, baraj sahasında geçirimsiz kayaçlar olmalı, baraj sahası faylanmamış olmalı, suyun birikeceği bir çanak olmalı, akarsuyun yatak eğimi fazla olmalı

04.1 BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

1. Yeryüzünde bitkilerde terleme yoluyla su kaybının fazla olduğu bir iklim bölgesi için;

- I. Bağıl nem oranı fazladır.
- II. Bitki ve hayvan çeşitliliği fazladır.
- III. Yıllık sıcaklık ortalaması yüksektir.

İfadelerinden hangileri kesinlikle doğru olur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

2. Yeryüzünde, biyolojik çeşitliliği tehdit eden insan kaynaklı birçok faktör vardır.

Buna göre,

- I. atmosfere salınan karbondioksit oranının artması
- II. tarım arazileri üzerine sanayi tesisleri kurulması
- III. tropikal yağmur ormanlarının tahrip edilmesi
- IV. meraların aşırı otlatılması

durumlarından hangileri sadece bulunulan çevredeki biyolojik çeşitlilik üzerinde bir tehdit unsurudur?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Yeryüzünde kendine özgü iklim, bitki örtüsü ve hayvan türü bulunan bölgelere biyom adı verilir.

Buna göre aşağıda verilen bölgelerden hangisi diğerlerinden farklı bir biyom içerisinde yer alır?

- A) Kıbrıs Adası
- B) Cezayir Kıyıları
- C) Kongo Havzası
- D) Avustralya'nın güneybatısı
- E) Mora Yarımadası

4. Aşağıdakilerden hangisi biyolojik çeşitliliği etkileyen unsurlar arasında bulunmaz?

- A) Orta ölçekli depremlerin meydana gelmesi
- B) Anız örtüsünün yakılması
- C) Fosil kaynaklı yakıtların kullanılması
- D) Evsel atıkların denizlere ulaşması
- E) Akarsular üzerine hidroelektrik santral kurulması

5. • Soğuk iklim bölgelerinde yaşayan fokların derilerinin altında kalın bir yağ tabakası bulunması
• Bazı çöl bitkilerinin toprak altında derin köklere sahip olması

Yukarıda verilen özellikler aşağıdakilerden hangisini açıklamada örnek olarak kullanılır?

- A) Bitki ve hayvan türlerinin iklime göre farklılık gösterdiğini
- B) Sıcaklığın canlı dağılışı üzerinde belirleyici bir etken olduğunu
- C) Canlı türlerinin bulundukları ortama uyum gösterdikleri yapısal özelliklerinin olduğunu
- D) Hayvanların yaşam koşulları uygun olan alanlara göç ettiğini
- E) Küresel ısınma sonucu bitki ve hayvan türlerinde değişmelerin olduğunu

6. Ekvatorial yağmur ormanları bölgesinin dünyanın en zengin doğal yaşam alanı olmasında;

- I. yıkanmış toprakların bulunması
- II. yıllık yağış miktarının fazla olması
- III. doğal afet sayısının az olması
- IV. yıllık sıcaklık farkının az olması

durumlarından hangileri etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

7.

Yukarıdaki haritada numaralandırılmış bölgelerden hangilerinde yaşayan bitki ve hayvan türlerinin birbirine daha çok benzediği söylenebilir?

- A) I ve V B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

8. Canlıların yeryüzündeki dağılışı coğrafi koşullarla yakından ilişkilidir. Coğrafi koşulların zaman içinde değişimi durumunda bazı canlı türlerinin daha uygun yaşam koşullarının olduğu ortamlara göç ettiği bilinmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu duruma örnek olarak gösterilebilir?

- A) Kanada'da 15 memeli türü yaşarken Orta Amerika'da bu sayının 150'ye ulaşmış olması
- B) Yiyecek sıkıntısı çeken yabani hayvanların zaman zaman yerleşim bölgelerine inmesi
- C) Kanguruların sadece Avustralya kıtasında yayılış göstermesi
- D) Bering Boğazı'nın kara haline geçtiği dönemde Asya ve Amerika kıtaları arasında hayvan geçişlerinin olması
- E) Soğuk iklim dönemlerinde buzul alanlarının genişlemesiyle hayvanların yayılış sahasının değişmesi

Buzul çağlarında buzulların kapladığı alanlar genişlemiş ve kara hayvanlarının yeryüzündeki dağılışı alanı değişmiştir.

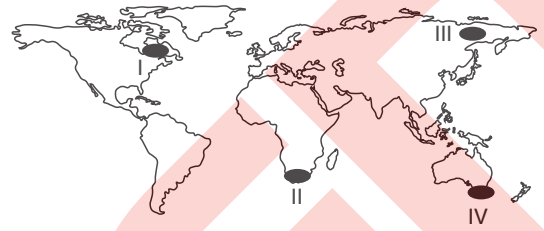
9. Avrupa'da endemik bitki türü sayısı yaklaşık 2500 civarında iken bu sayının Anadolu'da 3000 kadar olduğu bilinmektedir.

Anadolu'da bu özelliğin görülmesinin temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Üç tarafının denizlerle çevrili olması
- B) Batıdan doğuya doğru gidildikçe yükseltisinin artması
- C) Yakın jeolojik dönemde oluşan arazilerin geniş yer kaplaması
- D) Çevre kirliliğinin az olması
- E) Farklı iklim özelliklerinin hakim olduğu yörelerin bulunması

Anadolu bitki çeşitliliği bakımından dünyanın zengin alanlarından biridir.

10.

–40°C'deki sıcaklık koşullarına uyum sağlayan bir bitki türünün yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangilerinde yayılış göstermesi beklenir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

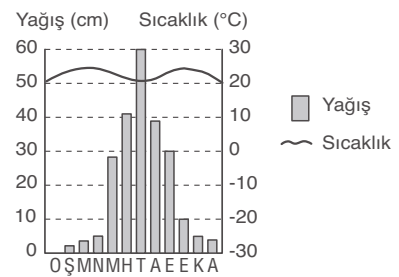
11. Tayga ve boreal ormanlarından oluşan bitkilerin yayılış gösterdiği bölgeler için;

- I. Zebra, zürafa, çita, timsah gibi hayvan türleri bulunur.
- II. Nemli iklim şartları hüküm sürer.
- III. Güneş ışığından yararlanma olanağı fazladır.
- IV. İğne yapraklı ağaç türleri vardır.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

12.

Yukarıda aylık sıcaklık ve yağış ortalama grafiği verilen bölgede yayılış gösteren bitki türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Savan
- B) Çayır
- C) Step
- D) Tropikal orman
- E) Tayga

04.2 BİYOLOJİK ÇEŞİTLİLİK

1. Aşağıdakilerden hangisi yeryüzündeki dağ biyomu bölgeleri için doğru **olmaz**?

- A) Yırtıcı hayvan türleri bulunur.
- B) Karların ortadan kalkmadığı alanlar vardır.
- C) Biyolojik çeşitlilik fazladır.
- D) Ekonomik faaliyetler sınırlıdır.
- E) Düşük sıcaklıklara uyum sağlayan ağaç türleri vardır.

2.

Doğal ya da doğal olmayan bazı etkenler sonucunda kara ve denizler arasında canlı türlerinde geçişler olabilmektedir.

Buna göre, haritada numaralandırılmış alanlardan hangisinde beşeri müdahaleler sonrası denizler arasında canlı türü geçişleri yaşandığı görülmüştür?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Hızlı nüfus artışı ve sanayileşmenin etkisiyle yeryüzünde biyolojik çeşitliliğin azaldığı gözlenmektedir.

Buna göre, aşağıda verilen faaliyetlerden hangisinin biyolojik çeşitlilik üzerinde doğrudan etkili olduğu **söylenemez**?

- A) Zirai ilaç kullanma
- B) Toplu konut inşaa etme
- C) Termik santral kurma
- D) Akarsular üzerinde ulaşım yapma
- E) Maden ocağı açma

4. Aşağıdaki biyomlardan hangilerinde biyolojik çeşitlilik **daha fazladır**?

- A) Tundra – Çalı
- B) Tatlı su – Deniz
- C) Çöl – Ilıman çayır
- D) Savan – Tropikal orman
- E) İğne yapraklı orman – Yaprak döken orman

Biyolojik çeşitlilik sıcaklık ve nem koşullarına bağlı olarak değişir.

5. Aynı tür canlı topluluğundaki bireylerin yaşam adreslerine verilen ad aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Biyoçeşitlilik B) Habitat
- C) Biyom D) Ekosistem
- E) Biyosfer

6. Aşağıda verilen bitki türlerinden hangisi çalı biyomuna aittir?

- A) Akasya B) Keçiboynuzu C) Nilüfer
- D) Kaktüs E) Gökmar

7.

Yukarıdaki haritada numaralandırılarak verilen alanlardan hangisinde bitki çeşitliliğinin **daha az** olduğu savunulabilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Su, bitkiler için hayati önem taşır. Yeryüzünde kurak ve yarı kurak sahalarda bitki örtüsü sık değildir.

8. Bazı jeolojik dönemlerde yeryüzündeki buzul alanları genişlemiştir.

Bu dönemler için,

- I. Çöl biyomu sahası ortadan kalkmıştır.
- II. Okyanuslarda canlı çeşitliliği artmıştır.
- III. Kıtalar arasında hayvan göçleri yaşanmıştır.
- IV. Kara hayvanlarının dağılışı alanı daralmıştır.

yargılarından hangileri doğru olur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. Türkiye'de Toroslar ve Kuzey Anadolu dağlarının denize dönük yamaçları ile iç kesimlere bakan yamaçlarında farklı türden bitkiler yayılış gösterir.

Bu durum aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Kıyı ve iç kesimler arasında nüfus farkı olmasıyla
- B) Kıyı yamaçlarının denizden gelen rüzgarlara açık olmasıyla
- C) İç kesimlerde toprak aşınmasının fazla olmasıyla
- D) İç kesimlerde meraların aşırı otlatılmasıyla
- E) Her iki yamaçta farklı iklim koşullarının görülmesiyle

10. Balık türü ve çeşitliliği fazla olan bir deniz biyomu için

- I. yerleşim merkezlerine uzak bir bölgede olduğu
- II. alüvyal madde birikiminin olduğu
- III. plankton bakımından zengin olduğu

yargılarından hangileri doğru olur?

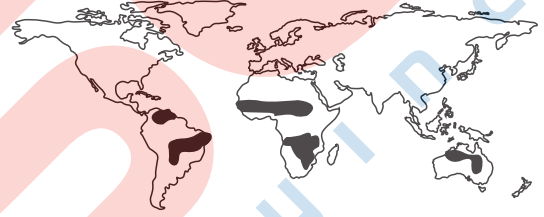
- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

Balıklar oksijen ve besin miktarının fazla olduğu alanlarda yaşarlar.

11. Aşağıdakilerden hangisi canlıların yeryüzünde dağılışını etkileyen fiziki faktörler arasında yer almaz?

- A) Sıcaklık B) Yağış
C) Toprak D) Yükselti
E) İnsan

12.

Yukarıdaki haritada yeryüzündeki bir biyomun yayılış alanı taranarak gösterilmiştir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi bu biyomda yayılış gösteren bitkilerle ilgili doğru bir bilgi olur?

- A) Her zaman yeşil kalan kozalaklı ormanlardır.
- B) Kurakçıl çalı ve makilerdir.
- C) Yağışlı dönemde yeşeren savanlardır.
- D) Daima yeşil kalabilen nemli ormanlardır.
- E) Ilıman otlak ve step sahalarıdır.

13. Ekosistemde canlılar karşılıklı etkileşim halinde bulunur. Örneğin bir bölgede otoburların varlığı bitki varlığıyla açıklanmaktadır.

Buna göre, aşağıda verilen canlı türlerinden hangisi arasında benzer bir etkileşimden söz edilebilir?

- A) Geyik – Aslan
- B) Leopar – Jaguar
- C) Savan – Kartal
- D) Kaktüs – Koyun
- E) Çayır – Maki

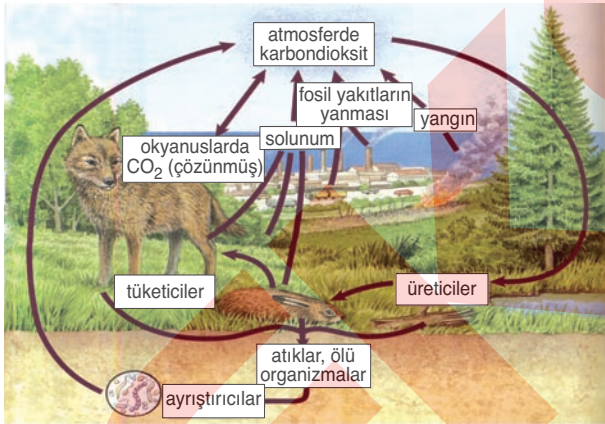
04.3 MADDE DÖNGÜLERİ ve ENERJİ AKIŞI

1. I. Yağışlarla beraber mineral tuzlarının toprağa düşmesi,
II. Dalgaların etkisiyle okyanus yüzeyinde patlayan hava kabarcıklarının oluşması,
III. Havada asılı halde tuz kristallerinin bulunması,
IV. Toprak verimliliğinin artması

Yukarıdaki olayların ekosistemdeki işleyiş sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir.

- A) I, II, III, IV
B) I, III, II, IV
C) II, III, I, IV
D) III, I, II, IV
E) III, II, I, IV

2. Aşağıdaki şemada karbon döngüsü gösterilmiştir.

Buna göre, atmosferdeki karbondioksit oranının artmasında;

- I. fosil yakıt tüketiminin artması
II. topraktaki atık miktarının artması
III. orman yangınlarının çoğalması

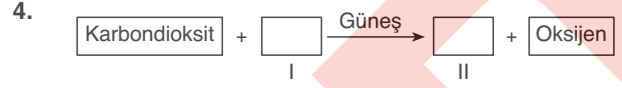
olaylarından hangilerinin etkisi vardır?

- A) Yalnız I
B) Yalnız II
C) Yalnız III
D) I ve II
E) I ve III

3. Ekosistemler farklı boyutlarda olabilmektedir. Örneğin bir ağaç, bir orman, bir göl hatta dünyanın tamamı bir ekosistem olarak değerlendirilebilir.

Buna göre aşağıdaki ekosistemlerden hangisi yer yüzünde daha geniş alan kaplamaktadır?

- A) Mercan resifi
B) Tundralar
C) Çayırılar
D) Bataklıklar
E) Hidrosfer

Yukarıdaki kavram haritasında fotosentez süreci gösterilmiştir.

Buna göre, I ve II numaralı alanlara sırasıyla aşağıdakilerden hangileri yazılmalıdır?

- A) Azot, su
B) Su, azot
C) Su, glikoz
D) Glikoz, su
E) Azot, glikoz

5. I. Karbonatlı kayaçların ayrışması
II. Ölen canlıların çürümesi
III. Deniz hayvanlarındaki kabuk oluşumu
IV. Fosil yakıtların oluşumu

Yukarıda verilenlerden hangileri karbon döngüsü içerisinde karbondioksitin atmosfere geri dönmesine yol açar?

- A) I ve II
B) I ve III
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

6. Aşağıdakilerden hangisinin azot döngüsünün gerçekleşmesinde etkisi yoktur?

- A) Atmosferdeki suyun güneşin etkisiyle oksijen ve hidrojene ayrışması
B) Yıldırım ve şimşeklerle elektrik deşarjlarının olması
C) Baklagillerin köklerinde azot bağlayıcı bakterilerin bulunması
D) Bünyesine nitrat alan bitkilerin hayvanlar tarafından tüketilmesi
E) Bazı bakterilerin hayvan ölümlerinin yapısında bulunan organik maddeleri nitrata çevirmesi

7. Aşağıda verilen hayvanlardan hangisi birincil tüketiciler grubunda yer almaz?

- A) Yılan
B) Deve
C) Koyun
D) Geyik
E) Tavşan

8. Yeryüzünde besin kaynaklarının sürekliliği ve yaşamın devam edebilmesi aşağıdakilerden hangisinin varlığıyla açıklanabilir?

- A) Tropikal yağmur ormanlarının geniş yer kaplamasıyla
- B) Yeryüzünde iklim ve toprak çeşitliliğinin fazla olmasıyla
- C) Mantonun sürekli hareket halinde olmasıyla
- D) Enerji akışı ve madde döngüsünün varlığıyla
- E) Atmosferde %21 oranında oksijen bulunmasıyla

9. I. Fotoliz
II. Fotosentez
III. Besinlerin yakılması
IV. Canlıların solunum yapması

Yukarıdaki olaylardan hangileri atmosferde yer alan oksijenin kaynakları arasında yer almaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

10. Suyun litosfer, hidrosfer ve atmosfer arasında sürekli olarak dolaşımına su döngüsü denir.

Buna göre,

- I. bitkilerin terleme yapması
- II. ısınarak buharlaşan suyun yükseklerde soğuması
- III. yağmur sularının bir kısmının yeraltına sızması
- IV. akarsular üzerine hidroelektrik santrallerin kurulması

durumlarından hangilerinin suyun yeryüzünde döngü halinde bulunmasında etkili olduğu söylenemez?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

11. Akarsular karalar üzerindeki su ekosisteminin önemli bir parçası olup, birçok bitki ve hayvan türü için yaşam alanı oluşturur.

Buna göre,

- I. katılan kol sayısının fazla olması
- II. üzerinde çağlayanların bulunması
- III. derin vadilerde akış göstermesi
- IV. bol alüvyon taşınması

durumlarından hangileri akarsulardaki canlı çeşitliliğinin az olmasında etkilidir?

- A) Yalnız I
- B) I ve IV
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

12. Okyanusların iklim üzerinde önemli etkileri vardır.

Buna göre;

- I. yeryüzünde ısı dağılımının olması
- II. bulut oluşumunun kolaylaşması
- III. dinamik yüksek basınç alanlarının oluşumu

durumlarından hangileri okyanusların etkisiyle meydana gelmektedir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

13. Okyanus ekosisteminde bitki ve hayvan türlerinin ilk 100 metrelik derinlikte yaşıyor olmasının nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

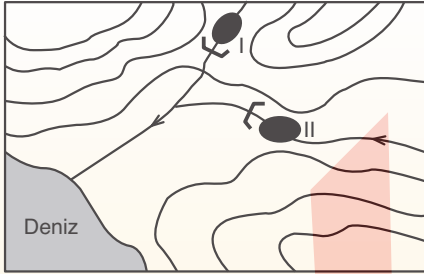
- A) Okyanus yüzeyinde alçak basınç şartlarının yaşanması
- B) Güneş ışınlarının daha derinlere ulaşamaması
- C) Akıntı yoğunluğunun yüzeyde az olması
- D) Kimyasal atık birikiminin okyanus tabanına doğru çoğalması
- E) Okyanus diplerinde zeminin hareketli olması

04.4 HİDROELEKTRİK GÜÇ POTANSİYELİ

1. Hidroelektrik santral ve baraj kullanımının sağladığı avantajlar arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Enerji ithalini azaltması
- B) Hava kirliliği oluşturmaması
- C) Sel ve taşkınları engellemesi
- D) Toprak kaymalarını azaltması
- E) Su ürünleri elde etmede yararlanılması

2.

Yukarıdaki izohips haritasında numaralandırılarak gösterilen taralı bölgelere rezervuar alanı aynı büyüklükte olan barajların yapılması planlanmış ve 1 numaralı barajın su depolama süresinin daha kısa olacağı hesaplanmıştır.

Bu durum

- I. baraj çanağındaki kayaların geçirimsizlik durumu
- II. akarsuyun akım miktarı
- III. baraj kurulan bölgenin yüksekliği
- IV. baraj havzasındaki bitki türü

etkenlerinden hangileriyle açıklanabilir?

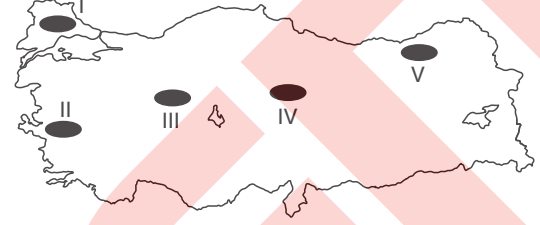
- A) Yalnız II
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3. Aşağıda verilen ülkelerden hangisinin akarsuları üzerinde hidroelektrik santral bulunmaz?

- A) Danimarka
- B) Avusturya
- C) Almanya
- D) Brezilya
- E) Mısır

Hidroelektrik santrallerden yararlanan ülkelerde akımı güçlü olan akarsular bulunur.

4.

Yukarıdaki haritada numaralandırılmış bölgelerden hangisi iklim ve topografya koşullarının uygunluğu nedeniyle hidroelektrik santral yapımına daha elverişlidir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

5. Baraj ve hidroelektrik santrallerin yapımında yer seçiminin yanlış olması bir takım çevre sorunlarına neden olabilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu tür çevre sorunlarına örnek oluşturmaz?

- A) Ekili – dikili arazilerin sular altında kalması
- B) Tarihi ve doğal yapının zarar görmesi
- C) Toprakta atık birikiminin hızlanması
- D) Biyolojik çeşitliliğin azalması
- E) Bataklık sahaların oluşması

6.

Irmağın Adı	Ülke	km	m ³ / sn
Missisipi	ABD	6600	32500
Nil	Uganda - Sudan - Mısır	6500	28700
Kongo	Kenya - Zaire - Angola	4640	36000
Sarı Irmak	Çin	4150	90000
Volga	Rusya	3690	14600

Yukarıdaki tabloda dünyanın en uzun ve akımı en yüksek olan akarsuları verilmiştir.

Buna göre, hangi akarsuyun hidroelektrik potansiyeli diğerlerinden yüksektir?

- A) Missisipi
- B) Nil
- C) Kongo
- D) Sarı Irmak
- E) Volga

7. I. Rejiminin düzenli olması
II. Havzasındaki yıllık yağış miktarının fazla olması
III. Kol sayısının fazla olması
IV. Yatağında yükselti farkının çok olması

Yukarıda verilenlerden hangileri bir akarsuyun elektrik enerjisi üretiminde kullanılabilmesi için gerekli olan şartlar arasında bulunmaz?

- A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Aşağıdakilerden hangisi bir akarsu üzerinde biriktirmesiz hidroelektrik santral kurulmasını zorunlu kılar?

- A) Akarsuyun kar erimeleriyle beslenmesi
B) Yer şekillerinin engebeli ve yüksek olması
C) Biriktirmeli hidroelektrik santral yapımının maliyetli olması
D) Akarsuyun taşıdığı yük miktarının fazla olması
E) Vadi boyunca suyun birikebileceği bir çanağın bulunmaması

9. Aşağıda verilen hidroelektrik santral ve üzerinde kurulduğu akarsu eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Ceyhan – Oymapınar
B) Kızılırmak – Hirfanlı
C) Çoruh – Borçka
D) Yeşilırmak – Almus
E) Gediz – Demirköprü

10. Aşağıda verilen ülke çiftlerinde hangisi enerji ihtiyacını hidroelektrik santrallerden sağlamaz?

- A) Hollanda – Libya
B) Hindistan – Güney Afrika Cumhuriyeti
C) Avusturalya – Güney Kore
D) Meksika – Kanada
E) İtalya – Polonya

11. Hidroelektrik santralin kurulacağı alandaki akarsuyun su toplama havzasında;

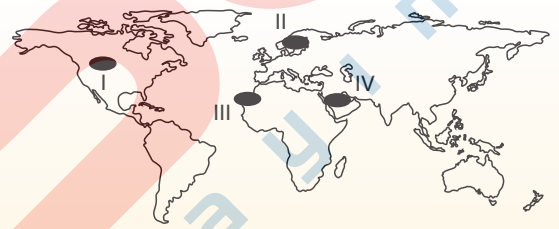

- I. buharlaşma miktarının fazla olması
II. bitki örtüsünün gür olması
III. karstik kayaların yaygın olarak bulunması
IV. toprak kaymalarının fazla olması

durumlarından hangilerinin bulunması enerji üretimini olumsuz yönde etkiler?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

- 12.

Yeryüzünde sanayi bölge ve kuşakları, elektrik enerjisi talebi bakımından en kapasiteli pazar durumundaki alanlardır.

Buna göre haritada numaralandırılarak verilen bölgelerden hangileri ihtiyaç duydukları enerjinin bir kısmını hidroelektrik santrallerden üretme yoluyla karşılarlar?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Hidroelektrik santrallerdeki enerji üretiminde iklim şartları önemli etkiye sahiptir.

13. Barajlardan enerji üretiminin yanında daha farklı amaçlarla da yararlanılabilmektedir.

Buna göre,

- I. kağıt endüstrisini geliştirme
II. tarımda su ihtiyacını karşılama
III. balık üretim merkezleri oluşturma
IV. ulaşım yapma

çalışmalarından hangileri barajlardan yararlanma sahaları arasında bulunmaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

04.5 DOĞANIN EKSTREMLERİ

1. Doğada meydana gelen olayların normal süreç dışında gerçekleşmesine ekstrem doğa olayları adı verilir.

Buna göre,

- I. Kuraklık
- II. Şiddetli deprem
- III. Kütle hareketleri
- IV. Volkanizma

olaylarından hangileri iklimatik kökenli ekstrem doğa olayları arasında yer alır?

- A) Yalnız I
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

Doğada ekstrem olaylar iklimatik, jeolojik ve hidrolojik olarak üç grupta incelenebilir.

2. Kasırga, hortum ve tayfun olarak adlandırılan şiddetli rüzgarlar ve fırtınaların özellikle tropikal kuşakta meydana geldiği görülür.

Buna göre aşağıda verilen ülkelerden hangisinde şiddetli rüzgar ve fırtınalar nedeniyle maddi kayıpların yaşanma olasılığı en azdır?

- A) ABD
- B) Çin
- C) Filipinler
- D) Güney Kore
- E) Afganistan

3. Aşağıda verilen olaylardan hangisinin gerçekleşmesinde insanların doğal sistemlere olan müdahalesinin etkisi en fazladır?

- A) Deprem
- B) Kuraklık
- C) Erozyon
- D) Tsunami
- E) Fırtına

4. Aşağıda verilen olaylardan hangisi toplu canlı ölümlerinin meydana gelmesine neden olmaz?

- A) Tsunami
- B) Erozyon
- C) Sel ve taşkın
- D) Kasırga
- E) Çığ

5. Aşağıdakilerden hangisi bir bölgede uzun süre devam eden kuraklık sonrasında meydana gelecek bir durum değildir?

- A) Orman yangınlarının çıkması
- B) Toprak kaymalarının oluşması
- C) Yer altı su rezervlerinin azalması
- D) Toplu canlı ölümlerinin olması
- E) Toprak verimliliğinin azalması

6. Yeryüzündeki buzul alanlarında buz kütlelerinin erimesi

- I. Volkanizma
- II. Küresel ısınma
- III. Tsunami
- IV. Sel ve taşkın

olaylarından hangileriyle ilişkilendirilebilir?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) III ve IV

7. Heyelanların ve volkanik patlamaların yeryüzünde meydana getirdiği ortak sonuç aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Toprak kalınlığının artması
- B) İklim değişikliklerinin meydana gelmesi
- C) Maden yataklarının oluşması
- D) Yeni göl oluşumlarının meydana gelmesi
- E) Atmosferde karbondioksit oranının artması

8. Aşağıdakilerden hangisi volkanik faaliyetlerin yeryüzündeki etkileri arasında bulunmaz?

- A) Kayaçlarda kimyasal çözülmenin şiddetlenmesi
- B) Atmosferin alt katlarında sıcaklık değerlerinin düşmesi
- C) Deniz suyu sıcaklığının artması
- D) Buzul alanlarının daralması
- E) Lav örtülü platoların oluşması

9. İsviçre'de geniş alanlar kaplayan Alp Dağları iki kuşak halinde uzanmaktadır.

Bu dağ sıralarının ve arasında yer alan ırmakların oluşturduğu oluklar;

- I. Sanayi
- II. Kış turizmi
- III. Ulaşım
- IV. Saatçilik

alanlarından hangilerinin gelişimine zemin hazırlamıştır?

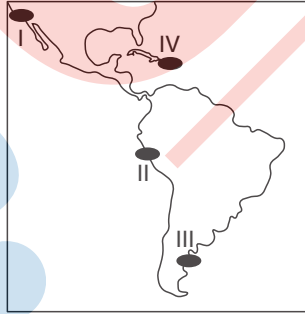
- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

10. I. Antartika kıtasındaki buzulların erimesi
II. Güneydoğu Asya ülkelerinde kıyıların sular altında kalması
III. İzlanda'da gayzerlerin aralıklarla sıcak su püskürtmesi
IV. Aral Gölü'nün yüzölçümünün küçülmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri küresel ısınmaya bağlı olarak yaşanan olaylar arasında bulunmaz?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) III ve IV

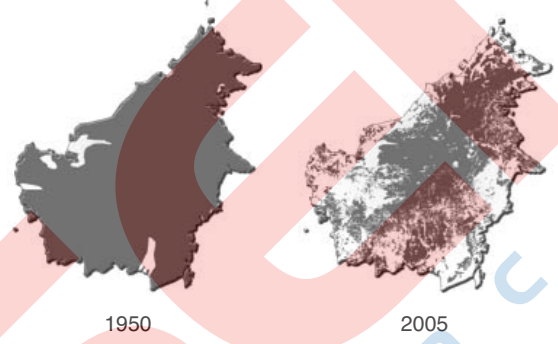
11.

Yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen bölgelerden hangilerinde şiddetli fırtına ve kasırgalar nedeniyle can ve mal kayıplarının oluşma riski fazladır?

- A) Yalnız IV
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

12. Aşağıda verilen haritalarda Endonezya'nın Borneo Adası'nda 1950 ve 2005 yıllarında bitki örtüsünün kapladığı alan koyu tonla gösterilmiştir.

Buna göre, Borneo Adası'nda bitki örtüsünün azalması

- I. Küresel ısınma sonucu bazı bitki türlerinin yok olması
- II. Adada zaman zaman volkanik püskürmelerin olması
- III. Yerleşim bölgelerinin çoğalması

durumlarından hangileriyle ilişkili olamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

13. Yeryüzünün bazı bölgelerinde tarımsal faaliyetlerdeki su problemi büyük ölçekli sulama projelerinin yapılmasını zorunlu kılmıştır.

Buna göre, aşağıda verilen ülkelerden hangisinde tarım faaliyetlerinin gerçekleştirilmesi için böyle bir projenin yapılması zorunludur?

- A) Bulgaristan
- B) Hindistan
- C) Hollanda
- D) Brezilya
- E) Libya

14. Aşağıdaki ülkelerden hangisinde çığ görülme ihtimali fazladır?

- A) Danimarka
- B) Arjantin
- C) Mısır
- D) Hollanda
- E) Irak

GENEL TEKRAR

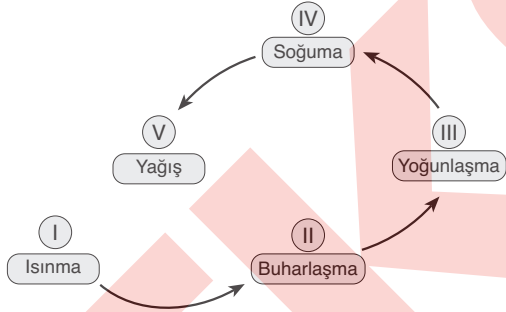
1. Bir akarsuyun barındırdığı bitki ve hayvan türü çeşitliliğini

- I. Akarsuyun hızı
- II. Akarsuyun kimyasal özelliği
- III. Akarsuyun uzunluğu
- IV. Akarsu havzasının ortalama yüksekliği

durumlarından hangileri etkilemez?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2.

Yukarıdaki kavram haritasında su döngüsünün oluşum safhaları numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre, kavramlardan hangilerinin yerleri değiştirildiğinde kavram haritası doğru olur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

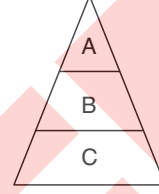
3.

- I. Besin zincirinin ilk halkasını oluştururlar.
- II. Güneş enerjisini kullanarak besin üretirler.
- III. Yaşamları için gerekli olan enerjiyi diğer canlılardan edinirler.

Yukarıda verilenlerden hangileri üreticilere ait bir özellik değildir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

4.

Yukarıdaki şekilde bir ekosistemdeki besin (enerji) piramidi gösterilmiştir.

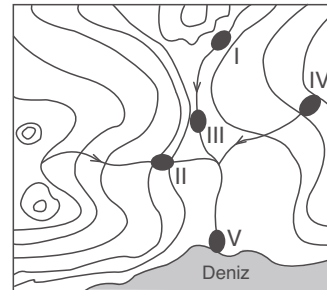
Buna göre, A, B ve C seviyelerine sırasıyla aşağıdakilerden hangileri yazılmalıdır?

- A) Üreticiler, tüketiciler, ayrıştırıcılar
B) Ayrıştırıcılar, tüketiciler, üreticiler
C) I. tüketiciler, II. tüketiciler, üreticiler
D) Üreticiler, I. tüketiciler, II. tüketiciler
E) II. tüketiciler, I. tüketiciler, üreticiler

5. Aşağıdakilerden hangisinin oluşumu su döngüsüyle ilişkilendirilemez?

- A) Kayaçların kimyasal aşınma uğraması
B) Ölmüş bitki ve hayvanların humusa dönüşmesi
C) Bitkilerin fotosentez yapması
D) Yamaç boyunca yükselen havanın yağış oluşturmaya
E) Canlı türlerinin yaşamlarını devam ettirmesi

6.

Yukarıda bir akarsu çevresinin izohips haritası verilmiştir.

Buna göre, akarsu üzerinde numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde biyolojik çeşitliliğin daha fazla olması beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Aerosoller; havada asılı halde bulunan tuz kristalleri olup bulutları meydana getirerek iklim üzerinde önemli rol oynarlar.

Buna göre, havada bulunan aerosollerin oluşum nedeni aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Su yüzeylerinden yer altına sızmaların olmasıyla
B) Dalgaların etkisiyle hava kabarcıklarının okyanuslardan atmosfere fırlatılmasıyla
C) Tuzlu topraklar üzerinden buharlaşma olmasıyla
D) Sıcak ve soğuk okyanus akıntılarının karşılaşma sahalarında sis yoğunluğunun olmasıyla
E) Yıldırım ve şimşeklerle havada elektrik deşarjının meydana gelmesiyle

8.

Kendine özgü iklimi, bitki örtüsü ve hayvan toplulukları bulunan bölgelere biyom denir.

Buna göre, haritada numaralandırılmış bölgelerin bulunduğu biyomlar aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I	II	III
A) Çöl	Kutup	Karışık orman
B) Savan	Tundra	Tropikal orman
C) Tropikal orman	Karışık orman	Çöl
D) Savan	Tundra	Çöl
E) Tropikal orman	Tundra	Karışık orman

9. Bitkilerin yeryüzünde dağılışı hayvanların dağılışı üzerinde doğrudan etkiye sahiptir.

Buna göre, aşağıda verilen bitki - hayvan eşleştirmelerinden hangisinin bir arada bulunduğu söylenemez?

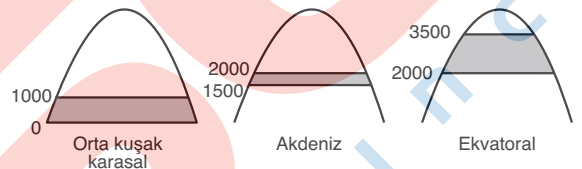
- A) Tundra – Kanguru
B) Kaktüs – Kertenkele
C) Savan – Zebra
D) Tayga – Kurt
E) Nilüfer – Kurbağa

10. I. Denizler
II. Göller
III. Akarsular
IV. Bataklıklar

Yukarıda verilenlerden hangileri tatlı su biyomu içerisinde yer almaz?

- A) Yalnız I
B) I ve II
C) II ve III
D) II ve IV
E) III ve IV

11.

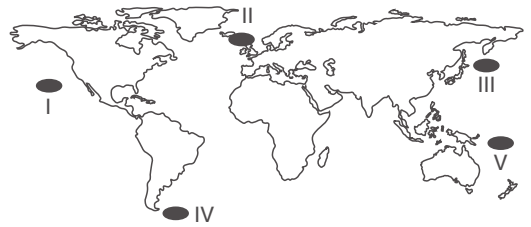

Yukarıda iğne yapraklı ormanların farklı iklim bölgelerinde bulunduğu yükselti aralığı gösterilmiştir.

Buna göre, iğne yapraklı ormanların yetişme üst sınırının ekvatorial bölgeye doğru gidildikçe yükselmesi aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Toprak özelliğinin değişmesiyle
B) Yağış rejiminin değişmesiyle
C) Ortalama sıcaklıkların artmasıyla
D) Buharlaşma şiddetinin azalmasıyla
E) Hayvan türlerinin farklı olmasıyla

12.

Dünya ekosisteminde en zengin beslenme alanlarından biri de mercanlardır. Mercanların oluşturduğu resifler yıllık sıcaklık ortalamalarının 20 °C nin üzerinde olduğu tuzlu sularda geniş yer kaplar.

Buna göre, yukarıdaki haritada taranarak gösterilen denizlerden hangisinde mercan resiflerinin yaygın olarak bulunduğu söylenebilir?

- A) I
B) II
C) III
D) IV
E) V

13. İnsanların çeşitli faaliyetler sonucu çevrelerini önemli ölçüde değiştirmesi canlıların yaşam alanlarını etkilemektedir.

Buna göre,

- I. Fabrika atıklarının çevreye bırakılması
- II. Tarım alanlarında suni gübre kullanımının artması
- III. Yerleşmelerin alüvyal ovalara kurulması
- IV. Yeni hammadde kaynaklarının bulunması

durumlarından hangileri ekosistemdeki tür kayıplarının artmasına neden olmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

14. İnsanlar yerşekillerini değişikliğe uğratarak canlı türlerinin yayılış alanlarını değiştirebilmektedir.

Buna göre, aşağıda verilenlerden hangisinin gerçekleşmesiyle bitki ve hayvan türleri arasında gelişler olduğu görülmüştür?

- A) Hollanda'da denizden kazanılan topraklar üzerinde tarım yapılması
- B) Libya'da çıkarılan yer altı suyunun ülkenin kuzey kıyılarına pompalanması
- C) Süveyş kanalının açılması ile Hint Okyanusu ile Atlas Okyanusu' arasındaki mesafenin kısalması
- D) İsviçre'de Alp Dağları'nın üzerinde ulaşımı kolaylaştıran geçitlerin yapılması
- E) Brezilya'da Parana Irmağı üzerine dünyada enerji üretimi en fazla olan barajının kurulması

15. I. Deniz seviyesinin yükselmesi
II. Havada karbondioksit oranının artması
III. Buzul kütlelerinin küçülmesi
IV. Kış sıcaklıklarının artması

Yukarıdaki doğa olaylarının meydana geliş sırası aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) I, II, III, IV B) II, IV, III, I C) II, IV, I, III
D) III, I, II, IV E) IV, III, I, II

16. I. Çöllerde yaşayan hayvanların renklerinin açık olması
II. Kaktüs gibi bitkilerde yaprakların yerini dikenlerin alması
III. Kutup ayılarının kış mevsimini buzun içine kazdıkları yuvalarda geçirmesi

Yukarıdaki öncüllerde asıl anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kutup bölgesindeki hayvanların insan yaşamına uzak sahalarda barındığı
- B) Bazı bitki türlerinde yaprakların bulunmadığı
- C) Kutuplarda yaşayan hayvanlarda besin yetersizliğinin olduğu
- D) Bitki ve hayvan türlerinin bulundukları ortamın koşullarına uyum sağladığı
- E) Sıcak çöllerde su azlığının önemli bir sorun olduğu

17. I. Kıyı bölgelerindeki tatlı su kaynaklarının kaybedilmesi
II. Akarsuların taşkın sahalalarının büyümesi
III. Sibirya, Kanada gibi bölgelerde Orta Kuşak bitkilerinin yetiştirilebilmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri küresel ısınmanın ardından deniz seviyesindeki yükselmeye meydana gelecek değişiklikler arasında gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

18. Antarktika kıtasında son dönemlerde kış aylarında sıcaklık yaklaşık 5,5 °C artmıştır.

Buna göre, sıcaklık değişiminden aşağıda verilen canlı türlerinden hangisinin öncelikle etkilendiği söylenebilir?

- A) Panda B) Penguen C) Kanguru
D) Geyik E) Dağ keçisi

19. Aşağıda verilen ülkelerden hangisinin enerji ihtiyacı sorununu hidroelektrik santral yapımı ile çözmesi beklenmez?

- A) İsviçre B) Rusya C) İsrail
D) Japonya E) Avustralya

20. I. Çin'de 1556 yılında yaşanan deprem sonucunda 830.000 kişinin yaşamını yitirmesi
II. 9 Ekim 1963'te İtalya'daki bir baraj gölünde meydana gelen heyelan sonucunda 3000 insanın hayatını kaybetmesi
III. 1965 – 1967 yılları arasında Hindistan'da kuraklık yüzünden 1,5 milyon insanın ölmesi

Yukarıda verilenlerden hangileri jeolojik kökenli ekstrem doğa olayları arasında bulunur?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

21. Okyanus tabanlarında şiddetli depremler sonucunda kırılan büyük plakalar tsunami adı verilen dev dalgaların oluşumuna neden olmaktadır.

Buna göre, aşağıda verilen ülke çiftlerinden hangilerinin kıyıları tsunami tehlikesi altında bulunur?

- A) Romanya – Norveç B) Gürcistan – Fransa
C) Yunanistan – Mısır D) Hindistan – Tayland
E) Rusya – Finlandiya

22. Bir akarsuyun debisi (akımı), onun belli bir kesitinden belli bir süre içinde geçen su miktarını ifade eder. Akarsuların akımının yüksek olması baraj ve hidroelektrik santral inşasında önemli rol oynamaktadır.

Buna göre, aşağıda verilen akarsulardan hangisi hidroelektrik santral yapımına daha elverişlidir?

- A) Fırat B) Susurluk C) Bakırçay
D) Ergene E) Meriç

23. Dünyada en yüksek akım potansiyeline sahip olan akarsu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Amazon B) Nil C) Kongo
D) Missisiphi E) Volga

24. Çoruh nehri üzerinde debi ve topoğrafik koşulların uygunluğu nedeniyle çok sayıda hidroelektrik santral bulunur.

Bu durum Çoruh nehrinin;

- I. Su toplama havzasının geniş olması
II. Kar ve buz suları ile beslenebilmesi
III. Akarsu boyunun uzun olması
IV. Akış hızının yüksek oluşu

özelliklerinden hangileriyle ilişkilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

25. İskandinav ülkelerinde hidroelektrik santral sayısının fazla olması

- I. Kutup dairesinde topraklarının olması
II. Gerçek alan ile izdüşüm alanları arasındaki farkın fazla olması
III. Fiyordlu kıyılara sahip olmaları
IV. Akımı yüksek akarsuların olması

durumlarından hangileriyle ilgilidir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

26. Baraj yeri seçiminde dikkat edilecek unsurlardan bir tanesi de baraj rezervuar sahasında geçirimsiz ve erimeyen kayaların bulunmasıdır.

Buna göre, aşağıda verilen kayalardan hangisinin hakim olarak bulunduğu bir topografya baraj yapımı için uygun olmaz?

- A) Kuvarsit B) Gnays C) Kum taşı
D) Kireç taşı E) Şist

Birlikte Çözelim

Çözüm 112 / 4

Beşeri faaliyetler sonucu oluşan çevre kirlenmeleri biyolojik çeşitlilik üzerinde etkili olur. Yine yapılan çeşitli tesislerin de biyolojik çeşitliliğe etkisi olabilir, ancak depremlerin böyle bir etkisi olmaz.

☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ E

Çözüm 115 / 9

Toroslar ve Kuzey Anadolu dağlarının denize bakan yamaçları ile iç kesimlere bakan yamaçları arasında bitki türleri bakımından fark olması iklim farklılığı ile ilgilidir.

☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ E

Çözüm 112 / 7

Haritada işaretli olan III ve IV numaralı bölgelerde benzer iklim (muson) koşulları yaşandığı için bitki ve hayvan türleri de benzerlik gösterir.

☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ E

Çözüm 116 / 6

Bitkilerdeki ve atmosferdeki suyun güneşin etkisiyle oksijen ve hidrojene ayrışması olayına fotoliz adı verilir. Fotoliz olayının azot döngüsünde yeri yoktur.

☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ E

Çözüm 114 / 2

Süveyş kanalının açılışı ile Akdeniz, Kızıldeniz ve Hint Okyanusu arasında canlı türü geçişleri olmuştur.

☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ E

Çözüm 117 / 11

Çağlayanların olduğu yerlerde suyun hızlı olması ve alüvyal malzemenin bol olduğu yerlerde suyun bulanık olması canlı yaşantısını olumsuz yönde etkiler.

☐ A ☐ B ☐ C ☐ D ☐ E

Çözüm 117 / 12

Okyanuslardaki akıntılar yeryüzünde ısı dağıtılmasına yardımcı olurlar. Dalgaların havaya fırlattığı tuz zerrecikleri bulutların oluşumuna yardım eder. Ancak dinamik yüksek basınç alanlarının oluşumu üzerinde okyanusların etkisi yoktur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 118 / 2

Bir baraj sahasında su depolama süresi akım miktarına ve zeminin su geçirip geçirmemesi durumuna bağlı olarak değişir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 119 / 8

Suyun biriktirilip depolanabileceği geniş çanakların olmadığı arazilerde biriktirmeli bir santral yapmak mümkün değildir. Bu arazilerdeki akarsulardan elektrik üretmek için biriktirmesiz santral yapılması gerekmektedir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 119 / 12

III ve IV numaralı bölgelerde sürekli akış gösteren akarsular olmadığından hidroelektrik enerji potansiyeli düşüktür. I ve II numaralı bölgeler ise ihtiyaç duydukları enerjiyi hidroelektrik santraller yoluyla karşılayabilirler.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 120 / 5

Toprak kayması ve heyelanlar kuraklık sonucu değil, aşırı yağışlar sonucu toprağın suya doymun hale gelmesiyle oluşmaktadır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 121 / 9

Dağlık bölgelerin geniş yer kaplaması kayak faaliyetlerinin gelişimine zemin hazırlar. Dağlar arasında yer alan akarsuların oluşturduğu vadiler ise doğal geçit görerek ulaşımı kolaylaştırır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 121 / 13

Kurak bölgede yer alan Libya'nın tarım faaliyetlerini yapabilmesi için mutlaka sulama projeleri hazırlaması gerekmektedir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Dört Köşe

1.

Yukarıda vadi kesitleri verilen 1. akarsuyun üzerine biriktirmesiz, 2. akarsuyun üzerine biriktirmeli baraj yapılması planlanmıştır.

Bu barajlar için;

- I. 1.akarsu üzerinde kurulacak barajda kurak dönemde enerji üretimi olmaz.
- II. 2. akarsu vadisine kurulacak baraj akarsuyun içme ve sulama amaçlı olarak yıl boyunca kullanımını sağlar.
- III. 1. akarsu üzerinde baraj yapım maliyeti daha yüksektir.

yargılarından hangileri doğru olmaz?

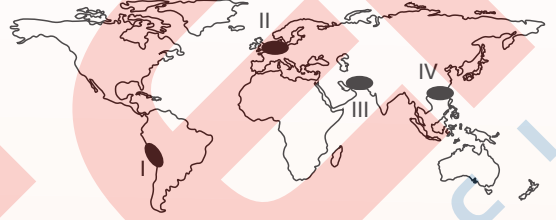
- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

2. İnsanlar önceleri doğal sistemin işleyişi içinde yaşamlarını sürdürürken zamanla yeryüzünü tanımış ve doğal sistemlere müdahale etmeye başlamışlardır.

Buna göre, aşağıda verilenlerden hangisinin gerçekleşmesi ile doğal sistemlere olan müdahale en üst düzeye ulaşmıştır?

- A) Coğrafi keşiflerin yapılması
B) Madenlerin işlenmeye başlanması
C) Sanayi devriminin gerçekleşmesi
D) İlk şehir yerleşmelerinin kurulması
E) Bilgisayarın icad edilmesi

3. Son yıllarda dünya genelinde deniz seviyesinde yılda 2,4 mm' yi bulan yükselmeler gözlenmekte ve bu durumun devam etmesi halinde bazı alanlarda kıyı yerleşmelerinin sular altında kalacağı tahmin edilmektedir.

Buna göre yukarıdaki haritada numaralandırarak gösterilen alanlardan hangilerinde bu tür bir tehdit söz konusudur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

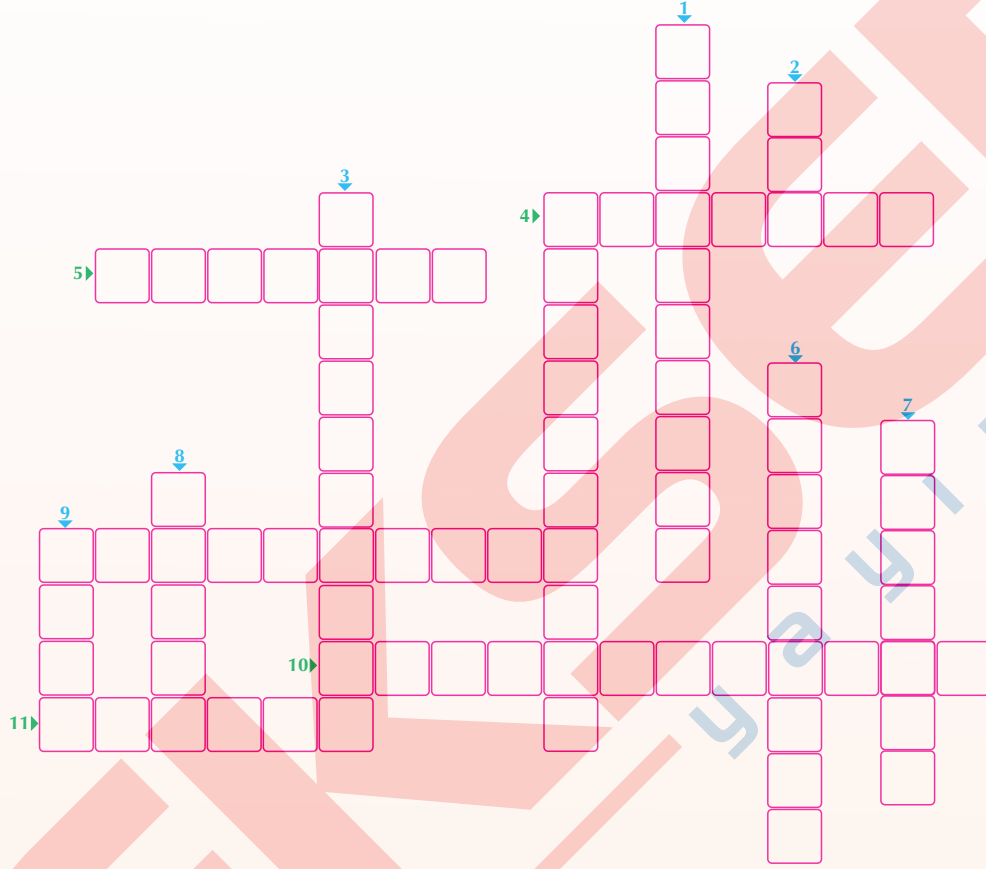
4. Denizler atmosfere oranla 50 kat fazla karbon içerdikleri halde denizler ile atmosfer arasında karbon alış veriş hızı oldukça yavaştır.

Bu durum, aşağıdakilerden hangisiyle en iyi açıklanır?

- A) Denizlerin karalara oranla geç ısınıp geç soğumasıyla
B) Fotosentez yapan canlıların karalarda yaşıyor olmasıyla
C) Deniz tabanlarındaki tortullarda organik karbonun uzun süre birikmiş halde kalmasıyla
D) Okyanuslar üzerinde hareket halinde bulunan su kütlelerinin (akıntıların) olmasıyla
E) Fosil kaynaklı yakıtların karalar üzerinde tüketiliyor olmasıyla

Kontrol Noktası

Soldan Sağa

4. Suyun ışık yardımıyla oksijen ve hidrojene ayrılması
5. Kutup biyomundaki hayvanlardan biri
9. Canlıların bulundukları ortama uyum gösterdikleri yapısal veya davranışsal özellikleri
10. Canlıların yaşaması için ihtiyaç duyulan maddelerin canlı ve cansız ortam arasındaki sürekli yer değişimi
11. Kaya yosunları ve likenlerin yayılış gösterdiği biyom

Yukarıdan Aşağıya

1. Besin zincirinin ilk halkasındaki canlıların genel ismi
2. Su depolama özelliğine sahip bitkilerin bulunduğu biyom
3. Suyun sıvı halden gaz haline geçmesi
4. İnorganik maddelerin canlılar tarafından organik besinlere dönüştürülmesi
6. Suyun litosfer, hidrosfer ve atmosfer arasındaki dolaşımı
7. Okyanuslardan atmosfere taşınan tuz kristallerinin genel adı
8. Tropikal bölgede uzun boylu otların yayılış gösterdiği biyom
9. Atmosferin % 78'ini oluşturan gaz

..... derken

İSTANBUL BOĞAZI BUZ TUTTU

1954 yılında donan Tuna Nehri'nde ticari gemilerin geçişini sağlamak için buzlar kırılmış ve bu buz tabakaları akıntı ile birlikte sürüklenerek İstanbul Boğazi'na kadar ilerlemiştir. Bu sırada İstanbul'da soğuk bir kış yaşandığından buz tabakalarının daha da büyüdüğü ve birbiriyle birleştiği görülmüştür. Fırsattan yararlanmak isteyen bazı kişilerin buz üzerinde yürüyerek boğazın bir kıyısından diğerine geçtiği söylenir.

İstanbul Boğazi'nin 1823'te II. Mahmut döneminde de donduğu bilinmektedir.

ISINIYOR MU, SOĞUYOR MU?

05

BÖLGELER ve ÜLKELER

Kavram Dizini

- gelişmişlik seviyesi
- satın alma gücü
- ortalama ömür
- hizmet sektörü
- çalışma çağı
- ağır sanayi
- refah seviyesi
- Muson Asyası
- enerji koridoru
- sıcak çatışma bölgesi
- uluslar arası örgüt
- döviz girdisi
- ulusal park

Bu testleri çözdüğümüzde;

- bazı ülkelerin yeryüzündeki konumunu,
- farklı coğrafi özelliklere sahip ülkeleri,
- ülkelerin neden farklı gelişmişlik düzeyinde olduğunu,
- gelişmiş ülkelerin coğrafi özelliklerini,
- gelişmemiş ülkelerin coğrafi özelliklerini,
- çeşitli doğal kaynaklar yönünden zengin ülkeleri,
- küresel örgütleri ve kuruluş amaçlarını,
- yeryüzündeki sıcak çatışma bölgelerini,
- küresel ticaretin yoğunlaştığı bölgeleri,
- hammadde, üretim ve pazarın küresel ticaretteki yerini,
- dünyanın önemli üretim alanlarını,
- insanları turizm faaliyetlerine yönelten faktörleri,
- turizmin çevresel ve ekolojik etkilerini

kavramış olacağız.

KISA KISA

Farklı Coğrafi Özelliklerine Göre Bazı Ülkeler

Dağlık ve Engebeli Olan Ülkeler

İsviçre, Avusturya, Hindistan, İran, Yunanistan, Norveç

Ortalama Yükseltisi Az Olan Ülkeler

Hollanda, Danimarka, Belçika, Bangladeş, İngiltere

Ada Ülkeleri

İngiltere, Endonezya, Japonya, Avustralya, Filipinler

Yarımada Ülkeleri

Kore, İtalya, Yunanistan, Hindistan, Portekiz, İspanya

Ekvatorial İklimin Ekisindeki Ülkeler

Endonezya, Malezya, Brezilya, Nijerya, Kongo

Muson İkliminin Etkisindeki Ülkeler

Hindistan, Bangladeş, Çin, Tayland, Myanmar

Savan İklimindeki Ülkeler

Sudan, Somali, Çad, Nijer, Zambia

Akdeniz İklimindeki Ülkeler

Güney Afrika, İspanya, İtalya, Yunanistan, Türkiye

Tundra Bölgesindeki Ülkeler

Rusya Federasyonu, Norveç, Kanada, Finlandiya

Tropikal Çöl İklimindeki Ülkeler

Libya, Cezayir, Avustralya, Şili, Nabilbya

Ilıman Okyanus İklimindeki Ülkeler

İngiltere, ABD, Hollanda, Fransa, Danimarka

Deprem ve Volkanik Olayların Görülmediği Ülkeler

İngiltere, Norveç, İsveç, Avustralya, Finlandiya

Aktif Volkan ve Şiddetli Deprem Görülen Ülkeler

Japonya, İtalya, Filipinler, Endonezya, Malezya, İzlanda

Buzul Göllerinin Yaygın Olduğu Ülkeler

Kanada, Finlandiya, Norveç, Rusya, İsveç

Fiyort ve Skayer Tipi Kıyıların Görüldüğü Ülkeler

İsveç, Norveç, Kanada, Rusya

Haliçli Kıyılara Sahip Ülkeler

Fransa, İngiltere, Almanya, Hollanda

Seyrek Nüfuslu Ülkeler

Kanada, Avustralya, Kazakistan, İsveç, Suudi Arabistan

Yoğun Nüfuslu Ülkeler

Japonya, Bangladeş, Hindistan, Hollanda, Almanya

Nüfus Artış Hızı Düşük Ülkeler

İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda, İsveç, Avusturya

Nüfus Artış Hızı Yüksek Ülkeler

Afganistan, Pakistan, Bangladeş, İran, Libya, Cezayir

Kırsal Kesiminde Ahşap Konut Kullanımı Yaygın Olan Ülkeler

Endonezya, Japonya, Malezya

Kırsal Kesiminde Kerpiç Konut Kullanılan Ülkeler

Mısır, Afganistan, İran, Türkmenistan, Türkiye

Modern Tarım Yöntemlerinin Uygulandığı Ülkeler

Japonya, İsrail, Hollanda, Danimarka

Büyükbaş Hayvancılığın Geliştiği Ülkeler

ABD, Çin, Brezilya, İngiltere, İsveç

Küçükbaş Hayvancılığın Yaygın Olduğu Ülkeler

Çin, Hindistan, Sudan, İran, Avustralya, Pakistan, Yeni Zelanda, Brezilya, Özbekistan, Arjantin

Balıkçılığın Geliştiği Ülkeler

Çin, ABD, Norveç, Kanada, Peru, Hindistan

Demir Rezervi Fazla Olan Ülkeler

Çin, Brezilya, Avustralya, Rusya, Hindistan, Ukrayna, ABD

Bor Rezervi Fazla Olan Ülkeler

Türkiye, ABD, Rusya, Arjantin, Şili

Krom Rezervi Fazla Olan Ülkeler

Güney Afrika Cumhuriyeti, Türkiye, ABD, Arnavutluk

Bakır Rezervi Fazla Olan Ülkeler

Çin, Şili, Arjantin, ABD, Zaire, Avustralya, Peru

Fosfat Çıkarılan Ülkeler

Fas, Tunus, Cezayir, Ürdün

Yeraltı Kaynakları Bakımından Fakir Ülkeler

Japonya, İtalya, Moğalistan, Yunanistan

Taşkömürü Rezervi Fazla Olan Ülkeler

Çin, ABD, Rusya, Güney Afrika Cumhuriyeti, Ukrayna, Hindistan

Petrol Ürünleri Ülkeleri

Rusya, ABD, Suudi Arabistan, Kuveyt, İran, Irak, Venezuela, Libya, Endonezya, Meksika

Doğal Gaz Ülkeleri

Rusya, İran, Türkmenistan, Kazakistan

Nükleer Enerji Üreten Ülkeler

Fransa, ABD, Kanada, Güney Kore, Ukrayna, Japonya, Almanya, İngiltere

Rüzgar Enerjisinden Yararlanan Ülkeler

Hollanda, Danimarka, ABD

Hydroelektrik Potansiyeli Fazla Ülkeler

Norveç, Türkiye, Brezilya, İsviçre, Kanada, ABD

Jeotermal Enerjiyi Kullanan Ülkeler

ABD, İzlanda, Yeni Zelanda

Gel-Git Enerjisini Kullanan Ülkeler

Fransa, Rusya, Çin, Kanada

Dış Ticaret Hacmi Yüksek Olan Ülkeler

ABD, Japonya, Almanya, Fransa, Çin, İtalya, Güney Kore

Otomotiv Üreticileri

ABD, Japonya, Almanya, Fransa, Çin, İtalya, Güney Kore

Kağıt Üreticileri

İsveç, Norveç, Endonezya, Malezya, Almanya, Brezilya, Kanada

Tekstil Üreticileri

Çin, ABD, Hindistan, Türkiye, Fransa, İtalya

Deniz Taşımacılığının Geliştiği Ülkeler

Japonya, Yunanistan, İngiltere, Panama

Bankacılığın Geliştiği Ülkeler

İngiltere, İsviçre, Norveç, Kanada

Kış Turizminin Geliştiği Ülkeler

Avusturya, İsviçre, Norveç, Kanada

Deniz Turizminin Geliştiği Ülkeler

Fransa, İtalya, ABD, İspanya, Türkiye

Orman Turizminin Geliştiği Ülkeler

Rusya, Brezilya, Kanada, ABD, Çin, Endonezya

Küresel Örgütler

BM (Birleşmiş Milletler) : Barış ve güvenliği sağlamak, her türlü anlaşmazlığa uluslararası hukuk çerçevesinde çözüm aramak amacıyla kurulmuştur. 176 üyesi vardır.

NATO (Kuzey Atlantik Paktı) : Üye ülkelerin toprak bütünlüğü, siyasi bağımsızlık ve güvenliği korumak amacı güden askeri bir örgüttür.

OPEC : Petrol ihraç eden ülkelerin kurduğu, petrol fiyatlarını ve üretim miktarlarını kontrol etmesi amaçlayan ekonomik bir örgüttür.

İMF : İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra; ortaya çıkan ekonomik sorunlara çözüm üretmek, devletlere kredi desteği sağlamak amacıyla kurulmuş para fonudur.

Dünya Bankası : İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra "Uluslar Arası Yeniden Yapılanma ve Kalkınma Bankası" adıyla kurulmuştur.

OECD : İşsizliği ortadan kaldırmayı ve ülkeler arası ticareti geliştirmeyi hedefler.

Greenpeace : Çevreye olan duyarlılığı artırmayı hedeflemiştir.

AB : Avrupa Birliği

NAFTA : Kuzey Amerika ülkeleri serbest ticaret anlaşması

KEİ : Karadeniz Ekonomik İşbirliği

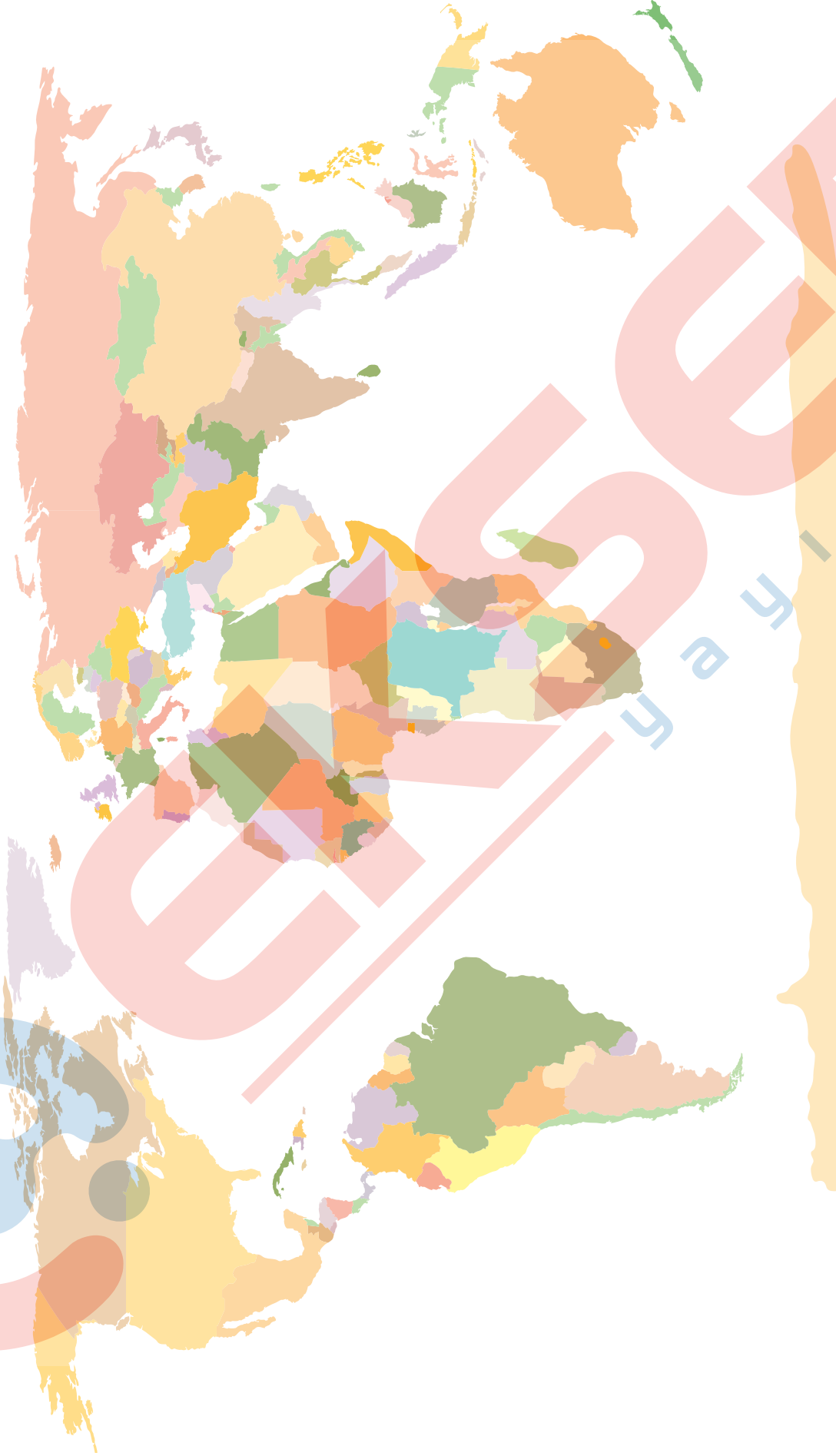
İKÖ : İslam Konferansı Teşkilatı

Uluslar Arası Sıcak Çatışma Nedenleri:

- Su kaynaklarının kontrolü
- Toprak paylaşımı
- Yeraltı kaynaklarının paylaşımı
- Enerji kaynaklarının paylaşımı
- Ekonomik sorunlar
- Sınır sorunları
- Geçmişe dayanan sorunlar
- Bağımsızlık istekleri
- Ulaşım yollarının kontrolü

KARALAMA SAYFASI

Soruları çözerken karşılaştığınız ülke isimlerini bu harita üzerine yazmaya ne dersiniz?

Tabiki önce ülkelerin nerede olduğunu bulmanız gerekiyor. Kolay gelsin...

05.1 COĞRAFİ ÖZELLİKLERİNE GÖRE ÜLKELER

1. Makiler, her mevsim yeşil kalabilen kısa boylu ağaçlardan oluşan bir bitki topluluğudur. Bu bitki topluluğu Akdeniz ikliminin karakteristik bitki türlerini oluşturur.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde maki türlerine rastlandığı söylenemez?

- A) Fas B) İsviçre C) İtalya
D) Türkiye E) Şili

2. Akdeniz'deki bir limandan demir alan bir yük gemisi Çanakkale ve İstanbul boğazlarını geçerek Ukrayna'nın Odessa limanına gitmiştir.

Buna göre, geminin demir aldığı liman aşağıdaki ülkelerden hangisine ait olamaz?

- A) Mısır B) Fransa C) Fas
D) Suriye E) İran

Akdeniz'e kıyısı olan ülkeleri tanıyalım.

3. Buzul gölleri, buzul aşınımı sonucu oluşan çukur alanlara suların birikmesi ile meydana gelir. Buzulların şekillendirici etkisinin fazla olduğu ülkelerde çok sayıda buzul gölüne rastlanır.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde buzul göllerinin sayısı daha azdır?

- A) İsveç B) Norveç C) Türkiye
D) Kanada E) Finlandiya

4. Rüzgarların bir yeri şekillendirebilmesi için;

- bitki örtüsünün cılız
- yağış miktarının düşük
- yerçekilerinin sade

olması gerekmektedir.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde, rüzgarların şekillendirici etkisi daha fazladır?

- A) İngiltere B) Avustralya C) Almanya
D) Brezilya E) Malezya

5. Yeryüzünde faylanmaya uğramamış yaşlı araziler deprem riskinin en az olduğu alanları oluşturur.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisi, yukarıda özelliği verilen alanlar üzerinde yer almaz?

- A) Kanada B) Rusya C) İtalya
D) Avustralya E) Norveç

6. "Pasifik Ateş Çemberi" Pasifik Okyanusu'na kıyısı olan kara parçalarını ifade etmektedir. Bu çemberde yer alan ülkelerde volkanik faaliyetler aktif durumdadır.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi "Pasifik Ateş Çemberi" üzerinde yer almaz?

- A) Japonya B) ABD C) Hindistan
D) Şili E) Yeni Zelanda

Hindistan, Hint Okyanusu kıyısındadır.

7. Okyanuslara ya da açık denizlere kıyısı olan ülkelerin, bu kıyılarına dökülen akarsu ağızlarında haliç oluşumu görülmektedir. Bu durum bahsedilen kıyılarda gel – git genliğinin fazla olması ile ilgilidir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin kıyılarında haliç oluşumuna rastlanmaz?

- A) Almanya B) Brezilya C) Hollanda
D) Yunanistan E) Çin

8. Fiyord kıyı tipi, buzul aşınımının deniz seviyesinde etkili olabildiği kıyılarda görülmektedir.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinde fiyord kıyı tipine rastlanır?

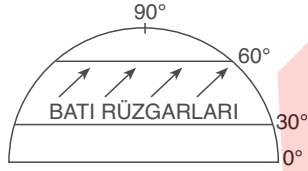
- A) Türkiye B) Norveç C) Çin
D) ABD E) Peru

9. Atmosferde nem oranı çok düşük olan alanlarda, gece – gündüz arasındaki sıcaklık farkı fazladır. Bu durum kış aylarındaki fiziksel parçalanmanın şiddetini artırmaktadır.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde fiziksel parçalanmanın daha az olması beklenir?

- A) Suudi Arabistan B) Cezayir
C) Avustralya D) Mısır
E) Japonya

10.

Kuzey Yarımküre'de 30° enlemlerinden 60° enlemlerine esen batı rüzgarları, bazı ülkelerin batı kıyılarına bol miktarda yağış götürürler.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin bu rüzgarların etkisinde kalarak bol yağış aldığı söylenebilir?

- A) İngiltere B) İtalya C) Rusya
D) Romanya E) Yunanistan

11. Bitkiler, sıcaklık isteklerine göre Ekvator'dan kutup bölgelerine doğru kuşaklar oluştururlar. Sıcaklık ortalamasının yüksek olduğu yerlerde geniş yapraklı, düşük olduğu yerlerde ise iğne yapraklı ağaç türlerine daha fazla rastlanır.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde bahsedilen özelliğe bağlı olarak iğne yapraklı ağaç türleri daha geniş alanlar kaplar?

- A) Rusya B) Malezya
C) Avustralya D) İtalya
E) Bulgaristan

12. Yıllık yağış miktarının çok az olduğu ülkelere, çöllere rastlanabilmektedir.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde çöl oluşumuna rastlanmaz?

- A) Libya B) Irak C) Suriye
D) Bangladeş E) Cezayir

13. Yıl içinde fazla yağış alan ülkelere, topraktaki kimyasal ayrışma da fazla olmakta ve toprağın oluşum süreci kısalmaktadır.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde toprağın oluşum süreci daha uzundur?

- A) Endonezya B) İngiltere C) Fransa
D) Japonya E) Mısır

14. İsveç, Norveç ve Finlandiya ile ilgili olarak;

- I. Savan alanları geniş yer kaplar.
- II. Bir yarımada üzerinde bulunurlar.
- III. Buzullar deniz seviyesine kadar etkili olmuştur.
- IV. Yerçekilleri oldukça sadedir.

yargılarından hangileri yanlıştır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I ve IV

15. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin Karadeniz'e kıyısı bulunmamaktadır?

- A) Romanya B) Ukrayna C) Rusya
D) Azerbaycan E) Gürcistan

05.2 COĞRAFİ ÖZELLİKLERİNE GÖRE ÜLKELER

1. Tundra bitki örtüsü, yılın 9 – 10 ayı boyunca sıcaklık ortalamasının 0 °C'nin üzerine çıkamadığı kutup kuşağı çevresinde görülmektedir.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde tundralara rastlanma olasılığı yoktur?

- A) Kanada B) Norveç C) Rusya
D) Almanya E) ABD

2. – Deprem riski azdır.
– Volkanik olaylar görülmez.
– Kaplıcalar yaygın değildir.

Yukarıdaki özelliklerin tümüne sahip olan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Türkiye B) Kanada C) Japonya
D) Yunanistan E) ABD

3. Yıllık yağış miktarı fazla ve yağış rejimi düzenli olan ülkelerin toprakları fazlaca yıkandığı için toprakta tuz ve mineral oranı düşük olmaktadır.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinin topraklarındaki tuz ve mineral oranının daha düşük olması beklenir?

- A) Libya B) Avustralya C) Mısır
D) Afganistan E) İngiltere

4. – Brezilya
– İngiltere
– Hollanda
– Endonezya

Yukarıdaki ülkelerin tamamı için ortak olan özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yıllık sıcaklık ortalamalarının 20 °C'nin üzerinde olması
B) Kış mevsiminin uzun ve çok sert geçmesi
C) Dört mevsimin belirgin şekilde yaşanması
D) Yağış rejimlerinin düzenli olması
E) Batı rüzgarlarının etkisinde olmaları

5. Haritalar çizilirken, meydana gelebilecek bozulmaları engellemek amacıyla projeksiyonlar geliştirilmiştir. Örneğin, Ekvator ve çevresi için silindirik projeksiyon kullanılarak hatalar en aza indirilmeye çalışılmaktadır.

Buna göre, silindirik projeksiyon kullanılarak hazırlanmış bir dünya haritasında aşağıdaki ülkeleden hangisinin daha az bozulmaya uğrayacağı söylenebilir?

- A) Norveç B) Almanya C) Peru
D) Çin E) Fransa

6. Renklendirme yöntemi ile çizilmiş bir fiziki haritada ortalama yükseltisi deniz seviyesine yakın olan alanlar yeşil tonlarıyla gösterilmektedir.

Buna göre, renklendirme yönteminin kullanıldığı bir haritada, aşağıdaki ülkelerin hangisinde yeşil ve tonlarının daha fazla olması beklenir?

- A) Afganistan B) İsviçre C) Irak
D) Avusturya E) İran

7. Aşağıdaki ülke çiftlerinden hangisi hem bir yarımada hem de önemli boğazların bulunduğu bir coğrafi ortamdadır?

- A) Türkiye – İspanya
B) Hindistan – Portekiz
C) Japonya – İtalya
D) Mısır – İsviçre
E) İsveç – Danimarka

8. Yerşekilleri bakımından engebeli olan ülkelerin gerçek yüzölçümleri ile izdüşüm yüzölçümleri arasındaki fark fazladır.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde bu fark daha fazladır?

- A) Hollanda B) İsveç C) Mısır
D) Bangladeş E) Danimarka

9. – Mısır
– Türkiye
– Rusya

Yukarıda verilen ülkelerin tamamı için ortak olabilecek özellik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yüzölçümleri bakımından oldukça geniş olmaları
B) Zengin elmas yataklarının bulunması
C) Her iki yarımkürede de topraklarının olması
D) Farklı kıtalarda toprak sahibi olmaları
E) İklim çeşitliliğinin fazla olması

10. Aşağıdaki ülkelerin hangisinden yola çıkan bir yük gemisinin, deniz yolunu kullanarak Akdeniz'e ulaşması için İstanbul ve Çanakkale boğazlarından geçmesi **gerekmez**?

- A) Ukrayna B) Romanya C) Hollanda
D) Gürcistan E) Rusya

11. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin kutup kuşağında toprakları **bulunmaz**?

- A) Şili B) Arjantin
C) Yeni Zelanda D) Kanada
E) Rusya

12. Enlem farkı fazla olan ülkelerin bitki çeşitliliği de genel olarak fazladır.

Buna göre;

- I. Şili
II. Hollanda
III. Çin
IV. İtalya

Ülkelerinden hangileri enlem farkına bağlı olarak bitki örtüsü yönünden daha çeşitlidir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I ve IV

13. Bir ülkenin aynı anda birden fazla ortak saat kullanması için doğu – batı yönünde geniş topraklara sahip olması gerekmektedir.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinin birden fazla ortak saat kullanması beklenmez?

- A) Rusya B) Avustralya C) Şili
D) Çin E) Kanada

14. Ekvator'da ve Ekvator'a yakın alçak enlemlerde nem ve sıcaklık fazla olduğundan buralar 1000 metreye kadar yerleşmeye uygun değildir. Yerleşmeler genellikle 1000 – 4000 metreler arasında bulunur.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinde yerleşim için 1000 – 4000 metreler arasının daha uygun olduğu söylenebilir?

- A) Brezilya B) İngiltere
C) Rusya D) Japonya
E) İtalya

15. Ekvator'a yakın olan ülkelerin gece – gündüz süreleri yıl içinde çok az değişim gösterir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi yapılan açıklamaya örnek oluşturmaz?

- A) Endonezya B) Ekvador C) Japonya
D) Kolombiya E) Nijerya

16. Şili kıyıları boyunca deprem riski yüksektir.

Bu durum Şili'nin

- I. levha sınırında bulunması
II. ortalama yükseltisinin fazla olması
III. kuzey güney yönlü uzanış göstermesi

özelliklerinden hangileriyle ilgilidir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

05.3 COĞRAFİ ÖZELLİKLERİNE GÖRE ÜLKELER

1. Yeryüzünde iklim özelliklerine göre bir bölgelendirme yapıldığı varsayılsa aşağıdaki ülkelerden hangisi diğerlerinden farklı bir bölgede yer alır?

A) Hollanda B) Danimarka C) İtalya
D) İngiltere E) Belçika

2. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin sahip olduğu su yolu jeopolitik önemini artırmıştır?

A) Libya B) Mısır C) Kuveyt
D) Lübnan E) Suriye

3. Aşağıdaki ülkelerden hangilerinin hem Asya hem de Avrupa kıtalarında toprakları vardır?

A) Türkiye – Rusya
B) Yunanistan – Ukrayna
C) Rusya – Avusturya
D) Finlandiya – Kazakistan
E) Yunanistan – Kazakistan

4. Her mevsim yağış isteyen ve sıcaklık isteği yüksek olan bir bitki türünün, aşağıdaki ülkelerin hangisinde doğal olarak yetiştiği söylenebilir?

A) Avusturya B) Rusya C) Norveç
D) Belçika E) Brezilya

5. Yerçekillerinin sade, engebeliliğin az olduğu yerlerde yol yapım maliyetleri düşüktür.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde yol yapım maliyetlerinin daha fazla olduğu söylenebilir?

A) Mısır B) İsviçre C) Hollanda
D) Almanya E) Danimarka

6. Aşağıdaki ülkelerin hangisi üzerinden daha az sayıda meridyen geçer?

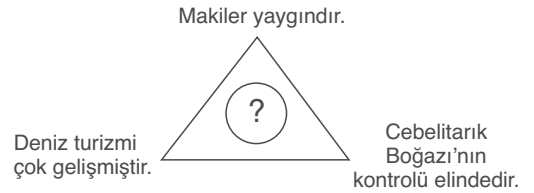
A) Belçika B) Kanada C) Polonya
D) Almanya E) Rusya

7. Alp – Himalaya kıvrım sistemi, Avrupa'nın güneyinden Güneydoğu Asya'ya kadar devam eden büyük bir kıvrım sistemidir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin bu kıvrım sisteminin herhangi bir noktasında bulunduğu söylenemez?

A) Nepal B) İtalya C) Türkiye
D) İsviçre E) Portekiz

8. Aşağıda bir Avrupa ülkesine ait bazı özellikler verilmiştir.

Buna göre, soru işareti ile gösterilen yere aşağıdaki ülkelerden hangisi yazılmalıdır?

A) İspanya B) Almanya C) Portekiz
D) Yunanistan E) İngiltere

9. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin kıyılarında deniz turizmi süresinin daha kısa olduğu söylenebilir?

A) Endonezya B) Brezilya C) Mısır
D) Türkiye E) Almanya

10. Cebelitarık Boğazı'ndan geçerek Kızıldeniz'e ulaşan bir gemi geçeceği güzergahta bazı limanlara uğramıştır.

Buna göre, aşağıda verilen liman – ülke eşleştirmelerine bakıldığında, geminin hangi limana uğradığı söylenemez?

Liman	Ülke
A) Marsilya	Fransa
B) Port Said	Mısır
C) İzmir	Türkiye
D) Amsterdam	Hollanda
E) Napoli	İtalya

11. Gulf Stream sıcak okyanus akıntısının aşağıdaki ülkelerden hangisinde etkili olduğu söylenemez?

- A) Hollanda B) Norveç C) İngiltere
D) İskoçya E) Tunus

12. Aşağıdakilerin hangisi, Çin'de iklim çeşitliliğinin fazla olmasının nedenlerinden biri değildir?

- A) Bitki örtüsü çeşitliliğinin olması
B) Enlem farkının fazla olması
C) Muson rüzgarlarının etkisinde kalması
D) Yerçekillerinin çeşitlilik göstermesi
E) Hem denizel hem de karasal etkiye açık alanlarda topraklarının olması

13. Aşağıdakilerden hangisi İngiltere için doğru bir bilgi değildir?

- A) Akarsu boylarının oldukça uzun olması
B) Ilıman okyanus iklimi sahasında bulunması
C) Akarsular üzerinde taşımacılığın yapılması
D) Ada ülkesi olması
E) Fiziksel ayrışmanın az olması

14. Japonya'da sağlık turizminin gelişmesini sağlayan çok sayıda kaplıca bulunur.

Bu durum ülkenin;

- I. yer şekillerinin engebeli olması
II. çok sayıda adadan oluşması
III. fay hatlarının fazla ve aktif olması
IV. muson yağışlarının etkili olması

özelliklerinden hangileri ile ilgilidir?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve IV E) III ve IV

15. Japonya'nın coğrafi özellikleri ile ilgili olarak verilen aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Yerçekilleri oldukça engebelidir.
B) Muson ikliminin etki sahasında kalır.
C) Orman alanları büyük oranda tahrip olmuştur.
D) Balıkçılık önemli bir ekonomik faaliyettir.
E) Sıcak ve soğuk okyanus akıntılarının karşılaştığı bir yerdedir.

16. Bir bölgede orman yangınlarının oluşmasında iklim özelliklerinin etkisi büyüktür. Yaz mevsimi uzun ve güneşli geçen yerlerde orman yangını ihtimali daha yüksektir.

Buna göre, aşağıda verilen yerlerin hangisinde orman yangınlarının görülme ihtimali en fazladır?

- A) İtalya Yarımadası
B) Japon adaları
C) İskandinav Yarımadası
D) Hint Yarımadası
E) Endonezya takım adaları

05.4 GELİŞMİŞLİK SEVİYESİNE GÖRE ÜLKELER

1.

Yukarıdaki haritada numaralanmış alanların ortak özelliği olarak aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Zengin petrol yataklarının bulunması
- B) Yerçekillerinin oldukça sade olması
- C) Her mevsimin yağışlı olması
- D) Dünya'nın gelişmiş bölgeleri olması
- E) Genç nüfus oranlarının fazla olması

2.

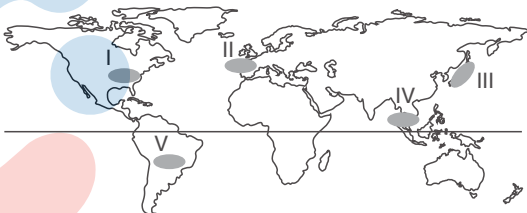
Ülkeler arası yapılan mal ve ürün alış –verişine dış ticaret denir. Bazı ülkeler dışarıya sattıkları ürünlerle aldıkları ürünler arasındaki ödeme dengesini kuramamakta, bu durum dış ticaret açığı denen sıkıntılı bir süreci başlatmaktadır.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinde böyle bir süreç yaşandığı söylenebilir?

- A) Pakistan
- B) Hollanda
- C) Almanya
- D) Danimarka
- E) Norveç

3.

Gelişmiş ülkeler birer hizmet üretim alanı olarak düşünülebilir.

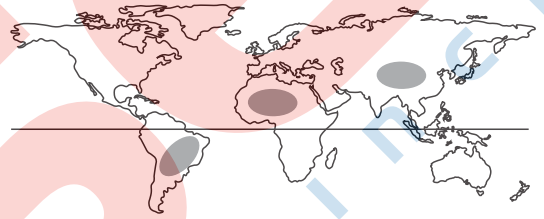
Yukarıdaki haritada taralı olarak verilen alanlardan hangisi hizmet üretim alanlarına örnek gösterilemez?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

4. Türkiye'nin komşuları içinde aşağıdakilerden hangisi daha gelişmiş bir ülkedir?

- A) Gürcistan
- B) Yunanistan
- C) Suriye
- D) Irak
- E) Ermenistan

5. Aşağıdaki haritada dünyanın ekonomik yönden az gelişmiş bazı alanları taranarak gösterilmiştir.

Bu bölgelerin az gelişmişliğinde;

- I. yeterli ulaşım sistemlerinin olmaması
- II. sermaye birikiminin az olması
- III. deniz etkisine kapalı olmaları
- IV. çalışma çağındaki nüfusun yetersiz olması

özelliklerinden hangileri etkili değildir?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I ve IV
- E) III ve IV

Bölgelerin gelişmişliğini belirlemede dikkate alınan kriterleri hatırlayalım.

6. Az gelişmiş ülkelerde çalışan nüfusun büyük bir kısmı tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile uğraşmaktadır.

Aşağıdaki ülkelerin hangisi yukarıdaki duruma uygun bir örnek oluşturur?

- A) Suriye
- B) Avustralya
- C) Rusya
- D) İsrail
- E) Yunanistan

7. Bir ülkenin gelişmiş sayılabilmesi için hizmet sektöründe çalışanların oranı fazla olmalıdır.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde hizmet sektöründe çalışanların oranı daha fazladır?

- A) Japonya
- B) Portekiz
- C) Meksika
- D) Bulgaristan
- E) Şili

8. Aşağıdakilerden hangisi gelişmiş bir ülke ile az gelişmiş bir ülke arasında belirleyici kriterlerden biri değildir?

- A) İhraç edilen ürünlerin türü
- B) Sahip olunan yüzölçüm
- C) Nüfus artış oranı
- D) Okuma yazma oranları
- E) Ekonomik faaliyet kollarına göre çalışan nüfusun dağılımı

9. – Okuma yazma oranı düşüktür.
– Nüfus artış hızı yüksektir.
– Ortalama ömür kısa ve yaşam standardı düşüktür.

Yukarıda verilen kriterlere aşağıdaki ülkelerden hangisi uygun değildir?

- A) Nijerya
- B) Sudan
- C) Irak
- D) İzlanda
- E) Pakistan

10. – Ağır sanayi gelişmiştir.
– Çalışan her 7 kişiden 1'i otomotiv sektöründedir.
– Avrupa'nın nüfus bakımından en kalabalık ülkesidir.
– Dünyanın en büyük 3. ekonomik gücüne sahiptir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen ülke aşağıdakilerden hangisidir?

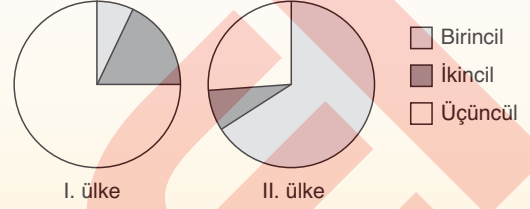
- A) İngiltere
- B) İtalya
- C) Hollanda
- D) Almanya
- E) İsviçre

11. – İklim şartları nedeniyle nüfusun çoğu ülkenin güneyinde toplanmıştır.
– Nüfus artış hızı düşüktür.
– Kağıt sanayii gelişmiştir.
– Balıkçılıkta dünyanın önde gelen ülkelerinden biridir.

Yukarıda bazı özellikleri verilen ülke aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fransa
- B) Portekiz
- C) Almanya
- D) Avusturya
- E) Norveç

12. Aşağıda bazı ülkelerde, çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına göre dağılımları gösterilmiştir.

Buna göre, I. ve II. ülkeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

I. ülke	II. ülke
A) İran	ABD
B) Japonya	Kanada
C) Rusya	İngiltere
D) ABD	Hindistan
E) Libya	Hindistan

13. Bir ülkede dış ticaret hacminin büyük olması ve dış ticaret açığının olmaması gelişmişliğin göstergelerinden biridir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin yapılan açıklamaya en uygun örnek olduğu söylenebilir?

- A) Türkiye
- B) Arjantin
- C) Meksika
- D) Brezilya
- E) Almanya

14. Az gelişmiş ülkelerin ihracatında tarımsal ve madensel ürünler bulunur.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinin ihracatında tarımsal ve madensel ürünler daha az bir orana sahiptir?

- A) Finlandiya
- B) Hindistan
- C) Afganistan
- D) Makedonya
- E) Arjantin

Gelişmemiş ülkelerde hammadde ihracatı, gelişmiş ülkelerde ise hammadde ithalatı daha fazladır.

05.5 GELİŞMİŞLİK SEVİYESİNE GÖRE ÜLKELER

1. Aşağıdakilerden hangisi dünyanın gelişmiş bölgeleri arasında gösterilemez?

A) Kuzeybatı Avrupa B) Kuzey Amerika
C) Kuzey Afrika D) Güney Avrupa
E) Asya'nın doğu kıyıları

2. X ülkesi zengin yeraltı kaynaklarına sahiptir. Özellikle petrol ve krom yataklarının rezervi ve kalitesi yüksektir. Ancak bu kaynakları kendi imkanları ile işleyememekte ve uluslararası şirketlere yap – işlet – devret modeliyle bırakmaktadır. Ayrıca çıkarılan bu kaynakları dışarıya hammadde olarak satmaktadır.

Yukarıda verilen bilgilerden yola çıkarak X ülkesi için;

- I. az gelişmiş olduğu
II. ihracat gelirlerinin yüksek olduğu
III. sermaye sıkıntısının olduğu
IV. kalkınma hızının yüksek olduğu

yargılarından hangilerine ulaşamaz?

A) Yalnız III B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Ekonomik istikrarın olmadığı, istihdamın yetersiz ve milli gelirin düşük olduğu ülkelerde nitelikli iş gücü başka ülkelere yönelmektedir. Bu durum, zaten az olan kalifiye elemanların beyin göçü nedeniyle iyice azalmasına sebep olmaktadır.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde bahsedilen durum nedeniyle dışarıya göç olamaz?

A) Türkiye B) Afganistan C) Irak
D) Hindistan E) İtalya

4. Bazı ülkeler sahip oldukları geniş istihdam sahaları ve yüksek milli gelirleri nedeniyle diğer ülkelerden yoğun göç başvurusu ile karşılaşmaktadır.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde böyle bir durum söz konusu olamaz?

A) Norveç B) Avustralya C) Kanada
D) Almanya E) Sırbistan

5. İngiltere ve Gana'da çalışan nüfusun ekonomik faaliyet kollarına dağılımları farklıdır. İngiltere'de çalışan nüfusun yarıdan fazlası üçüncül faaliyet grubundayken Gana'da bu oranın çok daha düşük olduğu görülür.

İngiltere ve Gana arasındaki bu farkın temel nedeni ülkelerin aşağıdaki özelliklerden hangisi bakımından farklı olmasıyla açıklanır?

A) Nüfus miktarları
B) Sahip olunan doğal kaynaklar
C) Ortalama yaşam süreleri
D) Nüfus yoğunlukları
E) Gelişmişlik seviyeleri

6. Demir yolu taşımacılığı, özellikle gelişmiş ülkelerde yaygındır. Yük taşımacılığının büyük bir kısmı ve yolcu taşımacılığında, gelişmiş ülkeler yaygın şekilde bu ulaşım türünden faydalanırlar.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinin demir yolu taşımacılığını daha fazla kullandığı söylenebilir?

A) Şili B) Avustralya C) Belçika
D) İtalya E) ABD

7. K ülkesi; otomobil, dayanıklı tüketim malları ve raylı sistem araçları ihraç etmektedir.

L ülkesi; çeşitli tarım ürünleri ile kereste ve petrol ihraç etmektedir.

Buna göre, K ve L ülkelerinin aşağıdakilerden hangileri olduğu söylenebilir?

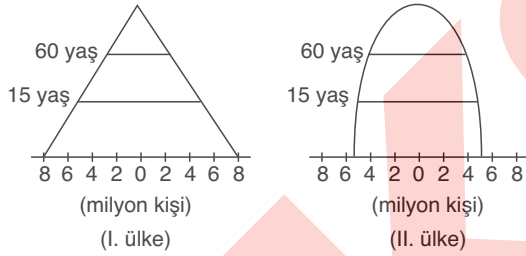
K ülkesi	L ülkesi
A) Avusturya	Libya
B) Fransa	Nijerya
C) Almanya	İngiltere
D) Nijerya	Rusya
E) Rusya	Almanya

8. Nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı ülkelerin gelişmişliği hakkında ipucu verir. Bir ülkede 0 – 15 yaş grubundaki nüfus fazla, 60 yaş üstü nüfus az ise bu ülke az gelişmiş ülkeler grubuna girmektedir.

Aşağıdaki ülkelerin gelişmişlik özellikleri düşünüldüğünde, hangisinde 0 – 15 yaş grubu nüfus oranının daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Almanya B) Japonya C) Brezilya
D) İtalya E) Kanada

9. Bir ülkenin nüfus yaş piramidi ülkenin gelişmişliği hakkında bilgi verir.

Buna göre, yukarıda nüfusun yaş gruplarına göre dağılışı verilen ülkeler aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

I. Ülke	II. Ülke
A) Afganistan	İngiltere
B) Hollanda	Hindistan
C) ABD	Çin
D) Pakistan	Afganistan
E) İngiltere	Hollanda

Az gelişmiş ülkelerin nüfus piramidinde tabana doğru genişleme düzenli olarak artar.

10. Nüfusun fazla olduğu ve kişi başına düşen milli gelirin az olduğu ülkelerde insanlara verilen sağlık hizmetleri yetersiz kalmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi dünyanın kalabalık nüfuslu ülkelerinden biri olmasına rağmen, sağlık hizmetlerinde sorun yaşadığı söylenemez?

- A) Japonya B) Türkiye C) Hindistan
D) Pakistan E) Nijerya

11. Bir ülkedeki ortalama yaşam süresi;

- sağlık hizmetlerinin yaygın olması
- sağlık hizmetlerinin kalitesi
- insanların beslenme alışkanlıkları
- yaşama biçimi

unsurlarından etkilenmektedir.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde yukarıda verilen unsurların uygun şartlarda olması nedeniyle, ortalama yaşam süresi daha uzundur?

- A) Arjantin B) Meksika C) Norveç
D) Endonezya E) Malezya

12. Bir ülkede, kentlerde yaşayan nüfus oranının yüksek olması, o ülkenin gelişmişliği adına artı bir değer oluşturur.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde kentli nüfus oranının fazla olması ülke için artı bir değer oluşturmuştur?

- A) Romanya B) Bangladeş C) Kenya
D) İspanya E) Hindistan

13. Okuma – yazma oranı bazı ülkelerde %99 a ulaşırken bazı ülkelerde bu oranın çok gerisinde kalabilmektedir. Bu durum ülkelerin gelişmişlik kriterlerinden birisini oluşturmaktadır.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisinde okuma – yazma oranının daha düşük olduğu söylenebilir?

- A) Nijerya B) Kanada
C) Belçika D) Avustralya
E) G. Afrika Cumhuriyeti

14. Aşağıdakilerden hangisi Hollanda'nın gelişmiş bir ülke olduğuna kanıt gösterilemez?

- A) Yıllık nüfus artış oranının %3 olması
B) Ortalama yaşam süresinin 75 yaş üzerinde olması
C) Şehir nüfus oranının %89 olması
D) Okuma yazma bilmeyenlerin oranının %1 olması
E) Toplam nüfusunun 16,5 milyon civarında olması

05.6 GELİŞMİŞLİK SEVİYESİNE GÖRE ÜLKELER

1. Hindistan'da endüstrinin gelişimini kolaylaştıran temel etmen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ham maddenin bol olması
- B) Sermaye birikiminin fazla olması
- C) Düşük maliyetli iş gücünün fazla olması
- D) Petrol rezervinin fazla olması
- E) Ulaşım standartlarının yüksek seviyede olması

2. Aşağıdakilerin hangisi Asya Kıtası'nın sanayileşmiş ülkelerinden birisi değildir?

- A) Bangladeş
- B) Japonya
- C) Malezya
- D) Rusya
- E) Güney Kore Cumhuriyeti

3. Bir ülkedeki refah seviyesi gelişmişlikle doğru orantılıdır.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin refah seviyesi da ha düşüktür?

- A) Norveç
- B) Japonya
- C) İsviçre
- D) Yunanistan
- E) Danimarka

Refah seviyesi düşük olan ülkeler dış ticaretlerinde açık verirler.

4. Yüzölçümü küçük ve denize ya da okyanusa kıyısı olan bazı gelişmiş ülkeler, teknik imkanlarını da kullanarak kıyısında oldukları su kütlesinden yerleşim alanı elde etmek için başarılı çalışmalara imza atmışlardır.

Aşağıdaki ülke çiftlerinden hangisinde bu tür çalışmaların yapıldığı bilinmektedir?

- A) İspanya – Portekiz
- B) Rusya – Kanada
- C) İtalya – ABD
- D) İngiltere – Fransa
- E) Hollanda – Japonya

5. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin dış satımında endüstri ürünleri, dış alımında ise gıda ve ham madde ürünleri başta gelir?

- A) Almanya
- B) Şili
- C) Nijerya
- D) İspanya
- E) Azerbaycan

6. Avrupa'nın ticari yönden en yoğun olan limanlarından Marsilya, aşağıdaki ülkelerin hangisindedir?

- A) İspanya
- B) Fransa
- C) İngiltere
- D) Hollanda
- E) Portekiz

7. Aşağıdakilerden hangisi Avrupa'nın standartları en yüksek kara yoluna sahip ülkesidir?

- A) İsviçre
- B) Almanya
- C) Romanya
- D) Hırvatistan
- E) Portekiz

8. Aşağıdakilerden hangisi bir ülkenin gelişmiş olduğunun kesin göstergesi olamaz?

- A) Kişi başına düşen milli gelirin yüksek olması
- B) Ham madde ithal edip, işlenmiş madde ihraç etmesi
- C) Geniş istihdam sahalarına sahip olması
- D) Petrol çıkarımı ve ihracatının fazla olması
- E) Ortalama yaşam süresinin uzun olması

9. Tarım alanları kısıtlı olan bazı gelişmiş ülkeler, geliştirmiş oldukları biyoteknolojik yöntemlerle birim alandan oldukça yüksek verim alabilmektedir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi yapılan açıklamaya uygun bir örnek oluşturmaz?

- A) Hollanda
- B) Japonya
- C) Çin
- D) İsrail
- E) Belçika

10. Bir ülkedeki kara yollarının standardı ve yol uzunluğu ülkenin ekonomik gücüne, teknik imkanlarına ve yerleşik özelliklerine bağlıdır.

Yukarıdaki haritada numaralanmış taralı bölgelerin hangilerinde, kara yollarının standardı yüksek, uzunluğu daha fazladır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve V E) IV ve V

11. Ülkeler gelişmişlik seviyelerine göre farklı bölgelere ayrıldığında, aşağıdakilerin hangisi diğerlerinden farklı bir grubun içine girer?

- A) Suriye B) Yunanistan C) Portekiz
D) Güney Kore E) Belçika

12. Deprem, yer kabuğunda meydana gelen doğal sarsıntılardır. Sarsıntılar şiddetli olduğunda ciddi can ve mal kayıpları yaşanabilmektedir. Bu kayıplar da ülkenin gelişmişlik seviyesine göre fazla ya da az olmaktadır.

Aynı büyüklükteki bir depremde aşağıdaki ülkelerden hangisinde can ve mal kaybı en az olur?

- A) İran B) Afganistan C) Türkiye
D) Yeni Zelanda E) Japonya

13. Aşağıdaki Avrupa ülkelerinden hangisinin denize kıyısı olmamasına rağmen, dünyanın en iyi deniz ticaret filolarından birine sahip olduğu söylenebilir?

- A) İsviçre B) Norveç C) İspanya
D) Yunanistan E) Portekiz

14. Ülkelerin gelişmişlik seviyeleri düşünüldüğünde, aşağıdaki ülke – özellik eşleştirmelerinden hangisinin doğru olduğu söylenemez?

- A) Almanya → Doğum oranı düşüktür.
B) Nijerya → İhracatında ham maddeler büyük paya sahibidir.
C) Hindistan → Tarım alanlarından alınan verim çok yüksektir.
D) Fransa → Demir yolu ulaşımı oldukça gelişmiştir.
E) Japonya → Ortalama yaşam süresi uzundur.

15. Ortalama yaşam süresi, bir ülkedeki gelişmişliğin ölçütlerinden biridir. Bu ikisi arasında doğru orantı vardır.

Yukarıdaki haritada numaralanmış taralı alanlardan hangisinde ortalama yaşam süresi diğerlerinden daha kısadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

16. Aşağıdakilerden hangisi İngiltere'nin gelişmiş bir ülke olduğunu kanıtlamak için kullanılamaz?

- A) Ülkede nüfusun %80'inden fazlasının şehirlerde yaşaması
B) Balık üretiminin fazla olması
C) Yıllık ortalama nüfus artış hızının % 2 civarında olması
D) Demir yolu ulaşımının çok gelişmiş olması
E) Kişi başına düşen milli gelirin 23 bin dolar civarında olması

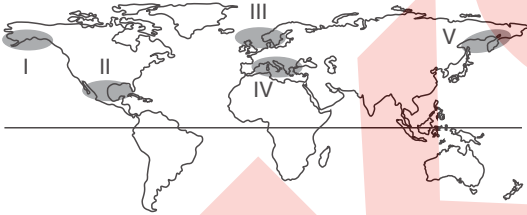
05.7 DOĞAL KAYNAKLARINA GÖRE ÜLKELER

1. Geniş ve verimli tarım sahalarına sahip ülkeler, ticarete dönük olarak bu tarım sahalarında plantasyon tarımı yapmaktadır. Plantasyon alanlarında tek tip tarım ürünü üretilmekte ve ihraç edilmektedir.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisinin plantasyon tarımı yaptığı söylenebilir?

- A) Belçika B) Danimarka C) İsrail
D) Japonya E) ABD

2. Bir bölgedeki plajlar turizm sektörü için önemli doğal kaynaklar arasındadır. Bir doğal kaynağın avantaj sağlaması için iklim şartlarının da uygun olması gerekmektedir.

Buna göre, haritadaki numaralanmış taralı alanlardan hangileri, iklim şartlarının da katkısı ile plajları turizm açısından etkili şekilde kullanabilmektedir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) IV ve V

3. Türkiye'nin aşağıdaki komşularından hangisi dünya havyar üretiminde ilk sırada gelmektedir?

- A) Gürcistan B) Azerbaycan C) İran
D) Irak E) Yunanistan

4. Doğal kaynakları kısıtlı olmasına rağmen bazı ülkeler, sanayileşme sürecini hızla tamamlamış ve günümüzde gelişmiş ekonomiye sahip ülkeler arasına girmeyi başarmışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi böyle bir ülkeye örnek oluşturmaz?

- A) Hollanda B) Belçika C) Kanada
D) Japonya E) İsviçre

5. Aşağıdaki bölgelerden hangisi tropikal kökenli tarım ürünlerini yetiştirmeye elverişli değildir?

- A) Kuzeybatı Avrupa B) Güneydoğu Asya
C) Orta Amerika D) Orta Afrika
E) Avustralya

6. Afrika Kıtası'nda bulunan ve altın, elmas, platin gibi yeraltı kaynaklarında rezerv bakımından dünyada ilk sırada yer alan ülke aşağıdakilerden hangisidir?

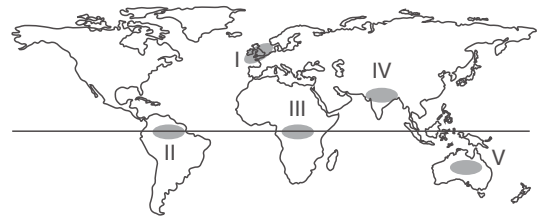
- A) Nijerya B) Mısır
C) Gana D) Cezayir
E) Güney Afrika Cumhuriyeti

7. Akarsu ağı bakımından zengin olan ülkeler aynı zamanda hidroelektrik enerjisi açısından önemli bir potansiyele sahiptir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin yapılan açıklamaya uygun bir örnek oluşturduğu söylenemez?

- A) Kanada B) Rusya C) Çin
D) Danimarka E) Norveç

8. Bir bölgenin kırsal kesiminde yaşayan insanlar, ortamdaki doğal malzemeyi kullanarak meskenlerini oluştururlar.

Buna göre, haritada numaralanmış taralı bölgelerin hangisinde kırsal alandaki meskenler oluşturulurken ahşap malzeme kullanıldığı söylenemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Meskenlerde kullanılan yapı malzemesi doğal çevre koşullarıyla yakından ilişkilidir.

9. Aşağıdakilerden hangisi Kanada, Rusya ve Norveç'te ortak olarak bulunan bir doğal kaynaktır?

- A) Linyit kömürü
- B) Mercan adaları
- C) İğne yapraklı ormanlar
- D) Sıcak su kaynakları
- E) Uranyum ve toryum yatakları

10. Japonya'nın doğal kaynakları hakkında verilen aşağıdaki bilgilerin hangisi yanlıştır?

- A) Orman alanları ülke yüzölçümünün %70'ini kaplar.
- B) Kaplıcalar yaygındır.
- C) Balık üretiminde önde gelen ülkelerden biridir.
- D) Zengin kömür yataklarına sahiptir.
- E) Tarım topraklarının büyük bir bölümünde pirinç yetiştirilir.

11. Pirinç, genellikle muson iklim sahasında yetiştirilir ve bu bölgede temel besin maddesi olarak tüketilir.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi bu bölge dışında üretim yapan bir ülkedir?

- A) Japonya
- B) Çin
- C) Hindistan
- D) Bangladeş
- E) Irak

12. Yeryüzünde bazı bölgelerde engebesiz ve alçak alanlar geniş yer kaplamasına rağmen, iklim şartları nedeniyle tarımsal faaliyetler kısıtlıdır.

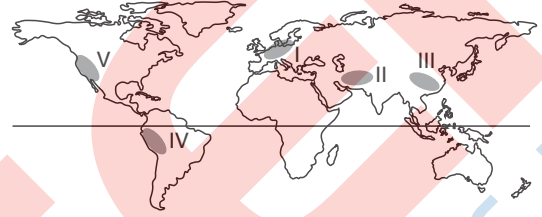

Buna göre, haritada numaralanmış taralı alanlardan hangisi yapılan açıklamaya uygun bir örnektir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

13. Yeryüzündeki önemli doğal kaynaklardan biri olan akarsulardan taşımacılıkta faydalanmak için, akarsuyun;

- denge profilini yakalamış olması ve
- her mevsim bol su taşıması gerekmektedir.

Buna göre, yukarıdaki haritada taralı alanların yer şekilleri ve iklim özellikleri dikkate alındığında hangisindeki akarsulardan yıl boyunca taşımacılıkta faydalandığı söylenebilir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

14. Aşağıdaki ülkelerin hangisinde tarımsal etkinliklerin sınırlı olmasının temel nedeni Kanada'nın ki ile aynıdır?

- A) Finlandiya
- B) İsviçre
- C) Japonya
- D) Şili
- E) Ermenistan

15. Dünya'da yağışın bol ve su kaynaklarının fazla olduğu yerlerde nüfus yoğunluğu fazladır.

Buna göre, aşağıdaki yerlerin hangisinde bu durumun aksine nüfuslanmanın az olduğu görülür?

- A) Batı Avrupa
- B) Japon Adaları
- C) Amazon Havzası
- D) Hint Yarımadası
- E) Kuzeybatı Amerika kıyıları

16. Aşağıdaki ülkelerden hangisi sahip olduğu büyükbaş hayvan sayısı bakımından dünyada ilk sırada gelmesine rağmen, ekonomik olarak bu durumdan faydalanmamaktadır?

- A) Çin
- B) Avustralya
- C) ABD
- D) Brezilya
- E) Hindistan

05.8 DOĞAL KAYNAKLARINA GÖRE ÜLKELER

1. Aşağıdaki ülkelerden hangisi enerji üretiminde nükleer santrallerden faydalanmaz?

A) Fransa B) Çin C) Japonya
D) Rusya E) Azerbaycan

2. Aşağıdaki ülkelerden hangisi sahip olduğu doğal güzellikleri nedeniyle turistlerin ilgi duyduğu ülkelere biri değildir?

A) ABD B) Norveç C) Türkiye
D) Libya E) Avustralya

3. X ülkesi; Zeytin tarımı ve zeytinyağı üretiminde söz sahibidir.
Y ülkesi; Dünyanın en önemli kahve üreticilerinden biridir.
Z ülkesi; Hindistan cevizi üretiminde önemli ülkelere biridir.

Yukarıda X, Y ve Z ile belirtilen ülkelerin tarım ürünleri incelendiğinde, bu ülkeler için aşağıdaki eşleştirmelerden hangileri doğru olur?

	X	Y	Z
A)	Yunanistan	Brezilya	Malezya
B)	Brezilya	Yunanistan	Hindistan
C)	Yunanistan	Hindistan	Brezilya
D)	Malezya	Brezilya	Hindistan
E)	Brezilya	Hindistan	Malezya

4. Aşağıdaki ülkelerden hangisi petrol rezervleri bakımından dünyanın önde gelen ülkelerinden biri değildir?

A) Suudi Arabistan B) Lübnan
C) Kuveyt D) Irak
E) Venezüella

5. Okyanus kıyısında bulunan ve farklı sıcaklıklardaki akıntı sistemlerinin karşılaşma alanı olan yerler, balık miktarı açısından zengin durumdadırlar.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi böyle bir avantajın varlığı ile dünyanın önemli balık üreticilerinden biri konumunda değildir?

A) Norveç B) Kanada C) İzlanda
D) İspanya E) Japonya

6. Göller, yeryüzündeki tatlı yüzey sularının çok büyük bir bölümünü oluşturlar. Ancak yeryüzünde göllerin dağılışı dengeli değildir.

Buna göre;

- I. İskandinav Yarımadası
- II. Kanada – ABD sınırı
- III. Doğu Afrika
- IV. Avustralya
- V. Ortadoğu

alanlarından hangileri tatlı su kaynakları özelliği taşıyan göller açısından zengin değildir?

A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

7. Madenler yeryüzüne dengeli şekilde dağılmamıştır. Bu nedenle belli ülkeler sahip oldukları değerli madenler nedeniyle dünya pazarında önemli bir yere sahiptir.

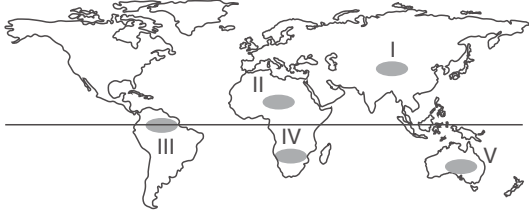
Aşağıdaki ülkelerin hangisi yapılan açıklamaya iyi bir örnek oluşturmaz?

A) Finlandiya B) Malezya
C) Brezilya D) Türkiye
E) Güney Afrika Cumhuriyeti

8. Aşağıdaki ülkelerden hangisinde ormanların kapladığı alan fazla olmasına rağmen, ülke önemli oranda kereste ithalatı yapmaktadır?

A) Japonya B) Endonezya C) Kanada
D) ABD E) Malezya

9. Fosil yakıtların doğal çevreye verdiği zararlar nedeniyle alternatif enerji kaynaklarına yönelmeye başlanmıştır. Güneş enerjisi sistemleri de bu kaynaklar içinde en zararsız olanlardandır. Güneş enerjisinden faydalanmak için iklim şartlarının uygun olması gerekmektedir.

Buna göre, yukarıdaki haritada verilen numaralı alanlardan hangisi, güneş enerjisi sistemlerinden faydalanarak enerji üretmeye yeterince elverişli değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

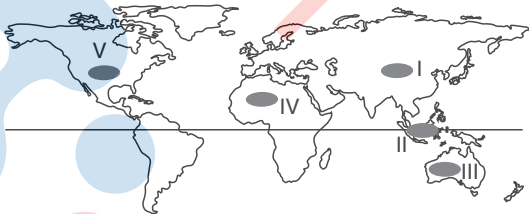
Güneş enerjisinden yararlanabilmek için bulutluluk oranının az olması gerekir.

10. Günümüzde Avrupa Kıtası'nın petrol ve doğal gaz talebi oldukça yüksektir. Bu talebin bir bölümü Hazar ve Orta Asya petrolerinden karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu amaçla Orta Asya ile Avrupa arasında oluşturulacak enerji koridoru bazı ülkelerin jeopolitik önemini artıracaktır.

Aşağıdakilerden hangisi bu ülkelerden birisi değildir?

- A) Bulgaristan B) Romanya C) İran
D) Lübnan E) Gürcistan

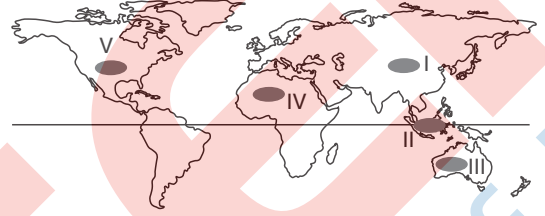
11. Dünyada yağışın az, su kaynaklarının yetersiz olduğu yerlerde nüfus yoğunluğu azdır.

Bu duruma haritadaki taralı bölgelerden hangisi örnek olmaz?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

12. İklim bilimcilerin tahminlerine göre, günümüzden 20 – 30 yıl sonra yeryüzünün belli bölgelerinde, küresel ısınmanın da etkisi ile su kaynaklarında bir azalma yaşanacaktır. Bu durum insan ve diğer canlıların hayatları için ciddi yaşamsal sorunları ortaya çıkaracaktır.

Buna göre, haritadaki taralı bölgelerden hangisinin bu sıkıntıyı ciddi şekilde yaşayacağı söylenemez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

13. Ormanlar bir ülkedeki önemli doğal kaynaklardan biridir. Doğal ortamın düzeni için önemli olan ormanlar birçok sektöre de ham madde sağlar.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde orman alanlarının daha geniş olduğu söylenebilir?

- A) İtalya B) Sudan C) Rusya
D) Macaristan E) Yunanistan

14. X ülkesi; Hayvancılık faaliyetleri ile yoğun şekilde uğraşmaktadır. Özellikle koyun yetiştiriciliği yaygın olup, dışarıya yün ve canlı hayvan satılmaktadır.

Y ülkesi; Bir otomotiv devi olup her yıl otomotiv sektöründen milyarlarca dolar gelir elde edilmektedir. Otomotiv ve ağır sanayinin geliştiği bu ülke, dünya ekonomisinde 3. sıradadır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen X ve Y ülkeleri, aşağıdakilerin hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

X ülkesi	Y ülkesi
A) İspanya	Hollanda
B) Türkiye	Portekiz
C) İtalya	Hindistan
D) İngiltere	Almanya
E) Avustralya	Almanya

05.9 DOĞAL KAYNAKLARINA GÖRE ÜLKELER

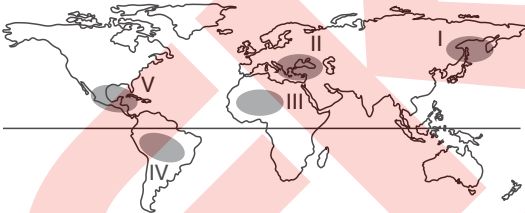
1. Aşağıdaki haritada bir yeraltı kaynağının yeryüzünde en yoğun olarak bulunduğu sahalar taranarak gösterilmiştir.

Buna göre, bu yeraltı kaynağı aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Krom B) Taş kömürü C) Altın
D) Petrol E) Bakır

2. Günümüzde petrol ve doğal gaz taşımacılığında boru hatları güvenli şekilde kullanılmaktadır. Bu boru hatlarının dünyanın belli bölgelerinde yoğunlaştığı ve bu bölgelerin tam bir geçiş koridoru konumuna geldiği görülür.

Buna göre, haritada numaralanmış taralı bölgelerden hangisinin önemli boru hatlarının geçtiği bir enerji koridoru konumunda olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3. Rusya, doğal kaynaklar bakımından muazzam bir çeşitliliğe ve zenginliğe sahiptir.

Aşağıdakilerden hangisi, Rusya'nın sahip olduğu ve rezervi fazla doğal kaynaklardan biri değildir?

- A) Tayga ormanları
B) Petrol ve doğal gaz yatakları
C) Altın ve platin yatakları
D) Taş kömürü yatakları
E) Tatlı su kaynakları

4. Petrol rezervi fazla olan ülkeler, petrolü ihraç ederek önemli bir gelir oluşturur.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin böyle bir gelire sahip olduğu söylenemez?

- A) Nijerya B) Venezuela C) Irak
D) Japonya E) Rusya

5. Aşağıdaki ülkelerden hangisinin ekonomik gelişme hızının düşük olmasında, doğal kaynakların yetersiz olmasından bahsedilemez?

- A) Lübnan B) Moğolistan C) Tacikistan
D) Ermenistan E) Afganistan

6. – Karadağ
– Makedonya
– Ermenistan
– Pakistan

Yukarıda verilen ülkelerin ortak sayılabilecek özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zengin uranyum yataklarına sahip olmaları
B) İklim çeşitliliğinin fazla olması
C) Denize kıyılarının olması
D) Doğal kaynaklar yönünden fakir olmaları
E) Tatlı su kaynakları bakımından zengin olmaları

7. Gelişmiş ülkeler doğal kaynaklarından yüksek verim elde eden ülkelerdir. Örneğin; Hollanda tarım topraklarından yüksek verim elde eder.

Aşağıdakilerden hangisi Hollanda'nın tarım topraklarından yüksek verim elde ettiğine kesin kanıt olur?

- A) Tarım ürünü çeşidinin az olması
B) Tarım alanlarının bir bölümünün denizden kazanılmış olması
C) Gelişmiş bir sulama sisteminin olması
D) Birim alandan alınan ürün miktarının fazla olması
E) Tarım ürünü ihracatı yapması

8. Aşağıdaki ülkelerden hangisinde verimli tarım topraklarının **daha dar** olduğu söylenebilir?

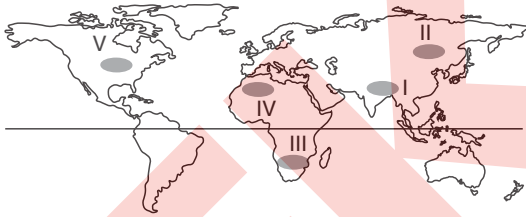
- A) İsviçre B) Hindistan C) ABD
D) Irak E) Çin

9. Zengin orman örtüsüne sahip ülkeler, bu doğal kaynak sayesinde kağıt ve kereste üretiminde önemli bir konumda bulunurlar.

Aşağıdaki ülkelerden hangisi verilen açıklamaya örnek **oluşturmaz**?

- A) Kanada B) Norveç C) Malezya
D) Brezilya E) İran

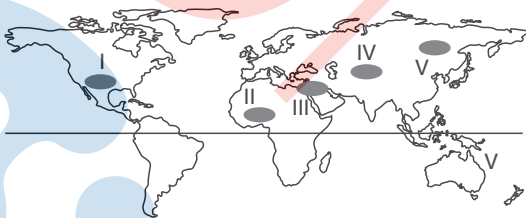
10.

Yukarıdaki haritada numaralanmış taralı alanlardan hangisi, meydana gelen şiddetli yaz yağışları nedeniyle tarım sahalarında problem yaşamaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11.

Yukarıdaki haritada numaralanmış taralı bölgelerden hangisindeki tarım toprakları pamuk tarımı için elverişli **değildir**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Pamuk tarımı için yaz sıcaklık ortalamasının yüksek olması gerekir.

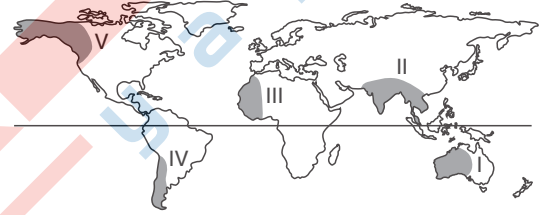
12. Bir ülkenin doğal kaynakları arasında;

- I. Ormanlar
II. Taş kömürü
III. Doğal gaz
IV. Eğimli sahalarda akan akarsular
fazlaca yer kaplamaktadır.

Buna göre, ülkede enerji üretimi, yukarıdaki doğal kaynaklardan hangileri ile karşılanırsa, doğal ortam **daha az** zarar görmüş olur?

- A) Yalnız IV B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) III ve IV

13. Doğal kaynak kullanımına olan talep bir bölgedeki nüfus ile doğru orantılıdır.

Buna göre, haritada numaralanmış taralı bölgelerin hangisinde, doğal kaynak tüketiminin **daha fazla** olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

14. Su kaynaklarının bol olması, bir coğrafyada doğal ortamı şekillendirdiği gibi insan yaşamı ve etkinliklerinin de sınırlarını belirlemektedir.

Buna göre, haritada gösterilen taralı alanlardan hangisi su kaynakları bakımından yetersiz olduğundan beşeri faaliyetler sınırlıdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

05.10 ULUSLARARASI ÖRGÜTLER ve SICAK ÇATIŞMA BÖLGELERİ

1.

Yukarıdaki haritada numaralanmış taralı bölgelerden hangileri, sıcak çatışma bölgeleri arasında gösterilemez?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

2. Günümüzde birçok ülkede dinsel, etnik vb. nedenlerle iç çatışmalar yaşanabilmektedir.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerin hangisi kendi içinde çatışmalar yaşayan ülkelere örnek olmaz?

- A) İspanya B) Afganistan C) İran
D) Irak E) İsviçre

3. I. Türkiye – Suriye
II. Almanya – Polonya
III. İsrail – Suriye
IV. Mısır – Sudan

Yukarıdaki ülke çiftlerinden hangileri arasında su sorunu yaşanmamaktadır?

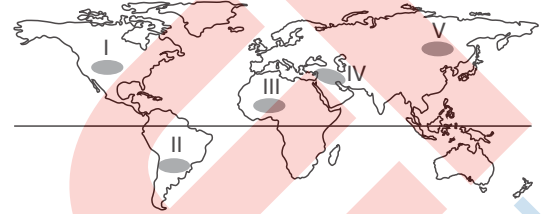
- A) Yalnız II B) I ve II C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

4. Karadeniz Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (KEİ), Türkiye'nin öncülüğünde 25 Haziran 1992'de İstanbul'da düzenlenen bir zirve toplantısında kesin olarak işlerlik kazanmıştır. Bölge ülkeleri bu teşkilata üye konumdadır.

Aşağıdaki ülkelerin hangisi KEİ'ye üye değildir?

- A) Rusya B) Türkiye C) Gürcistan
D) Yunanistan E) İran

5. Bir bölgede su kaynaklarının kısıtlı olması, bölgede yaşayan ülkeler arasında anlaşmazlıklara neden olmaktadır.

Yukarıdaki haritada numaralanmış taralı alanların hangisinde su sıkıntısı, daha büyük anlaşmazlıkları ortaya çıkarır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. I. Orta Doğu'da İsrail'in Filistin halkına karşı orantısız güç kullanması ve sivil insanların ölümüne sebep olması
II. Çin'in Doğu Türkistan'da Uygur Türkleri'ne karşı soykırım girişiminde bulunması
III. Türkiye ile Yunanistan arasında yaşanan Batı Trakya sorunu
IV. İran'da yaşanan şii – sünni karışıklığı

Birleşmiş Milletler, kuruluş amaçları doğrultusunda, yukarıdaki olaylardan hangileri ile ilgilenmek zorundadır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Büyük petrol üreticilerinin birleşerek kurdukları örgüte OPEC adı verilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi OPEC'e üye ülkelerden biri değildir?

- A) Suudi Arabistan B) Venezuela
C) Irak D) Kuveyt
E) Rusya

8. Türkiye bulunduğu çok önemli jeopolitik ve jeostratejik konuma bağlı olarak birçok küresel ve bölgesel örgüte üye durumundadır.

Aşağıdakilerden hangisi, Türkiye'nin üye olduğu örgütlerden biri değildir?

- A) Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO)
B) Avrupa Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)
C) Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Antlaşması (NAFTA)
D) Uluslararası Para Fonu (IMF)
E) Birleşmiş Milletler

9. I. 1986 yılında Çernobil Nükleer Santrali'nde meydana gelen patlama çok korkunç çevre sorunlarını ortaya çıkarmıştır.
II. Sanayi'nin gelişmesi ile kurulan fabrikalarda yüksek ses çıkaran makinelerin arasında çalışan ve yoğun trafiğe maruz kalan insanlar, gürültü kirliliği ile karşı karşıyadır.
III. Sulara bilinçsiz şekilde bırakılan zehirli atıklar balıkların bünyesine girer. Bunları tüketen insanlar da olumsuz şekilde etkilenir.

Yukarıdaki durumlardan hangileri ile Greenpeace örgütü ilgilenmez?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

Greenpeace örgütü doğal çevre üzerinde olumsuz etkiye sahip olan unsurlarla mücadele eder.

10. Dünya çapında çevre duyarlılığını artırmak için 1971 yılında Greenpeace örgütü kurulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi Greenpeace'in çalışma alanı içinde değildir?

- A) Küresel ısınmanın engellenmesi
B) Zehirli kimyasal atıkların önüne geçilmesi
C) Su sıkıntısı olan ülkelerde projeler oluşturulması
D) Hayvan katliamlarının önüne geçilmesi
E) Nükleer silahlanmaya ve nükleer kirlenmeye son verilmesi

11. **Aşağıdakilerden hangisi küresel boyuttaki ekonomik örgütlerden biri değildir?**

- A) NATO B) Dünya Bankası C) OECD
D) IMF E) OPEC

12. **Uluslararası Para Fonu (IMF)'nin kuruluş amaçları arasında aşağıdakilerden hangisinin olduğu söylenemez?**

- A) Devalüasyonlara engel olmak
B) Petrol üreten ülkelerde fiyatları kontrol altında tutmak
C) Dünya ticaretinin dengeli şekilde gelişmesini sağlamak
D) Üye ülkelerdeki istihdamı artırmak
E) Ülkelerin ödeme gücünü çekmemesi için gerekli çözümleri üretmek

- 13.

Yukarıdaki haritada taralı olan alanlarda bulunan ülkeler aşağıdaki örgütlerden hangisine üyedir?

- A) AB B) OPEC C) NAFTA
D) KEİ E) OECD

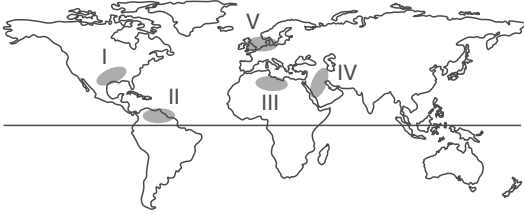
14. Dünya çapında faaliyet gösteren kuruluşlar, bölgesel ve küresel boyutta olmak üzere iki grupta incelenir.

Aşağıdakilerden hangisi bölgesel bir örgüttür?

- A) Birleşmiş Milletler
B) OECD
C) IMF
D) Avrupa Birliği
E) Greenpeace

05.11 ULUSLARARASI ÖRGÜTLER ve SICAK ÇATIŞMA BÖLGELERİ

1. Petrol, günümüzdeki en önemli enerji kaynaklarından biridir. Yeryüzünde petrolün fazla olduğu alanlar, birçok ülkenin çıkarları nedeniyle sıcak çatışma sahasına dönüşebilmektedir.

Buna göre, haritada taralı olarak verilen alanlardan hangisi petrol nedeniyle karışıklıkların daha fazla yaşandığı bir ortamdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. – X ülkesi, sınır komşusu ile ciddi sorunlar yaşamakta ve zaman zaman sıcak çatışmalara girmektedir.
– Y ülkesi, dış borçlarını, yaşadığı ekonomik sıkıntılar nedeniyle ödeyememiş ve ciddi bir kriz ortamına sürüklenmiştir.

X ve Y ülkeleri, yaşadığı bu sıkıntılar karşısında aşağıdaki uluslararası örgütlerin hangilerinden yardım almalıdır?

X ülkesi	Y ülkesi
A) BM	IMF
B) BM	NATO
C) OECD	BM
D) IMF	NAFTA
E) OPEC	IMF

3. Aşağıdaki kuruluşlardan hangisi Birleşmiş Milletler'in yardımcı organlarından biri değildir?

- A) WHO B) UNESCO C) OPEC
D) ILO E) FAO

4. Türkiye aşağıdaki örgütlerden hangisine üye konumunda değildir?

- A) İslam Konferansı
B) Avrupa Birliği
C) Birleşmiş Milletler
D) Uluslararası Para Fonu
E) Karadeniz Ekonomik İşbirliği

5. I. Birleşmiş Milletler (BM)
II. Karadeniz Ekonomik İşbirliği (KEİ)
III. Kuzey Atlantik Anlaşması Örgütü (NATO)
IV. Kuzey Amerika Serbest Ticaret Birliği (NAFTA)

Yukarıdaki örgütlerden hangileri güvenlik amacıyla oluşturulmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

6. Aşağıdaki bölgelerden hangilerinde Rusya, İngiltere ve ABD gibi büyük küresel güçlerin, petrol ve doğal gaz kaynaklarının paylaşımı konusundaki anlaşmazlıkları nedeni ile sıcak çatışma ve gerilim yaşandığı söylenebilir?

- A) Hazar Havzası – Basra Körfezi çevresi
B) Afganistan – Kıbrıs
C) Orta Doğu – Balkanlar
D) Bosna Hersek – Kafkaslar
E) İspanya – Doğu Afrika

7. Aşağıdaki sıcak çatışma bölgesi ve çatışma nedeni eşleştirmelerinden hangisi yanlıştır?

- A) Irak – Petrol rezervleri
B) Suriye – Su kaynakları
C) Balkanlar – Enerji kaynakları
D) İsrail – Kutsal mekanların ortak kullanılması
E) Kafkasya – Toprak paylaşımı

8. Türkiye, aşağıdaki çatışma bölgelerinden hangisine **daha uzak** bir noktada bulunmaktadır?

- A) Filistin B) Çeçenistan
C) Doğu Türkistan D) Bosna – Hersek
E) Irak

9. Dünyanın önemli sıcak çatışma ve gerilim bölgelerinden biri de Kafkaslar'dır.

Kafkaslar'da yaşanan sıcak çatışmaların ve gerilimlerin

- I. siyasi sıkıntılar
II. etnik yapı
III. toprakların paylaşımı
IV. su kaynaklarının paylaşımı

durumlarından hangilerinin sonucu olduğu söylenemez?

- A) Yalnız IV B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) III ve IV

10. Aşağıdaki ülkelerden hangisi küresel boyuttaki her hangi bir siyasi örgüte üye **değildir**?

- A) Fransa B) İsviçre C) Kanada
D) Avusturalya E) Arjantin

11. Aşağıdaki örgütlerden hangisinin üye sayısı daha az ve kuruluş tarihi **daha yenidir**?

- A) Birleşmiş Milletler (BM)
B) Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)
C) Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (NATO)
D) Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA)
E) Avrupa Birliği (AB)

12. Avrupa Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nin başlıca amaçları arasında aşağıdakilerin hangisi **yer almaz**?

- A) Özellikle gelişmekte olan ülkelerde halkın yaşam standartlarını iyileştirmek
B) İşsizliğin azaltılmasını sağlamak
C) Dünya ticaretinin geliştirilmesine destek vermek
D) Gelişmekte olan ülkelerde büyüme hızını artırmak
E) Az gelişmiş ülkelerde ithalat oranını belirlemek

13. Birleşmiş Milletler'in en önemli organlarından birini Güvenlik Konseyi oluşturur. Güvenlik Konseyi'nde 15 ülke bulunmaktadır. 15 ülkeden yalnızca 5'i daimi üye konumundadır.

Aşağıdaki ülkelerin hangisi Güvenlik Konseyi'nde daimi üye olan ülkelere biri **değildir?**

- A) Rusya B) İngiltere C) Çin
D) Fransa E) Türkiye

14. Birleşmiş Milletler'de kurucu üyelerden bazılarının onaylamadığı kararlar yürürlüğe giremez.

Veto hakkı adı verilen ve Güvenlik konseyinin karar almasını önleyen bu yetkiye aşağıdaki ülkelere hangisinin sahip olduğu **söylenemez?**

- A) İtalya B) Fransa C) Çin
D) İngiltere E) ABD

Birleşmiş Milletler'de alınan kararları veto etme hakkı olan beş ülkeyi bilelim.

15. Aşağıdaki küresel örgütlerden hangisinin dünya petrol fiyatlarının belirlenmesinde büyük etkileri vardır?

- A) NATO B) IMF C) OECD
D) OPEC E) Dünya Bankası

05.12 ULUSLARARASI ÖRGÜTLER ve SICAK ÇATIŞMA BÖLGELERİ

1. Aşağıdakilerden hangisi Greenpeace teşkilatının kuruluş amaçları arasında yer almaz?

- A) Su kaynaklarını korumak
- B) Küresel ısınmayı engellemek
- C) Tarımda makine kullanımının önüne geçmek
- D) Alternatif enerji kaynakları kullanımına vurgu yapmak
- E) Nükleer enerji kullanımını önlemek

2. I. Macaristan
II. Ukrayna
III. İran
IV. Endonezya

Yukarıda verilen ülkelerden hangileri İslam Konferansı örgütüne üye değildir?

- A) Yalnız III
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

3. Batı Avrupa ülkeleri tarafından 1960 yılında kurulan OECD'nin

- I. Az gelişmiş ülkelerin yaşam standartlarını yükseltmek
- II. Dünya petrol fiyatlarını belirlemek
- III. Dünya nüfus artış hızını dengede tutmak

gibi konulardan hangilerinde çalışmalarının olduğu söylenbilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

4. 1960 yılında Bağdat'ta Suudi Arabistan, Kuveyt, Irak, İran, Venezuela'nın birleşerek kurdukları örgütün adı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Greenpeace
- B) AGİT
- C) OPEC
- D) ASEAN
- E) G8

5. I. OECD
II. Avrupa Birliği
III. NAFTA
IV. IMF

Yukarıda verilenlerden hangileri Türkiye'nin üyeliğinin bulunduğu ekonomik örgütler arasında yer alır?

- A) I ve III
- B) I ve IV
- C) II ve IV
- D) II ve IV
- E) III ve IV

6. Aşağıda verilenlerden hangisi, NATO'nun kuruluş amaçları arasında yer alır?

- A) Dünya ticaretinin gelişmesine katkı sağlamak
- B) Fosil yakıt kullanımının önüne geçmek
- C) Dünya ülkelerinin yaşam standartlarını artırmak
- D) Ülkeler arasındaki silah ticaretini kontrol altına almak
- E) İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra SSCB'ye karşı Avrupa'nın güvenliğini sağlamak

7. I. NATO
II. OECD
III. IMF
IV. KEİ

Dünya çapında faaliyet gösteren kuruluşlar bölgesel ve küresel olmak üzere iki grupta toplanabilir.

Buna göre, bölgesel örgütler arasında yukarıdakilerden hangileri yer alır?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

8. Aşağıdaki ülkelerden hangisi Avrupa Birliği üye ülkeleri arasında yer almaz?

- A) Finlandiya
- B) Malta
- C) Fransa
- D) Çin
- E) Polonya

9. I. 1945'de Newyork'ta resmen kurulmuştur.
II. Amacı Dünya barışını, güvenliğini, hak ve özgürlükleri korumaktır.
III. Küresel ısınmanın engellenmesi için çalışmaları vardır.
IV. Üye ülkeler arasında para meselelerinin çözülmesi için uğraşır.

Yukarıda verilenlerden hangilerinin Birleşmiş Milletlerle ilgili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız II B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Dünya üzerinde su sorunu yaşanan bölgelere bakıldığında asıl sorunun ortak kullanım ve su paylaşımından kaynaklandığı görülmektedir.

Buna göre, Fırat nehri sularının kullanımı ile ilgili sorun yaşama ihtimali olan ülke çifti aşağıdakilerden hangisinde verilmiştir?

- A) Irak – İran B) Türkiye – İran
C) Suriye – İran D) Irak – Suriye
E) İran – Ermenistan

Fırat nehri sularının akış gösterdiği ülkelere dikkat edelim.

11. Orta Doğu tarih boyunca önemli stratejik bölgelerden biri olup bu durum bölgede zaman zaman anlaşmazlıkların ve çatışmaların yaşanmasına neden olmuştur.

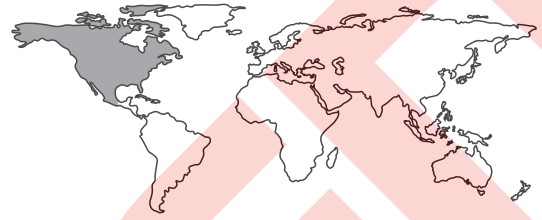
Buna göre;

- I. Petrol yataklarının paylaşımı
II. Turistik önemi fazla olan doğal unsurların paylaşımı
III. Bağımsızlık mücadeleleri

sorunlarından hangileri Orta Doğu'daki çatışmaların nedenleri arasında yer alır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

12.

Yukarıda taralı olarak gösterilen bölgede yer alan ülkelerin üyesi olduğu NAFTA'nın kuruluşunda;

- I. Ülkeler arasında siyasi birliği sağlamak,
II. Başka ülkelere karşı ekonomik yönden güçlü olmak
III. Ortak tarih ve kültür birliği oluşturmak
IV. Askeri ve siyasi birlikler kurmak

hedeflerinden hangilerinin amaçlandığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

13. Günümüzde farklı nedenlere bağlı olarak dünyanın çeşitli alanlarında gerilim ve çatışma bölgeleri oluşmuştur.

Buna göre, aşağıda verilenlerden hangisi dünya üzerinde son dönemlerde gerilim ve çatışmaların yaşandığı bölgelerden biri değildir?

- A) Lübnan B) Keşmir C) Bağdat
D) Çeçenistan E) Kahire

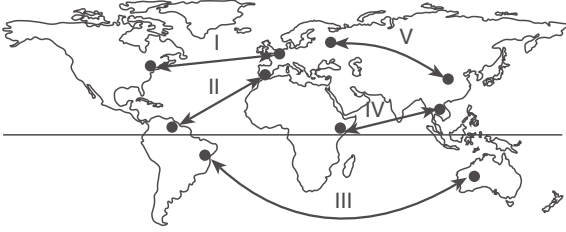
14. Dünya üzerinde beşeri, ekonomik ve doğal unsurlar nedeniyle çatışmalara neden olabilecek bölgeler bulunmaktadır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinde ülke çiftleri ve aralarında sorun yaşanma olasılığı olan olay doğru verilmiştir?

- A) Yunanistan, Bulgaristan – Toprak paylaşımı
B) Hindistan, Pakistan – Ulaşım yollarının kontrolü
C) Çin, Doğu Türkistan – Bağımsızlık istekleri
D) Yemen, Suudi Arabistan – Bağımsızlık istekleri
E) Kazakistan, Özbekistan – Sınır sorunları

05.13 KÜRESEL TİCARET ve TURİZM

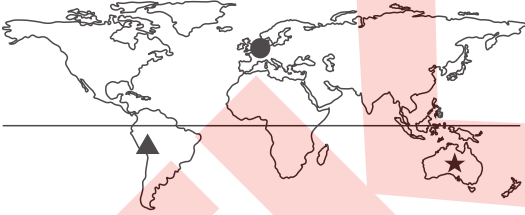
1. Aşağıdaki haritada dünyanın belli bölgeleri arasındaki ticaret güzergahları oklarla gösterilmiştir.

Buna göre, numaralandırılan doğrultulardan hangisinde gerçekleşen ticaretin hacmi **daha** geniştir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Aşağıdaki haritada, dünyadaki bazı önemli üretim alanları verilmiştir.

Buna göre, ▲, ★, ● sembolleri ile gösterilen yerlerdeki üretim türü, aşağıdakilerden hangisinde doğru eşleştirilmiştir?

▲	★	●
A) Sanayi	Balıkçılık	Hizmet
B) Tarım	Hayvancılık	Tarım
C) Tarım	Sanayi	Hizmet
D) Balıkçılık	Hayvancılık	Sanayi
E) Sanayi	Tarım	Hayvancılık

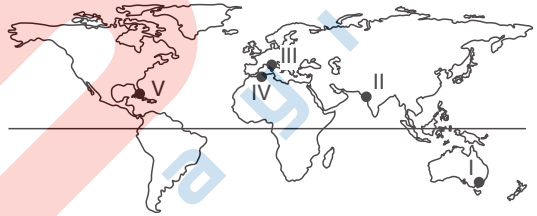
3. Aşağıdaki turistik değerlerin hangisinden, daha çok cilt ve eklem rahatsızlıkları nedeniyle sağlık turizminde yararlanılır?

- A) Kumsallar B) Ormanlık alanlar
C) Kaplıcalar D) Mağaralar
E) Kutsal mekanlar

4. Aşağıdakilerden hangisi insanları turizm faaliyetine yönelten unsurlardan biri **değildir**?

- A) Doğal güzellikleri görme arzusu
B) Sağlık sorunlarını giderme
C) İç karışıklıklar ve siyasi baskılar
D) İnanç (Din)
E) Tarihi ve kültürel değerleri tanıma

5. Deniz turizmi genellikle, yaz mevsiminin sıcak geçmesi ve güneşli gün sayısının fazla olmasına bağlı olarak gelişir.

Buna göre, haritadaki numaralanmış kıyı şeritlerinden hangisinde, deniz turizminin geliştiği **söylenemez**?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

6. İnsanları turizme yönelten faktörlerden biri de inanç (din) faktörüdür.

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin inanç turizminden gelir elde ettiği **söylenemez**?

- A) Suudi Arabistan B) İtalya C) İsrail
D) Norveç E) Türkiye

7. Aşağıdakilerden hangisi bir yerde turizmin gelişmesiyle ortaya çıkabilecek olumlu sonuçlar arasında **gösterilemez**?

- A) Döviz girdisinin artması
B) Kıyılardaki yapılaşmanın artması
C) Ulaşım hizmetlerinin yaygınlaşması
D) Ticaretin canlanması
E) Kültürel özelliklerin daha kolay tanıtılması

8. – Japonya ve çevresi
– Peru ve çevresi
– Kanada'nı batısı
– ABD'nin doğu kıyıları

Yukarıda verilenlerin dünyadaki önemli balıkçılık üretim alanları olmasında, aşağıdakilerden hangisi temel etken olmuştur?

- A) Kıyı uzunluklarının fazla olması
B) Okyanus akıntılarının karşılaşma alanlarında olması
C) İklim şartlarının uygun olması
D) Balık tüketiminin fazla olması
E) Ekonomik etkinliklerin kısıtlı olması

9. **Aşağıdakilerin hangisi küresel boyutta tarımsal üretim alanları arasında gösterilemez?**

- A) Rusya B) Hindistan C) ABD
D) Çin E) Japonya

10. **Ülkeler hatta kıtalar arasında ticaretin gelişmesinde aşağıdakilerden hangisinin payı yoktur?**

- A) Ulaşım sistemlerindeki gelişmelerin
B) Ham madde kaynaklarının çeşitlenmesinin
C) Ucuz işçi sayısının artmasının
D) Dünya nüfusunun hızla artmasının
E) Ucuz ve kaliteli mal arayışının

11.

Yukarıdaki haritada numaralanmış taralı alanlardan hangisi dünyadaki büyük sanayi ürünleri üretim sahaları içinde değildir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. **Dünyanın yedi harikası olarak nitelendirilen aşağıdaki eserlerden hangisi günümüzde turistler tarafından ziyaret edilebilmektedir?**

- A) Mısır piramitleri
B) Babil'in Asma Bahçeleri
C) Rodos Heykeli
D) Zeus Heykeli
E) Artemis Tapınağı

Dünyanın yedi harikasında yalnızca bir tanesi günümüze kadar gelebilmiştir.

13. **Dünyadaki önemli sanayi üretim alanları aynı zamanda önemli pazar bölgeleridir.**

Aşağıdaki bölgelerden hangisinin bu özellikte olduğu söylenemez?

- A) Avrupa B) ABD
C) Batı Afrika D) Güneydoğu Asya
E) Japonya

14. **Dünya üzerinde orman varlığı fazla olan bölgelerin aynı zamanda orman ürünleri üretim bölgesi olduğu söylenebilir.**

Aşağıdakilerden hangisi böyle bir değerlendirme için uygun bir örnek olur?

- A) Avustralya B) Güney Afrika
C) Çin D) Kuzey Afrika
E) Amazon Havzası

15. I. Yellowstone
II. Büyük Kanyon
III. Serengeti
IV. Selous

Yukarıdaki ulusal parklardan hangileri Amerika Kıtası dışında bulunur?

- A) Yalnız III B) I ve II C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

05.14 KÜRESEL TİCARET ve TURİZM

1.

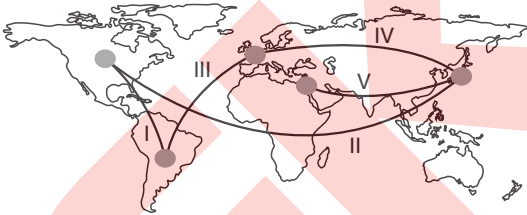

Yukarıdaki haritada dünya üzerindeki önemli balık üretim bölgeleri gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu bölgelerde balık potansiyelinin yüksek oluşunun asıl nedenidir?

- A) Mera ve ahır hayvancılığının gelişmemiş olması
- B) Deniz kirliliğinin görülmediği bölgeler olmaları
- C) Balık avlama sezonunun uzun sürmesi
- D) Oksijen miktarı fazla olan serin suların bulunması
- E) Balık işleyen endüstri kuruluşu sayısının fazla olması

2.

Yukarıdaki haritada dünyanın bazı bölgeleri arasındaki ticaret güzergahı numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre, kaç numaralı güzergahta taşınan hammaddeler arasında enerji kaynaklarının payı daha fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3.

- I. Yeraltı zenginlikleri fazladır.
- II. Kar örtülü gün sayısı fazla olan dağlık araziler vardır.
- III. Güneşli gün sayısı fazla olan kıyılar bulunur.
- IV. Verimli tarım arazileri geniş yer kaplar.

Yukarıda bir yörenin bazı özellikleri verilmiştir.

Bunlardan hangilerinin turizm faaliyetleri açısından değer taşıdığı söylenebilir?

- A) Yalnız III B) I ve II C) I ve IV
- D) II ve III E) III ve IV

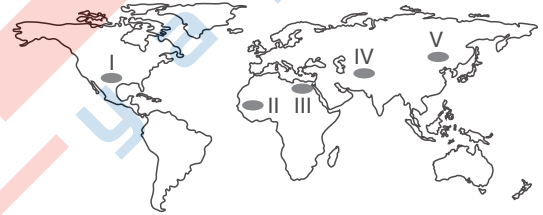
4. Gelen turist sayısının en fazla olduğu ve turizm geliri en yüksek olan ülkeler aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

- A) Fransa – İtalya B) İsviçre – Belçika
- C) Hollanda – İspanya D) İtalya – İspanya
- E) Fransa – ABD

5. Aşağıdakilerden hangisi dünyadaki önemli petrol üretim bölgeleri arasında yer almaz?

- A) Güney Avrupa B) Orta Doğu
- C) Kuzey Amerika D) BDT
- E) Latin Amerika

6.

Antik çağın en ünlü deniz feneri olan İskenderiye Feneri yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen bölgelerden hangisinde yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

7. Dünya nüfusunun artışına paralel olarak tüketim miktarının artması üretim faaliyetinin de artmasına neden olmuştur.

Buna göre, sanayide çalışan nüfusun artış gösterdiği bir bölgede

- I. Enerji
- II. Ulaşım hizmeti
- III. Tarımsal ürün
- IV. Tuğla ve kiremit

üretimlerinden hangilerinde artış olması beklenir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
- D) II ve IV E) III ve IV

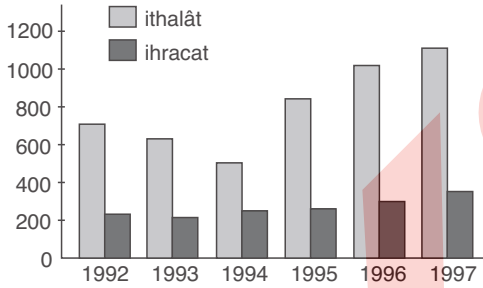
8. İnsanları turizm faaliyetlerine yönelten faktörler arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- A) Tarihi ve kültürel değerleri görme
- B) Eğitim görme
- C) Sportif aktivitelere katılma
- D) Doğal güzellikleri ve çevreyi koruma
- E) Kongre ve toplantılara katılma

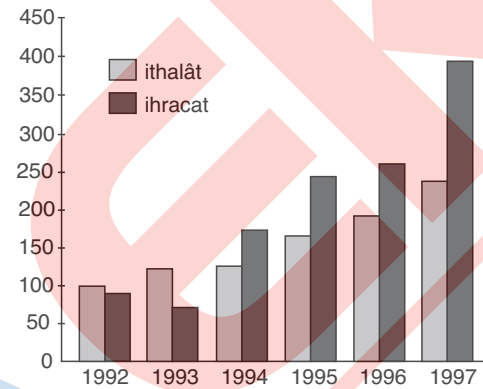
9.

milyon dolar

Türkiye'nin İsviçre'yle olan ithalât-ihracat grafiği

milyon dolar

Türkiye'nin İsrail ile olan ithalât-ihracat grafiği

Yukarıdaki grafiklerde Türkiye'nin iki ülkeyle 1992 – 1997 yılları arasında gerçekleşen ticaret durumu gösterilmiştir.

Grafiklere bakıldığında;

- I. Türkiye'nin ticaret hacminin İsrail'den büyük olduğu
- II. İsrail ve İsviçre'nin sanayi üretim bölgesi olduğu
- III. İsviçre ile olan ticarete sürekli açık verildiği

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

- 10. I. Organize sanayi bölgelerinin kurulması
- II. Tanıtım ve reklam hizmetlerine önem verilmesi
- III. Ürün kalitesinin yükseltilmesi
- IV. İç tüketim miktarının azaltılması

Yukarıda verilenlerden hangileri bir ülkenin ürünlerinin dünya pazarlarında tutulması için gerekli olan unsurlardır?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) III ve IV

- 11. Turizmden elde edilen gelir ve giderler görünmeyen gelir ve giderler olduğu için dış turizmin bir ülkeye kazandırdığı gelire "görünmeyen ihracat" denilmiştir.

Buna göre, aşağıda verilen ülkelerden hangisinde görünmeyen ihracat gelirlerinin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) Fransa
- B) İtalya
- C) Japonya
- D) Yunanistan
- E) Maldiv Adaları

- 12. I. Kral Mozoles'ın Mezarı
- II. Artemis Tapınağı
- III. İskenderiye Feneri
- IV. Rodos Heykeli

Yukarıda verilen eserlerden hangileri Anadolu toprakları içerisinde yapılmıştır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

- 13. • Dünyanın yedi harikası olarak adlandırılan eserlerden günümüze kalmış olan yapıdır.
- M.Ö 2500 yılında Keops tarafından yaptırılmıştır.

Yukarıda özellikleri verilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Zeus heykeli
- B) Mısır Piramitleri
- C) Kral Mozoles Mezarı
- D) Rodos Heykeli
- E) Artemis Tapınağı

05.15 KÜRESEL TİCARET ve TURİZM

1. Dünya geneline bakıldığında hammadde, üretim ve pazar bölgelerinin bulunduğu yerlerin farklı olduğu görülmektedir.

Bu farklılık;

- I. Ticaret
- II. Ulaştırma
- III. Tarım
- IV. Turizm

faaliyetlerinden hangilerinin gelişiminde daha fazla etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. • Gayzerleri, sıcak suları, çağlayanları ve volkanları ile meşhurdur.
• Dünyada bozulmamış en geniş ekosistem bölgelerinden biridir.
• ABD'nin kuzeyinde yer alır.

Yukarıda özellikleri verilen milli park aşağıdakilerden hangisidir?

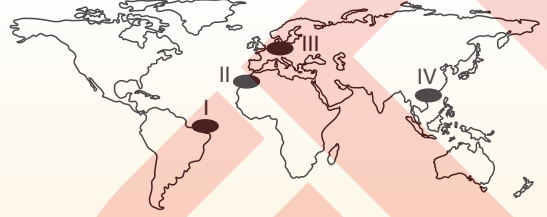
- A) Büyük Kanyon Ulusal Parkı
B) Serengeti Ulusal Parkı
C) Selus Ulusal Parkı
D) Yellowstone Ulusal Parkı
E) Manyara Gölü Ulusal Parkı

3. İnsanları turizme yönlendiren etkenlerden biri de tedavi olma isteğidir. Kaplıcalar ve şifalı sular tedavi amacıyla ziyaret edilen alanların başında gelir.

Buna göre, kaplıcaları ve şifalı suları ile dikkat çeken bir turizm yöreni için aşağıdakilerden hangisi doğru olur?

- A) Ticaret açığını turizm gelirleriyle kapatmaya çalışmaktadır.
B) Deniz turizminden yararlanamamaktadır.
C) Yörede turistik açıdan dikkat çeken gayzerlere rastlanır.
D) Doğal çevre beşeri etkilerden korunmuştur.
E) Yörede aktif fay hatları bulunur.

4.

Dünya ticaretindeki artış hızına paralel olarak büyüyen konteyner trafiği bazı limanlarda yeni yatırımları zorunlu kılmaktadır.

Buna göre, haritada gösterilen bölgelerden hangilerinde liman kapasitesinin artırılmasına daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

5. I. BDT
II. ABD
III. Almanya
IV. Suudi Arabistan

Yukarıda verilen ülkelerden hangilerinde madensel hammaddelere olan talep önemli miktarda artmaktadır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. **Ürünlerin tüketicilerin istediği kalitede pazarlara ulaştırılmasında,**

- I. Değişen tüketim taleplerine cevap verebilmek
II. Yerli hammadde kullanımına önem vermek
III. Teknolojide meydana gelen gelişmeleri yakından takip etmek
IV. En kısa ulaşım yolunu kullanarak ticaret yapmak
- durumlarından hangilerine dikkat edilmesi gerekmektedir?**

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

7. Olimpiyat oyunları, turnuvalar, yarışmalar, alpinizm, kanotaj, kampçılık gibi etkinlikler spor turizmini oluşturan ve insanları seyahat etmeye yönelten başlıca aktivitelerdir.

Buna göre, aşağıda verilen ülkelerden hangisinin turizmden elde ettiği gelirler arasında spor aktivitelerinin payı daha azdır?

- A) İsyanya B) Avusturya C) Norveç
D) Yunanistan E) Mısır

8. Aşağıdakilerden hangisi Avrupa, ABD, Japonya ve Güneydoğu Asya'nın önemli hizmet üretim bölgeleri arasında bulunmasındaki ortak etkindir?

- A) Yeraltı zenginliklerinin fazla olması
B) Liman bölgelerine sahip olmaları
C) İklim çeşitliliği fazla olan bölgeler olmaları
D) İlk yerleşim bölgeleri üzerinde bulunuyor olmaları
E) Nüfus miktarlarının fazla olması

9. I. Hamburg
II. Varşova
III. Tokyo
IV. Venedik

Yukarıda verilen şehirlerden hangileri dünya ticaret merkezleri arasında yer almaz?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve V

10. I. Machu Picchu Kayıp Şehri → Çin
II. Büyük Kanyon Ulusal Parkı → ABD
III. Tac Mahal → Hindistan
IV. Kremlin Sarayı → İsviçre

Yukarıda turizm açısından önemli olan bazı yapılar ve bunların bulunduğu ülkeler eşleştirilmiştir.

Yapılan eşleştirmelerden hangileri doğrudur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

11. Turizmin önemini fark eden ülkeler daha fazla turist çekmek ve turizm sektörünü canlandırmak için çeşitli çalışmalar ve yatırımlar yaparlar.

Aşağıdakilerden hangisi turizmin gelişmesi için yapılan çalışmalar arasında yer almaz?

- A) Tarihi ve doğal güzellikleri korumak
B) Farklı ihtiyaçlara cevap verebilecek konaklama tesisleri yapmak
C) Ticaret yolları üzerine otel kurmak
D) Turistik açıdan değer taşıyan bölgelerin tanıtımını yapmak
E) Turizm bölgelerinde ulaştırma hizmetlerini yaygınlaştırmak

12. Aşağıdakilerden hangisi turizmin politik etkileri arasında yer alır?

- A) Farklı kültürlerin birbirlerinin yaşam tarzlarını tanımasına yardımcı olması
B) Evrensel barışın sağlanmasına katkıda bulunması
C) İhracat - ithalat arasındaki dengeyi sağlamaya çalışması
D) Doğal ve kültürel turizm kaynaklarının yeniden yapılandırılmasına katkı sağlaması
E) Milli gelire katkı sağlaması

- 13.

Yukarıdaki haritada taranarak gösterilen alanlardan hangileri yeryüzünün önemli turizm bölgeleri arasında yer almaz?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

GENEL TEKRAR

1. Aşağıdakilerden hangisi az gelişmiş ülkelerin kültürel özellikleri arasında gösterilebilir?

- A) Kişi başına düşen milli gelirin az olması
- B) Tarım faaliyetinin iklime bağımlı olarak yapılması
- C) Dış ticaret hacimlerinin az olması
- D) Okuma - yazma oranının düşük olması
- E) Genç nüfus oranının fazla olması

2. Doğal gazın dünya üzerindeki üretimi ve tüketim bölgeleri arasında boru hatları ile naklinin deniz yollarına tercih edilmesinin asıl nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Deniz yolu taşımacılığının uzun zaman alması
- B) Doğal gazı sıvılaştırıp taşıma ve tekrar gaz haline getirme işleminin maliyetli olması
- C) Deniz yolu taşıtları ile doğal gaz taşıma kapasitesinin daha az olması
- D) Boru hattı geçen bölgelerde yeni istihdam sahalarının oluşması
- E) Doğal gaz rezervi olan ülkelerin deniz yolların uzak olması

3. Bazı ülkelerde teknik imkanların yetersizliği ve önleyici tedbirlerin yokluğu nedeniyle doğal afetlerin felakete dönüştüğü görülmektedir.

Buna göre, aşağıda verilen ülkelerden hangisinde meydana gelebilecek bir doğal afetin felaket boyutuna ulaşmasını önlemek için daha yeterli tedbirler alınabilir?

- A) Hindistan
- B) Endonezya
- C) İran
- D) İtalya
- E) Kolombiya

4. Almanya'nın aşağıdaki sanayi kollarından hangisinde dünya üzerinde ön sıralarda olduğu söylenmez?

- A) Uçak
- B) Otomotiv
- C) Kimya
- D) Elektronik
- E) Demir – çelik

5. İzlanda, Norveç, Kanada ve İsviçre için;

- I. satın alma güçlerinin yüksek olması
- II. ortalama insan ömrünün uzun olması
- III. tarım ürünü ihracatlarının fazla olması
- IV. nüfus artış hızlarının yüksek olması

özelliklerinden hangilerinin ortak olduğu söylenebilir?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

6. Ülkelerin kalkınma düzeyi 1970 yılından önceki dönemde büyük ölçüde kişi başına düşen milli gelirle ölçülürken bu tarihten sonra gelişmişlik düzeyini ölçmede farklı kavramların da dikkate alındığı görülmüştür.

Buna göre, aşağıda verilenlerden hangisi gelişmişlik düzeyini ölçmede kullanılan kavramlardan biri değildir?

- A) İnsan hakları ve siyasi özgürlükler
- B) Uzun ve sağlıklı yaşam tarzı
- C) İşsizlik oranı
- D) Bölgeler arasındaki eşitsizlikler
- E) Doğal kaynak rezervleri

7. Almanya; ABD ve Japonya'dan sonra dünyanın en büyük ekonomik gücünü oluşturmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi Almanya'daki gelişmişlik düzeyinin göstergelerinden biri değildir?

- A) Çalışan nüfusun %81'inin mesleki eğitime sahip olması
- B) Yük ve yolcu trafiğinde uluslararası kavşak noktasında yer alması
- C) Ulusal gelirin çoğunun sanayi sektöründen elde edilmesi
- D) Dünyanın en önemli demir-çelik üreticisi olması
- E) Otomotiv sanayinin gelişmiş olması

8. Kanada, İsveç, Norveç gibi ülkeler doğal kaynaklarını kullanarak ekonomik yönden gelişme gösterirken, Orta doğu ve Afrika ülkeleri çeşitli nedenlerle doğal kaynaklarından yeterince yararlanamamışlardır.

Aşağıdakilerden hangisi doğal kaynaklarından yararlanamayan ülkelere örnek olmaz?

- A) Cezayir B) Moritanya C) Libya
D) Nijerya E) Meksika

9. 1991 yılında SSCB'nin dağılması ile kurulmuş olan Rusya Federasyonu'nun ekonomisi;

- I. petrol
II. doğalgaz
III. otomotiv
IV. demir – çelik

ürünlerinden hangilerinden elde edilen ihracat gelirlerine dayanmaktadır?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. • Afrika kıtasının en gelişmiş ekonomisine sahiptir.
• Ülkede ekonomik faaliyetler değerli metal ve madenlere dayanmaktadır.
• Uzun yıllar boyunca Avrupalı ülkelerin sömürgesi altında kalmıştır.

Yukarıda bazı özellikleri verilen Afrika ülkesi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Sudan B) Mısır
C) Nijerya D) Tunus
E) Güney Afrika Cumhuriyeti

11. Türkiye aşağıda verilen kuruluşlardan hangisine üye olduktan sonra yapılan anlaşma gereği Kore'ye asker gücü göndermiştir?

- A) OPEC B) NAFTA C) NATO
D) IMF E) Birleşmiş Milletler

12. I. Çanakkale Boğazı
II. Cebelitarık Boğazı
III. Süveyş Kanalı
IV. Dover Boğazı

Orta Doğu petrollerinin deniz yoluyla en kısa yoldan Akdeniz ülkelerine ulaştırılmasında yukarıda verilen su yollarından hangilerinin kullanılma zorunluluğu vardır?

- A) Yalnız II B) Yalnız III C) I ve II
D) I ve IV E) II ve IV

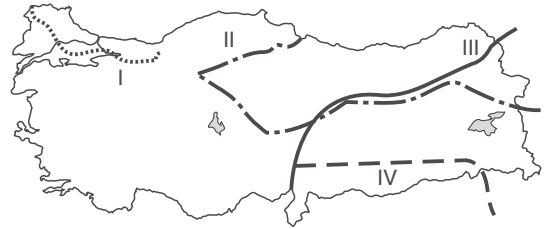
13. Hazar Bölgesi'ndeki doğal gazın Türkiye üzerinden Avrupa'ya taşınmasını sağlayacak olan Nabucca Doğal Gaz Boru Hattının

- I. Rusya Federasyonu'nun bölgedeki etkinliğini azaltmak
II. Orta Doğu ülkelerinin doğal gaz ihracatını artırmak
III. Avrupa Birliği'nin Rus gazına olan bağımlılığını azaltmak

durumlarından hangilerinin gerçekleşmesine olanak sağlayacağı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

14.

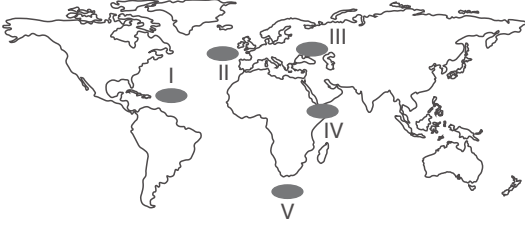

Dünyadaki önemli petrol ve doğal gaz boru hatlarına bakıldığında bunların Türkiye ve çevresinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Buna göre, haritada gösterilen boru hatlarından hangilerinde petrol taşımacılığı yapıldığı söylenebilir?

- A) Yalnız IV B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

15.

Türkiye bulunduğu konum gereği enerji üretim ve tüketim bölgeleri arasında kilit bir ülkedir. Bu durum, Türkiye topraklarının dünya enerji naklinde önemli yeri olan bazı bölgelere alternatif oluşturmaya neden olmuştur.

Buna göre, Orta Asya petrol ve doğal gazının batıya ulaştırılması söz konusu ise Türkiye'nin haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisine öncelikle alternatif bir enerji koridoru oluşturacağı söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

16. I. İsrail'in Filistin topraklarını işgali
II. Kıbrıs'ta Rumlar'ın Türkler'e uyguladığı baskılar
III. Irak'ın Kuveyt'i işgali sonrasında Irak'a uygulanan ambargo
IV. İran – Irak arasında petrol savaşlarının yaşanması
- Yukarıda Orta Doğu'da meydana gelen sorunlardan bazıları verilmiştir.

Buna göre, verilen sorunlardan hangilerinin Türkiye'yi siyasi ve ekonomik açıdan daha çok ilgilendirdiği söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

17. Aşağıdakilerde hangisi küresel çapta faaliyet gösteren ekonomik amaçlı örgütlerden birisidir?

- A) İKÖ B) Greenpeace C) NATO
D) OPEC E) BM

18. Aşağıdakilerden hangisi petrol ihraç eden ülkeler arasında yer almaz?

- A) Çin B) Rusya C) Almanya
D) Nijerya E) Azerbaycan

19. Türkiye, aşağıda verilen uluslararası kuruluşlardan hangisine diğerlerinden daha sonra üye olmuştur?

- A) KEİ B) IMF C) NATO
D) OECD E) Birleşmiş Milletler

20. Çin'in son yıllarda dünyanın en güçlü ekonomisine sahip ülkelerinden biri olmasında

- I. ucuz iş gücü nedeniyle yabancı yatırımcıların ülkeye çekilmesi
II. gümrük vergileri azaltılarak ülkeye teknoloji transferinin yapılması
III. nüfusun yaklaşık 1/5'inin şehirlerde yaşıyor olması
IV. 4000 yıllık bir tarihi geçmişe sahip olması

faktörlerinden hangileri etkili olmuştur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

21. I. Su
II. Orman
III. Doğal gaz
IV. Uranyum

Yukarıda verilen doğal kaynaklardan hangilerinin paylaşımı nedeni ile ülkeler arasında siyasi gerginlikler ve çatışmalar yaşanmaktadır?

- A) Yalnız I B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

22. Aşağıda verilen ülke çiftlerinden hangisi su kaynaklarının paylaşımı nedeniyle çatışmaların yaşandığı bölgelere örnek oluşturur?

- A) Azerbaycan – İran B) İsrail – Suriye
C) Mısır – Suudi Arabistan D) İran – Afganistan
E) Umman – Yemen

23. Japonya dünya turizmine en fazla katılan ülkelerden biridir.

Bu durumun oluşmasında aşağıdakilerden hangisi etkili olmuştur?

- A) Turizm açısından dikkat çeken özelliklere sahip olmaması
B) Halkın eğlenceye düşkün olması
C) Ortalama yaşam süresinin uzun olması
D) Uluslararası hava alanı sayısının çok olması
E) Bütçe fazlalığından dolayı yurt dışı seyahatlerinin teşvik edilmesi

24. Japonya'nın yüzölçümünün yaklaşık %70'ini dağlar oluşturmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi Japonya'da dağlık sahaların geniş yer kaplamasının sonuçları arasında yer alır?

- A) Ülkede aktif volkan dağlarının bulunması
B) Balıkçılıktan elde edilen gelirin yüksek olması
C) Genel olarak Muson ikliminin etkisinde kalması
D) Tarım topraklarının dar olması
E) En önemli tarım ürününün pirinç olması

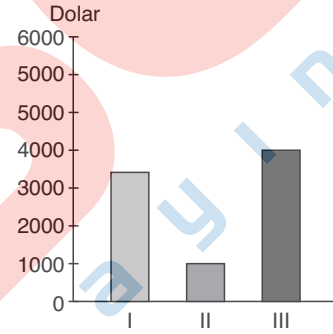
25. Aşağıda verilen ülkelerden hangisinde tarımda çalışan nüfus oranı daha yüksektir?

- A) Hollanda B) İngiltere C) Hindistan
D) Kanada E) Brezilya

26. Aşağıdakilerden hangisi Hollanda'ya ait özellikler arasında bulunmaz?

- A) Sera sebzesi üretiminde ilk sıralarda yer alması
B) Zengin kömür rezervlerine sahip olması
C) Kent nüfus oranının yüksek olması
D) Her mevsim yağışlı okyanusal iklimin hakim olması
E) Çayır ve otlakların geniş alan kaplaması

27.

Yukarıdaki grafikte kişi başına düşen milli gelir miktarı verilen ülkeler aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak sıralanmıştır?

	I	II	III
A)	Çin	Nijerya	Rusya
B)	Rusya	Almanya	Hindistan
C)	Hindistan	Japonya	Hollanda
D)	Güney Afrika Cum.	İngiltere	Rusya
E)	Rusya	Hollanda	Çin

28.

Yukarıda numaralandırılarak gösterilen bölgelerden hangilerinde sanayi faaliyetlerinde çalışan nüfus oranı daha fazladır?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

Birlikte Çözelim

Çözüm 136 / 4

İngiltere, Almanya, Brezilya ve Malezya'da yağış miktarı fazla olup, bitki örtüsü gürdür. Avustralya'da ise rüzgar şekillerinin görülebildiği yarıkurak ve kurak araziler geniş yer kaplamaktadır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 139 / 16

Şili, Büyük Okyanus kıyısında levha sınırında yer alan bir ülkedir. Levha sınırları yerkabuğunun hareketli bölgelerini oluşturduğundan Şili'de deprem riski fazladır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 140 / 7

Portekiz arazisi, İspanya'daki birinci zaman arazilerinin devamı niteliğinde olup, üçüncü zamanda oluşan Alp - Himalaya kıvrım sistemine dahil değildir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 141 / 13

İngiltere bir ada ülkesi olup yüzölçümü küçük olduğundan ülkede akarsu boyları kısadır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 143 / 12

Üçüncül ekonomik faaliyet (hizmet) kolunda istihdam edilen nüfus oranı gelişmiş ülkelerde fazla, gelişmemiş ülkelerde bu kolda istihdam oranı azdır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 145 / 10

Japonya kalabalık bir ülke olmasına rağmen ekonomik anlamda gelişmiş olduğundan yaşam standartları yüksek, ortalama insan ömrü uzun ve sağlık hizmetleri gelişmiştir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 146 / 1

Hindistan'da iş gücü potansiyeli yüksek olduğundan işçi ücretlerinin düşük olması endüstri faaliyetlerinin yapılmasını kolaylaştırmıştır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 148 / 4

Kanada; verimli toprakları, geniş orman alanları ve çeşitli madenleri ile doğla kaynak bakımından zengin ülkelerin başında gelir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 149 / 14

Finlandiya coğrafi konumu nedeniyle kutup dairesi çevresinde topraklara sahip bir ülkedir. Tarımsal etkinliklerin sınırlı olması durumu Kanada ile aynı nedene bağlıdır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 150 / 8

Japonya'daki ormanların 1/4'i suni olarak yetiştirilmiştir. Ülke doğal kaynaklarına önem vermekte ve kereste ihtiyacını ithalatla karıştırmaktadır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 152 / 5

Afganistan doğal kaynak bakımından zengin bir ülkedir. Ülkenin geri kalmış olmasının nedeni sermaye yetersizliği ve siyasi karışıklıklardır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 154 / 6

Birleşmiş Milletlerin amacı; uluslararası barış ve güvenliği korumak, uluslararası anlaşmazlıkların çözülmesini barışçı yollarla gerçekleştirmektir. Bu nedenle I. ve II. öncüller Birleşmiş Milletlerin ilgi alanına girmektedir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 157 / 8

Çin topraklarının batısında bulunan Doğu Türkistan Türkiye'ye diğer çatışma bölgelerinden daha uzaktadır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 158 / 1

Tarımda makine kullanımı verimliliği artırmakta ancak, doğal çevre üzerinde herhangi bir kirlenmeye yol açmamaktadır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 160 / 4

Siyasi baskılar ve iç karışıkların olduğu bir bölgede turizm faaliyetleri olumsuz yönde etkilenir. Turizm dinlenme amacıyla yapıldığından huzur ortamının bulunması önemlidir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 163 / 10

Dış ticarete payı fazla olan ürünler; tanıtımı iyi yapılan ve rekabet ortamında kalitesiyle ön plana çıkan ürünlerdir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 164 / 4

Avrupa ve Çin dünya ticaretinde payı fazla olan bölgeler olduğundan artan ticari faaliyetlere bağlı olarak bu bölgelerde liman kapasitesinin artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 165 / 12

A seçeneği turizmin sosyal ve kültürel etkisine, C ve E seçenekleri ekonomik etkilerine, D seçeneği ekolojik etkisine örnek olur. Uluslararası barışa katkı sağlama ise politik bir etki olarak düşünülebilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Dört Köşe

1. • Pamuk
• Doğal gaz
• Altın
• Petrol

Aşağıdaki ülkelerden hangisinin yukarıdaki ürünlerin tümü için önemli bir üretim alanı olduğu söylenebilir?

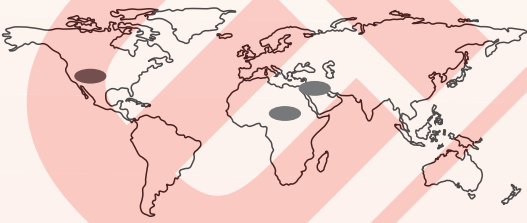
- A) Özbekistan B) Suudi Arabistan
C) İsviçre D) İngiltere
E) Güney Afrika Cumhuriyeti

3. – Almanya
– Fransa
– Avusturya
– İtalya

Yukarıda verilen ülkeler için aşağıdakilerden hangisinin ortak özellik olduğu söylenebilir?

- A) Yaz turizmi olanaklarının fazla olması
B) Gıda sanayilerinin büyük oranda ihracata yönelik üretim yapması
C) Birleşmiş milletlerin veto hakkına sahip daimi üyeleri olmaları
D) Otomotiv sanayilerinin gelişmiş olması
E) Nehirlerin oluşturduğu geniş delta alanlarına sahip olmaları

2.

Uluslar arası turizm etkinlikleri kapsamında yukarıdaki haritada taralı olarak gösterilen bölgelerdeki turistik unsurları ziyaret eden bir turist grubunun aşağıdakilerden hangisini görmüş olduğu söylenemez?

- A) Farklı dinlere ait kutsal mabedleri
B) Dünyanın önemli gayzer alanlarını
C) Savan biyomundaki millî parkları
D) İpek Yolu'na ait kervansarayları
E) Fujiyama Yanardağı'nı

4.

	I. ülke	II. ülke
Şehirsel nüfus (%)	43	87
Kırsal nüfus (%)	57	13
0 - 14 yaş arası nüfus (%)	44	16
15 - 64 yaş arası nüfus (%)	53	68
Çocuk ölüm oranı (‰)	72	5.2

Yukarıda iki farklı ülkenin nüfusuyla ilgili bazı özellikler verilmiştir.

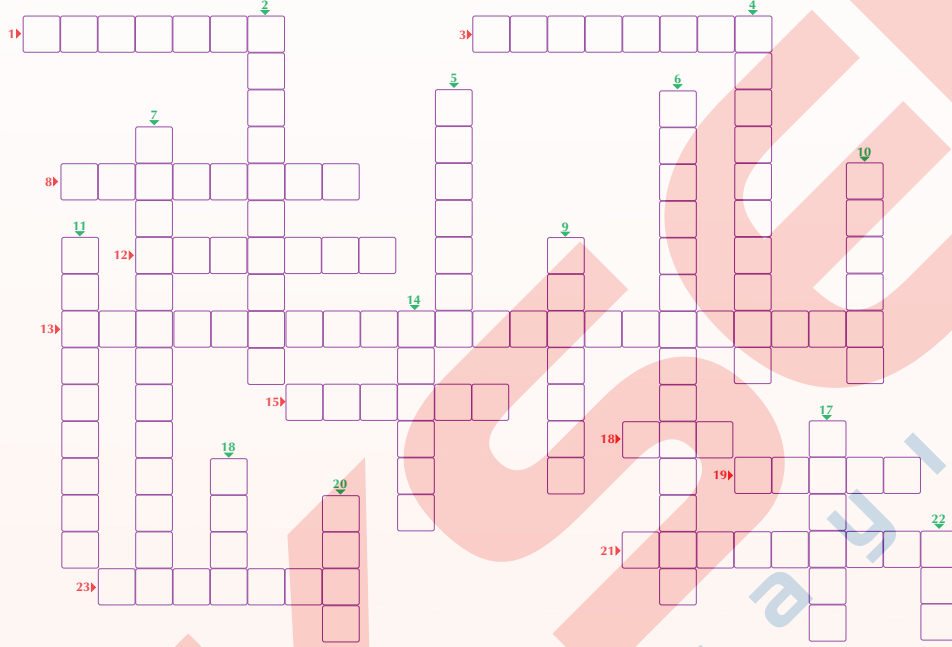
Buna göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) I. ülkede nüfus daha fazladır.
B) II. ülkenin gelişmişlik seviyesi daha yüksektir.
C) I. ülkede doğum oranı daha düşüktür.
D) II. ülke doğal kaynaklar bakımından zengindir.
E) I. ülkede kişi başına enerji tüketimi fazladır.

Kontrol Noktası

Ülkeleri ne kadar tanıyorsun?

Soldan Sağa

1. Balıkçılığın çok geliştiği bir ada ülkesi
3. Tropikal orman varlığı en fazla olan ülke
8. Batı Avrupa'da Amsterdam ve Rotterdam limanlarının bulunduğu ülke
12. Maya uygarlığına ait eserlerin bulunduğu ülke
13. Altın, platin, elmas bakımından dünyanın en zengin ülkelerinden biri
15. Gelen turist sayısında dünyanın bir numaralı ülkesi
16. Birleşmiş milletlerde veto hakkına sahip bir ülke
19. Topraklarının bir bölümü Asya'da bir bölümü Afrika'da olan ülke
21. Sel ve taşkın nedeniyle en çok can ve mal kaybı yaşanan ülke
23. Denize kıyısı olmamasına rağmen büyük bir deniz ticaret filosuna sahip ülke

Yukarıdan Aşağıya

2. 1978'de SSCB'nin işgali ardından günümüze kadar çeşitli nedenlerle sıcak çatışmaların yaşandığı bir Orta Doğu ülkesi
4. Okyanusya kıtasının en büyük adası üzerinde bulunan devlet
5. İber yarımadasında hem Akdeniz'e hem de Atlas Okyanus'una kıyısı bulunan ülke
6. Dünyanın en büyük petrol ihracatçısı
7. İngiltere'nin güneyinde etkili olan iklim
9. Avrupa'nın önemli demir çelik ve otomotiv üreticisi ülkelerinden birisi
10. Almanya'nın başkenti
11. Sanayi Devrimi'nin ilk başladığı ülke
14. Kuzey Amerika'nın tundra biyomunun en geniş yer kapladığı ülke
17. Entansif tarım yöntemlerinin uygulandığı bir Orta Doğu ülkesi
18. Güney Amerika'da Akdeniz ve çöl iklimi görülen bir ülke
20. Petrol ihraç eden ülkeler örgütünün kısa yazılışı
22. Suriye'nin etki alanı en geniş kenti

..... derken

HALA TAŞ ÇAĞI'NI YAŞIYORLAR

Yerli kabileler üzerinde araştırmalar yapan ve merkezi İngiltere'de bulunan bir sivil toplum örgütü Brezilya'nın Peru sınırında bulunan Acre eyaletinde kendi kabileleri dışında kimseyle iletişim kurmamış bir topluluğu görüntüledi. Helikopterle bölgeyi taraman ekip modern insanla hiç karşılaşmamış yerlilere ait yapraklardan yapılmış kulüpleri tespit etti. Hala taş devrini yaşayan kabile üyeleri havada helikopteri görünce ormana doğru kaçarken bir grubun da helikoptere ok attığı gözlemlendi. Brezilya ve Peru hükümeti Amazon ormanlarında doğal dengenin bozulması ve yerli kabilelerin korunması için mücadele ediyor. Uzmanlar bölgede varlığı henüz tespit edilmeyen yerlerde benzer kabileler olduğuna inanıyor. Ancak bu kabilelerden bazıları yörede faaliyet gösteren kereste kaçakçıları tarafından yerlerinden ediliyor veya öldürülüyor.

06

ÇEVRE ve TOPLUM

Kavram Dizini

- doğal kaynak
- arazi planlaması
- alternatif enerji
- Kyoto Protokolü
- doğal miras
- Ramsar Sözleşmesi
- radioaktif kirlilik
- atık
- geri dönüşüm
- küresel ısınma
- asit yağmuru
- ozon seyrelmesi
- sulak alan
- fosil yakıt
- sera gazı

Bu testleri çözdüğümüzde;

- doğal kaynakların keşfedildiği dönemleri,
- doğal kaynak kullanımında etkili olan faktörleri,
- yağmur ormanlarının tahrip edilmesinin çevresel etkilerini,
- arazi planlamasında dikkat edilmesi gereken hususları,
- enerji kaynaklarının kullanımının çevresel etkilerini,
- doğal çevrenin sınırlılığını,
- çevre koruma uygulamalarını,
- Kyoto Protokolü'nün amaçlarını,
- doğal miras alanlarını,
- teknolojinin çevre üzerindeki etkisini,
- atık oluşturan kaynakları,
- geri dönüşümün faydalarını,
- insanın ekolojik döngüler üzerindeki etkisini,
- küresel ısınmanın etkilerini,
- ozon seyrelmesinin sonuçlarını,
- erken uyarısı yapılabilecek doğal afetleri,

kavramış olacağız.

KISA KISA

Doğal Kaynakların Keşfi ve Kullanımı

- Kaba Taş (Paleolitik) Çağ'da avlanmak ve korumak amacıyla taşlardan yararlanılmıştır.
- Yontma Taş (Mezolitik) ve Yeni Taş (Neolitik) çağında tarım ve hayvancılık faaliyetleri başlamış, toprağın önemi artmıştır.
- Maden (Kalkolitik) çağında demir ve bakır gibi madenler keşfedilmiştir.
- Sanayi çağında buhar makinesinin icadıyla kömür ve demirin, dinamonun icadıyla akarsuların, dizel motorun icadıyla petrolün, pulluk ve traktörün icadıyla tarım topraklarının önemi artmıştır.

Doğal Kaynak Kullanımının Çevresel Sonuçları

Taş ocaklarının çevreye etkisi

- Kirletici tozlar canlı hayatına zarar verir.
- Ocaktan yayılan atık maddeler toprak, hava ve suyun doğal yapısını bozar.
- Kullanılan patlayıcıların neden olduğu yüksek ses ve kazalar ocakların zararlı etkisini artırır.

Yağmur ormanlarının tahribinin çevresel etkisi

- Küresel ısınma ve iklim değişiklikleri
- Erozyonun artması, kuraklık
- Tarımsal verimsizlik
- Biyolojik çeşitliliğin azalması
- Sel ve taşkınların artması

Yeraltı su kullanımının çevresel etkisi

- Yeraltı su seviyesinin düşmesi
- Yeraltı akiferlerine deniz suyunun karışması
- Yer göçmeleri

Anız yangınlarının çevresel etkileri

- Toprak verimliliğinin düşmesi
- Erozyonun hızlanması
- Doğal dengenin bozulması
- Topraktaki yaşam ortamının azalması

Arazi Planlanmasında Dikkat Edilecek Hususlar

- Arazinin mevcut durumu ve gelecekteki durumu ile ilgili haritalar hazırlanmalı
- Arazi yetenek sınıflandırması yapılmalı
- Doğal ve beşeri yapılar üzerindeki riskler göz önüne alınmalı
- Araziden en yüksek verim alınması sağlanmalı
- Bölge halkının gereksinimleri göz önüne alınmalı
- Projelerin doğaya vereceği zarar en aza düşürülmeli

Doğal mirasın korunması için yapılması gerekenler

- Orman alanları genişletilmeli,
- Su kaynakları dikkatli kullanılmalı,
- Geri dönüşüm yaygınlaştırılmalı,
- Turizm alanlarında iskan çalışmaları sınırlandırılmalı,
- Yenilenebilir enerji kaynakları tercih edilmeli,
- Avcılık, doğal yaşamı tehdit etmeyecek şekilde yapılmalı,
- Organik ürünler kullanılmalı,
- Az yakıt tüketen motorlu araçlar tercih edilmelidir.

Kyoto protokolünde alınan kararlar

- Fazla yakıt tüketen ve fazla karbon üretenlerden fazla vergi alınacak.
- Nükleer enerji ve güneş enerjisinin önü açılacak.
- Termik santrallerde daha az karbon çıkaran teknolojiler kullanılacak.
- Bio dizel benzeri yenilenebilir enerji kaynakları kullanılacak.
- Daha az enerji ile ısınma, daha az enerji tüketen araçlarla uzun yol alma, endüstride daha az enerji tüketen teknolojiler kullanma yaygınlaştırılacak.
- Atmosfere salınan sera gazı miktarı % 5'e çekilecek.
- Isıtmadan, motorlu taşıtlardan ve endüstriden kaynaklanan sera gazı miktarını azaltmaya yönelik mevzuat yeniden düzenlenecek.

06.1 DOĞAL KAYNAK KULLANIMI ve ÇEVRESEL ETKİLERİ

1. Yeryüzünde sanayi faaliyetlerinin ve nüfusun yoğunlaştığı yerlerde doğal kaynakların kullanımı hızla artmaktadır. Bu durum hava, su ve toprak kirliliğinde de artışlara neden olur.

Yukarıdaki açıklamaya göre, haritada numaralanmış taralı alanların hangisinde hava, su ve toprak kirliliğinde artış yaşanması beklenmez?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

2. Bir bölgede görülen iklim koşulları bölgedeki doğal kaynakların oluşumu ve doğal kaynaklardan yararlanma üzerinde etkili olmaktadır.

Buna göre, aşağıdaki doğal kaynaklardan hangisinin oluşmasında veya kullanımında iklim koşullarının etkili olduğu söylenemez?

- A) Rüzgar B) Doğal gaz C) Güneş
D) Toprak E) Orman

3. Bir yerdeki doğal kaynakların kullanımında;

- I. arazinin jeolojik yapısı
- II. doğal kaynağın rezervi
- III. insanların ihtiyaçları
- IV. yer şekillerinin uzanış doğrultusu
- V. liman bölgesine yakınlık

özelliklerinden hangilerinin daha etkili olduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

4. Yeraltından çıkarılan bazı madenler enerji kaynağı olarak kullanılmaktadır.

Aşağıdaki yeraltı zenginliklerinin hangisinden enerji elde edilmez?

- A) Taş kömürü B) Doğal gaz C) Krom
D) Petrol E) Linyit

5. Doğal kaynakların işlenmesinde kullanılan yöntem ve teknikler, bir ülkenin gelişmişlik durumuna bağlı olarak değişmektedir. Az gelişmiş ülkeler ilkel yöntemler nedeniyle doğal kaynaklarını iyi kullanamazken, gelişmiş ülkeler uyguladıkları yöntemlerle kaynaklarını verimli ve uzun süre değerlendirebilirler.

Buna göre, aşağıdaki ülkelerden hangisi sınırlı tarım topraklarına sahip olmasına rağmen, topraklarını daha verimli kullanabilmektedir?

- A) Çin B) Afganistan C) Hindistan
D) Brezilya E) Japonya

6. – Demir – çelik fabrikalarında
– Tarım topraklarında
– Elektrik enerjisi elde etme
– İçme ve kullanmada
– Nükleer tesislerde

Yukarıda verilen alanların kaç tanesinde doğal kaynaklardan olan su, üretim amaçlı kullanılmaz?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

7. Ormanlar, doğal kaynak olarak aşağıdaki alanların hangisinde kullanılmamaktadır?

- A) Kereste üretimi
B) Konutların ısıtılması
C) Termik enerji üretimi
D) Kağıt hamuru elde etme
E) Mobilya yapımı

Ormanlar biyokütle enerjisi elde etmede kullanılır.

8. Doğal kaynakların kullanımı ile ilgili olarak;

- I. gelişi güzel ve verimsiz kullanılmalarının tükenmelerine yol açtığı,
- II. az gelişmiş ülkelerde sürdürülebilir yöntemlerle kullanıldığı,
- III. plansız kullanımlarının çevre sorunlarına neden olduğu,
- IV. insan ihtiyaçlarının çeşitlenmesiyle doğal kaynak tüketiminin arttığı

yargılarından hangilerinin doğru olduğu savunulamaz?

- A) Yalnız II B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. Ormanlar, doğal çevrenin düzeni açısından hayati öneme sahiptir. Ancak insanlar çeşitli ihtiyaçları nedeniyle ormanları eski çağlardan günümüze kadar sürekli tahrip etmiştir. Bu durum birçok çevresel sorunu beraberinde getirmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi orman tahribatı nedeniyle ortaya çıkan çevre sorunlarından biri değildir?

- A) Sellenme ve su taşkınlarının artması
B) Erozyonun artması
C) Yaban hayatı ve ekolojik dengenin bozulması
D) Deprem selliğinin artması
E) Temiz hava üretecek alanların azalması

10. X ve Y şehirleri farklı bölgelerde bulunmakta ve doğal kaynak varlığı bakımından farklılık göstermektedir. X şehri linyit yatakları, Y şehri ise taş kömürü rezervi yönünden zengindir.

Bu durum şehirlerin aşağıdaki özelliklerinden hangisi bakımından farklı olmasıyla ilgilidir?

- A) Yerçekillerinin engebeliliği
B) Jeolojik yapı
C) Bitki örtüsü
D) İklim şartları
E) Yükselti ortalamaları

11. Aşağıdaki doğal kaynaklardan hangisinin kullanımı daha yakın bir döneme dayanır?

- A) Toprak B) Orman C) Kömür
D) Bakır E) Uranyum

12. İlk çağlardan itibaren insanlar yaşamsal faaliyetlerini sürdürebilmek ve kolaylaştırmak için doğal çevreden faydalanma yoluna gitmişlerdir. Hayvanları avlamak ve tehlikelerden korunabilmek amacıyla Paleolitik Çağ'da bazı taş türlerinden faydalanmışlardır.

Aşağıdaki taş çiftlerinden hangisinin bu dönemde insanlar tarafından kullanıldığı söylenebilir?

- A) Çakıl ve kil taşı
B) Granit ve kum taşı
C) Kalker ve traverten taşları
D) Çakıl ve alçı taşı
E) Obsidyen ve çakmak taşı

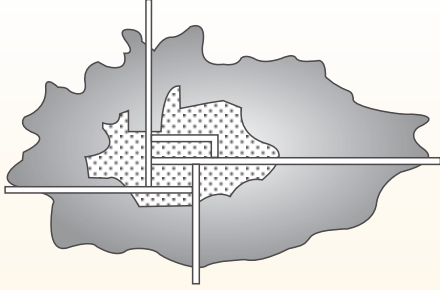
13. Barajların insan yaşamına olumlu etkileri olduğu gibi ortaya çıkardığı sorunlarla olumsuz etkileri de bulunmaktadır.

Aşağıdakilerin hangisi barajların ortaya çıkardığı sorunlar arasında gösterilemez?

- A) Delta ovalarına biriktirilen alüvyon miktarını azaltması
B) Akarsuların ağız kısmına ulaşan plankton miktarının azaltması
C) Tarım topraklarındaki gübre ihtiyacını artırması
D) Bulunduğu bölgenin atmosferine nem kaynağı oluşturması
E) Geniş tarım sahaları ve tarihi yerleşim alanlarını sular altında bırakması

06.2 DOĞAL KAYNAK KULLANIMI ve ÇEVRESEL ETKİLERİ

1.

Şehirsel alan Yeşil kuşak Ulaşım yolları

Yukarıdaki şekilde bir şehirsel yerleşme ve yerleşme çevresinde oluşturulan yeşil kuşak gösterilmiştir.

Yeşil kuşak olarak belirtilen alanın tamamen yapılaşmaya kapatıldığı düşünülürse arazinin bu şekilde planlanmasının aşağıdaki sorunlardan hangisine neden olacağı söylenebilir?

- A) Çevre kirliliğinin artması
- B) Altyapının yetersiz kalması
- C) Yerleşmenin büyüüp gelişmesinin engellenmesi
- D) Rekreasyon alanlarının daralması
- E) Yerleşmede doğal afet riskinin artması

2.

İnsanlar yaşadıkları mekanı ihtiyaçları doğrultusunda ve sahip oldukları doğal kaynak potansiyeli ölçüsünde değiştirirler. Örneğin arazi sıkıntısı olan bazı kıyı şehirlerinde kıyı boyunca dolgu yapılarak denizden arazi kazanılmaktadır.

Bu uygulamanın

- I. zengin balık alanlarının ortadan kalkması
- II. ekolojik açıdan önemli bataklıkların bozulması
- III. kıyıdaki gelgit genişliğinin azalması
- IV. deniz turizmi sezonunun kısalması

sorunlarından hangilerine neden olacağı söylenebilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

3.

Mevcut doğal kaynaktan çeşitli alanlarda yararlanmak ve daha verimli kullanımını sağlamak amacıyla akarsular üzerinde barajlar ve hidroelektrik santralleri yapılmaktadır.

Bu uygulamanın aşağıdakilerden hangisine olarak sağladığı söylenemez?

- A) Suyu kontrol edebilme ve zararlarından korunma
- B) Sudan yılın her mevsiminde faydalanma
- C) Doğal çevrede kirliliğe neden olmadan enerji üretme
- D) Tarım alanlarına su sağlama
- E) Toprak kaymalarını önleme

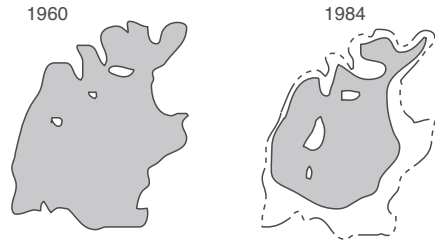
4.

Aşağıdakilerden hangisi doğal kaynağın hatalı kullanımına örnek olmaz?

- A) Verimli tarım alanlarının yerleşim birimine çevrilmesi
- B) Çok eğimli yüzeylerde nadas tarımı yapılması
- C) Taşıdığı alüvyon miktarı çok fazla olan akarsular üzerine baraj yapılması
- D) Taşkın ovalarında tarım yapılması
- E) Orman içlerinde tarla açılması

5.

Yukarıda Aral Gölü'nde yanlış doğal kaynak kullanımı sonucu meydana gelen değişim gösterilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi bu durumun sonuçları arasında yer almaz?

- A) Göl kıyısındaki liman ve tersaneler kullanılamaz hale gelmiştir.
- B) Gölün ulaşım elverişliliği azalmıştır.
- C) Göl çevresinde tarıma elverişsiz bir alan oluşmuştur.
- D) Göl çevresinde hava koşulları değişmiştir.
- E) Göl havzasında hayvancılık faaliyetleri azalmıştır.

Şekli incelediğimizde, verilen dönemde, gölün sahip olduğu alanı büyük oranda kaybettiğini görürüz.

6. Sınırlı oranda tarım toprağına sahip bir ülkede aşağıdaki uygulamalardan hangisinin yapılması doğal kaynağın daha verimli kullanılmasına olanak sağlar?

- A) Arazide tek tip ürün yetiştirilmesi
- B) Tarımda çalışan iş gücünün artırılması
- C) Toprakların bazı yıllar nadasa bırakılması
- D) İklim koşullarına uygun tohumluk kullanılması
- E) Tarım alanlarının genişletilmesi

7. Mera hayvancılığında aşağıdaki uygulamalardan hangisinin yapılması doğal kaynağın sürdürülebilir kullanımı için gereklidir?

- A) Verimliliği yüksek hayvan türlerinin beslenmesi
- B) Nöbetleşe otlatma yapılması
- C) Otlatma süresinin uzatılması
- D) Besi hayvancılığının yaygınlaştırılması
- E) Yabani hayvanlara karşı mücadele edilmesi

8. Bir bölgede oluşturulması düşünülen şehir yerleşmesinin planlaması yapılırken, öncelikle aşağıdaki-lerden hangisi dikkate alınmalıdır?

- A) Bölge halkının ekonomik faaliyetleri
- B) Mevcut arazinin yetenek durumu
- C) Bölgede mevcut bitki türleri
- D) İçme ve sulama suyu sağlanan kaynaklar
- E) Enerji üretim alanları

9. Aşağıdakilerden hangisi pulluk ve traktörün icad edilmesi sonucu ortaya çıkan bir durum değildir?

- A) Tarım faaliyetlerinde insan gücüne duyulan ihtiyacın azalması
- B) Toprağın bir doğal kaynak olarak öneminin artması
- C) Çayır ve mera alanlarının tarla haline dönüştürülmesi
- D) Toprakta elde edilen verimin artması
- E) Tarım ve hayvancılığın ekonomideki payının azalması

Pulluk ve traktör kullanımı tarımsal üretimi artırmıştır.

10. Aşağıda bir doğal kaynağın yanlış kullanımı sonucu ortaya çıkan ve birbirini doğuran bazı olaylar sırasıyla verilmiştir.

Buna göre, verilen olaylardan hangisinin sıralamada yeri yoktur?

- A) Sel ve taşkınların sıklık ve şiddetinin artması
- B) Erozyon nedeniyle toprak kayıplarının artması
- C) Küresel ısınmanın artması
- D) Tarımsal verimin düşmesi
- E) Ekonominin zarar görmesi

11. Çok önemli bir doğal kaynak olan suyun kıtlığı çölleşmeye, fazlalığı sel ve taşkınlara neden olmaktadır. Bu problemlerin önemli bir bölümü suyun hatalı kullanımından kaynaklanır.

Yukarıdaki parçaya göre, aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Doğal kaynakların bilinçsiz kullanımı çevre sorunlarına neden olabilmektedir.
- B) Kaynak kullanımında temel ihtiyaçlar dikkate alınmalıdır.
- C) Doğal kaynağın yetersiz kullanımı da çevre sorunlarına yol açar.
- D) Her ülkede su kullanımından kaynaklanan sorunlara rastlanır.
- E) Suyun neden olduğu çevre sorunları büyük ölçüde iklime bağlıdır.

12. Verimli tarım arazilerinin geniş yer kapladığı bir bölgede tesbit edilen kömür madeninin açık işletme oluşturularak çıkarılması planlanmıştır.

Yörede yapılacak madenciliğin;

- I. tarım alanlarının daralması
- II. biyolojik çeşitliliğin zarar görmesi
- III. hava kirliliğinin artması
- IV. radyoaktif kirliliğin artması

sorunlarından hangilerine neden olması beklenmez?

- A) Yalnız III
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) II ve IV

06.3 ENERJİ KAYNAKLARI ve KULLANIMININ ÇEVRESEL ETKİLERİ

1. I. Jeotermal
II. Doğal gaz
III. Uranyum – toryum
IV. Rüzgar

Yukarıda verilen enerji kaynaklarından hangileriyle çalışan santraller, kullandığı enerji kaynağından uzak bir yere kurulamaz?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

2. Su kirliliği; zararlı olan maddelerin ölçülebilecek miktar ve yoğunlukta suya karışarak, suyun niteliğini bozmasıdır. Bazı enerji santralleri suyun kirliliğini artırıcı yönde etki yapmaktadır.

Buna göre;

- I. Termik
II. Nükleer
III. Hidroelektrik
IV. Jeotermal

santrallerden hangileri bıraktıkları atıklar nedeniyle suyun kirliliğini artırmaktadır?

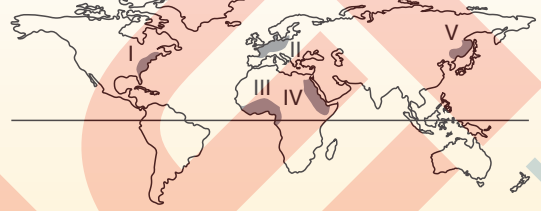
- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

3. Fosil kökenli yakıtların enerji kaynağı olarak yoğun şekilde kullanılması "küresel ısınma" olgusunu ortaya çıkarmıştır. Bu olguya bağlı olarak, yeryüzünde bir takım olayların meydana gelmesi beklenmektedir.

Aşağıdakilerden hangisinin küresel ısınmaya bağlı olarak meydana gelmesi beklenemez?

- A) Tarımsal üretimin ortadan kalkması
B) Avrupa'nın kuzey kıyılarında su seviyesinin yükselmesi
C) Kuraklık
D) Bazı canlı türlerinin tamamen ortadan kalkması
E) Buzul alanlarının daralması

4. Gel-git, Ay'ın çekim etkisine bağlı olarak su kütlelerinde meydana gelen kabarma ve çekilme hareketidir. Okyanuslar ve bunlarla güçlü bağlantısı olan denizlerde gel-git etkisi fazladır.

Buna göre, gel – git enerjisinden elektrik üretmeyi düşünen bir yatırımcının, haritada taralı olarak gösterilen kıyı yörelerinden hangisine santral kurması uygun olmaz?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

5. Petrolün deniz yolu ile taşınması sırasında meydana gelen kazalarda büyük çevre felaketleri yaşanmaktadır.

Bu durumun risklerini ortadan kaldırmak için;

- I. kara yolu ulaşımına ağırlık vermek
II. boru hatları ile taşımacılığı yaygınlaştırmak
III. hava yolu taşımacılığını devreye sokmak
IV. modern ve güçlü yük gemileri ile taşımacılık yapmak

önlemlerinden hangileri maliyet ve güvenlik açısından daha uygundur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve IV
D) II ve IV E) III ve IV

Petrolün taşınması için tankerler ve boru hatları kullanılmaktadır.

6. 1895 yılında patlamalı motorların ve 1910 yılında içten yanmalı motorların icat edilmesi, aşağıdaki enerji kaynaklarından hangisinin önemini artırmıştır?

- A) Linyit B) Petrol C) Gel-git
D) Doğal gaz E) Biyokütle

7. Aşağıdaki enerji türlerinden hangisinin kullanımının artırılması, çevre ve ekosistemin korunmasına yardımcı olmaz?

- A) Gel-git enerjisi B) Güneş enerjisi
C) Rüzgar enerjisi D) Hidroelektrik enerji
E) Termik enerji

8. Türkiye'de linyit kömürünün fazla olması, linyit ile enerji üreten termik santrallerin sayısını artırmıştır. Ancak bu termik santrallerin olumsuz bazı çevresel etkileri vardır.

Aşağıdakilerden hangisi, termik santrallerin Türkiye'deki olumsuz çevresel etkileri arasında gösterilemez?

- A) Bitki örtüsünün zarar görmesi
B) Atmosferdeki kirliliğin artması
C) Asit yağmurlarının görülmesi
D) Toprağın ve canlı yaşamının zarar görmesi
E) Tarım alanlarının sular altında kalması

9. Nükleer santrallerle hidroelektrik santraller karşılaştırıldığında aşağıdaki yargılardan hangisi doğru olmaz?

- A) Nükleer santrallerin enerji üretimi daha istikrarlı ve fazladır.
B) Hidroelektrik santrallerde atık sorunu yaşanmaz.
C) Nükleer santrallerdeki arıza ve kazaların etki alanı daha dardır.
D) Her iki santralin de doğadaki kirliliğe büyük bir katkısı yoktur.
E) Hidroelektrik santraller verimlilik açısından daha dezavantajlıdır.

10. Aşağıdaki enerji türlerinden hangisi, doğal çevredeki şartlara bağlı olarak üretimde yıldan yıla dalgalanma gösterebilir?

- A) Termik enerji B) Jeotermal enerji
C) Hidroelektrik enerji D) Biyoenerji
E) Nükleer enerji

11. – Çatalağzı
– Yatağan
– Keban
– Atatürk
– Gökova

Yukarıdaki enerji santrallerinden kaç tanesinin asit yağmurlarına yol açması beklenir?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Termik enerji santrallerinin neden olduğu kirlilik asit yağmuru oluşumunu artırmaktadır.

12. Aşağıdaki enerji kaynaklarından hangisi, iklim koşullarından daha az etkilenir?

- A) Jeotermal enerji B) Güneş enerjisi
C) Hidroelektrik enerji D) Rüzgar enerjisi
E) Hidrojen enerjisi

13. Biyoenerji aşağıdakilerden hangisinin kullanılması ile elde edilmektedir?

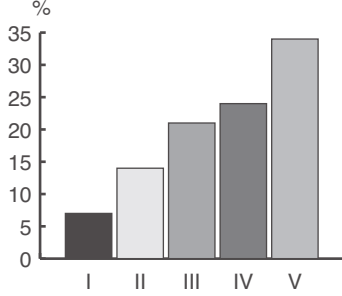
- A) Güneş enerjisi
B) Bitkiler ve her türlü hayvansal atıklar
C) Akarsular
D) Hidrojen
E) Linyit ve taş kömürü

14. Aşağıdakilerden hangisi yenilenebilir enerji kaynaklarının neden olduğu çevresel sorunlardan biri değildir?

- A) Rüzgar türbinlerinin geniş alanları işgal etmesi ve gürültü kirliliği oluşturması
B) Biyokütle üretiminde yakılan bitkisel ve hayvansal atıkların hava kirliliğine katkı yapması
C) Barajların kurulduğu alanlardaki tarım topraklarında tuzlanma ve çoraklaşmaya neden olması
D) Jeotermal sularda bulunan kükürtdioksit ve azotdioksit gibi gazların asit kirleticilere katkı yapması
E) Gel – git enerjisinden ayın bazı günlerinde yararlanılamaması

06.4 ENERJİ KAYNAKLARI ve KULLANIMININ ÇEVRESEL ETKİLERİ

1.

Yukarıdaki grafikte enerji türlerine göre dünya enerji kaynaklarının kullanım oranları numaralandırılarak gösterilmiştir.

Buna göre, I ve V numaralı kaynaklar aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Güneş – Hidroelektrik
- B) Nükleer – Doğal gaz
- C) Rüzgar – Kömür
- D) Nükleer – Petrol
- E) Jeotermal – Kömür

2. Aşağıda verilen ülkelerden hangisinde elektrik üretiminde nükleer santrallerin payı daha fazladır?

- A) Slovakya
- B) Fransa
- C) Çin
- D) Bulgaristan
- E) Ukrayna

3. Aşağıdakilerden hangisi nükleer enerjiden yararlanma alanlarından biri değildir?

- A) Elektrik üretimi
- B) Sanayi
- C) Tarım
- D) Tıp
- E) Savunma

4. Aşağıdakilerden hangisi termik santrallerin neden olduğu çevre sorunları arasında yer almaz?

- A) Asit yağışları meydana getirmeleri
- B) Orman ve tarım alanlarına zarar vermeleri
- C) Sularda kirliliğe neden olmaları
- D) Akarsu havzaları ve göl alanlarında daralmalara neden olmaları
- E) Toprakta kül birikimine neden olmaları

5. Nükleer kaynaklar ilk kez atom bombası adı verilen yok edici silahın imalinde kullanılmış ve bu silah etkileri yıllarca süren büyük çapta maddi hasara yol açmıştır. Buna rağmen 1950 yılından sonra nükleer kaynaklar elektrik üretmek amacıyla kullanılmaya başlanmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi elektrik üretiminde nükleer kaynaklardan yararlanılmasını zorunlu kılan asıl etkidir?

- A) Fosil enerji kaynaklarının tükenme tehlikesi taşıması
- B) Nükleer santral yapısının daha ekonomik olması
- C) Teknolojik gelişmelerin hızlanması
- D) Hammaddenin ucuza taşınması
- E) Nükleer yolla elektrik üretiminin çevre kirlenmesine neden olmaması

Bazı enerji kaynaklarının tükenebilir özellikte olması alternatif kaynaklara yönelmeyi zorunlu kılmıştır.

6. I. Taşkömürü
II. Linyit
III. Uranyum
IV. Toryum

Termik santrallerde yukarıda verilen doğal kaynaklardan hangileri kullanılmamaktadır?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve IV
- E) III ve IV

7.

Yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen bölgelerden hangisinde termik santraller nedeniyle çevre sorunlarının olduğu söylenebilir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

8. Kullanım alanı çok fazla olan petrolün üretimi, taşınması ve kullanımı aşamalarında bir takım çevre sorunları oluşabilmektedir.

Buna göre,

- I. Tanker kazaları sonucu denize dökülen petrolün su ekosistemini bozması
- II. Karbonmonoksit, karbondioksit gibi kirleticilerin çevreye yayılması
- III. Boru hatlarında oluşan sızıntılar nedeniyle toprak kirlenmelerinin olması
- IV. Petrol sondaj bölgelerinde doğal ortamın zarar görmesi

durumlarından hangileri petrolün taşınması sırasında meydana gelen sorunlar arasında yer alır?

- A) Yalnız I B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9.

Fosil Yakıt	Rezerv Ömrü
Petrol	50 yıl
Doğal gaz	70 yıl
Kömür	250 yıl

Yukarıdaki tabloda bazı yenilenemeyen kaynakların tükenmeleri için kalan tahmini süreler gösterilmiştir.

Yalnız tablodaki bilgidenden yararlanılarak

- I. yenilenebilen enerji kaynaklarının önem kazanacağı
- II. petrol ve doğal gazın mevcut rezervinin birbirinden farklı olduğu
- III. kömürün tahmini kullanım süresinin daha uzun olduğu
- IV. gelecekte sanayinin önemini kaybedeceği

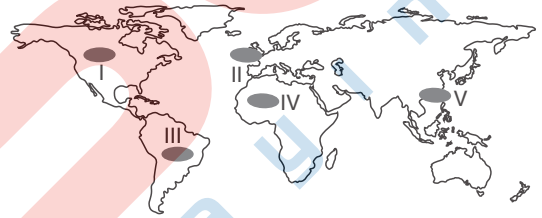
yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

10. Şehirselle ve endüstriyel atıkların neden olduğu çevre sorunlarını önlemek amacıyla projeler üreten bir kişinin atıkları aşağıdaki alanlardan hangisinde kullanmayı planladığı söylenemez?

- A) Enerji üretimi
B) Gıda üretimi
C) Gübre üretimi
D) Endüstriyel hammadde temini
E) Kağıt üretimi

11.

Günümüzde nüfus artışı ve sanayileşmeden kaynaklanan enerji talebinin karşılanabilmesi için alternatif enerji kaynaklarından yararlanma düşüncesi önem kazanmıştır.

Buna göre, haritada numaralandırılarak gösterilen bölgelerden hangisinin alternatif enerji kaynağı olarak biyokütle enerjisinden yararlanma olasılığı daha azdır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

Biyokütle enerjisi üretiminde bitkisel ürünler yoğun olarak kullanılmaktadır.

12. I. Çöp ve benzeri atıkların yakılması sonucu hava ve çevrenin kirlenmesi
II. Tarım arazilerinde tuzlanma ve çoraklaşmaların olması
III. Çevrede elektromanyetik kirlilik oluşması
IV. Toprakta zehirli madde birikiminin artması

Yukarıda verilenlerden hangileri biyokütle enerjisi üretiminin çevre üzerindeki olumsuz etkileri arasında yer alır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

06.5 ÇEVRE SORUNLARI ve OLASI ETKİLERİ

1. Ekosistem çevreye, göllere, havaya, denizlere veya nehirlere dökülen atıkları belli bir zaman dilimi içinde temizleyebilme özelliğine sahiptir. Ancak dünya nüfusunun hızla artması karşısında atığın, ekosistem tarafından temizlenebilme olanağı yoktur. Bu durum çevresel bazı sorunları ortaya çıkarmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi katı, sıvı ve gaz atıkların çevreye olan olumsuz etkilerinden biri değildir?

- A) Ozon tabakasının zarar görmesi
- B) Yeraltı suyunun kimyasal özelliğinin değişmesi
- C) Yeryüzünün ortalama sıcaklığının değişmesi
- D) Kıyı düzlüklerinin genişlemesi
- E) Yangınlar ve patlamaların meydana gelmesi

2. **Aşağıdakilerden hangisi su kirliliğini artıran faktörler arasında yer almaz?**

- A) Kanalizasyon atıkları
- B) Termik santraller
- C) Su ürünleri avcılığı
- D) Sanayi tesisleri
- E) Deniz araçlarından atılan yanmış yağlar

3. **Aşağıdaki enerji kaynaklarından hangisinin yoğun şekilde kullanımı atmosferdeki kirliliği artırdığından canlı hayatı açısından büyük riskler oluşturur?**

- A) Hidrojen
- B) Kömür
- C) Güneş
- D) Doğal gaz
- E) Rüzgar

4. **Taş ocaklarından bloklar şeklinde ya da kırılarak taş çıkarılması;**

- I. havanın kirlenmesi,
- II. bazı bitki ve hayvan türlerinin zarar görmesi,
- III. tarım alanlarının daralması,
- IV. meraların azalması

sorunlarından hangilerine neden olmaz?

- A) Yalnız III
- B) I ve II
- C) I ve IV
- D) II ve III
- E) III ve IV

5. Asit yağmuru asidik kimyasalların yağmur, kar, sis, çiy ya da kuru parçacıklar halinde düşmesine verilen isimdir.

Aşağıdakilerden hangisi, bir yerde meydana gelebilecek asit yağmurunun ortaya çıkaracağı çevresel etkilerden biri olamaz?

- A) Ozon gazının azalması
- B) Ağaçların yapraklarındaki büyüme ve gelişmenin durması
- C) Tatlı su kaynaklarının kimyasal dengesinin bozulması
- D) Taşınmaz kültür varlıklarının yıpranması ya da dağılması
- E) Göl ve akarsulardaki birçok balık türünün ortadan kalkması

6. **Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de ormanların tahrip edilmesi sonucu ortaya çıkabilecek sorunlardan biri değildir?**

- A) Su taşkınlarının artması
- B) Hava kirliliğinin artması
- C) Mera hayvancılığının azalması
- D) Yeraltı su rezervlerinin azalması
- E) Erozyonun şiddetlenmesi

7. Sera gazı olarak bilinen bazı gazların atmosferdeki oranının artmasıyla, atmosferin yeryüzüne yakın tabakalarının ve yüzey sularının sıcaklığının yapay olarak artacağı tahmin edilmektedir.

Bu durumun olası etkileri arasında, aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Avrupa'nın kuzey kıyılarında deniz seviyesinin yükselmesi
- B) Okyanus ve denizlerden daha fazla suyun buharlaşması ve atmosferin daha rutubetli olması
- C) Türkiye'de kişi başına su tüketiminin artması
- D) Fırtına, kasırga vb. olayların daha sık aralıklarla ve daha şiddetli görülmesi
- E) Tropikal bölgede görülen salgın hastalıkların etki alanının genişlemesi

8. Kentleşme hızının fazla olduğu yerlerde betonlaşma ile yeraltına sızan suların miktarı azalmaktadır. Bu durum yeraltı sularının beslenmesine engel olur. Yağışlar toprak tarafından emilemez. Bu ise şehirlerde sel ve taşkınların artmasına yol açar.

Böyle bir durumun öncelikle aşağıdaki şehirlerden hangisinde görülmesi beklenir?

- A) Ankara B) Hakkari C) Muğla
D) Rize E) Şanlıurfa

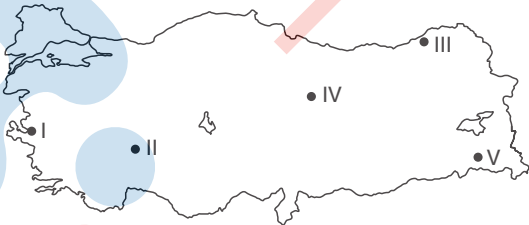
9. Sanayi tesislerinin yoğunluk kazandığı alanlarda toprak, hava ve su kaynaklarında ciddi çevre sorunları ortaya çıkmaktadır.

Buna göre, haritada numaralandırılan merkezlerin hangilerinde bu nedenle toprak, hava ve su kirliliği görülme ihtimalinin daha az olduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) I ve V C) II ve III
D) III ve IV E) IV ve V

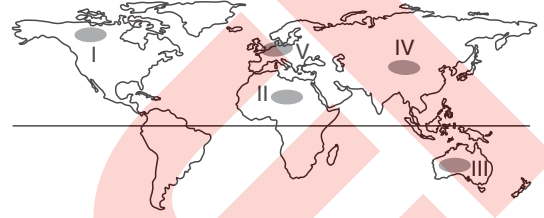
10. Su kirliliğinde en büyük pay kanalizasyon atıklarına aittir. Büyük yerleşim merkezlerinde nüfusun fazla olmasına bağlı olarak bu tür kirlilik artmakta ve tüm canlı hayatı için sorun oluşturmaktadır.

Buna göre, Türkiye haritasında numaralanmış merkezlerden hangisinde, su kaynaklarının yukarıdaki nedene bağlı olarak daha fazla kirlenmeye maruz kaldığı söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

11. Sanayileşme ve kentleşme olguları küresel ısınmayı artırıcı yönde etki yapmaktadır.

Buna göre, haritadaki numaralanmış taralı bölgelerden hangisinin küresel ısınmayı artırıcı etkisi, diğerlerine oranla daha fazladır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Bir jet uçağı 6000 otomobilin çıkardığı kadar duman çıkartarak havayı kirlletmektedir. Roketlerin egzozları, uzaya fırlatılan füzelerin atıkları havayı kirlletmektedir. Nükleer deneyler, petrol rafinerileri ve yazın kullanılan klimalar da havaya kirli gazlar bırakmaktadır.

Yukarıdaki paragrafta verilen bilgilere göre,

- hava yolu araçlarının kara yolu araçlarından daha fazla hava kirliliği meydana getirebildiği
- Mersin, İzmir ve İzmit'teki petrol rafinerilerinin atmosferde kirliliğe neden olduğu
- Nükleer denemeler ve petrolün rafine edilmesi sırasında aynı tür kirleticilerin havaya karıştığı

yorumlarından hangileri yapılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

13. Çöplerin çevreye zararsız hale getirilmesinin maliyeti oldukça fazladır. Bu nedenle bazı yerel yönetimler, çöpleri genellikle yol kenarlarına ya da tarlalara dökmektedir.

Yerel yönetimlerin çöpleri usulüne uygun depolamaması aşağıdaki çevre sorunlarından hangisine yol açmaz?

- A) Yeraltı sularında ve yüzeysel sularda kirliliğin artması
B) Haşerelerin çoğalması
C) Rahatsız edici kokuların yayılması
D) Taban suyu seviyesinin düşmesi
E) Salgın hastalıkların yayılması

06.6 TEKNOLOJİNİN ÇEVRESEL ETKİLERİ

1.

Sayısı hızla artan temiz santrallerden havaya bırakılan gazlar hava kirliliğinde önemli bir etkindir.

Buna göre, yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen bölgelerden hangilerinde bu nedenden kaynaklanan hava kirlenmesinin daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) I ve II B) II ve III C) II ve V
D) III ve IV E) IV ve V

2. Aşağıdakilerden hangisi hava kirliliğine neden olan unsurlar arasında yer almaz?

- A) Roketlerden çıkan egzoz gazları
B) Yazın kullanılan klimalar
C) Nükleer denemeler
D) Binaların ısıtılmasında kullanılan fosil yakıtlar
E) Kimyasal gübreler

3. Yeryüzünde, doğal yollardan oluşan hava kirliliğinin etkilerinin kısa sürede kaybolduğu görülür.

Buna göre,

- I. Taşıt egzozlarından
II. Volkanik dağların bacalarından
III. Bataklık alanlarından
IV. Yüksek kükürtlü yakıt kullanılan termik santrallerden

kaynaklanan gaz atıklardan hangilerinin neden olduğu hava kirliliğinin etkisinin doğadan daha kısa sürede kaybolacağı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve IV
D) II ve III E) III ve IV

4. Sanayileşme sürecinde önce hava kirliliği büyük boyutta sorunlar oluşturmazken, günümüzde hava kirliliği canlı yaşantısını olumsuz yönde etkilemekte ve yeryüzünde maddi hasarlara neden olmaktadır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi hava kirlenmelerinin yoğun olarak görüldüğü alanların en belirgin özelliğidir?

- A) Nüfus yoğunluğunun fazla olması
B) Ulaşım faaliyetlerinde yalnızca kara yollarının kullanılması
C) Endüstri kuruluşları sayısının fazla olması
D) Bitki örtüsünün cılız olması
E) Kömür yataklarının geniş yer kaplaması

5. Aşağıdakilerden hangisi sulardaki kirlenmeyi azaltacak tedbirler arasında bulunur?

- A) Su havzalarının ağaçlandırılması
B) Petrol ve doğal gaz taşımacılığında boru hatlarının kullanılması
C) Tarım topraklarında makine kullanımının azaltılması
D) Sularda avlanma faaliyetlerinin azaltılması
E) Barajların şehir merkezine uzak alanlarda inşa edilmesi

6. Sanayileşme, tarım ilaçları kullanımı, nükleer denemeler ve plansız kentleşme toprakta kirlenmelere yol açan başlıca unsurlardır.

Buna göre, toprakta yoğun kirlenmelerin olduğu bir sahada

- I. erozyonla taşınan malzemenin artması
II. topraktaki biyolojik çeşitliliğin zarar görmesi
III. yeraltı su drenajının bozulması

durumlarından hangilerinin meydana gelmesi beklenir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

7. Suların renk, koku, tat gibi fiziksel özelliklerinin değişmesi, su kalitesinin bozulması ve sularda yaşayan canlı hayatının tehlike altında kalması su kirlenmesi olarak adlandırılmaktadır.

Buna göre, su kirlenmesi üzerinde aşağıda verilenlerden hangisi doğrudan etkili olmaz?

- A) Sanayi tesislerinden çevreye bırakılan atıklar
B) Zirai ilaçlar ve gübreler
C) Bulaşık deterjanları
D) Konutlarda kullanılan klimalar
E) Tankerlerden sızan yakıtlar

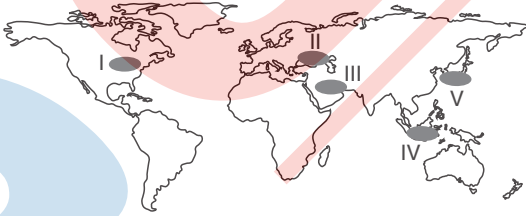
8.

Yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen akarsulardan hangisinde teknolojik gelişmelere bağlı olarak suyun fiziksel ve biyolojik özelliğinin daha çok değişikliğe uğradığı söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9.

1986 yılında Çernobil reaktöründe oluşan kaza sonucu onlarca insan hayatını kaybetmiş, genetik hastalıklar ortaya çıkmış ve telafisi zor çevre sorunları meydana gelmiştir.

Buna göre Çernobil kazasının, çevre üzerindeki olumsuz etkisinin haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde daha fazla olduğu söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

10. Aşağıda verilen sanayi kuruluşlarından hangilerinin çevre üzerinde kirlenme etkisinin daha az olacağı söylenebilir?

- A) Çay fabrikası B) Lastik fabrikası
C) Alüminyum işletmesi D) Tekstil fabrikası
E) Kağıt fabrikası

11. Aşağıdakilerden hangisi biyolojik besin kirlenmesine neden olur?

- A) Hayvanlarda kullanılan antibiyotiklerin et ve süt tüketimi ile insanlara geçmesi
B) Sulardaki zehirli atıkların balıkların bünyesinde yer alması
C) Tarımda kullanılan ilaçların besinlerin yapısında yer tutması
D) Tarım alanlarına kanalizasyon sularının sızması
E) Çernobil reaktöründe oluşan kaza sonucu çay ve fındık bahçelerinin zarar görmesi

12. Sesin şiddeti desibel olarak ölçülür ve belli bir desibelin üstündeki değerler ses kirliliği olarak tanımlanır.

Buna göre, ses kirliliğini azaltmak için;

- I. sanayi bölgelerinin yerleşim alanları dışına kurulması
II. yeni yapılacak binalarda ses yalıtım sistemlerinin oluşturulması
III. kimyasal atıkların toprağın derinliklerine gömülmesi
IV. baz istasyonlarının şehirlere uzak alanlara kurulması

uygulamalarından hangilerine gerek yoktur?

- A) Yalnız II B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve III E) III ve IV

13. Egzos gazlarının güneş ışınlarının etkisiyle karbondioksit dönüşerek oluşturduğu hava kirliliğine, Los Angeles tipi hava kirlenmesi adı verilir. Bu hava kirliliği araç trafiğinin yoğun olduğu kıyı şehirlerinde daha çok görülmektedir.

Buna göre, aşağıda verilen şehirlerden hangisinde bu tip hava kirliliğinin görüldüğü söylenebilir?

- A) New York B) Madrid C) Sofya
D) Saray Bosna E) Bükreş

06.7 ÇEVRE KORUMA UYGULAMALARI

1. Aşağıdakilerden hangisi hava kirliliğini azaltmak için alınabilecek önlemlerden biri değildir?

- A) Konutların ısıtılmasında alternatif kaynakları kullanmak
- B) Toplu taşımacılığı yaygınlaştırmak
- C) Alternatif kaynaklarla çalışan ulaşım araçlarında vergi indirimi yapmak
- D) Şehirlerde asfalt kullanımını azaltmak
- E) Atıkları kaynağında ayırmak

2. Atıkların tekrar kullanılabilir ve ikincil hammadde elde edilebilecek şekilde işlenmesine geri dönüşüm denir.

Aşağıdakilerden hangisi geri dönüşümün yararlarından biri değildir?

- A) Enerji tasarrufu sağlaması
- B) Doğal kaynakları koruması
- C) Atık madde miktarını azaltması
- D) Çevre kirliliğini azaltması
- E) Üretim giderlerini azaltması

3. Aşağıdaki uygulamalardan hangisinin, çevre korumasını amaçladığı söylenemez?

- A) Barajların su toplama havzalarının ağaçlandırılması
- B) Hidroelektrik santrallerin engebeli arazilere kurulması
- C) Fabrika bacalarına filtre takılması
- D) Tarım alanlarında kimyasal gübre kullanımının azaltılması
- E) Katı atık aktarma merkezlerinin kurulması

4. Radyoaktif atıkların su ve toprağa karışması nükleer kirlenmeye yol açar.

Aşağıdaki ülkelerin hangisinde nükleer kirlenmeye karşı önlem alındığı söylenemez?

- A) Danimarka
- B) Mısır
- C) Çin
- D) İngiltere
- E) ABD

5. Çevre koruma uygulamalarının temelinde "daha yaşanabilir bir dünya" düşüncesi vardır.

Buna göre, aşağıdaki uygulamalardan hangisinin yapılması, yukarıdaki düşünceye ters düşer?

- A) Yenilenebilir kaynakları kullanmak
- B) Arazi planlamalarında risk durumlarını dikkate almak
- C) Petrol platformlarının sayısını arttırmak
- D) Fabrikaları yerleşim alanlarının dışında, organize sanayi bölgelerinde toplamak
- E) Antropojen bozkır alanlarında orman oluşturmak

6. "Gebze'nin Dilovası bedesinde sanayi tesislerinin artmasıyla, kanser nedenli ölüm vakalarında artma olmuştur." diyen belde başkanı; bölgede "güneyden esen rüzgarlarla zehirli hava solunduğunu" ifade etmiştir.

Buna göre; yaşanabilir bir çevre için, arazi planlaması yapılacak olan bir bölgede öncelikle aşağıdakilerden hangisine dikkat edilmelidir?

- A) Bitki örtüsü özelliklerine
- B) İklim koşullarına
- C) Yeraltı kaynaklarına
- D) Bölge halkının ihtiyaçlarına
- E) Bölgedeki nüfus miktarına

7. Aşağıdaki uygulamalardan hangisinin "çevre koruma bilinci"ne ters düştüğü söylenemez?

- A) Türkiye'de Amik Gölü'nün kurutulmasıyla tarım alanına dönüştürülmesi
- B) Almanya'da katı atıkların farklı renkteki poşetlerde toplanması
- C) Danimarka'da elektrik enerjisi üretiminde rüzgar türbinlerinden yararlanılması
- D) Afrika'da nesli tükenmekte olan bitki ve hayvanların yaşadığı alanların milli park ilan edilmesi
- E) Japonya'da toplu taşıma sistemlerinin yaygınlaştırılması

8. Aşağıdakilerden hangisinin doğal kaynakların kullanımı sonucu ortaya çıkan çevre sorunlarından biri olduğu söylenemez?

- A) ABD'nin Kaliforniya eyaletindeki rüzgar çiftliklerinin neden olduğu gürültü
- B) Mısır'da Nil Nehri üzerinde kurulan Asvan Barajının neden olduğu toprak tuzlanması
- C) İzlanda'da şehirlerin ısıtılmasında kullanılan jeotermal enerji nedeniyle sıcaklığın yükselmesi
- D) Hindistan'da ulaşımda kullanılan araçların yoğun eksoz çıkarması
- E) Türkiye'de taşkömürü ve linyitle çalışan termik santrallerin bulunduğu yörelerde solunum hastalıklarının artması

9. Aşağıdakilerden hangisi çevre koruma uygulamalarından biri değildir?

- A) Motorlu araçlarda egzoz emisyon (karbon salınımı) ölçümü yapmak
- B) Şehir içi taşımacılıkta raylı sistemlere ağırlık vermek
- C) Tarlalardaki anız örtüsünü yakmak
- D) Atmosfere salınan karbon bileşikli gazları azaltmak
- E) Katı atıkları kaynağında ayırmak

10. Kyoto Protokolü, atmosfere salınan sera gazlarının oranının azaltılmasını amaçlamaktadır.

Buna göre;

- I. İspanya'da güneş panellerinden, konutların ısıtılması ve sıcak su temininde yararlanılması
- II. Danimarka'da, kurulu gücü 500 megavatı aşan rüzgar türbinlerinden elektrik elde edilmesi
- III. Fransa'da elektrik ihtiyacının büyük bir kısmının nükleer yakıtlardan sağlanması
- IV. Yeni Zelanda'daki kağıt ve kereste fabrikalarında Jeotermal enerjinin kullanılması
- V. Türkiye'deki termik santrallerde taşkömürü ve linyitten elektrik elde edilmesi

uygulamalarından hangilerinin yukarıdaki antlaşma-ya ters düşeceği söylenebilir?

- A) Yalnız III
- B) Yalnız V
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) IV ve V

11. 1971 : "Sulak Alanların Korunması" için yapılan Ramsar Sözleşmesi

1978 : "Akdeniz'in Kirliliğe Karşı Korunması" amaçlı Barcelona Antlaşması

1994 : Bahama "Biyolojik çeşitliliğin Korunması" için yapılan antlaşma

1994 : Birleşmiş Milletler "Çölleşmeyle Mücadele Antlaşması"

1996 : İnsan yerleşimlerinin sorunlarının ele alındığı, Habitat 2 Konferansı, İstanbul.

Yukarıda milletler arası çevre hukukunun gelişmesi ve ülke halklarının çevre koruma bilincine katkı sağlaması amacıyla imzalanan uluslararası antlaşmalar verilmiştir.

Bu antlaşmaların

- I. Bitki ve hayvan türlerinin sayısının artırılması
- II. Yeni turizm alanlarının oluşturulması
- III. Çevreye bırakılan atık madde miktarının azaltılması
- IV. Nadir bitki ve hayvan türlerinin koruma altına alınması
- V. Enerji üretiminde yenilenebilir kaynaklara öncelik verilmesi

amaçlarından hangilerini hedeflediği söylenemez?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız V
- C) I ve II
- D) III ve IV
- E) IV ve V

12. İnsanların yaşadığı doğal çevreyi hidrosfer(su küre), atmosfer (hava küre) ve litosfer (yer küre) oluşturur.

Buna göre; doğal çevrenin korunması için aşağıdakilerden hangisinin yapılması doğru bir davranıştır?

- A) Sanayi tesislerinin su ihtiyacının büyük bir kısmının yeraltı sularından karşılanması
- B) Orman alanlarının yerleşime açılması
- C) Avcılığın milli park alanları içinde yapılması
- D) Geri dönüşümlü ambalajların kullanılması
- E) Tarım ürünü çeşitliliğini arttırmak için kimyasal gübre kullanımının artırılması

06.8 ÇEVRE KORUMA UYGULAMALARI

1. Aşağıdakilerden hangisinin orman varlığının korunmasına katkıda bulunduğu söylenemez?

- A) Odun hammaddesi ihtiyacını kısa sürede büyüyen ağaçlarla gidermek
- B) Yangınlarla açılmış olan yerleri ağaçlandırmak
- C) Orman yangınlarını önlemek ve insanları orman konusunda bilinçlendirmek
- D) Kağıt atıkların geri dönüşümünü sağlamak
- E) Orman ürünleri sanayini orman bölgelerinde toplamak

2. Türkiye'deki otlak ve meralarda ot örtüsünün korunması, otlatmanın nöbetleşe yapılması ve otlatılan hayvan sayısının kontrol edilmesi gerekmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi bu çalışmaların amaçları arasında yer almaz?

- A) Erozyonun önlenmesi
- B) Mera hayvancılığından elde edilen verimin artırılması
- C) Toprak örtüsünün korunması
- D) Hava kirliliğinin önlenmesi
- E) Biyolojik çeşitliliğin korunması

3. • Kıl keçilerinin orman içinde otlatılması engellenmelidir.
• Orman içinde ağaçtan temizlenmiş birbirine paralel yollar açılmalıdır.

Yukarıdaki çalışmaların ortak amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Orman köylerine iş imkanı sağlamak
- B) Orman alanlarını turizme kazandırmak
- C) Ormanları koruyup, gelişmesini sağlamak
- D) Ormanların ekonomik değerini artırmak
- E) Av hayvanlarını korumak

Orman içindeki ağaçtan temizlenmiş birbirine paralel yollar, oluşabilecek herhangi bir yangının yayılmasını önler. Kontrol altına alınmasını kolaylaştırır.

4. Çöplerin toplanmasından tutun da, depolanması veya bertaraf edilmesine kadar tüm hizmetlerin bir plan çerçevesinde ele alınması, bu atıkların değerlendirilmesine geri kazanılmasına "çevre ile uyumlu atık yöntemi" denilmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi "çevre ile uyumlu atık yöntemi" ni uygulayabilen ülkelerden biri değildir?

- A) Danimarka
- B) Almanya
- C) Belçika
- D) Hollanda
- E) Pakistan

5. Hızlı tüketimin bir sonucu olarak ortaya çıkan atıklar, çevre için önemli bir sorun haline gelmiştir. Bu nedenle atıkların toplanması, ayrıştırılması, temizlenmesi ve bunların işlenip tekrardan kullanılabilir hale getirilmesi, yani geri dönüşüm sistemi geliştirilmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi geri dönüşümün sağlayacağı yararlardan biri olamaz?

- A) Çevre kirliliğinde azalma yaşanması
- B) Enerji üretiminin azalması
- C) Doğal kaynakların tüketim hızında nispeten bir azalma olması
- D) Atık miktarının azalması
- E) Enerji tasarrufu sağlanması

6. Fabrikalarda yüksek ses çıkaran makinelerin arasında çalışan ve yoğun trafiğe maruz kalan insanlar, gürültü kirliliği ile karşı karşıyadır.

Aşağıdakilerden hangisi, gürültü kirliliğini azaltmaya yönelik alınabilecek tedbirlerden biri değildir?

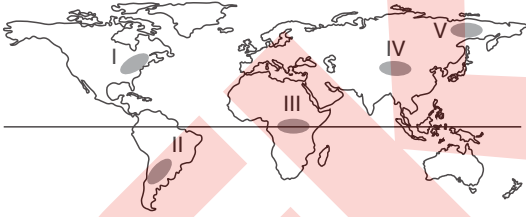
- A) Motorlu taşıtların gereksiz korna çalmalarının önlenmesi
- B) Sanayi tesislerinin yerleşim alanlarından uzak sahalara kurulması
- C) Hava alanlarının yerleşim alanlarından uzak sahalara kurulması
- D) İş yerlerinde çalışanların maruz kalacağı gürültü seviyesinin en aza indirilmesi
- E) Yerleşim alanlarında konutların birbirine uzak kurulması

7. Aşağıdakilerden hangisi artan çevre kirliliğini azaltabilmek amacıyla yapılabilecek uygulamalar arasında yer almaz?

- A) Enerji üretiminde fosil yakıt kullanımının azaltılması
- B) Geri dönüşüm tesisleri oluşturularak atık maddelerin ortadan kaldırılması
- C) Bataklık sahaların kurutularak tarım alanı haline dönüştürülmesi
- D) Motorlu taşıtlarda LPG kullanımının artırılması
- E) Çöplerin düzenli depolanmasının sağlanması

8. Sanayileşme ve şehirleşme oranının fazla olduğu ülkelerde üretilen atık miktarı da fazladır. Bu durum mevcut ülkelerde geri dönüşüm tesislerinin kurulması ihtiyacını doğurmuştur.

Yukarıdaki haritada numaralanmış taralı alanların hangisinde geri dönüşüm tesislerine duyulan ihtiyacın daha fazla olması beklenir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

9. Toplumun sağlığını ve doğal çevreyi korumak adına çöplerin uygun şekilde depolanması ve önlem alınması gerekmektedir.

Aşağıdakilerden hangisi, çöplerin zararlarından korunmak amacıyla alınması gereken tedbirlerden biri değildir?

- A) Çöpler insanların yaşadığı yerlerden mümkün olduğunca uzak yerlerde depolanmalı
- B) Çöp kaynakları azaltılmalı
- C) İnsanlar bilinçli tüketime yönlendirilmeli
- D) Dere yataklarında çöp birikim sahaları oluşturulmalı
- E) Geri dönüşüm tesislerinin sayısı artırılmalı

10. Günümüzde, şehirleşme olgusunun ortaya çıkardığı önemli çevre sorunlarından biri de hava kirliliğidir. Önlem alınmadığı takdirde hava kirliliği insan ve doğal çevreye büyük zararlar verecektir.

Aşağıdakilerden hangisi, hava kirliliğine karşı alınması gereken tedbirlerden biri olamaz?

- A) Enerji üretiminde fosil kökenli kaynakların payının azaltılması
- B) Alternatif enerji kaynaklarına daha fazla yatırım yapılması
- C) Fosil yakıtlarla çalışan enerji üretim tesislerine filtre sistemlerinin takılması
- D) Termik enerji üretiminde linyit kullanımına ağırlık verilmesi
- E) Toplu taşıma sistemlerini kullanmaya özen gösterilmesi

11. 20. yüzyılın başından itibaren modern tarıma geçilmesi ve sanayileşmenin hızlanması ile birlikte, toprak kirliliği de bir çevre sorunu olarak ortaya çıkmaya başlamıştır. Daha önceki asırlarda kullanılan güç ve enerji kaynaklarının yetersiz olması, nüfusun azlığı, sanayileşmenin henüz gelişmemesi nedeniyle toprakta herhangi bir kirlenme söz konusu değildi.

Topraktaki kirliliğin daha büyük boyutlara ulaşması için;

- I. sanayi atıklarının arıtma işleminden geçirilmesi
- II. aşırı yapay gübre kullanımının önlenmesi
- III. erozyonun engellenmesi
- IV. kentleşmenin hızlandırılması

uygulamalarından hangileri gerçekleştirilmelidir?

- A) I ve II B) I ve IV C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

06.9 EKOLOJİK DÖNGÜLERE İNSAN MÜDAHALELERİ

1. Büyük şehirlerdeki karbon monoksit miktarının dünya ortalamasının 50 – 100 kat üzerinde olduğu görülür.

Şehirlerin hangi özelliğinin bu durum üzerinde doğrudan etkili olduğu söylenebilir?

- A) Nüfusunun fazla olması
- B) Konut sayısının fazla olması
- C) Trafiğe çıkan araç sayısının fazla olması
- D) Yüzölçümünün geniş olması
- E) Gıda tüketiminin fazla olması

Karbondioksit tam yanma sonucunda örneğin solunum sırasında, karbon monoksit tam yanmanın olmadığı örneğin fosil yakıt kullanımında ortaya çıkar.

2. Yeryüzündeki bazı bölgelerde beşeri müdahaleler sonucu havadaki karbon monoksit miktarının normal konsantrasyonunun 100 katına kadar çıktığı görülür.

Bu duruma aşağıdaki bölgelerden hangisinde rastlandığı söylenebilir?

- A) Kuzey Amerika'daki sanayi bölgeleri
- B) Orta Doğu'daki maden bölgeleri
- C) Asya'daki yoğun tarım alanları
- D) Güney Amerika'daki orman bölgeleri
- E) Afrika'daki milli park alanları

3. Yeryüzünün doğal zenginlik müzeleri olarak kabul edilen sulak alanlardan bazıları insanlar tarafından çeşitli nedenlerle kurutulmuştur.

Aşağıdakilerden hangisi bir sulak alanın kurutulması sonucu ortaya çıkacak durum değildir?

- A) Yer altı suyunun gelir gider dengesinin bozulması
- B) Havadaki nemliliğin azalması
- C) Bazı canlıların yaşam alanlarının ortadan kalkması
- D) Göçmen kuşların göç yollarının değişmesi
- E) Tarım alanlarının verimliliğinin artması

4. Bir bölgede ormanlaştırma çalışmalarının olumlu sonuç vermesi aşağıdakilerden hangisi üzerinde etkili olmaz?

- A) Yer altı su seviyesinde
- B) Toprak özelliğinde
- C) Kayaç yapısında
- D) Yüzey sularının miktarında
- E) İklim özelliğinde

5. Aşağıdakilerden hangisi karbon döngüsü üzerinde etkili değildir?

- A) Akarsu kenarlarına taşkın setleri yapılması
- B) Sanayi tesislerinde kömürün enerji kaynağı olarak kullanılması
- C) Tarım alanlarında mahsul atıklarının yakılması
- D) Ulaşım araçlarında fosil yakıtların kullanılması
- E) Bataklık alanların kurutulması

6. Akarsular üzerinde çeşitli amaçlarla kurulan barajların yanlış planlama sonucu çeşitli sorunlara neden olduğu görülür.

Aşağıdakilerden hangisi bu nedenle ortaya çıkan bir sorun değildir?

- A) Akarsuyun aşağı kesiminin susuz kalması
- B) Karbon salınımının artması
- C) Akarsuyun aşağı kesiminde biyolojik çeşitliliğin azalması
- D) Verimli tarım alanlarının göl suları altında kalması
- E) Deniz ve göllere ulaşan mineral oranının azalması

7. Sulak alanların kurutulmasının aşağıdakilerden hangisi üzerindeki etkisinin daha az olduğu söylenebilir?

- A) Biyolojik çeşitlilik
- B) Hava koşulları
- C) Su döngüsü
- D) Ekolojik denge
- E) Ulaşım faaliyetleri

8. Aşağıdakilerden hangisi su döngüsü üzerinde etkili **değildir**?

- A) Bataklık alanların kurutulması
- B) Tarım alanlarında yer altı suyu kullanımının artması
- C) Yarı kurak iklim bölgelerinde sulamalı tarımın yaygınlaşması
- D) Tarım alanlarında suni gübre kullanımının artması
- E) Şehirlerde betonlaştırılan alanların genişlemesi

9. Yeraltı suyunun aşırı kullanımı sonucu

- I. deniz suyunun yer altı suyuna karışması
- II. bataklık ve göllerin kuruması
- III. yer altı drenajının bozulması
- IV. atık madde miktarının artması

sorunlarından hangilerinin ortaya çıkması **beklenmez**?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) Yalnız IV
- D) I ve II
- E) III ve IV

10. Aşağıdakilerden hangisi atmosferdeki karbon dioksit veya karbon monoksit gazının artmasına neden **olmaz**?

- A) Sanayileşme
- B) Kentleşme
- C) Nüfus artışı
- D) Su döngüsü
- E) Orman tahribi

11. Aşağıdakilerden hangisi su döngüsünün zarar görmesini engelleyecek beşeri bir müdahaledir?

- A) Akarsular üzerinde baraj yapılması
- B) Göl havzalarında yapılaşmanın engellenmesi
- C) Büyük şehirlerde su ihtiyacını karşılamak için kuyular açılması
- D) Şehirlerde yağmur suyunu toplayan mazgalların yapılması
- E) Dere yataklarındaki suyun sulama kanallarına alınması

12. Bitki örtüsünün tahrip olması su döngüsüne etki eder.

Aşağıdakilerden hangisi bu etkiye örnek **olmaz**?

- A) Yeraltına sızan su miktarının azalması
- B) Yüzeysel akışa geçen su miktarının artması
- C) Terlemeyle atmosfere verilen su oranının azalması
- D) Akarsu rejimlerinin bozulması
- E) Buharlaşımayla atmosfere verilen su miktarının azalması

Bitki örtüsü toprak yüzeyinden meydana gelen buharlaşmayı azaltır.

13. Tarımda kullanılan suyun %60 oranında kayba uğradığı, sanayide kullanılan suyun ise çok az bir kısmının gerçekte tüketildiği geri kalan kısmının ise kimyasal özelliği veya ısısı değişmiş olarak doğaya geri verildiği görülür.

Yalnız bu bilgiden yararlanarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Ekonomik faaliyetlerin su döngüsüne etki ettiği
- B) Sanayiden kaynaklanan atıkların doğal çevre üzerinde olumsuz etki yapabileceği
- C) Sanayide kullanılan suyun geri kazanabileceği
- D) Tarım faaliyetleri için ihtiyaç duyulan su miktarının daha fazla olduğu
- E) Sanayi faaliyetleri sonucu suların fiziksel ve kimyasal özelliklerinin değişebileceği

- 14. • Su dolaşımının zayıflaması
- Erozyonun artması
- Biyolojik çeşitliliğin zarar görmesi

Yukarıda verilenlerin ortak nedenlerinden biri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yağmur ormanlarının tahrip edilmesi
- B) Topraktaki azot miktarının artması
- C) Göçlerin artması
- D) Akarsular üzerinde baraj yapılması
- E) Eğimli yamaçlarda tıraş yapılması

06.10 ÇEVRE SORUNLARININ OLASI ETKİLERİ

1. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde doğal kaynak kullanımından kaynaklanan ekolojik sorunlar fazladır. Bu ülkelerde aşırı ve bilinçsiz kaynak kullanımına dayanan bir ekonomik kullanma modeli uygulanır.

Bu durum ülkelerin hangi özelliğiyle açıklanabilir?

- A) Nüfusu beslemek ve yaşam standardını yükseltmek istemeleriyle
- B) Ekonomide sürdürülebilir bir kalkınma modelini benimsemiş olmalarıyla
- C) Doğal kaynak bakımından zengin olmalarıyla
- D) İhtiyaçların hızla çeşitlenmesiyle
- E) Nüfus yoğunluğunun fazla olmasıyla

2. Günümüzde ekolojik dengeyi bozan en önemli faktörlerden biri doğal kaynakların insanlar tarafından bilinçsiz kullanılmasıdır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi ekolojik dengeyi bozan bir durum değildir?

- A) Göl sularının tarım faaliyetleri için aşırı kullanılması
- B) Kurak, yarı kurak bölgelerdeki otlakların aşırı otlatılması
- C) Hızla artan nüfusun beslenme ve konut gereksinimini karşılama çalışmaları
- D) Yerleşme alanlarının büyüyüp genişlemesi
- E) Orman alanlarında ömrünü dolduran ağaçların çürüyüp devrilmesi

3. Aşağıdakilerden hangisi günümüzde de kendini yenileyebilen ancak yenilenebilme süresi çok uzun olan bir doğal kaynaktır?

- A) Jeotermal
- B) Gel-git
- C) Toprak
- D) Kömür
- E) Petrol

4. Suyun doğal akış yönünün değiştirilmesi, sulamada yanlış yöntemlerin kullanılması ve yer altı sularının kontrolsüz olarak çekilmesi sulak alanların kurumasına yol açmaktadır.

Buna göre, aşağıda verilen göllerden hangisi bu alanda kaybedilen sahalar arasında yer almaz?

- A) Suğla gölü
- B) Eğirdir gölü
- C) Hotamış sazlığı
- D) Amik gölü
- E) Eşmekaya sazlığı

5. Üzerinde canlıların barınıp yaşadığı ve beslenme için gerekli olan ürünlerin yetiştiği canlı varlığa toprak adı verilir.

Aşağıdakilerden hangisi toprağın işlevleri arasında yer almaz?

- A) Olumsuz iklim şartlarını düzenlemesi
- B) Atık maddelerin emilip filtrelenmesi
- C) Çeşitli organizmalara yaşam alanı oluşturmaları
- D) Tarihi mirasa tanıklık etmesi
- E) Mineral ve madenlere depo olması

6. I. Su sıcaklıklarındaki değişimler
II. İmalat sonrasında denizlere ulaşan atıklar
III. Balık avlamada ileri teknoloji kullanan dev gemiler
Yukarıda verilenlerden hangileri okyanus ve deniz yaşamını tehdit eden unsurlar arasında gösterilebilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

7. Doğada canlı ve cansız varlıklar arasındaki ilişki ekologlar tarafından bir bütün olarak algılanmakta ve bu bütünlük besin zinciri olarak adlandırılmaktadır.

Buna göre, aşağıdaki durumlardan hangisi besin zincirindeki denge unsurunu bozmaz?

- A) Bir tarla bitkisine zarar veren canlı türünün ortadan kaldırılması
B) Tarım alanında makina kullanımının artması
C) Sulak alanların kurutulması
D) Verimli tarım arazilerinde sanayi tesislerinin kurulması
E) Baraj ve hidroelektrik santrallerinin inşaa edilmesi

8. Canlıların yaşam alanı olan biyosfer çeşitli ekosistemlerden oluşur. Ekosistemlerden birinin işleyişinin bozulması beslenme halkasının bozulmasına ve sonuç olarak bazı canlı türlerinin neslinin yok olmasına yol açmaktadır.

Buna göre, aşağıda verilen canlı türlerinden hangisinin neslinin yok olma tehlikesi daha azdır?

- A) Balina B) Panda C) Timsah
D) Tilki E) Gergedan

9. Doğal kaynakların bilinçsiz şekilde kullanılmasıyla ekolojik dengede çeşitli bozulmalar meydana gelir.

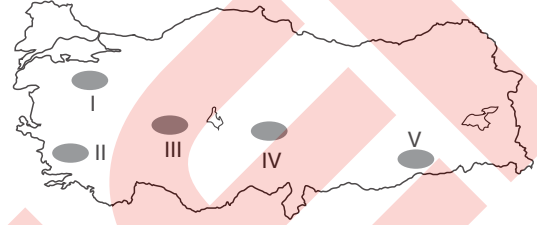
Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin artması sonucu ekolojik dengenin bozulacağı söylenemez?

- A) Tarımda verimin
B) Aşırı otlatmanın
C) Şehirleşmenin
D) Fosil kaynak kullanımının
E) Bilinçsiz sulamanın

10. Aşağıdakilerden hangisi depremlerin önceden tahmini amacıyla dikkat edilmesi gereken durumlar arasında gösterilebilir?

- A) Ani iklim değişiklikleri
B) Su seviyesi ve sıcaklığındaki değişiklikler
C) Erozyon miktarında meydana gelen artışlar
D) Havada azot miktarının artması
E) Toprakta organik atık miktarının artması

11. Türkiye’de doğal çevreyi koruma adına çeşitli önlemler alınmakta ve bunlarla ilgili proje çalışmaları yapılmaktadır. Bu çalışmalardan biri de sulak alanlarla ilgilidir.

Buna göre, yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen merkezlerden hangisinde yapılacak olan çevreyi koruma projesinin konusu sulak alanlar olmaz?

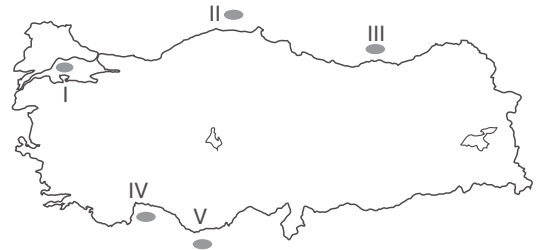
- A) I B) II C) III D) IV E) V

12. Yapılan araştırmalar 1990 - 2003 yılları arasında dünyada meydana gelen doğal afetlerin % 43’ü ve doğal afetlerden kaynaklanan ölümlerin % 80’inin Asya kıtasında gerçekleştiğini ortaya çıkarmıştır.

Aşağıdakilerden hangisi, Asya kıtasında doğal afet ve can kaybının fazla olmasının nedenleri arasında gösterilemez?

- A) Alp-Himalaya genç kıvrım kuşağının kıta üzerinden geçmesi
B) Kıtanın güneyinde Muson rüzgarlarının etkili olması
C) Buzul etkisinde kalan toprakların varlığı
D) Az yağışlı kurak iklimlerin etkili olması
E) Kıtada yüksek ve engebeli yüzeylerin olması

- 13.

Yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde meydana gelebilecek bir depremin oluşturduğu tsunaminin beşeri yapılara daha çok zarar vereceği söylenebilir?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

06.11 ÇEVRE KORUMA UYGULAMALARI

1. Aşağıdakilerden hangisi doğal mirasın korunması amacıyla yapılması gereken çalışmalardan birisi değildir?

- A) Enerji ihtiyacı yenilenebilir enerji kaynaklarından karşılanmalı
- B) Evsel atıklar mutlaka geri dönüşüme alınmalı
- C) Su kaynakları aşırı derecede kullanılmamalı
- D) Orman alanları geliştirilmeli
- E) Doğal miras alanları turistik yapılaşmaya açılmalı

2. Aşağıda verilenlerden hangileri Türkiye'nin doğal miras alanları arasında yer almaz?

- A) Pamukkale Travertenleri
- B) Peribacaları
- C) Keban baraj gölü
- D) Damlatış Mağarası
- E) Nemrut Gölü

3. Sanayileşmiş ülkelerde sera etkisi yapan gazların salınımlarını azaltmak amacıyla çalışmalar yapılmasını amaçlayan ve hedefler belirleyen uluslar arası antlaşma aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kyota Protokolü
- B) Çölleşmeyle mücadele antlaşması
- C) Ramsar sözleşmesi
- D) Biyolojik çeşitlilik sözleşmesi
- E) Barcelona antlaşması

4. Bursa ili sınırları içindeki Ulubat Gölü kuşların göç yolları üzerinde bulunan ve balıkçılık potansiyeli fazla olan bir tatlı su gölüdür. Ancak göl havzasındaki beşeri ve ekonomik faaliyetlerin ekolojik yapıyı zarar vermesi, doğal çevrede gittikçe artan problemler göl havzasında bir yönetim planının uygulamaya konulmasını zorunlu hale getirmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Ulubat Gölü Yönetim Planı'nın hedeflerinden birisi değildir?

- A) Evsel atıkların göl suyunu kirletmesini önlemek
- B) Göl çevresinde tarım arazisi kazanmak
- C) Aşırı avlanmayı engellemek
- D) Yaban hayatını zenginleştirmek
- E) Gölde balıkçılığın sürdürülebilirliğini sağlamak

5. Erken uyarı sistemi doğal afetlerin meydana getirdiği risk oranını azaltmak ve afeti zamanında bildirmek amacıyla belli kurumlarca yayınlanan uyarı mesajları veya bildirileridir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinde bir erken uyarı bilgisi alınacağı söylenemez?

- A) Deprem
- B) Tayfun
- C) Sel
- D) Tsunami
- E) Kuraklık

6. Çok miktardaki evsel atığın bir yerleşmenin yakınında ve açıkta depolanması bazı çevre sorunlarına neden olmaktadır.

Aşağıdakilerden hangisi bu sorunlardan biri değildir?

- A) Hastalık yapıcı organizmaların çoğalması
- B) Toprak yapısının bozulması
- C) Koku ve görüntü kirliliği oluşması
- D) Yerel yönetim giderlerinin artması
- E) Yeraltı ve yerüstü sularının kirlenmesi

7. Aşağıdaki akarsuların havzasındaki ekonomik faaliyetler dikkate alındığında hangisinde sanayi faaliyetlerinden kaynaklanan su kirliliğinin daha fazla olduğu söylenebilir?

A) Gediz B) Ergene C) Çoruh
D) Dalaman E) Aras

8. Aşağıdakilerden hangisi evsel atıkların geri dönüşümü ile elde edilecek bir ürün değildir?

A) Plastik ambalaj B) Elyaf C) Cam
D) Kereste E) Biyokütle enerjisi

9. Evsel atıkların çevreye vereceği zararı en aza indirmek için;

- I. atıkların preslenerek depolanması
- II. geri dönüşümü mümkün olanların geri dönüşüme alınması
- III. depolama nedeniyle ortaya çıkan gaz sorunlarının giderilmesi
- IV. çöp depolarının bölünerek ayrı ayrı depolanması

çalışmalarından hangilerinin yapılması gerekmez?

A) Yalnız I B) Yalnız IV C) I ve II
D) II ve IV E) III ve IV

10. Aşağıdaki ülkelerden hangisinde geri kalmış teknoloji kullanımından kaynaklanan çevre sorunlarıyla daha fazla karşılaşılmaktadır?

A) Kırgızistan B) İngiltere C) Japonya
D) İsveç E) Kanada

11. Günümüzde yaşanan önemli çevre sorunlarından birisi ozon tabakasının delinmesidir.

Aşağıdakilerden hangisi bu sorunun nedenlerinden birisidir?

A) Küresel ısınmanın artması
B) Kutuplarda buzulların erimesi
C) Atmosferde karbon bileşimli gazların artması
D) Bitki örtüsünün tahrip edilmesi
E) Asit yağmurlarının artması

12. Bir tarlada ekin biçildikten sonra bitkinin toprakta kalan saplı kök kısmına anız adı verilir.

Aşağıdakilerden hangisi anızın yakılarak ortadan kaldırılmasıyla ortaya çıkan çevre sorunlarından birisi değildir?

A) Erozyon artar.
B) Toprak verimliliği azalır.
C) Topraktaki organik maddeler azalır.
D) Yeraltı su seviyesi düşer.
E) Doğal denge bozulur.

13. Kayseri'nin önemli tuz üretim alanlarından biri olan Tuzla Palas Gölü'nün sularını kuruyacak kadar azaldığı görülmektedir.

Bu durum

- I. Bir çok kuş türünün bölgeyi terk etmesi,
- II. Tuz veriminin azalması,
- III. Göl sularının tarımsal amaçlı kullanımının azalması,
- IV. Göl çevresinde rüzgar erozyonunun azalması

sonuçlarından hangilerine neden olmamıştır?

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve IV E) III ve IV

GENEL TEKRAR

1. ABD elektronik atıklarının yaklaşık %50'sini geri kalmış deniz aşırı ülkelere göndermektedir. Bu nedenle geri kalmış olan ülkelere elektronik atık birikimi önemli bo-yutlara ulaşmıştır.

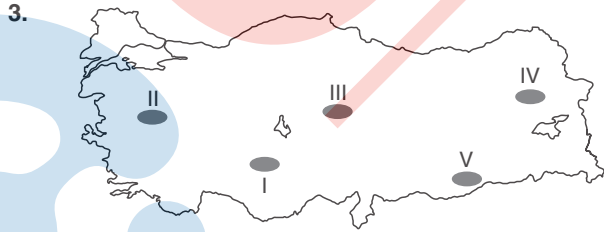
Aşağıda verilen ülkelerden hangisi ABD'nin elektro-nik atıklarını depo alanı olarak gördüğü ülkeler ara-sında yer alır?

- A) Moritanya B) Ukrayna C) Tayland
D) Danimarka E) Hırvatistan

2. I. Ozon tabakasının seyrelmesi
II. Çölleşme
III. Asit yağmurları
IV. Küresel ısınma

Yukarıda verilen çevre sorunlarından hangileri top-rakta ve suda kirliliğe neden olur?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II
D) II ve IV E) III ve IV

Muğla – Yatağan'da kurulan termik santralin sebep ol-duğu hava kirliliği sonucunda çevredeki ormanlar kuru-muştur.

Buna göre, yukarıdaki haritada numaralandırılarak gösterilen alanlardan hangisinde meydana gelen or-man tahribinde benzer bir neden söz konusudur?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

4. Ozon tabakasının en önemli görevi güneşten gelen za-rarlı ışınları tutarak yeryüzüne ulaşmasını engellemek-tedir. Ancak ozon gazında meydana gelen seyrelme ozon tabakasının kendisinden beklenen işlevleri yerine getirememesine ve güneş ışınlarının canlılar için tehli-keli olmaya başlamasına neden olmuştur.

Bunu göre, aşağıdakilerden hangisi ozon gazında olu-şan seyrelmelerin nedenleri arasında bulunur?

- A) Klima kullanımının artması
B) Sanayi tesislerinden kaynaklanan organik atıkların artması
C) Motorlu taşıtların eksoz çıkarması
D) Orman yangınlarında artış olması
E) Meraların aşırı otlatılması

5. Atmosferde 20 – 50 km yükseltiler arasında, ozon gazı-nın yoğun olarak bulunduğu tabakaya ozon tabakası adı verilir.

Buna göre; ozon tabakasındaki ozon gazı seyrelme-si sonucu

- I. Sel ve taşkınlar
II. Tarım topraklarında verim azlığı
III. Cilt ve göz rahatsızlıkları
IV. Ultraviyole ışınların yeryüzüne ulaşması

durumlarından hangilerinde artış olması beklenir?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

6. Küresel ısınma ile iklim değişimi birbirini tetikleyen olaylardır. Buna bağlı olarak yeryüzünde meydana gelebilecek felaketler zincirinde aşağıdakilerden hangisi **bulunmaz**?

- A) Aşırı buharlaşma sonucu kuraklık yaşanması
B) Bitki ve hayvan türlerinde azalma olması
C) Kıyı kesimlerinde toprak kayıpları olması
D) Orman yangınlarının meydana gelmesi
E) Tsunamilerin artış göstermesi

7. I. Fosil yakıt tüketimi,
II. Hidroelektirik santral yapımı,
III. Orman alanlarının tahribi
IV. Tarımda suni gübre kullanımı

Yukarıdakilerden hangileri sonucu yeryüzündeki sera etkisinin arttığı söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

8. Küresel ısınma, insanların çeşitli aktiviteleri sonucunda meydana gelen ve sera gazları olarak nitelenen gazların atmosferde artışıyla meydana gelmektedir.

Buna göre;

- I. Buzulların erimeye başlaması
II. Yeryüzünde ortalama sıcaklığın artması
III. Radyoaktif kirlenmenin artması
IV. Güneşten gelen enerjinin artması

olaylarından hangileri küresel ısınmanın etkisiyle oluşur?

- A) I ve II B) I ve III C) II ve III
D) II ve IV E) III ve IV

9. Küresel ısınma sonucu ülkemizde beklenen en önemli tehlikenin su sıkıntısı olacağı tahmin edilmektedir.

Buna göre, aşağıda verilen ülkelerden hangisinde küresel ısınma sonucunda benzer bir tehlikenin oluşması beklenmez?

- A) İspanya B) Yunanistan
C) Azerbaycan D) Malezya
E) Kazakistan

10. I. Deniz suyu seviyesinde yükselmelerin olması
II. Dünya çapında göç hareketlerinin olması
III. Temiz su kaynaklarına deniz suyunun karışması
IV. Kişi başına düşen tatlı su miktarının azalması

Yukarıda küresel ısınmanın neden olacağı bazı olaylar verilmiştir.

Bu olaylar, aşağıdakilerden hangisinde doğru bir zincir oluşturacak şekilde sıralanmıştır?

- A) I, II, III, IV B) I, III, IV, II C) II, IV, III, I
D) III, I, IV, II E) III, IV, I, II

11. Asit yağmurları, canlı varlıklara zarar vermekle birlikte beşeri yapılar üzerinde de hasara neden olmaktadır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi asit yağmurlarına bağlı olarak ortaya çıkacak sorunlar arasında bulunmaz?

- A) Solunum yolu hastalıklarının artması
B) Ağaç yapraklarında büyüme ve gelişmenin durması
C) Yer altına sızan su miktarının azalması
D) Yüzey sularında asit dengesinin bozulması nedeniyle bazı türlerin ölmesi
E) Antik kentlerde ve tarihi binalarda aşınmaların olması

12. Çevre sorunları ilk kez ortaya çıktığında bunların sanayileşmenin bir sonucu olduğu ve sadece bulundukları bölgeleri ilgilendirdiği sanılıyordu. Bu gün, çevre sorunları daha çok küresel sorunlar olarak algılanmaktadır.

Buna göre, çevre sorunlarının küresel boyutta algılanması,

- I. Tabiattaki biyolojik zenginliğin zarar görmesi
II. Ozon tabakasında incelme meydana gelmesi
III. Küresel boyutta sıcaklık artışı görülmesi
IV. Alt yapı hizmetlerinin yetersiz kalması

durumlarından hangileriyle ilgili olamaz?

- A) Yalnız IV B) I ve II C) I ve III
D) II ve IV E) III ve IV

13. Son yıllarda yeryüzünde ormanların sağlık durumu bozulmuş ve biyolojik çeşitlilikte önemli ölçüde kayıplar meydana gelmiştir.

Buna göre, canlılar için hayat kaynağı olan orman varlığının korunması için alınacak tedbirler arasında aşağıdakilerden hangisi bulunmaz?

- A) Hammadde ihtiyacını karşılamak için çabuk büyüyen ağaç türlerini yetiştirmek
- B) Bozulan orman alanlarını ıslah etmek
- C) Ağaçlara zarar veren hayvan türlerinin ormanlara girmesini engellemek
- D) Yangınların büyümesini önlemek için orman içi yollar yapmak
- E) Özel mülkiyete ait ormanları devlet mülkiyetine aktarmak

14. Bazı enerji kaynakları, çevreye atık madde bırakmaması ve atmosferi kirliletmemesi nedeniyle temiz enerji kaynağı olarak nitelendirilir.

Aşağıdakilerin hangisi yapılan açıklamaya örnek oluşturmaz?

- A) Rüzgar
- B) Güneş
- C) Akarsu
- D) Petrol
- E) Hidrojen

15. I. Jeotermal santral
II. Hidroelektrik santral
III. Termik santral
IV. Rüzgar santrali

Yukarıda verilen enerji üretim santrallerinden hangileri asit yağışlarına neden olmaktadır?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) II ve IV
- E) III ve IV

16. Tanker kazalarının denizlerde neden olduğu kirlenmeleri önlemek amacıyla

- I. Petrol ve doğal gaz boru hatları uzunluğunun artırılması
- II. Denizlerde arıtma sistemlerinin kurulması
- III. Taşımacılıkta güvenlik önlemlerinin artırılması
- IV. Petrolün rafine edildikten sonra taşınması

çalışmalarından hangilerine gerek duyulmamaktadır?

- A) I ve II
- B) I ve III
- C) II ve III
- D) II ve IV
- E) III ve IV

17. I. Rüzgar
II. Dalga
III. Jeotermal
IV. Hidroelektrik

Yukarıda verilen enerji kaynaklarından hangilerinin üretimi iklim koşullarına bağlı değildir?

- A) Yalnız III
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

18. Çöplerin doğada ne kadar kalabileceği, ne kadar zamanda ayrışabileceği ve yok olabileceği çöplerin cinsine bağlıdır.

Aşağıdaki çöp türlerinden hangisi doğada daha uzun süre kalarak kirliliğe katkıda bulunur?

- A) Cam şişeler
- B) Plastik torbalar
- C) Meyve kabukları
- D) Plastik şişeler
- E) Kağıt ambalajlar

19. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de ormanların tahrip edilmesi sonucu ortaya çıkabilecek sorunlardan biri değildir?

- A) Su taşkınlarının artması
- B) Hava kirliliğinin artması
- C) Mera hayvancılığının azalması
- D) Yeraltı su rezervlerinin azalması
- E) Erozyonun şiddetlenmesi

20. Aşağıdaki kirlilik türlerinden hangisi daha geniş alanları etkileyebildiği için çevre koruma uygulamalarının üst düzeylerde tutulması gerekmektedir?

- A) Toprak kirlenmesi
- B) Su kirliliği
- C) Besin kirlenmesi
- D) Gürültü kirliliği
- E) Radyoaktif kirlenme

21. Kyoto Protokolü, sera etkisi yaratan gazların salınımlarını azaltmayı hedefleyen bir antlaşmadır.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisinin Kyoto Protokolü ile ilgili olduğu söylenemez?

- A) Atmosfere bırakılan metan ve karbondioksit oranının düşürülmesi
- B) Güneş enerjisi kullanımının yaygınlaştırılması
- C) Termik santrallerde daha az karbon çıkaracak teknolojilerin devreye alınması
- D) Göçmen kuşların göç yollarının korunması
- E) Ulaşımda ve çöp depolamada çevreciliğin temel ilke olarak benimsenmesi

22. Kyoto Protokolü, sera etkisi yaratan gazların salınımlarını azaltmak üzere sanayileşmiş ülkeler için çeşitli hedefler belirleyen uluslararası bir antlaşmadır.

Bu protokol kararlarının aşağıdaki ülkelerden hangisi üzerinde bir bağlayıcılığı olduğundan söz edilemez?

- A) Rusya
- B) Çin
- C) İngiltere
- D) Afganistan
- E) Kanada

- 23. I. Ulaşımda fazla yakıt tüketen araçlar yerine daha az yakıt tüketen araçlardan yararlanılmalı
- II. Çöpler geri dönüşüme alınmalı
- III. Turizm alanlarında iskan sınırlandırılmalı
- IV. Büyük kentlerde çok katlı binalara izin verilmemeli

Yukarıdakilerden hangileri doğal mirasın korunması için alınabilecek önlemler arasında yer almaz?

- A) Yalnız III
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve IV
- E) III ve IV

24. Aşağıdakilerden hangisi Afrika'nın doğal miras alanları içinde yer almaz?

- A) Tanganika Gölü
- B) Victoria çağlayanı
- C) Serengeti Milli Parkı
- D) Giza Piramitleri
- E) Matobo Tepeleri

- 25. I. Hızlı kentleşme ve betonlaşma
- II. Yeraltı sularının tuzlanmasını önleme
- III. Yapay yağışlar oluşturma
- IV. Su kirliliğini önleme

Yukarıdakilerden hangileri, su döngüsünü korumada faydalı yöntemlerden değildir?

- A) I ve II
- B) I ve IV
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) III ve IV

26. Az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde doğal kaynak kullanımının meydana getirdiği ekolojik sorunlar daha fazladır.

Bu durum

- I. nüfuslarının hızla artması
- II. bilinçsiz doğal kaynak kullanmaları
- III. üretimde yetersiz teknoloji kullanmaları
- IV. üretimde sürdürülebilir bir model kullanmaları

özelliklerinden hangileriyle ilgili olamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve IV
- E) III ve IV

Birlikte Çözelim

Çözüm 178 / 1

Haritada taralı olarak gösterilen IV numaralı merkezin yüzünün en tenha yerlerinden biri olduğu söylenebilir. Bu merkez sanayileşmemiştir. Bu nedenle IV numaralı merkezde hava, su ve toprak kirliliğinde artış yaşanması beklenmez.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 179 / 13

Barajlar su yüzeyinin genişlemesine ve buharlaşmanın artmasına neden olur. Bu durum atmosfer nemliliğini artırır. Atmosferin nemli olması bir çevre sorun oluşturmaz.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 180 / 1

Şehir çevresinde tamamen yapılaşmaya kapatılmış bir yeşil kuşak oluşturulması yerleşmenin büyüüp gelişmesini engeller.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 181 / 10

Seçeneklerde sırasıyla verilen olayların neden sonuç ilişkisi içinde sıralandığı görülür. Örneğin sel ve taşkınlar erozyon oluşumuna neden olmaktadır. Ancak erozyon küresel ısınmanın nedeni değildir. Bu nedenle küresel ısınmanın sıralamada yeri yoktur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 182 / 4

Gel-git, okyanuslarda ve okyanuslarla güçlü bağlantısı olan kenar denizlerde etkilidir. Soruda taralı olarak gösterilen ve Kızıl Deniz kenarında bulunan IV numaralı merkezin bu özellikte olmadığı ve bu yörede gel-git enerjisi elde etmenin uygun olmayacağı söylenebilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 183 / 9

Nükleer santrallerde meydana gelebilecek bir radyoaktif sızıntı veya kaza çok geniş alanlarda ve çok uzun süre etkili olabilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 184 / 7

Ege Bölgesi linyit rezervi bakımından zengindir. bu bölgenin hem kıyı kesimlerinde hem de iç kesimlerinde linyit kullanılan termik santraller vardır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 185 / 9

Tabloda bazı fosil yakıtların tahmini bitiş süreleri verilmiştir. Bu bilgiden yararlanılarak fosil yakıtların tükeneceği söylenebilir. Ancak mevcut rezervlerinin ne kadar olduğuna veya hangi kaynağın rezervinin daha fazla olduğuna ulaşılamaz.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 186 / 7

Bir ülkede su tüketiminin artması ülkedeki ekonomik faaliyetler ve kalkınma düzeyi ile ilgilidir. Gelişmiş ülkelerde kişi başına su tüketiminin fazla olduğu görülür. Ancak küresel ısınmaya bağlı olarak gelecekte su sıkıntısı yaşanacağı ve dünya genelinde kişi başına su tüketiminin azalacağı söylenebilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 188 / 4

Soruda verildiği gibi sanayileşme sürecinden önce hava kirliliği büyük boyutta sorun oluşturmazken sanayileşme ile birlikte ciddi boyutta hava kirliliği yaşanmaya başlamıştır. Örneğin İzmit'te nüfus az olmasına rağmen endüstri tesisleri sayıca fazla olduğundan yoğun hava kirliliği yaşanmaktadır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 189 / 8

Soruda numaralandırılan akarsu havzalarından I numaralı merkezde sanayi ve tarım faaliyetleri daha yoğun, nüfuslanma daha fazladır.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 189 / 12

Baz istasyonları ve kimyasal atıklar ses kirliliği oluşturmaz.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 190 / 2

Geri dönüşüm masraflı bir uygulamadır. Çok önemli faydalar sağlamasına rağmen üretim giderlerinin azalmasında bir yarar sağlamaz.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 191 / 9

Tarlalarda anız örtüsünün yakılması, toprağa ve biyolojik çeşitliliğe ciddi zararlar verir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 192 / 2

Yeryüzündeki bitki varlığı, hava kirliliğinin önlenmesinde etkilidir. Ancak Türkiye'deki meralarda mevcut ot varlığının korunması öncelikle toprağı korumayı erozyonu önlemeyi, hayvancılıktan elde edilen verimin düşmesini önlemeyi amaçlar.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 193 / 9

Dere yataklarına çöp depolamak dere suyunun fiziksel, kimyasal ve biyolojik kirlenmeye maruz kalmasına neden olur.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 194 / 3

Sulak alanların ve bataklıkların kurutulması çok ciddi çevre sorunlarına neden olur. Bu nedenle tarım alanı kazanmak amacıyla geçmişte kurutulmuş pek çok sulak alan günümüzde geri kazanılmaya çalışılmaktadır. Sulak alanların kurutulması tarım alanlarında verimliliği artırmaz. Aksine yeraltı ve yerüstü sularının gelir gider dengesini bozduğundan toprak tuzlanmalarına neden olabilir.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 194 / 5

Organik kökenli yakıtların (petrol, kömür, odun vs.) yanması, tarım alanlarında mahsul atıklarının yanması karbon açığa çıkmasına neden olur. Taşkın setlerinde böyle bir durum gözlenmez.

(A) (B) (C) (D) (E)

Çözüm 195 / 10

Karbon dioksit solunum sırasında açığa çıkar. Bu nedenle nüfus ve kentleşme arttıkça artış gösterir. Karbon monoksit fosil yakıt kullanımıyla ortaya çıkar. Bu nedenle sanayileşme ve kentleşme arttıkça artar.

(A) (B) (C) (D) (E)

Dört Köşe

1. Rüzgar enerjisi üretmek için kurulan türbinlerin yakın çevresinde yapılaşmaya izin verilmemektedir.

Bu durumun amacı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Rüzgar potansiyelinin düşmesini engellemek
- B) Türbinlerin neden olduğu gürültünün yayılmasını önlemek
- C) Doğal çevreyi korumak
- D) Enerji kullanımını kolaylaştırmak
- E) Elektromanyetik alan oluşumunu engellemek

3. Türkiye sahip olduğu su potansiyelinin %16'sını içme ve kullanmada, %72'sini tarımsal sulamada, %12'sini de sanayide tüketmektedir.

Buna göre, yurdumuzda gelecekte bir su sıkıntısı yaşanmaması için alınacak aşağıdaki önlemlerden hangisinin daha çok su tasarrufu sağlayacağı söylenebilir?

- A) Tarım alanlarında klasik sulama metotları yerine yağmurlama ve damla sulama sistemleri kullanılmalı
- B) Şehir şebeke suyu boruları yenilenmeli
- C) Sanayideki atık sular çevreye zarar vermeyecek şekilde depolanmalı
- D) Deniz suyunun atıklar nedeniyle kirlenmesi önlenmeli
- E) Sanayi tesisleri sanayi bölgelerinde toplanmalı

2. I. Toprakta tuzlanma sorununun azalması
II. Su tasarrufu sağlanması
III. Tarım alanlarında gübre ihtiyacının azalması
IV. Tarım mevsiminin kısalması

Yukarıda verilenlerden hangileri Türkiye'de daha az suyla daha geniş alanların sulanmasını hedefleyen bir projenin sağlayacağı faydalar arasında yer almaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız IV
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) III ve IV

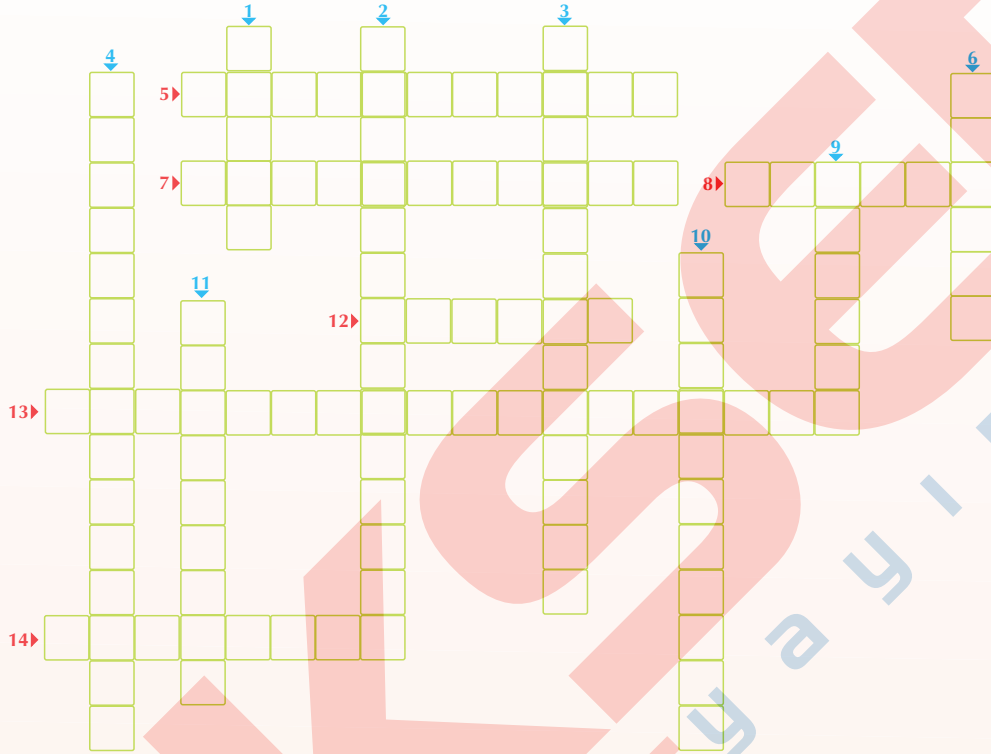
4. İstanbul'da şehir içinde bulunan deri fabrikalarının yeri zamanla değiştirilmiş fabrikalar şehir dışında konumu uygun olan bir yere taşınmıştır.

Bu değişikliğin yapılmasının amacı aşağıdakilerde hangisi olamaz?

- A) Şehir içindeki trafik sorununu çözmek
- B) Tesislerin neden olduğu hava ve su kirliliğini önlemek
- C) Kent içinde planlı yerleşmeye uygun alanlar oluşturmak
- D) Belediye hizmetlerini kolaylaştırmak
- E) Fabrikaların enerji ihtiyacını karşılamak

Kontrol Noktası

Soldan Sağa

5. Orman alanlarına zarar veren bir yağış türü
7. İnsanların avlanmak ve korunmak amacıyla çakmaktaşı ve obsidyen kayaçlarından kesici aletler yaptıkları dönem
8. Günümüzde dünya enerji tüketiminde payı en çok olan doğal kaynak
12. Sulak alanların korunmasını hedefleyen uluslararası sözleşme
13. Nükleer silahlar ve bombaların neden olduğu kirlilik
14. Orta Asya'da yanlış kullanım nedeniyle alanının % 40'ını son 30 yılda kaybeden göl

Yukarıdan Aşağıya

1. Mısır'da elektrik ihtiyacını karşılamak amacıyla Nil Nehri üzerine kurulan bir baraj
2. Sera etkisi yaratan gazların salınımlarını azaltmak üzere sanayileşmiş ülkelere hedefler belirleyen anlaşma
3. Sanayi Çağı'nda kömür ve demirin önemini artıran bir icat
4. Yer kabuğunun işletilebilir derinliklerinde birikmiş olan ısınin oluşturduğu enerji
6. Fransa'nın Atlas Okyanusu kıyılarında enerji üretimi sağlayan doğal kaynak
9. Pulluk ve sabanın icadından sonra önemi artmış bir doğal kaynak
10. Atıkların geri kazanılması
11. Bitkisel ve hayvansal kaynaklardan yararlanarak enerji elde etme yöntemi

..... derken

KAYAN TAŞLAR

Hareket eden taşlar ABD'nin Kaliforniya ile Nevada eyaletlerinin sınırında bulunan Death Valley (Ölüm Vadisi) "hareket eden taşlar" ile bilim adamlarının dikkatini çekiyor.

Taşların hareketi günlerce gözlemleniyor ancak tüm araştırmalara rağmen bu olayın nedeni açıklanamıyor. Bir inanışa göre taşlar rüzgarın etkisiyle kumun üzerinde kayıyor. Ancak bölgede yüzlerce kiloluk taşları hareket ettirecek kuvvette bir rüzgar yok. Ayrıca taşlar aynı noktadan başlayıp farklı yönlere hareket ediyor.

